

ב"ה

אור
עדיקים

ספר

ישועות חכמה

מבעל מסגרת השלחן

והוא הוספות ותיקונים להקצשי"ע ומבואר
בתוכו כמה דינים וההלכות שנשתנו
ממה שכתוב בקצשי"ע ומסגה"ש,
עפ"י הספרים ותשובות שנתחדשו וכי

9

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשל"א לפ"ק

ישועות חכמה

והוא הוספות ותקונים כמה דינים מחודשים ומדות טובות על הספר קיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן. נחוצים לכל אדם לשמור ולקיים:

וסכיב לו פירוש **חוסן ישועות**. והוא לברר ההלכות ודינים המחודשים במוב מעם ודעת. ובהוכיכו יבואר כמה דינים והלכות שנשתנו כמה שכתוב בקיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן. על פי הספרים ותשובות שנתחדשו בשנים אלו. ועוד נהוספו בו כמה דברים מחודשים ועצות טובות מגדולי ישראל דקיים כל מצוה בשלימות. ולהרגיל עצמינו בכל המדות טובות. ונוכח לכל טוב:

גם הוספתי הרבה חידושי דינים נחוצים שאמרו לי כמה רבנים גדולי ישראל להלכה למעשה לשמור ולקיים, כאשר עיניכם התחילה מישרים כשתהגו בו. כי ספר זה נעשה באופן שמוכח ללמוד בו גם כשהוא בפני עצמו:

ובזה הספר נשלמו הדינים נחוצים המובאים בספרים ותשובות שנתחדשו עד עתה. כל מה שצוה להלכה על פי השלחן ערוך ופוסקים שאנו נמשכים אחריהם. וכפי מה שבררתי עם כמה רבנים כג'ל. ויתר מעלות הספר מבואר בהקדמה.

אספתי וקבצתי בעזרי. הקטן חיים ישעיה הכהן בעל המחבר ספר מסגרת השלחן. וספר דקושי יקרים. ולקושים נפלאים. וספר ישועות חיים. וספר דרכי חיים. וספר תוספת חיים על תהלים. וסידור דברי חיים. וספר ברכת חיים. וספר תשועות חיים. וספר טובי חיים. וספר פתחי חיים בעזרת חיי החיים. ברוך הוא וברוך שמו לעד ולנצח נצחים:

בדפוס המשובח של השותפים המפורסמים

הרבני הנגיד מוה' משה נ"י שניידמסער, והנגידה האלמנה מרת

נחמה תחי' אשת המנוח הר' יעקב ז"ל הערשענהארן.

לובלין

שנה בזה יבא הברכה והישועה — לפ"ב

הסכמות

הסכמת הרב הגאון המפורסם החריף ובקי נר ישראל עמוד הימיני פמיש החוק פאר הרור המפורסם בהסידות כקש"ת מו"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א, הרב ריק"ק אסמראווי.

בעזה"י. הן ידירי הרב הגדול ר' ע"ה פ"ה הר"ר חיים ישעיה הכהן שלי"ה רוצה לאספס פעת הוספות על ספר קיצור שלחן ערוך ועל ספר מסגרת השלחן. ויען כי ספרי הרב הגדול הנ"ל כבר נתפרסם אשר הם דברים טובים ונכונים ונכונים. וגם זה החיבור הוא נכרך ומעולה. ובאמת כי דבריו אין צריך הסכמה. כי רובם הוא מראשונים ונכונים ונכונים רק למען להיות נספח לעושי מלאה. גם אנכי כותב שורותייס האלו. ומאזה ותועלת גדול לקנות הספרים שלו. והשם יתנך ירומם קרנו בדריאות ופרנסה והצלחה לעבוד את השם יתנך נשמחה מצכות הרבים בתורה ובמלאות. וירומם קרן ישראל בכל טוב. יום א' כ"ד מנחם אב תר"ס פ"ק אסמראווי. ה'ק' מאיר יחיאל הלוי מפ"ק הנ"ל :

הסכמת הרב הגאון המפורסם החריף ובקי כקש"ת מו"ה יהודא ליבוש שליט"א האבד"ק פשעדיבאח :

כבר נודע גדול מעלת יקרת הספרים אשר חיבר הרב החריף החסיד מו"ה חיים ישעיה הכהן שלי"ה האבד"ק וויסאקי (הסמוך ללובלין) אשר יראת ה' חופף על פניו תמידי. ומאוד מעמיק מחשבות להורות בני ישראל דברים הנחוצים להם. הן בדברים הנלכדים והן דברי מוסר ויראת שמים. ואשרי ההוגה בהם. וכבר הסכימו הגדולים חקרי לב על ספריו היקרים ולקושי הנפלאים. וגם בחידושי דינים שהם הכל על פי האמת והלכך בדורה. ומה לי להלל אור השמש כי טוב הוא. והכל יודעים כי טוב הוא. וכעת עלה כלבו הטהור לעלות. פעת ישועות חכמה וחוסן ישועות להס"ף על ספר מסגרת השלחן עשה מכבר על קיצור שלחן ערוך מהרב ר' שלמה זאנצפריד זצ"ל. והיה. אחרתי לפעול טובא וישר חילו. ויתקבלו דבריו הנעימים בזהבה בקרב כל ישראל. כל דברי ידירי דורש שלום תורתו בזהבה. חונה פה ק"ק פשעדיבאח :

הסכמת הרב הגאון המפורסם החריף ובקי ומפ"ק במעשים טובים כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא :

הנה כבוד ידירי נפשי מחותני הרב המאור הגדול וכו' הר' חיים ישעיה הכהן שלי"ה האבד"ק וויסאקי (הסמוך ללובלין) ליקט עוד חידושי דינים ואנהגות ודברי מוסר דרכיו. להיות מוסף והולך לספר מסגרת השלחן אשר חיבר. והנה באמת ספריו אינם צריכים שום הסכמה. כי כרובם המה מלוקטים מספרי רבותינו הקדושים אשר כילים נחיה. ומי האיש החפץ חיים ישעה כלמא דברות קדש. אכן למען למלאות רצונו הנני נספח ליראי ה' ותושבי שמו. והנני מכרך את כבוד מחותני שמיחה הנ"ל יוסף חומץ להגדיל תורה. ולקושי הקדושים ישעה פרי לעטת כלבבות אחרית אחיט בני ישראל יראת ה' הטהרה ולשמור מצותיו. וה' הטוב למען שמו הגדול ירום קרן עמו בקרבו. כנפש חדרטס לעבודה. בזה על החתום יוס' ע' אייר תר"ס בילגורייא וכו' יעקב מרדכי חונה פה ק"ק הנ"ל :

נאום יהודא ליבוש לנכס

לוח הסימנים

(הסימנים בספר מסודרים לפי סימני הקיצור שולחן ערוך)

סימן	עמוד	סימן	עמוד
א. דיני השכמת הבוקר	5	לב. שמירת הגוף ע"פ ר"ל וע"פ הטבע	41
ב. הלכות נטילת ידים שחרית	5	לג. דברים האסורים משום סכנה	
ג. דיני לבישת בגדים	6	לד. וסגולה לעין הרע	42
ד. הנהגת בית הכסא	6	לה. הלכות צדקה	43
ה. נקיון המקום לדבר שבקדושה	6	לו. הלכות חלה	44
ו. דיני ברכות ודיני אגן ולשמור	6	לז. הלכות מליחה	44
ז. עצמו מדיבורים אסורים	7	לח. הלכות טבילת כלים	45
ח. דיני ברכת התורה וברכת	9	לט. דיני אכילת פת כסנין קודם הסעודה	46
השחר ואמירת הקרבנות	9	מ. דיני גט"י לסעודה	47
ט. דברים האסורים קודם התפלה	12	מב. הלכות סעודה	48
י. הלכות ציצית	12	מד. דין מים אחרונים וברכת המזון	49
יא. הלכות תפילין	13	מה. הלכות ברכת הזימון	50
יב. הלכות מזוזה	15	מו. הלכות מאכלות אסורות וקצת	
יג. הכנת הגוף לתפלה והליכה לביהמ"ד	17	דיני הוראות איסור והיתר נחוצים	
יד. דיני קדושת ביהמ"ד וביהמ"ד	18	מכמה רבנים	50
טו. דיני פסוקי דזמרה	19	מז. דיני יין	52
טז. דיני קדיש וברכו	20	מח. דיני פת הבאה בכסנין	52
יז. דיני הפסקות בק"ש של בוקר	20	מט. יין פוטר כל מיני משקין	53
יח. ובק"ש דתפילין דר"ת	20	נ. דיני ברכה ראשונה	53
יט. הלכות קריאת שמע	21	נא. דיני ברכה אחרונה	53
כ. הלכות תפלת שמונה עשרה	22	נב. דין ברכת הפירות	54
כא. דיני יעלה ויבוא	28	נג. דין עשית יין צימוקים	54
כב. דיני חזרת תפלת הש"ץ ודיני קדושה	28	נד. דין עיקר וטפל	55
כג. דיני תשלומין לקריאת שמע	29	נט. דין ברכת שהחיינו	55
כד. דיני תחנון	29	סב. סגולה להצלחה ודיני מו"מ באמונה	56
כה. קצת דיני קריאת ספר תורה	29	ס. דין ברכת הראייה	56
כו. דין אם נמצא טעות בספר תורה	31	סז. הלכות נדרים ושבועות	58
כז. דיני אשרי ובא לציון עד גמר התפילה	31	סח. דברים שצריך ליוהר בדרך	58
כח. דיני קדיש יתום	32	סט. דיני תפלת מנחה	59
כט. הלכות תלמוד תורה	33	ע. דיני תפלת מעריב	62
ל. הלכות ס"ת ושאר ספרי קודש	36	עא. סדר הלילה	64
לא. מדות שירגיל בהם	37	עב. דיני ערב שבת	65
עצות טובות להשמר מדיבורים אסורים	40	עה. (חלק א') זמן הדלקת נרות לשבת	
שכל כוונות האדם יהיו לשם שמים	41	ומקום העמדת הנרות	69

קמור	מימן	קמור	מימן
83	קיד. דיני מכירת חמץ	70	עה. (חלק ב') סגולה לגידול בנים
83	קכ. דיני ספירת העומר וליל שבועות	70	עו. דיני התפלות וברכת הבנים בליל שבת
85	קכא. דיני תענית ציבור	71	עז. דיני הקידוש והסעודה
85	קכח. דיני התרת נדרים בערב ר"ה	73	עה. דיני קריאת ס"ת ושילום הנדרים
85	קכט. הלכות ראש השנה והתקיעות	73	פ. קצת ממלאכות האסורות בשבת
87	קלא. דיני ערב יום כיפור	73	וכמה עצות טובות לעשות בהיתר
87	קלב. דיני ליל יום הכיפורים	76	פכ. איסור הוצאה מרשות לרשות
87	קלג. הלכות יום הכיפורים	77	פה. סגולה להנצל משריפה
88	קלה. דיני ישיבת סוכה	77	פז. דיני טבילה בשבת בבוקר
88	קלח. דיני שמחת תורה	77	פז. להשמר מאיסור צידה בשבת
89	קמה. הלכות אישות	77	צ. דיני דיבור בשבת
92	קנה. דיני הוסתות	78	צד. דיני עירובי חצירות בחצר ביהכ"ג
93	קסג. הלכות מילה ועת רצון לתפלה	78	צה. (חלק ב') דיני עירובי תחומין
93	קסד. דין חיגוך קטנים ואיסור הוצאה	78	צו. דיני אמירת ברכו במוצ"ש והבדלה
94	והכנסה בשבת	78	וסעודת מלוה מלכה
95	קסו. שלא לעשות נגד המזל	80	צז. דיני ער"ח ור"ח וקידוש לבנה
96	קעג. הלכות ערלה	80	צח. הלכות יום טוב
97	קעו. הלכות כלאי בגדים	81	ק. כוונת נשיאת כפים
97	קעז. הלכות בכור בהמה טהורה	81	קח. דיני ברירת החטין והכשר
98	קצ. הלכות בל תשחית	82	הרחיים למצות
98	קצא. איסור צער בעלי חיים	82	קי. דיני אפיות המצות
	קצב. דין החולה והרופא ובמה מתרפאין		קיב. גודל מצות אוהרה מחשש
99	ושינוי השם לטובה	83	חמץ בפסח

הקדמה

ד"ר העיר המחזק בעפר רנלי חכמים ותלמידיהם. הקצן חיים ישעיהו הכהן בעל המחבר ספר
מגרת השלחן. וספר לקונו שוטטס. ולקונו יקרים. ולקונו נפלאים. וספר ישועות חיים. וספר
דרכי חיים. וספר חוספת חיים על תהלים. וסידור דברי חיים. וספר ברכת חיים. וספר טובי חיים. וספר
לבוני חיים. וספר תשועות חיים בעזרת מי החיים. ברך הוא וברוך שמו לעד ולנצח נחמים :

גודל מעלת תלמוד תורה וקיום המצות

(א) כתב בראשית חכמה שער היראה דהמצות נמשכות מעץ החיים והם רוחניות דבוקות בו יתברך. והעושה המצוה הוא דבוק בו יתברך. וכל שיוסיף מצות יוסיף דביקות. ואם כן מצוה גוררת מצוה, ושכר מצוה מצוה. והוא על דרך המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה: (ב) ובעשות האדם המצוה הנשמית וגררה בעיניו שהוא דבר מועט. מכל מקום בעיני השם יתברך הוא הרבה מאד. כי בעשיית המצוה הנשמית מעורר הרעה הרוחני למעלה. ורוחניותה למעלה אין לה שיעור וקץ. ולכך אמרו רז"ל (יומא דף ל"ט) אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה. בלי שיעור: (ג) וכמו שכתב בחובת הלבבות וזה לשונו ואל ימנע בעיניך שום טובה שתעשה לשמו אפילו במלה או ראיה. כי המעט ממך רב אלני, וכן בענין העבירות. והדמיון בזה העתקה השמש בארץ שיעור אמה תחתך בנלגל מילין הרבה. עד כאן לשונו: (ד) וכתב הרמב"ן ו'ל בפירוש המשנה אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. פירוש אל תחשבו כי עשיית המצוה והנמול ב' דברים. כגון מלך בשר ודם ששוכר פועל לעבוד אלני. הרי העבודה היא ענין אחד, ומעית השכר הוא ענין אחר. רק העבודה היא על מנת לקבל המעות בשכרה: (ה) אבל המצות הם בעצמם האור וההיים שמתדבק בהם. ובעצת עשיית המצות. הקדוש ברוך הוא מלביש את הנפש ומקיפה אור ה'. ועל ידי לימוד התורה נעשה מזון נפש וחיים בקרבה מחיי החיים ברוך הוא. ואין לשער גודל האור והחיות שמגיע למ בשעת הלמוד תורה וקיום המצות. ואור החיים זה ישאר לנו לנצח (רדב"ן ושל"ה ולקוטי אמרי): (ו) וזה ידוע כי אי אפשר לקיים המצות כתיקונם. כי אם כשילמוד כל פרטי דיני המצות ומדות טובות בשלחן ערוך ופוסקים וספרי מוסר או עכ"פ בספרינו אלני. וזוילת זה. יעבור על כמה מצות ח"ו ולא ירגיש כלל. בשגם שהיה"ר הוא מחליק העבירה בעיני האדם. ומפתה אותו תדיר שדבר זה אינו עבירה. כמו שכתוב (בתהלים ל"ז) ועיין גם בספרי תוספות חיים: (ז) ולכן יזהר ללמוד תדיר בספרים אלני לשמור ולקיים, וזוכה לכל טוב בעולם הזה ובעולם הבא:

א דיני השבמת הבוקר :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) להתגבר כארי. כתבו בספרים שיוהר האדם כשניעור משנתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשונה בתורה ובמצות ויראת ואהבת השם יתברך. (ב) וידע יזהר שיהיו נגדיו המחשבה והדיבור ומעשה של כל היום לעבודת השם יתברך; (ג) ויש לפרש בזה דברי רבותינו וזכרונם לברכה בשלחן ערוך הגדול שמתחיל באורח חיים סימן א'. 'יתגבר כארי לעסוד. בבוקר לעבודת בוראו'. כי ידוע דהארי מושל על כל החיות, וכמו כן בתחילת הבריאה כתוב בהורה (בראשית ד') ואתה תמשל בו. כי השם יתברך ברא את האדם שימשול על היצר הרע. ויהיה להאדם כח להתחזק עליו המיד. אכן מחמת מעשה אדם בעבירות נתגבר היצר על האדם חיו. כדאיתא בגמרא וספרים הקדושים: (ג) ולכן מזהיר השלחן ערוך דתיכף כשיחזור בבוקר יתגבר כארי על היצר הרע. וידוע רבכל יום נעשה אדם בריה חרשה. ממילא בזה המחשבה שעובר לעבודת בוראו יתברך והמעשה של הקימה. יסמיע לו זה ההתגברות למשל על היצר הרע בכל היום. כמו ארי שמושל על החיות. ויקיים בו הפסוק ואתה תמשל בו. וממילא יזהר לכל טוב: (ד) ולכן נעתיק פה איזה פסוקים ומאמרים שיחשוב בהם האדם תיכף כשנתעורר משנתו. גם יחשוב בהם קודם השינה: (ה) גם יהיה רגיל לאזכרם תדיר בכוונה. כגון בלילה קודם ברכת הכפיל, ובבוקר לאחר ברכת התורה. גם כשנוסע בדרך. וכן בכל היום בשיש לו פנאי אם הוא במקום נקי. כי הנה מסתגלים מאוד ליראת שמים ולשמירה מעון ולהצלחה וכל טוב: (ו) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. שוית ה' לגנדי המיד כי מימיני בל אמוט. אשרי איש שלא ישנחך וכן אדם יתאמץ כך. כי דורשיך לעולם לא יכשלו ולא יכלמו לנצח כל החוסים כך. אש תמיד תוקד על המזבח לא חכבה. מעפים שנאתי ותורתך אהבתי. מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה. מור מרע ועשה טוב בקיש שלום ורדפהו: (ז) ועיין בספרי תוספת חיים על תהלים במסור מ' ל"ד ובספרי ברכות חיים פרק י' ובספרי פתחי חיים (הגרסא עם מנהגי האר"י) דף ק"ה גורל מלאת אמירת פסוקים אלו בכוונה. ועיין שם קצת כוונות על דרך הסוד: (ח) ויוהר מאוד כשניעור משנתו לא ישכב כעצל על סמרה. כי זה מביא כמה רעות חיו: (ט) ולכן ירגיל עצמו דתיכף כשניעור משנתו יאמר מודה אני בו. ויטול ידיו ג' פעמים בסירוגין. ויקום בזריזות וילבש עצמו: (י) ויסדר לעצמו בלילה קודם השינה פסוקים הנל ועוד דברי תורה, לחשוב בהם תיכף כשניעור משנתו עד אחר הלבישה. ויקבע מחשבתו בהם בחזקה. וזה יסמיע לו מאוד למחר מחשבותיו כל היום (כמבואר בספרים הקדושים):

ב הלכות נמילת ידיים שחרית :

סעיף א (א) ואסור לילך ד' אמות בלי נמילת ידיים, כתב בספר אנא דפירקא (סימן ט) קבלה מרבה הקדוש סהרמ' וזק"ל דיש ליוהר שלא להציג רגליו על הארץ בלא נמילה. כי בהציג רגליו על הארץ בלא נמילה. או חיו כל חומים הרע שבנפש הבהמית רודף אחריו להסיתו. וזה רמז הפסוק יחיצב על דרך לא טוב (אוי חיו) רע לא ימאס בו. דבעוד הרוח מסאבא שורה על ידי האדם אין ליתן לו שיעור קומה כל עכ"ל: (ב) ואין חילוק בזה בין ישן במטה. או על פסל. או על הארץ. כיון שהמעט הוא משום דחרע השויה על הידים: (ג) וכמו שכתב מהר"ש בסידור דאם ישן יוהר מס' נשימות. אפילו ישן שינת עראי צריך ליטול ידיו ג' פעמים עכ"ל: (ד) וכתב הבית יוסף בסימן ד' דמה שכתב הזה"ק פירשתי וישלח הלשון דנאים בלילא בערסיה הוא לא דוקא. דכיון דמעמא כיון דנשמתא נפקת מיניה שריא רוח מסאבא. אפילו כי נאים בלא ערסא נמי עכ"ל: (ה) ולכן יוהר כל אדם להעמיד אצלו מים בלילה קודם השינה. ומיד כשניעור משנתו יטול ידיו ג' פעמים בסירוגין. כמו שכתבתי במסגרת השלחן דבזה ינצל בו: (ו) וכתב בברכי יוסף שמהר"ל ו"ל הוכיח מהזהר דהישן ביום רוח רעה שורה. וכן כתב מהר"ם (שערי תשובה): (ז) ולכן טוב ליוהר בכל מה דאפשר גם כשישן ביום' נשמי ליטול ידיו ג' פעמים בסירוגין סמוך למקום השינה. וכן נוהגין היראים. ודברים אלו מביאין קדושה ומהרה לאדם כידוע: במסגרת השלחן סק"א (ח) וצריך להזהר הנשים בו. גם צריך להזהרם בליל חורף שהנשים ממהינות על בניהם או דבעליהם המאכל לסעודת הלילה: המדרש. ומרם בואם ישנים הנשים איזה שעות צריך להזהרם שלא ינעו בשום מאכל עד שיתלי ידיהם ג' פעמים בסירוגין כדיו. ואחר כך יתנו לבניהם או דבעליהם המאכל לסעודת הלילה: שם במסגרת השלחן (ט) ונדיעבד אם ננע באוכלין אין דחוש. ומכל מקום ירחץ ומאכל ג' פעמים (ארה"ח וס"ב): בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (י) וברכות התורה וברכת אלהי נשכח בו. כי הוא נוסח הסידורים (יא) אבל נוכח כהדו"ש בסידור על נמילת ידיים ואשר יצר וברכת אלהי נשמה. כדי להסמיכה לברכת אשר יצר כמו שכתב מהר"ם בשלחן ערוך. ואמר כי ברכת התורה. וכן כתבו בפרי עץ חיים וסידורי האר"י: סעיף ח (יב) והיה ער עד אור היום כו' יטול ידיו ג' פעמים. ולכן יוהר כשמשכים בחורף או לסליחות קודם אור היום אע"פ שעומק בברכים שבקדושה עד אור היום. מכל מקום כשיאיר היום יטול ידיו שנית ג' פעמים בסירוגין בלא ברכה (כמבואר בפוסקים סימן ד' וכממה אפרים סימן תקפ"א ובאלף למטה שם בשם הש"ח):

ישועות חכמה ג דיני לבישת בגדים

ג דיני לבישת בגדים :

סעיף ו (א) אמור לידך כ'. וכל שכן במדינות אלו שישאל נזהרים בזה משום צניעות אם כן ההולך או אפילו היושב בגיה הרי זה אסור. אך אם משים ידיו על ראשו לכסותו די בכך להביר. רק שלא יזכיר שם שמים כן (מ"ו ורו"ש): (ב) ואם נזדמן לו להיות בבית הלברי לצורך פרנסה וכדומה. ומוכרח להיות או בגיה. יזהר עכ"פ שלא לידך כן ר' אמות בפעם אחת. ועיין שערי השובה סימן כ' סק"ג: (ג) ואמר לי רב ארד שצריך להסיר הכובע קודם שיפתח הפתח של הנכרי מכמה מעמים. (עיין בהנהגת הנ"א ביו"ד סימן ק"נ ובמ"ו שם סוף סימן קנ"ו) ובכל זה טוב לזהר שלא לידך כן ר' אמות בפעם אחת. רק ישהה קצת בנתיים:

ד הנהגת בית הכסא :

בקיצור שלחן ערוך אלו חסר איזה דינים בסימן זה ממה שנדפס בספרי קיצור שדה ערוך הקדומים. ואעתיקם פה. וזהר לקנח את עצמו יפה. כי אם יש לו אפילו משהו צואה בפי הטבעת אסור לו לומר שום דבר שבקדושה. לא יקנח ביד ימין מפני שקושר בה התפילין. ומהאי טעמא אין לקנח באצבע אמצעי של שמאל שכורך עליו הרצועה של התפילין: ואמר ידיקנח בשמאל דידה שהוא ימין של כל אדם: (א) ומה שכתב ואמר יד. היינו אמר שמניח תפילין על ימין וקושרן עליו בשמאל של כל אדם (מג"א ורו"ש). ועיין באחרונים סימן ג' חילוקי דינים בענין אימור: (ב) לא ידבר בבית הכסא, כי יש שליטה בשד אחד שמחזק בו ומחמיאו ח"ו. וכשהוא מדבר אזי יש לו שליטה עליו (סידור האר"י ו"ד דמדר"ק). ועיין באבן העזר סימן כ"ב סי"ג: (ג) ועיין לקמן סימן קס"ה בחוסן ישועות עוד דברים נחוצים בענינים אלו:

ה נקיון המקום לדבר שבקדושה :

בסימן זה חסר ג"כ איזה סעיפים בקיצור שלחן ערוך אלו ממה שנדפס בספרי קיצור ש"ע הקדומים. מאיזה טעם, ואעתיקם פה עם הוספות חידושי דינים בעזה"י. תינוק שאחרים בימיו יכולין לאכול כוית ממנו דגן אפילו על ידי תבשיל בכדי שגדול אוכל שיעור פרס. מרחיקין מצואתו ומימי רגליו. וטוב וישר להרחיק גם מצואת קטן בן ח' ימים: (א) והנהגה במדינתנו מאכילין לקטנים כסנין (שקורין ציקער לעקיף או מושקאמלי"ך) עם מייא. ויכולים לאכול מכסנין זה כוית כשהם לערך בני עשרה שבועות. ולכן צריך כסחם להרחיק מצואת תינוק ומימי רגליו כשהגיע לערך זה: (ב) ולפעמים כשאין להאם להניק ח"ו. מאכילין כסנין הנ"ל להניקו תיכף כשהוא לערך בן ד' שבועות. אזי כשנזדמן בהינוק בן איזה שבועות שהלעימו אוהו ממאכל הנ"ל לערך שליש ביצה. ולא שהה יותר מכדי שגדול אוכל ג' או ד' ביצים ממאכל זה. אזי צריך להרחיק מצואתו של תינוק זה מכאן ולהלן (כמבואר בפוסקים סימן פ"א). ועיין לעיל במסגרת השלחן בכללים קודם סימן א' שיעור כוית ושיעור פרס. ובהרחקה מצואה שהוא דאורייתא נקמין לחומרא: (ג) וזה שכיון שאור שכברים של עריסת הקטנים הם מלולכלים במשמות של צואה. ואסור לומר שם שום דבר שבקדושה עד שיכסה אותם באיזה דבר. או שירחיק מהם כשיעור המבואר בפנים בסעיף ו': (ד) צואה יבישה כל כך שהיא נפרכת על ידי גלידה הרי היא כעפר. והוא שלא יהא בה ריח רע. אבל אם תשכר לשנים על ידי גלידה. אין זה מועיל. וצריך להרחק ממנה: (ה) אם נקשרה מחמת הקור. כיון שיכולה לחזור לקדמותה על ידי חום. עדיין שם צואה עליה (סימן פ"ב): (ו) אם נתכסה בשלג. אזי כל זמן שלא נמחה השלג חשוב כסיו. ומותר לומר שם דברי תורה וקדושה (חיי"א): (ז) בית הכסא אע"פ שיש לה מחיצות צריכין להרחיק ממנה כמו בית הצואה: (ח) ולכן צריך לזהר שלא לקרות או להתפלל או להדבר בדברי תורה בחצר כנגד בית הכסא כמלא עיניו. אף על פי שהוא סגור: (ט) אם חלון ביתו הוא נגד בית הכסא (*) והחלון פתוח לא ידבר כנגדו בדברי תורה אלא אם כן עוצם עיניו ואינו רואה הבית הכסא. ובהו מהני עציצת עינים כיון שהוא ברשות אחרת דהיינו בבית: (י) וכל זה במחיצות שנעשים רק בשביל בית הכסא אבל אם עשה בית הכסא סמוך לכותל ביתו. מותר לקרות בביתו אפילו סמוך להכותל של בית הכסא. כיון שאין הכותל מיוחד לבית הכסא בלבד: (יא) ולכן מותרים להתפלל וללמוד תורה כהאמורין בא"ע שיש על הוואנאין בית הכסא בצד השני של הכותל. דהרי בצד זה משמש הכותל להוואנאין: (יב) ספסל העשוי עם נקב שמעמידין תחתיו גרף לפנות עליו. אע"פ שהוציאו את הגרף וכסו את הנקב בדף. מכל מקום יש לספסל זה דין בית הכסא. וצריכין להוציאו מן הבית או לכסותו כולו (סימן פ"ג ובפוסקים): (יג) ואם הוא כסא המיוחד לשיבה. ומכוסה בכר לישב עליו. ורק לעת הצורך מסירין את הכר ונפנין שם. ושוב מחזירין עליו את הכר. בזה יש להזהר לקרות שם כשהוא מכוסה בהכר ופינו הכלי שתחתיו (דרך החיים ומ"ב):

במסגרת

הנהגות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מוה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא (*) והחלון פתוח. ולכן יזהרו בקין נכבד כמנהגה שלא לקרות נגד חלון פתוח. אם כי מנתון צואה או בית הכסא. וטוב לזהר שלא לפתוח חלון בבית הכנסת או בבית המדרש נגד צואה או נגד בית הכסא. כי סתם אנשים קורים ומתפללים סמוך לחלון. ואינם נזהרים להעלים עיניהם:

ישועות חכמה ה נקיון המקום לדבר שבקדושה ד 7

במסגרת השלחן סק'ו. היתה הצואה בחדר אחד והוא בחדר אחר כו' מותר בכל דבר שבקדושה כו'.
(יד) וכן הדין כשהצואה מונחת במקום שנבה עשרה טפחים ורחב ד' טפחים על ד' טפחים. ואין ריחה מניע אליו. מותר גם כן בכל דבר שבקדושה כשמעצם עינו ואינו רואה אותה. כיון שהיא ברשות אחרת: (טו) וככל זה אם אפשר יחזיר פניו ממנגרה. שלא תהיה לפניו (סימן ע"ט): (פו) ואם הכנים ראשו לרשות שלא. אסור אפילו כשעוצם עינו (דה"ח): (זי) וכן להיפוך אם הצואה עם האדם בבית. והוציא ראשו חוץ לבית או חוץ לחלון. גם כן אסור בדבר שבקדושה דשרינ' ראשו בחדר רובו (מ"א ופמ"ג ומ"ב סימן ע"ד): בקיצור ש"ע סיף' (יח) ואפילו נתנן תחת המטה לא מהני. ומכל מקום אם מחיצות המטה מניעין פחות מנ' טפחים לארץ מותר. שכל פחות מנ' טפחים כבוד הוא: (יט) וכן אם נפל עליו כליוש קצת אויר בין הכלי מותר. שכל פחות מנ' טפחים כבוד הוא: (כ) וכל זה כשהכלי סמוך למעלה. אבל אם הניח הגרף תוך כלי דקרקה כגון שהכלי בולט קצת מצד אחד אם האויר פחות מנ' טפחים כבוד הוא. כלבוד הוא. ומותר (מנ"א ופוסקים סי' פ"י): (כ) וכל זה כשהכלי סמוך למעלה. אבל אם הניח הגרף תוך כלי שפתוח למעלה. צריך שיהא כלי החיצונה למעלה כמסנן עשרה טפחים (א"י ודה"ח): (כא) איתא בגמרא (ברכות דף כ"ד עמוד ב') דאם נזרח שלא לקרות במקום מנוגע זוכה לאריכות ימים. וכתוב (שמואל א' ב') כי מכבדי אבכר. ממילא הנזרח שלא לדבר דברי תורה במקום שאסור. זוכה גם כן לגדולה ולעשירות. וחפלו ותורתו וברכותיו רצויים לפני השם יתברך. וממשיך ע"ז עצמו קדושה וטהרה כידוע. ולכן יזהר בכל הנ"ל ושוב יז:

ן דיני ברכות ודיני אמן. ולשמור עצמו מדיבורים אסורים:

במסגרת השלחן סק"א (א) וראוי להרגיל את עצמו לומר הברכות בקול רם. ולא יברך בלחש כי אמירת הברכות בקול מעורר הכוונה. ע"ד דרך שאמרו רז"ל בעסק התורה שצריך להוציא כפה בקול. שנאמר כי חיים הם למצואיהם. וכן ערוכה בכל ושמורה שדרשו בעירובין (דף נ"ד) אם ערוכה כרמ"ח אברים שלך משחמרת וכן ענין הברכות (ראשית חכמה שער הקדושה פרק טז ושלשה בשער האותיות וספר חרדים ונאה"ט סימן תרמ"ג): (ב) וצריך למחות באותן שמברכין ברכת המזון ושאר הברכות בלחש. כי ע"ד יד זה מבליעים כמה אותיות ונקודות. וגם שוכחים לכוון פירוש המלות בכל תיבה. שהכוונה הוא עיקר גדול בכל הברכות והתפלות כידוע: (ג) וצריך לדקדק היטב בתיבות ובאותיות ובפירוש המלות. בסוד הכתוב קרוב ה' לבד קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. אמת ר"ת אותיות מלות תיבות (סידור הארז"י) דמהר"ק: (ד) ולכן יזהרו להרגיל עצמם לומר הברכות וכל דברים שבקדושה (חוץ מהשמונה עשרה) בקול רם: [א] ויטה אונן היטב לכל תיבה שאמר. לזהר לומר כל תיבה בנחת. ולהוציא כפה יפה עם הנקודות כראוי. וגם השמונה עשרה יוציא בלחש כל תיבה יפה בשפתיו וידיב מחשבתו בפירוש המלות בכל תיבה שמוציא מפיו. וממילא יקיים כו' מאמר הכתוב קרוב ה' לבד קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת כנ"ל: בקיצור ש"ע סיף' ג' (ה) ואם קלל בלא שם כו' איסורא מיהו איכא. כתב מהר"ש הלכות אונאה סיף' כ"ח [ב] דהמקלל בפניו יש בו משום אונאת דברים לבד מאיסור קללה לשום אדם מישאל שהוא אפילו שלא בפניו כמו שכתוב לא תקלל חרש עכ"ל: (ו) ופרט לך בחרש אף על פי שאינו שומע ואינו מצמצע. וב"ש השומע ומצמצע בקללתו דאסור (רמב"ם וסמ"ע בחו"מ סימן כ"ז): (ז) וכן אסור לקלל את עצמו (רמ"א וסמ"ע): (ח) ואסור לקלל חבריו או את עצמו אפילו דרך שחוק או בששון תנאי אם יהיה כן (כן נראה מדברי הוה"ק. וכן נראה מהפוסקים וספר החינוך ופרי חדש ביורה דעה סימן קמ"ו ומהר"ש בחר"ם הלכות שמירת גוף ונפש). וצריך הזהיר כל זה לבני ביתו. שלא ירגילו עצמם בדברים אלו. גם המלמדים יזהירו להילדים שישמרו פיהם מן הקללות ומן השבועות:

דיני

חוסן ישועות

[א] ויטה אונן היטב. וכשמשמיע לאוזניו הוא סגולה נפלאה שיאמר התיבות בכוונה. כי חוץ נרמז בשם ס"ג כמבואר בשער היחודים להארז"ל. ושם ס"ג הוא סוד העיון והמדת כמבואר בפרי עץ חיים בהקדמה. ולכן כשרוצה לעורר הכוונה טוב לכוין בשם ס"ג שהוא סוד עולם הבריאה. עולם הנשמות ועולם המחשבה. ועין כספרי פתח חיים דף י"ט ולקמן סי' נ"ח: במסגרת השלחן סק"ב [ב] צריך לזהר בחמירת השם שיאמר כו' והדל"ת בחול"ם. כתב בשו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא סימן כ' וזה לשון דבר פשוט כזה אפילו תימותו של בית רבן יודעים שרוב המלות מלרע. וזאת אם לא תהא אחרונה ראוי לקבל הטעמה או שאר עתמים אחרים ידועים למדקדקים שאז נדחה הטעם ממקומו הראוי והוא מלייל. אבל בשם הנכבד למה יגרע שם אבינו מלכותו כו הטעם כמשפטו. הלא הנו"ן נקודה בתנועה גדולה וכן נראה לית כאן ספקא שהטעם מלרע. ולא משמע מולוס זוס פקטוק כדבר הזה. וכל המשנה אינו אלא טעיה עכ"ל: (ג) ופירוש דבריו דודאי צריך לומר הל"ת בחול"ם כמו שנקודה. אכן לא יאריך בהחול"ם. רק יתמוך טעמו שיקר על הנו"ן. כמו כל נגינה מלרע שבמקרא: דהמקללו בפניו. כתב בזה"ק פרשת קדושים תל חוי מאן דלייט לחבריה ואיהו קמיה ואכסוף ליה כאלו אושר דמיה. והאי קרא דלאו חכריה עמיה. והוא לייט ליה. ההיא מלה סלקא. דלית לך מלה ומלה דנסיק משומיה דלא חית ליה קלא. ההוא קלא סליק לעילא כו'. ווי למאן דאסיק מלה ביטא מפתומיה

הוסן ישועות ו דיני ברכות ודיני אמן

מסומיה עכ"ל. ולענין עונש המקלל את עמו כתב בפרשת פנחס דף רמ"ח חד ממנא אחספדי קמיה דבר נא. ובשפתא דליין גרמיה ההוא בר נא. האי ממנא ושבעין אחריון דממנן תחותיה נעלין. היא מלה ואמרו אמן וסלקי לה לפילא ודינין לה ואיהו דריף. אבדריה עד דעביד ליה ואשלים ליה ההוא מלה עכ"ל. עיי' שם עוד מזה. ולכן יזהר מאוד להתרחק מכל זה. רק ירגיל לשונו בברכות. ויזכה לכל טוב :

בקיבור שלחן ערוך סעיף א' [ד] שלא יענה אמן קודם שיסיים המברך כל הברכה. ואם הש"ץ מאריך בנינו בסוף הברכה. לא יענה אמן עד שיסיים הש"ץ כל התיבה שבסוף הברכה. אבל כשעומד עדיין בחצי התיבה אסור לענות אמן (פמ"ג סימן קכ"ד) : (ד) ומחמת שקלא אין יודעים לומר בזה. צריך הש"ץ לומר שלא לשהות בסיום הברכה. רק וסיים תיכף כדי שיאמרו אמן בסיום הברכה כדין : (ה) כשהש"ץ או אחר אומר קדיש. לא יענו הקהל אמן אחר תיבת בעלמא עד שמסיים תיבות ואמרו אמן (פמ"ג) : (ו) ובתחילת הקדיש אחר תיבת רבא. ואחר תיבת משיחיה צריך גם כן לענות אמן (פרי עץ חיים שער ד') : (ז) אבל אחר תיבות ובזמן קריב ואחר תיבות דלחמיה בעלמא. לא יענו אמן עד שיסיים תיבות ואמרו אמן (פמ"ג) : (ח) ואם הש"ץ מאריך הרכה בנינו של יאמרו אמן. יאמרו תיכף אמן אחר שיסיים ובזמן קריב. ואחר שסיים דלחמיה בעלמא. כי הארכת הנינו הרכה הוא הפסק. וכבר כלה הענין אחר תיבת ובזמן קריב או אחר תיבת דלחמיה בעלמא (פמ"ג ואחרונים) : (ט) אכן כביום איהו ברכה אסור לענות אמן עד שיסיים כל התיבה שבסוף הברכה כנ"ל (שם) : (י) וצריך הש"ץ לומר שלא להאריך בנינו בסיום הברכה. וגם שלא להאריך בנינו בתיבות ואמרו אמן. כי בברכה עונים קאת אמן קודם סיום התיבה דבסוף הברכה. וזה אסור כדלעיל. ובקדיש ממתינים עד אחר שיסיים ואמרו אמן. והארכת הנינו הרכה היו הפסקה בין עיקר הקדיש ובין עניית אמן : (יא) לכן יזהרו החונים מאוד שלא ישהו במקומות אלו. כדי שהקהל יענו אמן עדין. (שג"ה) : (יב) גם צריכין לומר שלא ימשיכו התיבות והאזניות הרכה על ידי הניגונים. כדי שלא יקלגלו התיבות. כי הטיקור לומר התיבות כתיקונם בכונה (שם) :

בקיבור שלחן ערוך שם [ה] אלא תיכף כשמסיים המברך את הברכה יענה אמן. ותוך כדי דיבור צריך דמי (פמ"ג). ושעיר זה הוא כדי אמירת ג' תיבות (מג"א ומהר"ש סימן ר"ו וכן דעת האחרונים כדלעיל בכללם בתחילת הספר). ויש אומרים שהוא כדי אמירת ד' תיבות (ט"ו ולבוש) : (ו) ולביבור השעיר. דעם שכל הציבור לענין אמן הוא עדיין בכלל הברכה. ומותר לענות עמהם (מהר"ש ואחרונים סימן קכ"ד) : (ז) האומר בלחש ברכות גזול את המלות. שלא יוכלו לענות אמן. וכן כשקורא בתורה אם יאמר בלחש ברכו והברכות הוא הוטא. שלא יענו הקהל ברוך ה' המבשר לעולם ועד. ואמן אחר הברכות. לכן יזהר לומר הכל בקול רם כדי שיעט כדין (ספר חסידים סימן רנ"ד ובמפרש שם) : במסגרת השלחן סק"ו [ה] ולא יענה אמן קצרה אלא ארוכה קאת. כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן. וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו כדף מ"ו : (ו) ובתנאי הבית יוסף וכל"ה בשם הירושלמי העונה אמן ארוכה יאריך ימיו בסובה. כמה שעורה כדי שיכול לומר אל מלך נאמן עכ"ל : (ז) ובהו"ק פרשת שלח דף קס"ב כתב וזה לשונו מאן דקלר יתקלר מאן דקלר אמן ולא מאריך ביה גזייתא יתקלר מהיין דהאי עלמא חי. מאן דקלר יתאריך מאן דאמר אחד אלעריך לתעפא אלף ולקלר קריאה דילה ולא יעבד בהאי את כלל. ומאן דעביד דא יתאריך חייו עכ"ל : (ח) וכן כתב בהו"ק פרשת חיי. וסיים שם אלו הם חידושים שהנידו לרבי שמעון בן יוחאי בשיבה של מעלה עכ"ל : (ט) וכתב בספר שערי גן העדן שער האזניות את ה' כפירוש הו"ק הג"ל מאן דקלר את ה' דאמן ולא מאריך ביה יתקלר ימיו ח"ו. מאן דקלר את ה' דאחד יתאריך ימיו. והכוונה בו' הרי מבואר שאסור להאריך בא' של אחד. אבל כוונת אמן הוא רומז בו' צריך להאריך בא' של אמן לעבד בו' עכ"ל. ומבאר שם החילוק על פי סוד : (י) גם כסידור האריו"ל דמהרי"ק כתב דבאות ה' של אמן מבוחר כוונה שצריך להאריך. ופירש שם על פי כתבי האריו"ל הכוונות באריות : (יא) גם כסידור האריו"ל דמהרי"ק כתב האריו"ל דמהר"ש כתב ובשעורה אמן לא יאמר במהירות בו' ומאן להאריך בא' של אמן עכ"ל : (יב) ובענין א' של אחד שכתב לעיל שאסור להאריך כוונתו להא' של אחד דשמע ישראל. במבואר בשלחן ערוך ופוסקים סימן ס"א דלא יאריך בא' של אחד. רק בח' ובד'. כדלקמן במסגרת השלחן סימן י"ז : (יג) וכתב בשערי תשובה שם כשם עליה ציבור בא' יאריך בא' של אחד כי הוא כפול כשהוא תנועה קטנה. ולא יתקצר בה' שהוא בקמ"ל ויתר בקריאתה שהוא תנועה גדולה עכ"ל. וכידוע על פי דקדוק : (יד) ממילא כיון דהא' של אמן הוא בקמ"ל גדול. כמו שכתב הפמ"ג ומהר"ש סימן קכ"ד. ממילא צריך להאריך קאת בהא' גם על פי דקדוק. במבואר לעיל כפירוש דברי הוה"ק : (טו) ולכן צריך לנהוג. לבשא יפה בשפתיו הא' בקמ"ל גדול. ולמאן קאת בקול הברה. וגם יאמרו קאת בקול הברה (שם) וממילא אמן בא' של אחד כדלעיל. וממילא נוכח לאריות ימים וזשים בעבור. במבואר לעיל בשם הגמרא והירושלמי : (טז) ומכל מקום צריך לומר שלא יפסיק התיבה לשתיים. רק שיאמר כל התיבה בשם אחת (רמ"א ומהר"ש) : (יז) וכתב השג"ה דלא יאריך באמן יותר משעור שיוכל לומר אל מלך נאמן. כמו שכתב במוספתא ושלחן ערוך ופוסקים לפי שאין קריאת התיבה נשמעת כשמאריך יותר מדאי : (יח) ומדברי הפוסקים אלו מוכח גם כן דמה שאמרו בגמרא וירושלמי להאריך באמן. הכוונה דצריך להאריך קאת בא'. דלשם הוי כוונתו להאריך רק בא'. מה איכפת לו אר מאריך בה יותר מדאי. דהא כבר אמר התיבה כראוי. ולכן יזהר מאוד לנהוג כנ"ל. ויזכה לכל טוב :

במסגרת השלחן סק"ו [ז] כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן כי זהו פירוש של אמן. ולכן צריך לכוון גם כן בשעה שאומר אמן לג' תיבות אלו אל מלך נאמן (תוספות בשבת דף קי"ט פמ"ד ב' וספר אור זרקים ובסידור הרכ ר' נפתלי על כתבי האריו"ל). וכן נראה מגמרא וירושלמי ווה"ק פ' וילך ורש"י ודברי משה (לבוש) : (ז) ובפרי עץ חיים שער י"א ובמסכת סוסיס וביסוריה האריו"ל ואור זרקים כתבו שצריך לכוין כי שם הויה אר"י בשילוב הוה (יאהרונה") בנימריא אמן : (ח) ובהו"ק פרשת וילך הפליג מאוד בעונש מי שאינו מכוון באמן. וכתב במקדש מלך שם כי דבר קל הוא להבין ולכוין בו שעילה הויה אר"י כנ"ל. ודע כי אלו ב' שמות מיוחדים להשפיע ספט מלמעלה לישראל סגולת הנל נחלתו יתברך. ולהכניס מדת הדין תחת מדת הרחמים. והם מיוחדים ביחד

ישועות חכמה ז דיני ברכת התורה וברכת השחר 9 ה

ז דיני ברכת התורה וברכת השחר ואמירת הקרבנות :

סעיף א (א) לעסוק בדברי הורה. צריך ליוהר דומר הע' דלעסוק בחמ"ץ פת"ח כמו שמנוקד. וכן הע' דוהערב יאמר בחמ"ץ פת"ח כמו שמנוקד. דלא כאותם שמבליעים הע' : (ב) וכן יוהר דומר א' ראשונה דוצאצינו. וא' ראשונה דוצאצי. בחמ"ץ סג"ד. כמו שמנוקד : (ג) וכן בברכת אשר יצר שמברך כה היום יוהר דומר הע' דולעמוד והע' דלעשות בחמ"ץ פת"ח כמו שמנוקד. דלא כאותם שמבליעים הע' : (ד) ויראה כל אדם שתחיה התורה שהיא כלי חסדו של

חוסן ישועות

שלם מאות ושמונים ליגורים מלמעלה למטה. והם נקראים ברכת שלום לשכניע מדת הדיון תחת מדת הרחמים בראש הוא וברוך שמו (ספר דן דיון מאמר ב' מהרב המקובל מהר"ם מאוסטרפאלי) : (ט) וכתבו בפרי עץ חיים וספרים הג"ל דכאן של הקדים יכוין השילוב כזה (אייראהגויה) : (י) ועיין בפרי עץ חיים וספרים הג"ל ובספרי לקוטים נפלים עוד כוונות כזה. וכאן הפתקנו רק מה שיוכל הסם אלס לכוין : (יא) וכבר כתבנו למעלה שצריך להאריך בתיבת אמן פרי שיוכל לומר אל מלך האמן. והייט שיבטא יפה בשפתיו הא' בקמץ גדול וימשוך קצת בקול חברה. וגם ימשוך קצת בקול הכרה דל'. רק שלא יפסיק התיבה לשמים. עיין גם בחריכות : (יב) וצריך לידע דכתמילה צריך לכוין באלו הכוונה הפשוטה המבואר בקיטור שלחן ערוך סעיף ה' כמבואר בפוסקים. וכוונה הפשוטה יש לה דין קדימה בכל מקום. ואחר כוונה הפשוטה יכוין כוונת הג"ל : (יג) וכבר נתבאר למעלה שלא יאריך יותר חיכך לאחר האמירה. כמבואר לקמן במסגרת השלחן ערוך סימן י"ז סוף סק"א בכוונות פסוק שמע ישראל. ויכוין אוחס ללא כעס : (יד) מי שנזכר לו לענות אמן על ב' דברים. עונה שני אומרים זה אחר זה. ויכוין בכל אמן את הענין על מה הוא עונה. ועוד יותר לומר אמן ואמן (כרכי יוסף ושע"ת ומ"ב) : (טו) וכתב בזה"ק פרשת וילך וכד ישרא לתחת משעורו למתבאר אמן לכיונה לבייחיה כמה דלא צריך. כמה פתחין דכרכאן פתיחין ליה לעילא. כמה טבאן משתכחין בכללו עלמין כו'. עיין גם הפלג מאד בגדול שבר מזהו זו : (טז) ולכן יוהר להרגיל עצמו בכל מה שכתבנו למעלה. ויעזור השם יתברך שמוה לכל טוב :

ז סעיף א [א] לעסוק בדברי תורה. ומהר"ם בסיפור גרים אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. כדעת הראשונים ז"ל : (ב) וכתב הרב רבינו יונה ז"ל (בברכות פרק א') שמהלל כן בנוסחאות מדויקות ומביאו בבית יוסף : (ג) וזה דעת הר"ף והרמב"ם והר"י והר"ם והב"י בשם הר"ד והש"ע ופ"ח : (ד) וכתב הפרי חדש דהעידו על מנהגיהם שהיה אומר כן. וכוונתו על האר"ל כמו שהביא גם בסמינים הקודמים וכלקמן : (ה) וכן כתב בספר נגיד ומזהו וזה לשון ראיתי למורי זלה"ה עונה אמן על דברי תורה להערכ נא כו'. וכן כתב בספר הכוונות : (ו) וכן כתב בסיפור הרב המקובל ר' משה ז"ל קרדווארי. ופירש גם זה לשון פירוש על יסוד שהוא על המלכות הנקראת דברי כו' תורה תפארת כו' ליחד קול ודיבור. ועוד לכוין בשם (יאיראהגויה) שהוא סוד יחודן על ידי הסיוד עכ"ל : (ז) וכן כתב במשנת הסידים וזה לשון אחר כך יאמר ברכת התורה כו' על דברי תורה ר"ח דעת עכ"ל : (ח) וכן כתב בספר עבודת הקודש קוטרם קשר גודל סימן ה' וזה לשון בברכת אשר קדשנו על דברי תורה והערכ נא שתי ברכות כן. ועם כל זה יאמר והערכ נא (ביו"ט האר"י ז"ל עכ"ל) : (ט) והרא"ש כתב (בספר קמח דברכות) וזה לשון מאי מבשר אחר ר' יהודה אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. ויש באשכנז לעסוק בדברי תורה עכ"ל : (י) ובפרק קמח דפסחים כתב על שיטת ריב"ז ועל התורה מברכין רבינו תם דכל מלות דעשיות מיד שייך לברך עליהן על. כגון על מקרא מגילה כו'. ולא הביא כזה ברכת התורה כלל. דיש לומר כיון דלס יס לו איזה עסק הגחון יכול לילך חיכך אחר פסוקי ברכת כהנים שאומרים אחר ברכת התורה היו גם כן מזה העשה מיד. כמבואר במנהגות דף ל"ט עמוד ב' פרק אחר כו' קריאת שמע כו'. וכתב מהר"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג' סעיף ד' דזה קאי אשעת הדחק. ממילא על ידי זה יש שייכות לתלמוד תורה להמלות שנעשים מיד. ולכך בלשון על. והרי קיימא לן בזה כשיטת רבינו תם. דברי מברכין על אכילת מלם. כמו שכתב הקרבן נתנאל גם. ממילא מברכין גם כן על דברי תורה : (יג) גם מלשון הרא"ש פרק קמח דברכות לעיל נראה דחוסם לשיקור נוסח על דברי תורה כדברי הר"ף והרמב"ם : (יג) והעורר כתב בסמ"ח מ"ו וזה לשון וזו טעמה אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. ונוסח אשכנזים לעסוק בדברי תורה עכ"ל. נראה גם כן דדעתו נועה למה שכתב בתחילה בסם. וכמו שכתבתי לעיל בדברי אביו הרא"ש ז"ל : (יד) ובשלחן ערוך סימן מ"ו פסק בפסיקות לברך אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה : (טו) וגם הרב רמ"א שזכיר תמיד מנהג אשכנזים לא הגיה כלל באלו. ממילא דעתו כדעת השלחן ערוך כידוע דרכו בקדוש. והענין נראה שירא לחלוק על כל הראשונים דלעיל. אע"פ שהוא חוסם תמיד מנהג האשכנזים : (טו) וגם רבינו האר"י ז"ל שנקרא בשם אשכנז העידו עליו שצריך לזנו על דברי תורה כמו שכתבתי לעיל : (יז) והנה כל הגדולים הג"ל שכתבו בסם לומר זנונו על דברי תורה. בודאי אמרו גם בעצמם כן. והרי אנו רואים שהגדולים ז"ל הג"ל והאר"י עמם וזו לכתר תורה שמכמע כל המלות ההגונים עמה נתברר על ידן. יהי רצון שיהיה חלקנו עמם : (יח) ואם כן לריכין אנו לחוש לדעתם וליקן בעקבותיהם בנוסח ברכת התורה שאמרו הם. אולי נזכה גם אנו שיהיה לנו חלק בתורה כהמים : (יט) וכפי הנראה דעל דברים כאלו נאמר (דברים ל"ב) שאל אביך ויגידך וקניך ויאמרו לך (עיין ברכות דף ק"ד ושבת דף כ"ג) : (כ) ומן הסתם כוונת כל הגדולים הג"ל לדעת חכמי הגמרא ותחנת אנשי כנסת הגדולה שתקנו נוסח הברכות : (כא) וזה לאן הרמב"ם הלשון ברכות פרק א'. ונוסח כל הברכות עורא וביח דעו תקטנו ואין ראוי לשנותם עכ"ל : (כב) והנה הר"ף והרמב"ם והר"ה ז"ל היו אחר הגאונים. ומן הסתם ה' להם קבלה ומנהג בנוסח

תומן ישועות

הנהגות מהרב הנאון המפורסם המאור הגדול פאר הרור בקש"ת מו"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א
הרב דק"ק אנטראווי:

[illegible]

ב"ה וב"ש ואמן בראוי: (ו) ואם נזדמן לאחר ששומע הכרכות במהירות, ואי אפשר לענות ב"ה וב"ש ואמן בסדר, יענה רק אמן לבד בכוונה בראוי. כי אמן חמיר טב"ה וב"ש (כמ"ש בספר ק"ב):

דברים

חוסו ישועות

והקטורת. אשר פמה אנשים מחסרים בהם האותיות והנקודות מחמת המהירות, שיהיו מכלל ואלהן לאמרו במהירות עם הנקודות, ויעזור השם יתברך שזוכה לכל טוב: (ח) בפרשת העקידה. בתיבת והעלה יוהר לומר הע' בחטף פת"ח. ויחבש, הח' בחטף פת"ח. עם החמור, הח' בחטף פת"ח. ונשתחוה הח' בחטף פת"ח. המאכלת הא' בחטף פת"ח. ויערוך הע' בחטף פת"ח. נאחו הא' בחטף פת"ח. ויעלה הע' בחטף פת"ח: (ט) בפרשת הקרבנות. ורחלו הח' בחטף פת"ח. ירחלו הח' בחטף פת"ח. תעשה הע' בחטף פת"ח. כאשר הא' בחטף פת"ח. בפרשת הקטורת. מעשה הע' בחטף פת"ח. ואלה הא' בחטף פת"ח. ובהעלות הע' בחטף פת"ח: (י) בפסוק הקטורת והמשה הח' בחטף פת"ח. בשחרית הח' בחטף פת"ח. ומחזירי הח' בחטף פת"ח. ושוהן הח' בחטף פת"ח. אלריי ה' בחטף קמץ. בתיבת שבעים ידגיש הע' שלא יהא נראה כאלו אומר שנים, תעשה ידגיש הע'. מעלה הע' בחטף פת"ח. להאלין הח' בחטף פת"ח. לעמוד הע' בחטף פת"ח: (יא) יענינו הע' בחטף פת"ח. וכן בכל התפלה וכל הכרכות צריך ליוהר לומר התיבות עם האותיות והנקודות כלהחן: (יב) וצריך ליוהר בכל הדברים הנ"ל לומר האותיות והנקודות כהגון. ובפרט כי ידוע דכל הנקודות מרומזים בספירת הקדושים, ממילא הגוהר בנקודת פת"ח הוא מסיגל שתקובל תפלתו. כידוע דנקודת פת"ח מרומז בספירת חכמה. ובה בספר שערי אורה (שער ט) דספירה זו נקרא רגון. ובמדת הרגון מרחש הקדוש ברוך הוא כו'. וכשהתפלה מגעת למקום הרגון כל השערים למעלה ולמטה נפתחים לפניו כו' ואז יפיק כל לרצונו ושאלותיו עכ"ל: (יג) גם בתיבת (בקהלת ז') החכמה חסיה בעליה. ממילא כשידקדק בנקודת חטף פת"ח, שלא לקרות בשב"ל: (יד) רק בחטף פת"ח כמו שמונקה. וזכה על ידו זה ליאשוע בתיבת ארובים וטובים בהללחה וכל טוב, ותתקבל תפלתו ברגון. ועיין עוד לקמן בסיומן ע"ה חלק ב' מענין זה:

[ג] במימרא דאביי הוה מסדר. ראוי לומר היה מסדר. בכדי שלא יהיה ח"ו כהוגה השם באותיותיו, ובפרט לפי המבואר בספרים שראוי לכוין באביי הראשי תיבות. אשר כך ירוחם יתום. ואם כן גם הוי"ד אחרונה בניקוד. להבט שיש תקנה לזו. לעשות הפסק בין אביי לכוהי אביי אפסר להשמר בזה. על כן יותר טוב לומר היה (הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מכושטאטס בהנהגות שלו שדפסו בקצת סידורים): (ד) ומה שכתב שלא יהיה כהוגה השם. פירושו דעל ידי הדיבור במהירות. נעטרף הי' של אביי לתיבת, הוה", והיו כהוגה השם באותיותיו בנקודות שב"א פת"ח קמץ. שהיא איסור גדול: (ה) והנה בנמרא (וימא דף ל"ג) איתא אביי מסדר. ולא נזכר כלל תיבת הוה. גם בטור ובית יוסף סימן מ"ח ובסידור הארז"ל דמהרי"ק לא גרסו תיבת הוה. ממילא אין צורך להזכירו: (ו) ולכן הנהיגי בסידור דברי חיים. אביי היה מסדר. כדעת הרב הגאון הנ"ל:

[ד] צריך לידע דבמקום שנכתב בתיבת אחת עם הלי' ואין צריך לחוש למה שאינו אומר האלי"ף אז. דבאמירתו תיבת לה' ויבטל האלי"ף בתיבת. תשכב כאלו אמרה. כיון שעל פי המסורה צריך לומר כו'. (ו) וכן במקום שנכתב השם עם אות כ' בתיבת אחת. כיון בעשו ביה' עדי עד. או שנכתב השם עם אות ו'. כיון ו' שמים, או שנכתב השם עם אות כ' כיון אין כאלהיו. צריך לנהוג כן. שלא יבטל האלי"ף של השם במקומות אלו: (ז) והסימן לזה כו"ל מכנים, פירוש דאחז מד' אותיות כו"ל, כשנכתבים בתהיילת השם. בתיבת אחת עם השם. צריך להכניס הא' של השם. ולא יבטל אותה כלל: (ח) הוה מו' פעמים נמצא בכל התנ"ך שאינו בכלל זה. (כמו שנכתב במנחת שי בזהלים מומור קליה ובמסורה גדולה סוף פרשת וישב ובזהלים מומור קלי'ו): (ט) ובכל התפלה ובכל התהילים נמצא רק שנים מאלו הו', והוא במזמור קליה. תיבות ואדוניו מכל אלהים. צריך לומר תיבת ואדוניו בחטף פת"ח תחת הא' כמו שמונקה. אש"פ שהוא סמוך לאות ו': (י) גם במזמור קלי'ו הוה לאדוני האדונים. צריך לומר תיבת לאדוני. בחטף פת"ח תחת הא' כמו שמונקה. אש"פ שהוא סמוך לאות ו': (יא) ועוד אחד מאלו הו' נמצא אחר התפלה בפרשת היראה. ואדוני האדונים. צריך לומר תיבת ואדוני הא' בחטף פת"ח. אש"פ שהוא סמוך לאות ו': (יב) וזהו מאלו שנכתב צריך לידע בכל התפלה ובכל התהילים בכלל שכתבתי לעיל בפרק"ה ו'. (כמבואר במסורה ובמנחת שי): (יג) ומה שכתב בפרשת (משפטים כ"ב) וזכה לאלהים יחרם. ונקוד חטף פת"ח סגול' תחת הא'. וכן (בזהלים פ"ו) אין כיון באלהים. נקוד חטף פת"ח סגול' תחת הא'. הוא מטעם דשם קאי על אלהים אחרים. וכמו שכתבתי בספרי תשועות חיים שם בשם הבאר רחובות על פס' דלשם. דהקמץ שתחת הלי' היו כאלו כתיב לאלהים. והיו הידיעה. כי הידיעה מורה על אותן שהזכרת עליהן במקום דאמר. צריך לומר תיבת באלהים: (יד) ממילא כיון דהקמץ הוא במקום ה' קודם תיבת אלהים. צריך להיות הא' נקוד בחטף פת"ח. כדלקמן סעיף יז. אבל אם חזי הלי' או ה' נקוד בקמץ. בזה שייך שפיר הכלל שכתבתי לעיל: (טז) וכל זה באותיות כו"ל כנ"ל. אבל באותיות משה'. דהיינו נכתב אות אחד מאותיות משה' עם השם בתיבת אחת. צריך לומר על פי דקדוק הא' של השם בחטף פת"ח: (טז) ולכן (בזהלים ל"ג) יראו מה' כל הארץ. צריך לומר תיבת מה'. הא' בחטף פת"ח: (יז) גם בזהלים קמץ אש"פ העם שה' אלהיו. צריך לומר תיבת שא'. הא' בחטף פת"ח: (יח) גם בתיבת אחת הוה ה' האלהים. צריך לומר תיבת האלהים. הא' בחטף פת"ח סגול' (כמבואר כל זה בספרי דקדוק): (יח) ומה שכתבתי בספרי לקושי ששנים חלקי' סעיף כ"ט. להשוות ל' עם ש' שנכתבים עם השם. אינו מדויק. רק כמו שכתבתי כאן. וכמו שמונקה בספרים המדויקים:

ישועות חכמה ח דברים האסורים קודם התפלה

ח דברים האסורים קודם התפלה :

סעיף א (א) משעלה עמוד השחר כו' אסור לאדם להתחיל במלאכה. וצריך להזהיר להבעי מלאכות שלא יעשו שום מלאכה קודם התפלה. רק תיכף בשישינו בבוקר יכינו את עצמם וילכו להתפלל : (ב) וכן ינהוג כל אדם. כי עיקר ההפלה רשחית נתקנה אשר כל אדם בקומו בבוקר שנעשה בריה חרישה יתן ראשיהו לה'. ויקבל עליו עול מלכות שמים בקריאת שמע, ובעבודה שכלב שהיא תפלה : (ג) וכמו שכתב כפרי עץ חיים שער ב' בשם האריו"ל וזה לשונו כשהאדם קם ממטתו רוח רעה שורה על ידיו ובעא לנפלא לודיהו ולברך עליהם. וכן מברך כל איתן ברכות והוראות שהם על חזרת נשמה. ואחר כך בעא להתקדש במעשים דהאי עלמא, שהוא עולם המעשה. ולזה יתעטף במלית ובתפילין. ואחרי היותו בבית הכנסת הלא נתקדש כו' ויסקל מסילות הדרכים על ידי הקמורת המסוגל לבער כוחות המומאה כו' ולכן יסדר סדר הקרבנות וכו' ג"כ נתכפרו עונותיו כו'. ואחר כך יאמר הומיות כו'. וכל זה תיקון השכינה כו' ואחר כך יאמר שירת הים כו' עכ"ל. ומבאר שם כל סדר התפלה עד וברא לציון בסודות גדולים : (ד) ויצא לנו מדבריו הקדושים דצריך כל אדם לנהוג בסדר זה שלא יעשה בבוקר שום דבר מעת קומו ממטתו עד שיתפלל : (ה) וכחורף שהדרך לקום כמה שעות קודם אור היום. ידוע בוודאי בכמה מקומות דאז הוא עת רצון גדול ללמוד. או לומר שירות ותשבחות ותפלות ובקשות. ובמבואר בספרים : (ו) וכן כתב בספר כ' שם טוב דבקומו משנתו שהוא נעשה בריה חדשה. אם ידבר חילת דבריו דברי הרשות. אף אם יתפלל ויעסוק בתורה אחר כך. הכל מסתעפין ונמשכין אחר הריבור הא'. ולכן יזהר האדם שיקדש ויטהר דבורו הראשון בקומו ויוכך מחשבתו הראשונה דבוקה בקדושה כרי שימשוך אליה כל שאר הדברים שאחריה. ואחר כך כשיעמוד בתפלה מהוך שמחה של מציה שיקדש דבורו ומחשבתו בוראי יהיה נענה בתפלתו (שם ואור הגנוז ועוד ספרי מוסר) : (ז) ועיין בספרי ברכת חיים פרק י' ובסידור דברי חיים דף י"א ובספרי פתחי חיים דף י"א עיר מענינים א"ו : (ח) ואיתא בגמרא (ברכות דף י"ד) כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקדוש ברוך הוא עושה לו חפציו. וה"ה לשאר עסקים שאחר התפלה שמצליחים. ויעזור השם יהיברך וימלא כל משאלות לבבנו לטובה : סעיף ג' (ט) אסור לו למעוס קודם שיתפלל. כי כל זמן שלא התפלל תפלה השחר אחר שקם משנתו. נשמחו אינה מתיישבת במקום הראוי לה כנפיו. כי אם הנפש המתפשטת בורדי הים. ולכן הן אותה הרי הוא סתנה ל"א שעדיין לא נתפרשה ממנו (משנת חסידים בתיקון חצות. עיין שם שהפליג בזה) : (י) ולכן יזהר לרבך נפשו בעבודת השם יתברך עד אחר התפלה. ויזכה לכל טוב :

ט הלכות ציצית :

במסגרת השלחן סק"ג (א) דאילו ג' אצבעות הם אמה קמיצה ורת. וזה לשון הפרי עץ חיים שער ה' ועל כן ראוי להטיף הציצית רק למעלה מקשר גודל למטה מג' אצבעות. ואם על פי שני אצבעות אינו הם תפארת נצח הוד שהם אמה קמיצה ורת. על כל זה כולם נקראים אצבעות על שם כו' עכ"ל : (ב) וכן יש לנהוג למעשה לעשות הנקב במלית גודל והשני נקבים במלית קטן פחות מעט משיעור ג' אצבעות האחרונים שהם אמה קמיצה ורת. [א] כרי לצאת מצות ציצית לכל הדיעות. בנגלה ובנסתר : (ג) ובכל שיעורים אלו אין חילוק בין מלית גדול. או מלית קטן. או בגד אחר של ד' כנפות : (ד) ולכן ישגית גם כן על ציצית של בניו הקטנים שהיו עשויין על הבגד כדיון. בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (ה) במלית קטן נוהגין קצת לעשות שני נקבים. זה לשון הפרי עץ חיים במלית קטן היה עושה כורי וזהה כדעת בעל העיטור. והוא שהיה עושה ב' נקבים סמוכים זה לזה כמו צירי בכל כנף כו'. באופן שבו' קצוות החושים יהיו תלויין מצד אחד לבד. שיהיו כל בחינת הציצית מתגלגל לחוץ עכ"ל : (ו) וכן כתב מהרש"ל בסידור דבמלית קטן יש לעשות ב' נקבים סמוכים כמלא קשר גודל כאורך ורחב. ויכניס הדי' חושים בנקב זה ויוציאם בנקב זה. ויכפלים. ויכשרם ויורקם סמוך לבגד ממש. כדי שיהא הקשר הראשון למעלה מקשר גודל עכ"ל. והיינו שיהא הקשר הראשון סמוך ממש להנקבים. וכן יש לנהוג : (ז) ומה שכתבתי במסגרת השלחן סק"ז בשם הפמ"ג דאם עשה הציצית בלילה כשרים. כתב בספר נאות דשא סימן י"ב שלא לעשות הציצית בלילה. וחוכך שם לפסול הציצית בזה ע"ש :

הלכות

חוסן ישועות

מ [א] כדי לנאת כו'. לריך האדם להסתכל תמיד בצליה ככל עת וכלל שעה. כמו שכתוב ורואיתם אותו וזכרתם את כל מלתי ה'. והוא תועלת גדול אל הנשמה שלא תזדמן תחול לידה. וגם כדי להשיג הוא תועלת גדול כו'. ולריך להסתכל ב' פעמים זה אחר זה כו' (ספר פרי עץ חיים ונגיד ומזהו וס"ה הראיו"ל) : (ב) כשהסתכל בצליה יסתכל בב' צליה שלפניו שם בהם עשרה קשרים רחם לעשר ספירות שכן קשרין ואחורין זה בזה. וגם יש בהם ע"ז חושים ועשרה קשרים עליהם כו'. כשם שהיה ברוך הוא (א"ח סימן כ"ד) : (ג) ועובד לאחוז הצליה שלפניו בידים בשעת הלימוד או בשעת הפגיה לשעמים. ועל ידי זה יזכור להביט בהם תדיר. וממלא יזכה להועלת גדול כו' :

י הלכות תפילין :

בסגרת השלח סק"ה (א) ולא סמוך לעינבונין. ולכן צריך ליהדר בחורף כשיבש בנדים החמים שלא יהיו הארבי"ל עבים. או יפשיטו מהיר קודם הנחת התפילין. כדי שיוכל להניח התפילין במקום שהבשר גבוה. ולא ירחיק הארבי"ל את התפילין סמוך לעינבונין. (ב) אבל אין לסמוך על זה שבשעת הנחת התפילין הוא דוחק להבית יד למעלה כדי שתהיה התפילין מונח על מקומה דהרי תיכף אחר כך ירחיק הבית יד להתפילין במקומה: (ג) ולכן יהיה כנ"ל. כדי שיהיו התפילין מונחים על מקומם כל זמן שבוש אותם: (ד) ואנשי מעשה החרדים אל דבר ה' לעשות כל מצוה כהלכתה. נוהרים שלא לקנות תפילין גדולים ביותר מחמת זה. כי גם התפילין של ראש אם יהיה גדול קשה לצמצם שסוף התפילין והתיתורא יהיו כלים במקום שכלים עיקרי השער וגם הקשר של הפידין של ראש יהיה מונח מאחורי הראש בגובה העורף. כדן. גם אין התפילין יוכל להיות מהודקין על הראש מחמת גדרם: (ה) ולכן * יקנה תפילין ממוצעים ויותר להניחם על מקומם כראוי ויקיים מצות הנחת תפילין כהלכתו (וכמו שכתב בספר שלחן שלמה סי' ל"ב וספר שמירת הלשון שער ג'): בקיצור שלחן ערוך סעיף ח' (ו) בתפילין דרבינו הסב' לקדיש ולקדושה יכול להפסיק. וכן מותר לענות ברכו ואמן על כל הברכות בתפילין דרבינו חם בן של יד לשל ראש (כאה"ט ומהר"ש סי' ב"ה): (ז) וכן אם הסיד התפילין דרש"י לאיזה צורך מעט וחוזר ומניח בלא ברכה. לא יפסיק גם כן בין של יד דשד ראש. רק לצורך עניית אמן וקדושה כנ"ל (כעין שכתבו האחרונים להמניח תפילין בחול המועד בלא ברכה. וכן אמר רב אחד): סעיף ט' (ח) אם זעה והפסיק. ואפילו אם ענה רק אמן אחד על איזה ברכה ששמע. צריך לברך שנית (ביאור הלכה בשם הרא"ש). חוץ מאמן שאחר ברכת להניח תפילין שאינו הפסק בדלעיל סעיף ח': (ט) ואם הפסיק לצורך התפילין. מי שהניח תפילין של יד ובירך עליה. וקודם שהניח התפילין של ראש נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיד דערו מהתפילין. איצ לחזור ולברך על של יד: (י) אבל אם לאחר שהניח השל ראש והידקו על ראשו נפסק הקשר של יד צריך לחזור ולברך על של יד (מ"ו ואחרונים): (יא) ואם אין שם מי שיודע לתקן הקשר והוצרך ליקח תפילין אחרים. בכל גווני צריך לחזור ולברך (שערי השוכה ומ"ב): במסגרת השלח סק"ב (יב) מצוה מן המוכרח שלא יסיד דעתו מהם כלל כו' כמו שכתב בפרי עץ חיים שער ו' וזה לשונו וצריך מן המוכרח שלא יסיד דעתו מהם כלל כו' כמו שכתב בפרי עץ חיים שער ו' וזה לשונו וצריך

הגהות מהרב הנאון המפורסם המאור הגדול פאר הרור בקש"ת מ"ה מאיר יחיאל הלוי שלי"מ א הרב דק"ק אסטראווצי :

* יקנה תפילין. וצריך לזהר מאוד לקנות תפילין הנעשים מעור אחד. כי התפילין שאינם מעור אחד וצריך לומר דעל ידי שנדבקים בדבק היו כמו מעור אחד. קשה דהא על ראש צריך להיות ל' בחים והדבק עושה אותם כאלו הם בית אחד. דהרי צריך לומר דהדבק מהדבק: אבל בתפילין שהם באמת מעור אחד אין צריך לסבא דהדבק מהדבק. ממיאל אין קשרא במה שנדבקים קת"ה בתים של הראש כמחזן כמו שנהנין. ועושים כן כדי שלא יתקלקל הריבוע. כי הריבוע דתפילין הלכה למשה מסיני. ואם היו מבחן פרודות לגמרי. נתקלקל קת"ה הריבוע בזה. כמו שהקשה גדול אחד. דאי אפשר לקיים שני דברים אלו ביחד. דאם עושים אותם פרודות לגמרי. בזה אי אפשר לנמסם שיהיו תמיד מרובעים ארכו כרחבו מכון וכשיטה וזו רב יתקלקל לגמרי. ולכן בחרו העולם * *) (לדבקים קת"ה) כדי שיהיו מרובע דריבוע גמור כדן. ועכ"פ אין לריבין לסבא דהדבק מהדבק כנ"ל. ויכול לתפוס דהוי כפרודות לגמרי :

הגהות מהרב המחבר שלי"מ :

* *) (א) לדבקים קת"ה כפרי עץ חיים שער ו' כתב דהארי וזל"ה לזה לעשות התפילין שבראשו. שיהיו החריצים עמוקים עד המעברתא. ויהיו נפרדים ד' בתים בין אחד מחבירו עד למטה. במקום מושב המעברתא שלהם. גם לזה שיעברו הגידין בשעת התפירה מעבר לעבר. להפסיק בהם באמצע החריצים. בין בית לבית עכ"ל: (ב) גם בספר משנת חסידים כתב וזה לשוני ויהיה בה ארבעה בתים חרוצים עד מקום התיתורא כו'. ויעביר גיד התפירה בעדו תוסף. בין בית לבית. להפרידם עכ"ל: (ג) גם מהר"ם ז"ל בסידור כתב וזה לשוני וגם צריך להפסיק שניין החריצים אס דבקי מעט כדבכ בשגגת הסופר. ויהיה להפרידם בנחת בראש סכין דקה וחדה. שיהיו נפרדים בין בית לבית עד למטה ממם. ולכן מעבירין גיד התפירה בין בית לבית למטה ממם. כדרי להכדיל בעיני. ושלא יתדבקו. כדליתא בגמרא ופוסקים הובאו בבית יוסף ובכתבי האר"י עכ"ל: (ד) גם בספר מעשה רב מהגר"א ז"ל כתב. דהתפילין של ראש הכתים צריכין להיות פתוחות ולא מדובקים בדבק עכ"ל: (ה) ובשערי תשובה סימן ל"ב הביא בשם הרב דברי יוסף בשם ספר בית יהודה דאם מחמת אחר שנין הכתים כשיחייבו העור מתרחבים הכתים. וכשיהדקס ימלא הרבוע מכון כשרים ע"ש עכ"ל: (ו) ומבואר מכל זה דהגם דמהמת שסתם אגשים יש להם תפילין להרבה שנים. ואם יהיו פרודות יתקלקל לגמרי הריבוע. ולכן טהנין לדבקים קת"ה: (ז) מכל מקום מי שרוצה להדר במצות. לעשות לו תפילין פרודות לגמרי. כדעת האר"י והגדולים הנ"ל. וכמבואר בגמרא ושלחן ערוך דלכתחילה צריך להיות כן. ומשניה עליהם תמיד שלא יתקלקלו. ודאי עושה מצוה מן המוכרח: (ח) והגם דאי אפשר לנמסם הרבוע בעת פרידתו. מכל מקום אם כשיהדקס ימלא הרבוע מכון. כשרים. כדברי הנרי יוסף דלעיל :

ישועות חכמה י הלכות תפילין

שלא יסיח דעתו מן התפילין בין בזמן התפלה ובין כל היום כולו וזהו כשני זמנים אלו או בעת תפלת י"ח בלחש או בעת שהוא עומק בתורה. אך אם תפרוד מעט מחשבותיך מן התורה צריך אתה לחשוב במחשבותיך התפילין: (יג) ומורי ולה"ה [א] היה מזהיר בענין זה מאוד. כי היסח הדעת גורם כו' ואין לך פנים גדול מזה: (יד) וכבר ידעת בכל עת שמעלין נשמת האדם למעלה ממדרגתו מענישין אותו על עבירות כפי ערך עליות המדרגה ההיא. ופעם אחת ראה מורי ולה"ה נשמת צדיק חכם גדול שה' דנין אותו כשהיו רוצין להעלותו למדרגה העליונה. והיו מענישין אותו על שפעם אחת היה מבין בקדושת ובה לציון באומרו לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. ואז על ידי אותו כוונה שבח והסיוח דעתו מן התפילין. ועל כן צריך להזהר מאוד עכ"ל הפרי עץ חיים: (טו) גם מהר"ש בסידור כתב וזה לשונו מצוה מן המובחר שלא להסיח דעתו כלל מהן ולמשמש בהן בכל עת גם בעוד שדעתו עליהן. בכדי שלא יבא לידי הסח הדעת כלל. וזאת בשעומק בתורה ובתפלה י"ח עכ"ל: (טז) ולפי דברי הגדולים הנ"ל נראה דשוב למשמש בתפילין בין כל פיסקא שבסדר התפלה. כגון קודם העקירה. וקודם לעולם יהא אדם. וקודם הקרבנות. וקודם פטום הקמורת. וקודם איזהו. וקודם ברוך שאמר. וכן בכל סדר התפלה עד השמונה עשרה כפי מה שיסיר לעצמו לנהוג כן בלי נדר. וכן אחר השמונה עשרה כל זמן שמושב בהם: (יז) ובכל פעם שממשמש ימשמש תחילה בזהל יד. ואחר כך בשל ראש (כמבואר בש"ע ופוסקים סימן כ"ה): (יח) וכשירגיל עצמו בזה לא יסיח דעתו מן התפילין. וימשיך על עצמו קדושת התפילין. ויזהר לאריכות ימים בעבורת השם יתברך בקדושה. וכמ"ש בגמרא ופוסקים סימן קצ"ו דזה מביא אריכות ימים: (יט) ובכל עת שימשמש בהם יכוין כוונה הנדפס בראש הדפוס של הסידור. תפילין הם אות שאתה יחיד ומיוחד ושהוצאתנו ממצרים: (כ) גם טוב לנדוד עצמו בלי נדר שלא לרברב בתפילין שום דבר מעסקי העולם. ואם ישאל לו אדם איזה דבר. ישוב לו בקצרה בלשון הקדש כשעומד במקום שמותר להפסיק. וכל זה מביא קדושה להאדם. וממילא וזכה לכל טוב: בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (כא) וב' א' ג' כריכות מהורוע. כן כתב בשערי השוכה סימן כ"ה בשם מהר"ש וויטאל. ושאר אחרונים לא הביאו זה. וגם המנהג אינו כן. רק שמסירים הכריכות מעל האצבע וחולצים התפילין: (כב) ונראה שלא נהגו כן. משום דכשיסיר גם כן א' או ג' כריכות מהורוע. אוי בתוך כך שיחליץ התפילין של ראש ויקפל הרצועות ויניחה בתוך התיק. התפרד כל הרצועה מהורוע. ויגיע לארץ ותתהפיל ח"ו. לכן נוהגים רק להסיר הג' כריכות מן האצבע: (כג) וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש בסוף ענינו וזה לשונו ומסיר התפילין מעומד דהיינו הרצועות שעל גבי האצבע מסיר מעומד ואחר כך חולץ תפילין של ראש כו' עכ"ל וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש. וכן נראה מש"ע האר"י: (כד) בענין הנחת תפילין וחלוצתו מאוב לנדרג כמנהג האר"י של היה מתעטף בציצית ומניח התפילין קודם פרשת העקירה. (ואם אומר ברכות השחר בבית הכנסת יעשה כן קודם הברכות). ולא היה מסיר התפילין והפליט עד אחר גמר ענינו לשבח: (כה) ובראש חודש לא היה מסיר התפילין עד שיגמרו כל הקדישים עד אחר חזרת ספר תורה בהיכל. ואחר כך חולץ התפילין ומתפלל תפלת

חוסן ישועות

י [6] היה מזהיר. וכתב הפרי עץ חיים שם בפרק י"א וזה לשונו וכבר אמרנו לעיל שאין להסיח דעתו מן התפילין אפילו בתפלה עמו כו'. בשעת התפלה או בזמנא היום תכיון כי תפלה של ראש הם אהיה הויה אהיה. אחר כך תכיון לשל יד שם אהיה הויה אדני. ואל יליו מענין כוונה קצרה זו נכל רגע ורגע תמיד אפילו כשאתה אומר התפלה וזאת בעת העמידה או בעת העסק בתורה בלעד כ"ל כו'. כוונת התפילין דר"ת הוא בשל ראש אהיה יהיה אהיה. ובשל יד אהיה יהיה אדני. כו' עכ"ל: (ז) וכשיסיר האר"י דמהר"ק כתב וזה לשונו אין להסיח דעתו מן התפילין כי הסח הדעת הוא פנס גדול שגורם לסילוק המוחין. וזאת בתפלת העמידה ובשם סקן בתורה אין לירך למשמש בהם. ובעת שצריך למשמש בהם יכוין תמיד בשל יד לג' שמות אהיה הויה אדני. ובשל ראש לג' שמות אהיה הויה אהיה עכ"ל: (ח) וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש. לכוין השמות של יד תחילה: (ט) גם בתפילין דרכינו תס כתב לכוין השמות של יד תחילה. וטעם השמות של תפילין דר"ת כתב כמו שהבאתי לעיל בשם הפרי עץ חיים: (ה) והנה כתבתי בפנים סקט"ו י"ט דעוב למשמש בתפילין בין כל פיסקא כו'. ולכוין כ"ל: (ו) ממילא נראה דמי שהיה מן תורה ומצק ירחת שמים. עוב לנהוג גם כן דלחר שכוין כוונה הפשוטה המבואר בפנים יכוין השמות הנ"ל. רק שלא יוליא השמות בפה. כי אם במחשבה כ"ל: (ז) וכבר שמעתי מרב גדול דהמחשבה בשמות הקדושים מועיל מאוד לטהר ולנוכח המחשבה. וזמו שרפה בחוש בעזרת השם יתברך: (ח) גם נראה לכוין או בשם הויה ד"ה בניקוד בכרית כמו כתב בפרי עץ חיים בהקדמה דזה מסוגל לטקל כל המחשבות הטורדות אותו בתפלה: (ט) גם נראה לכוין או במילוי השמות של ד' חלקי התפלה מן הקדושה עד אחר שמונה עשרה. כמבואר בכתבי האר"י. ודומות כסידור דברי הייס בראשי הדפים. והכל לפי מה שביכולתו: (י) וכשירגיל עצמו בהנ"ל יהי' בנקל לכוין הכל כהרף עין כיוס. ולזה הוא דקדוק ומוסר להקדש על ידי זה בכל הענינים בעזרת השם יתברך: (יא) וכתב בהקדמת עץ חיים מהרה"י ז"ל בשם האר"י ז"ל. וזה לשונו בדורות הללו מלאה ושמוחה גדולה לפני הקדוש ברוך הוא שינהגה ההכמה הזאת (הכמה מקלה) שזכותו יבוא משה עכ"ל: (יב) ולכן אל יקשה בעיני המעיין שהבאתי בספר זה מעט מזהיר מענינים אלו. כדברים שהם בנקל לכל אדם לשמור ולעשות: (יג) ועיין לקמן סימן כ"ז ס"ק

תפלת מוסף (כמבואר בכתבי האריז"ל): (כו) ובספר נגיד ומצוה כתב בזה הלשון לא תסיר התפילין עד אחר עלינו לשבח עכ"ל. וכן יש לנהוג. רק בראש חודש יחלוץ קודם תפלת מוסף כנ"ל:

יא הלכות מוזה:

בקצור שלחן ערוך סעיף ט (א) במקום שיש לחוש שמא יגנבו אותה. אם אפשר לו יחפור חפירה במוזהות הכית ויניחנה שמה בו'. ואם אי אפשר לו לחפור בתוך מוזהות הכית יש לסמוך בשעת הדחק לקבעה בפנים אחורי הדלת. ודוקא במוזהו עצמה ולא בכותל. ולא ירחיקה מחלל הפתח טפח. כי אז פסולה: (ב) וצריך לידע שדעת הרבה פוסקים לפסול כשנקבע המוזהו אחורי הדלת. ולכן אם קבע המוזהו אחורי הדלת. לא יברך עליה: (ג) וזה שכתב שקובעין המוזהו באיזה קאמער או בפ"ר הוי"ו אחורי הדלת. מחשש שמא יגנבו אותה. צריך להשגיח עכ"פ שלא תהיה רחוקה טפח מחלל הפתח כנ"ל: (ד) וכתב בספר דעת קדושים מהרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל האבר"ק בושטאמש הגרפס מחדש על הלכות מוזהו וזה לשינוי מוזהו חוץ טפח מהפתח אולי רובה ככולה בו'. ומכל מקום ספק בדראורייתא דהחמיר בו'. ויש להוציאה ולהניחה כולה תוך טפח עכ"ל: (ה) וכן כתב שם אחר כך. דכיון שלא נתפרש. ממילא ספק תורה לחומרא מהתורה. וצריך להיות תוך הטפח בלי שיעור משהו מאות אחר עכ"ל: במסגרת השלחן סק"ז (ו) חדר קטן שאין בו ד' אמות על ד' אמות ומשם נכנס לחדרים גדולים חייב במוזהו בו': (ז) וכן כתב בעיקרי הד"ט בשם ספר יוסף אומץ. וכן פסק שם למעשה שהיו נכנסים מחדר קטן שאין בו ד' אמות לחדר גדול. דגם הפתח שנכנסים להחזיר קטן חייב במוזהו: (ח) ויש להזקין על כל זה ואומרים דכל חדר שהוא פחות מר' אמות. הוי חור בעלמא לגבי מוזהו (עיי' בדעת קדושים הגרפס מחדש ומקדש מעט ובד"ח הפנים כאן): (ט) ויש לחוש לדבריהם [ב] שלא לברך על קביעת מוזהו בחדר שאין בו ד' אמות על ד' אמות אע"פ

חוסן ישועות

ס"ק כ"ז בחוסן ישועות גודל החיוב והשכר בלימוד קצת קבלה עכ"פ. וגם נראה בחוס גודל העזרה והקדושה שבה על ידי לימוד זה:

יא סעיף ד במסגרת השלחן סק"ב [א] פתח שפתיה מבית להאר והחזיר סתום מכל דרדיו בלי פתח רק מבית לחובו בו' אוליין (*) בחר ימין הנכנס מבית לחצר ושם עשה המוזהו:

הנהוה מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שלימ"א האבר"ק בילגורייא: (*) בחר ימין הנכנס מבית לחצר. ולכן במקום שיש למעלה על הנארע' נאנע"ק שיואלין מהבית לנארע"ק. (אזי *) (*) אם הנארע"ק הוא ד' אמות על ד' אמות וסתום מכל דרדיו. הוי הנארע"ק כמו חצר. ושעין המוזהו בלד ימין הנכנס מבית לנארע"ק. אע"פ שהיכר ז"ר הוא בתוך הכית. ואף דהנארע"ק אין לו תקרה. הרי קיימא לן לכל שתמישו אפילו בלא תקרה. חייב אפילו חינו מקורה:

הנהוה מהרב המחבר שלימ"א:

(*) (*) אם הנארע"ק הוא ד' אמות בו'. עיין לקמן סעיף י' בחוסן ישועות. דהוכחתי בעזרת השם יתברך לנהוג כן. גם אם אין הנארע"ק מחוץ ד' אמות. אם הוא סתום מכל דרדיו. כמבואר שם באריכות: ודברתי כל הפלסול ללקמן עם הרב הגאון המפורסם וכו' הרב שלימ"א מחסערטאווי והסכים לדברי:

[ב] (א) שלא לברך בו'. ולענין באיזה נד יקבע המוזהו בפתח שבין הקטן להגדול. הנה אם הגדול סתום מכל ד' אמות יקבע המוזהו בימין הכניסה להגדול: (ב) ואם הוא להיפוך שנכנסים מחדר גדול לחדר

קטן והקטן הוא סתום מכל דרדיו. וזה שכתב בכמה בתים. איז לדעת המודי דניאל וזכור לאברהם שהבאתי במסגרת השלחן סק"ז ועיקרי הד"ט לדעת שחזקו זה גם הקטן חייב במוזהו. ממילא חלוי גם כאן כעיקר חשמים. וכיון שהקטן שפנים סתום מכל דרדיו צריך לקבוע המוזהו לפי דבריהם בימין הכניסה לחדר הקטן. כמו שכתבתי לטיל במסגרת השלחן סק"ב בשם הט"ז בפתח שפתיה מבית לחצר והחזיר סתום מכל דרדיו:

(ג) וכן נראה דעת הט"ז ס' רפ"ט סק"ד שכתב בחדר קטן שיש לו שני פתחים אחד לבית החורף ואחד לחדר גדול אם היכר ז"ר דידעו בתוך חדר קטן עושין שני המוזהוהו לימין הכניסה לחדר קטן הן מבית החורף הן מחדר הגדול. ואילו לא היה פתח מחדר גדול לחצר לא אוליין בחדר קטן בחר היכר ז"ר בו'. ועושה מוזהו בימין הכניסה מבית החורף לחדר קטן. ובימין הכניסה מחדר קטן לגדול עכ"ל.

ומדכתב בסתם חדר קטן משמע אפילו אין בו ד' אמות על ד' אמות. ואף על פי כן כיון שפתח לחדר גדול דיו כמיהו לכל דבר: (ד) והיה במקום שיש למעלה (על הנארע"ק) נארע"ק שיואלין מהבית לנארע"ק והנארע"ק סתום מכל דרדיו ואין בו ד' אמות על ד' אמות. מכל מקום כיון שפתח לבית. הרי חייב במוזהו לדעת הפוסקים הכללי. כשגם שכתב בחמודי דניאל שהבאתי במסגרת השלחן דמרספת אפילו לית כהו ד' על ד' חייבים. ממילא דיו כמחדר קטן הפתוח לבית ומחדר קטן סתום מכל דרדיו. וצריך לקבוע המוזהו בימין הכניסה לנארע"ק לפי דבריהם: (ה) ונראה לחזק דבריהם דהא דהאזק אפשר לומר כמו שהקדש במקדש מעט דהדר שהוא פחות מר' אמות הוי חור בעלמא לגבי מוזהו. דהא כסאיה שאין בה ד' אמות יואלין לכתחילה בלא שום חשש. ונקרא דירת ערלי. הרי דשם דירה עליו קצת. ואילו

אע"פ שפתוח להדר גדול: בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (י) מרהף (קעלל"ר) שהמוזות עם הפתח שוכבים בארץ פטור. אבל אם יש בהסרה פתח ומוזות עומדים חייב במוזהר. (יא) וכתב בספר ארץ חסדה באוהרת סעיף מ"ו זה לשונו וכמה פעמים ראינו שהולין המוזות בזכוכית במקום שיש שם לחלוות במרתף וכדומה כדי שלא ירקבו. אבל לא הועילו כלום. כי המוזהר צריך להיות קבוע ולא תלוי כמו שכתב ביורה דעה עיני שם. ולכן צריך ליתן מעט נייר על הזכוכית ולקבוע הנייר במסמר. כדי שלא יהיה תלוי ועוזב. כי בזכות זה לא יצא ידי חובת מוזהר עכ"ל: (יב) ונראה דכשיכרוך הזכוכית בנייר ויקבענו במסמר לא יהיה לו חיזוק בידוע. ולכן * יכרוך הזכוכית בחתיכת פשרין ויקבענו במסמר למעלה ולמטה: סעיף כא (יג) השוכר בית בחוץ ארץ פטור ממוזהר שלשים יום. ואם אינו רוצה לישב בו בלא מוזהר מפני מראית העין וכדומה יוכל לקבועה היכף בכרבה. (כמו שכתבו באשל אברהם באורח חיים סימן י"ד ובח"א כלל מ"ז ובהשגות רב משולם ס' א' ובספר אנורה באהלך דף ל"ה וכמו שפסקו המנ"א ואחרונים באורח חיים שם לענין מלית שאולה ממנו שכתבו הפמ"ג ולבושי שרר שם כיון דהוא בר חיובא דבעלים. ומה שכתב במקדש מעט דנכח יותר שלא יכרך. ואחר ל' ימ"ה ויחזור לקבועה בבכבה צריך עיון. דהרי כתבו בש"ך וסידור דרך החיים לענין דלתות שלא יכרך בשני הפעמים וכדלעיל במסגרת השלחן סק". ולכן מי שאינו רוצה להפסיק הברכה יש לסמן על הפוסקים הנ"ל ולכרך תיבה: סעיף כ"ג (יד) חייב אדם להזהר מאוד במצות מוזהר. ולכן לא יצמצם במעות לקנות המוזות שזוכים הנערים. שיש בהם כמה אוהיות כחש פסול דו: (טו) רק יצו להסופר לכתוב בעצמו המוזות שצריך. וישלם לו כריוח. שיהיה לו כדאי לכתוב בעצמו במתניית. וזו אפשר יהיה גם כן בחגין דהאריותל כידוע: (טז) צריכים המופרים לזהר שלא יצו לכתוב מוזות כשרים להנערים שאין להם עדיין חתימת זקן ולא ידעין אם הביאו ב' שערות כדינו (דעת קדושים). וכמ"ש באורח חיים סימן ל"ט וכנודע ביהודה סהרורא תניא סימן א' לענין כתיבת התפילין: (יז) צריך כל אדם להשגיח בביתו שלא סביב המוזהר שום ווילנאט"ש. או פשפשים. באופן שיוכל להתקלקל האותיות ח"ו. ובמקום ששכיב פשפשים יכרוך המוזהר בחתיכת פשתן כמה פעמים שלא יגיע דה שום פשפש. גם יזהיר לבני ביתו שישגיחו שיהיה נקי תמיד סביב המוזהר: סעיף כ"ד (יח) כשיצא מפתח ביתו וכן כשנכנס ינשק אותה. כהם מהר"ן שפירא בעת שיכנס האדם לבית וכן ביציאתו ינשק המוזהר ויאמר. שדי ישמרנו פוידר הרע ומכל צרה וצוקה אמן מלה. אז ימנע מלהיק באותו בית. והציר הרע גם כן יכנע לו (ספר זכירה): (יט) וצריך לדקדק שיהיה נקי במקום שהוא כפופ שמותר לומר שם דברים שבקדושה: (כ) והרב ברכי יוסף ס' רפ"ה כתב וזה לשונו והאר"י זצ"ל כתב יניח אצבעו הנקרא אמה על שם שדי. וינשקנה ויהפלה דה' שישמרנו בו עכ"ל: סעיף כ"ה (כא) מוזות היחיד נברקת. הבורק המוזות תדיר ומשגיח שיהיו כשרים. יאריך ימים. ויניצל משרים ומרוחות. ויזכה לבנים כשרים (ספר זכירה):

יב הכנת הגוף לתפלה. והליכה לבית הבנסת:

במסגרת השלחן סק"א (א) ומי שהולך כל היום בלא חגורה א"צ לאזור בשעת התפלה. כן כתב במנ"א ומהר"ש. וככל מקום מדת חסידות לחגור אף בבהאי גוונא משום הכן לקראת אלהיך ישראל (מן) בכורים ומ"ב). וכן נוהגים המדקדקים במצות: (ב) אכן מה שנהגים קצת דלהפלת מנחה ומעריב חוגרים עצמם בפארמשייל"ע. ולפעמים היא גם כן מליכלת בצואה הנוסם אין לזה טעם. דהרי לא יכנס לפני אדם גדול בפארמשייל"ע חגורה על מתינו ולא שייך באופן זה מצות הכון כלל. ולכן יזהר להביא חגורה גם למתחה ולמעריב. ויקיים המצוה בדירור כהכנתה: בקיצור שרתן ערוך סעיף ג' (ג) ויש אומרים שאם יוכל להעמיד את עצמו שיעור פרסה אפילו לכהחילה מותר לו להתפלל. ויש לסמוך על זה אם הוא בענין שבעור שיפנה יעבור זמן הפלה. ומכל שכן אם אינו יכול לפנות כלל שאסור לעבור זמן הפלה על ידי זה: (ד) גם לא יאנוס לרהוק עצמו יותר מראי. כי זה קשה מאוד לבריאות הגוף. וכמה חולאים באים מזה ח"ו. ולכן אין להחשיר בזה יותר מהד"ן: (ה) והנהגים לעשות פעולות לזה על ידי שהיית מייא וקאוע המה. ויזהרו עכ"פ שלא לעבור זמן הפלה בשתיית שתיה זו. ולא מצינו בגמרא ופוסקים שצריך לעשות פעולות לזה: (ו) גם קשה מאוד לבלות זמן המובחר לתפלה בשתיית החמין: שהוא עניני הגוף: (ז) ולפעמים באים על ידי שהיה זו ליד ריבורים אסורים כגון לשון הרע או דברים במלים וליצנות וכדומה: (ח) ואיתא בזה"ק פרשת פקודי (דף רס"ג ע"ב) דאריך

הנהגות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

(* יכרוך הזכוכית בחתיכת פשתן. הנה ראיתי שהביא אחד לפני מוזהר הקבוע בזכוכית במקום ווילנאט"ש ולחלוחית. ונמחקו האותיות ממחת הווילנאט"ש ולחלוחית שנמשך לתוך הפלעשיל של זכוכית על המוזהר. ולכן צריך אחר מתינת המוזהר לתוך הפלעשיל לחתום הפלעשיל בעץ וטריף וחולק"ס כמו שחיתומין המסקה. ואחר כך יכרוך הזכוכית בחתיכת פשתן ויקבענו במסמר למעלה ולמטה כנ"ל. גם דפסת קדושים סימן רפ"ט כתב המנהג שמתניין המוזהר בזכוכית וסחתיין כטריף וחולק"ס:

ישועות חכמה יב יג הכנת הגוף לתפלה

דאלין רוחין מסאבין נטלין ההוא מלה מסאבא. וכד אפיק בר נש לבתר מלה קרישא אקרימו אלין רוחי מסאבא ונטלי ההוא מלה מסאבא ולהוא מלה קרישא. ולא זכי ביה בר נש עב"ל: (ט) וחסידים הראשונים היתה תפלתם בוקעת כל הרקיעים. שהיו נוהרים שלא לפגום מוצאות הפה בלשון הרע ובליצנות ובשבועות שוא ובדברים בטלים (שלחן ערוך האריז"ל): (י) ואיתא בכמה ספרים הקדושים שלא ידבר קודם התפלה בשום דבר מעיני העולם. ועל ידי זה תפלתו רצויה: (יא) ולכן המובחר דמי שירצה לעשות פעולה בשתיית החמין. ישתה החמין בלילה איזה זמן קצת קודם השינה. וזה פועל לפנות בבוקר כמו השתיה של בוקר כנודע: (יב) ואם לא די לו כזה. ישתה בלילה קודם השינה המי"א עם ציטריין. וכזה יהיה לו בנקל להכין עצמו היבך בבוקר בלא שום שתייה: (יג) ועיין לעיל סוף סימן ח' שהבאתי בשם המשנת חסידים שהחמיר מאוד. שלא ליהנות להגוף קודם התפלה. ולכן ינהוג כנ"ל: (יד) ובבוקר יסלק מחשבתו מכל עניני עולם הזה. ולא ירצה לחשוב ולדבר בהם כלל עד אחר התפלה: (טו) וירגיל את עצמו בזה. רחוק מהזמן מועט שמכין את עצמו קודם התפלה. יעמיק דעתו ומחשבתו כעת הקיצו משנתו עד אחר התפלה ביראה ואהבה ועבודת השם יתברך. וממילא תהיה התפלה רצויה. ויזכה לכל טוב: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (טו) ובכונאו לפני הפתח ישהה מעט. ובכר נודע מה שאמרו רבותינו ז"ל שחייב אדם לנהוג מורא בבית הכנסת כמו שכרוך ומקדשי תיראו. וגם זה הוא שאמר הכתוב בבית אלהים נהלך ברגש. ר"ל שירגיש ויירתע האדם בעצמו בהכנסו לבית הכנסת מרוב פחדו ועיוי איך יכנס בבית אלהים יתברך שמו: (יז) ועל כן שמו: (יז) ודע כי זה הענין מועיל מאוד לשלימת האדם והשגת רוח הקודש אליו. והוא שקודם שתכנס תסתין מעט ותשמה ותכבין לייכנס במורא ופחד לפני ה' אלהים יתברך שמו. ועל כן קודם שתכנס תאמר הפסוק של ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך שהוא סוד החסד העליון ב' (פרי עץ חיים שער ג'): (יח) ומה יראה האדם איך צריך לעמוד באימה וביראה בבית הכנסת ובבית המדרש. ולא לדבר שם דברים בטלים. רק לדבר תורה ויראת שמים. וכזה יזכה לכל טוב. כדאיתא בספרים הקדושים גודל דבר זה:

יג דיני קדושת בית הכנסת ובית המדרש:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) אמור לדבר בהם דברים בטלים. בזה"ק פרשת תרומה ופרשת ויקהל מפליג מאוד בגודל עון זה. וכל שכן שצריך לזוהר בבית הכנסת ובבית המדרש מדיבורים אמורים כגון לשון הרע ורכילות ומחלוקת וקטנות. כי מלבד שהם עונות חמורים מאד. יגדל העון יותר במקום קדוש. כי מולול בכבוד השכינה: (ב) ועוד תנדר הרעה בזה שהוא מכשיר את הרבים ומביא כמה אנשים לידי תרפות וגידופין והלבנת פנים ברבים וחילול כבוד שמים ח"ו: (ג) על כן הירא וחרד לדבר ה'. ישים תמיד עיניו ולבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בבית הכנסת ובבית המדרש. והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפלה

חוסן ישועות

יג בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (ה) ובית הכנסת ובית המדרש נקראים גם כן מקדש. כי ההמשכה שהיא? בבית המקדש נמשכה ותפשטה גם בגלות ישראל אחר החורבן בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות אמתללים שם. וכמו שכתוב (ויחזקאל י"א) ואני להם למקדש מעט בחרו את אשר באו שם. והיינו בבית הכנסת בית המדרש כידוע (מכרז"ס בסידור הגדול שער החטקה): (ז) וזהו פירש שם מה שאנו אומרים בתפלת מוסף אין לנו יכולים לעלות ולתרום ולהשתחוות לפניך. דלכאורה קשה למה אין לנו יכולים להשתחוות גם עכשיו בכל מקום שישאר מתפללים. והלא כתיב מלא כל הארץ כבודו: (ג) והתירין לזה דיש שני מיני השתחוואות, האחד השתחוואה חיצונית להשפיל ראשו שתקבל עליו עול מלכות שמים לעבוד עבודתו ואלא לסור ממנו. והב' השתחוואה פנימית דהיינו שמכניע נפשו בבחינת פנימית שבה שיכבד כל ראוותיו מפני רצון ה'. וכחומר רבותינו ז"ל בעל רמק"ר מפני רצון. שלא יראה לו הפך ואלא אחר זולת רצון וחסד ה' לבדד. וכמו שכתוב (תהלים ע"ג) מי לי בשמים ועמך לא תפלת בארץ. זה ענין השתחוואה פנימית שהוא ענין ביעול נפש מכל וכל: (ד) וזהו בשעה שעלו לרגל והשתחוה בעזרה. מיד נגלה אליו אור האלהי מבחינת הפנימיות, ואזי בהשתחוואה זאת נמשך בה בחינת הביטול הפנימי הנ"ל בכל אחד מישראל. וכשנגלה מבחינת פנימיות דאור האלהי עליהם. אזי מומילא מתבטלים בבחינת גיטול והשתחוואה הפנימית שבנסה הנ"ל: (ה) וזה שאנו אומרים ואין לנו יכולים לעלות ולתרום ולהשתחוות. דאף על גב דהשתחוואה הנפש הנ"ל גם עכשיו יכול להיות על ידי תפלה נפש האמתית. מכל מקום אין זה אלא רק הכנת המקבל. אבל לא שגתלה עליו מבחינת הפנימית כו' שמחתו ויתבעל ויוכלל בו כביטול הגר בפני האבוקה. שזה לא היה רק בבית המקדש שהיה שם גילוי שכינה ביותר: (ו) ומכל מקום אפס קצוה ומעט מזער מן אותו האור הנגלה בומי הראיה בבית המקדש נשארה גם עכשיו בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות. וכמו שכתוב ואני להם למקדש מעט. והיינו בהשתחוואה שבתפלה נשארה. דאלכ כי עשרה שגינתא שירא. וככל חד וחד לפוס שיעורא דיליה מתנגלה עליו אור האלהי בהשתחוואה שלו בתפלה בבית הכנסת ובית המדרש. לפי שנשארה קצת רשיתו דלוחו ההארה כו': (ז) ועל כן יוכל כל אחד מישראל לבוא לבחינת ביעול הרצון בבית המדרש ובית הכנסת כשהשתחוה. מפני ששם דוקא הוא כענין ביעול הגר בפני האבוקה. כדומא שהיה בבית המקדש עכ"ל: (ח) ומכל זה אנו רואים גודל הקדושה והשראת השכינה שבבית הכנסת ובית המדרש. ולכן מי שמבקש ירחיק שמים. ולהתשיך על

ישועות חכמה יג יד דיני קדושת ביהמ"ד ובהמ"ד

ולתפלה (משנה ברורה): (ד) הארז"ל לא היה מדבר כלל בבית הכנסת אפילו אחר התפלה בשאר היום. וכמעט שאפילו דברי מוסר ויראת שמים לא היה משיב השובה עד שהיה יוצא מבית הכנסת. כדי שלא ימשיך לדבריו חיל (פרי עץ חיים שער נ'): (ה) גם צריך לזהר בשמכא בניו הקטנים לבית הכנסת או לבית המדרש. להשיג מקורם על פניהם ומנעלים שלהם אם הם נקיים. כדי שלא להכשיל בזה להבהילים בהורג' אמות שלהם. ולכן וזהיר כל אדם לכני ביהו שישיגוהו על זה. ויזכר לגדלם לכל טוב:

יד דיני פסוקי דמזמרה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) יאחו שתי הציציות שלפניו. בידו הימנית (אור צדיקים): שם (ב) ויאמר כל פסוקי דמזמרה בנהת. איתא בגמרא ברכות (דף ד' ע"ב) כל האומר תהלה לדוד בכל יום ג' פעמים. מובטח לו שהוא בן העולם הבא. וכוונת רבותינו ז"ל הוא למי שאומר בכוונת הלב. לכן יזהר לאומרו בכוונה (רד"ק וספר יסוד ויורש העבודה): (ג) ומכל שכן שצריך לאומרו בדרקוק התיבות והנקודות. ולכן נזכיר פה איזה אותיות ונקודות שקצת נכשלים בהם מהמת המהירות. לזהר לאומרם כראוי: (ד) מעשיך הע' בחמ"ף פת"ח. הע' בחמ"ף פת"ח. וחסידך הח' בחמ"ף פת"ח. יעשה הע' בחמ"ף פת"ח. מעשיך הע' בחמ"ף פת"ח. שועתם ירגיש הע': (ה) וכן בכל פסוקי דמזמרה ובכל התפלה והברכות צריך להוציא אסור דמי כ' אם על ידי משפחה. כן בחבו רמ"א ומהר"ש סימן צ"ב. החוטם ובצואת האוזן אסור דמי כ' אם על ידי משפחה. כן בחבו רמ"א ומהר"ש סימן צ"ב. וסידורי הארז"ל דמהרי"ק ורמב"ר"ש. ולכן אין לנגב הידים לאחר הרחיצה שקודם התפלה במשפחת שמקנחין בו החוטם. דהרי נוגע בצואת החוטם שעליו לאחר הרחיצה. רק יהיה לו משפחת

חוסן ישועות

על ענינו קדושת השם יתברך. ירגיל את עמו בלי נדר בלא לדבר שם שום דיבורי חול. רק תפלה ודברי תורה ויראת שמים: (ט) ואם שאל לו אדם איזה דבר ומוכרח לענות לו. יענה לו בלשון הקודש. בקצרה בכלמה דלפני: (י) וגם הלומדים בבית המדרש ויהיו בזה בכל מה דלפני. ומכל שכן שלא ידברו שם דברים בטלים. ובהו יזכו לכל טוב: (יא) גם מי שמייב בעד איזה וכדומה. יראה לשלם תיכף. ויניח בקצתו אלו היו מנקשים ממנו לבנין בית המקדש. להחזיקו. ה' נותן תיכף כשמה: (יב) וכן צריך עתה להחזיק הבתי כנסיות ובתי מדרשים בגרות ועצם בריות. ובה נתגדל כבוד השם יתברך. ויזכו לכל טוב:

יד בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) וכן השירה יאמר בעמידה בכוונה ובשמחה. כתב בזה"ק פרשת בשלח חנין כל בר נש למחר שירחא דא בכל יומא ומכוין בה. וזי למימרה לזימנא דלחי. דהא אית בה עלמא דעבר. ואית בה עלמא דלחי. ואית בה יומי דמלכא משיחא. וחלי עליה כל אינון תושבאין אחרין דקאמרו עלאי ותחאי כו'. ויאמרו לאמר לדרי דרין. בגין דלחי יתגסי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא דהאי עלמא זכי לה בעלמא דלחי. וזכי לשכחא בה כימיו דמלכא משיחא כדחזוה דכנסת ישראל בקדושה ברין הוא עכ"ל: (ב) וכחז מהר"ש בסידור הגדול כשער חג המזלות דבשכניו של פסח מאיר מאוד אור השם יתברך על נשמות ישראל. עד שיוכל איש וז להתקרב לה' מה שאינו לפי ערכו כלל בעבודתו בקדש בכל ימות השנה. ובענין שאמרו רבותינו ז"ל רחצה שפחה על היס מה שלח ראה יחזקאל: (ג) ממילא מוכן לפי המבואר לקמן. דמי שרוצה להמשיך עליו קדושה. יאמר השירה בכוונה ובשמחה. ויזכה להשגה בקדושה גם בכל יום שיאמר בכוונה. יותר ממה שהוא לפי ערכו ועבודתו. כדלעיל: (ד) וכמו שכתב מהר"ש שם בשער החנוכה בענין שיהיה קרבתו הנשיאים בפרשת נשא שחשב הכתוב קרבן של כל נשיא בפני עמו. ולא אמר וכן עשה פלוני כו'. כי ידוע דאורייתא מחכמה עליה נפקת. ודבר ה' הוא נגחי. על כן התורה נחשית. וכמו שאנו אומרים ודבריו היים וקיימים: (ה) ועל ין גם עכשיו הקורא בתורה ממשיך אותו דבר ה' שדיבר בפי משה. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל כל העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה: (ו) ואם כן בקשורא בתורה בקרבתו הנשיאים. הרי דבר ה' שפירשת קרבתו הנשיאים כאלו מתקיימת עכשיו על ידי קריאה זו. כי בקריאה הזאת נמשך אור השם יתברך בדיבור ובזירופי אותיות שפירשה זו שקורא. וכידוע בפירוש קורא בתורה שהוא לישן המשכה מן ההעלם לגילוי: (ז) וכן בקרבתו הנשיאים דכל נשיא מפורש אופן קרבנו כפי הנרין לו לבחינת שרשו להמשיך כו'. ועל ידי הקריאה שקוראין זירופי אותיות של הקרבת קרבנות כן נמשך מלמעלה: (ח) ואם כן בהכרח שיתפרש כל קרבן של כל נשיא בפני עמו. דהרי ש' לכל אחד אופן המשכה בפני עמו. כפי שורש בחינה שלו מלמעלה כו'. וצריך זירופי אותיות מיוחדים בקריאה בפרשה בפני עמו: (ט) וכל זה מפני שהקורא בתורה ממשיך בזירופי אותיות הקריאה כנ"ל: (י) והיינו שכתבו פרשת קרבן הנשיאים לדורות כל אחד בפני עמו. כדי שיהא זירופי אותיות בתורה שהיא נחמית לדורות. להמשיך מן בחינת ההעלם לגילוי על ידי הקריאה. בכללות נשמות ישראל בכל דור ודור עכ"ל: (יא) ויאל לנו מכל זה. דגם מי שהוא קורא פרשת השירה בכוונה ובשמחה בכל יום. הוא ממשיך על ידי הקריאה עכ"ל הלק אחד מאלף כו' מהתגלות הקדושה שהיה אז שרצה שפחה על היס כו'. ולזה זוכה הוא גם כן שחשפה עליו הקדושה יותר ממה שהוא לפי ערכו ועבודתו: (יב) ועל ידי זה נתקדש בכל יום יותר ויותר. ויהיה לו בנקל לנאח מהמדות רעות. ולעטב את השם יתברך בנחת. ולאור באור ההיים הנחיים. ויש להעמים כל זה בדברי הוזה"ק דלעיל: (יג) ומדברי מהר"ש הנ"ל יאל לנו חיתול גדול בכל העניינים. בענין הקריאה בתורה להמשיך כל העובדות והברכות אמן:

[א] בענין פירוש הפסוק. כי בא סוס פרעה וגו' דכסוף השירה. פרש"י שם כאשר בא. ופירש שם בפסטי

ישועות חכמה יד מז מז דיני פסוקי זמורה

מסמחת מיוחדת לניגוב הידים שלאחר הרחיצה: (ו) ויש אנשי מעשה שאינם נוגעים כלל במסמחת שמקנחין בה החוטם מעת שרוחצים ידיהם לתפלה עד סוף השמונה עשרה. וכן כשנוטלין ידיהם לסעודה עד גמר אכילת לחם. מטעם הנ"ל: (ח) האריו"ל הזהיר מאוד שלא להכניס אצבע לתוך האוזן כדי לנקות האוזן בתוך התפלה. כדי שלא יצטרך לנטילה (פרי עץ חיים שער ג') :

מז דיני קדיש וברכו :

בקיצור שלהן ערך סעיף ה' (א) העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו וכונתו. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. הוא הרגום של יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעלמי עולמים (הוספת ומהר"ש ופוסקים). ויהר לכיין כיונה זו בפשיטות בשעת אמירת התיבות: (ב) ושוב [א] לכיין בסוף גם כן שיהיה מחיית עמלק כמורה בימינו ויהיה השם שלם. ובה יצא ירי כל הפירושים (עיין בעשרי הקדושה חלק א' שער ה' ופמ"ג ועמרת זקנים סימן ג'): סעיף ח' (ג) והציבור עונין ברוך ה' המבורך לעולם ועד. האר"י וזה"ה אמר אפילו מי שמשכים ללמוד ולעסוק בהורה. אינו חוזר בו נשמתו עד שתפלה ויענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ואז חזרת אליו הנשמה. לכן יש בו ה' תיבות נגד ה' שמות של נפש רוח נשמה חיה יחידה שיש לנשמה (פרי עץ חיים שער ח'): (ד) ולכן יענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד בבונה. כדי שימשיך עליו הנשמה בקדושה: (ה) ומי שנוסע בדרך או יושב בכפר ואין לו מנין לשמוע ברכו. יאמר הפסוקים והמאמרים שגדפם כסידורים קודם ובא לעיין לאמרם במקום קדיש וברכו וקדושה. אבל מי שהוא בעיר לא יסמוך על זה. ומחויב ליכך לבית הכנסת או לבית המדרש שחירת וערביה ולשמוע ברכו וקדושה. וגם להתפלל עם הציבור בכל היכולת:

מז דיני הפסקות בקריאת שמע של בוקר. ובקריאת שמע דתפילין דר"ת :

בקיצור שלהן ערך סעיף ג' (א) באמצע הפרק כו'. וכן מי שקורא בבוקר קריאת שמע בלא ברכות. לצאת בה ידי קריאת שמע. מפני שירא שיעבור הזמן. אסור גם כן להפסיק באמצע הפרק. רק לדברים שמפסיקין באמצע קריאת שמע. ואפשר דגם לענין בין הפרקים דינו בדלעיל סעיף ב' (משנה ברורה סימן ס"ו בביאור הלכה): (ב) ומי שמניח תפילין דרכיו תם אחר התפלה

חומי ישועות

חכמים דהכי קאמר מפני שבא סוס פרעה לפיכך ותקח מרים עכ"ל: (ב) וכעין זה פרש"י בנתיב (דף י"ז) וזה לשונו וכן כי תבואו אל הארץ. כי בא סוס פרעה כו'. כולן לשון דהא הן נפתרים כו'. וכי בא סוס פרעה וגו' מפני שבא סוס פרעה וגו'. לפיכך ותקח מרים וגו'. וכל אלו שאין אלה יכול לפתור כלשון משני ונפתרין כלשון באשר. כמו כי יאמרו אליכם בניכם כי כולן לשון אסם הם עכ"ל: (ג) ומכל מקום יש לומר דדוקא בגמרא שם שפרש"י מפני שבא סוס פרעה. פירש לפיכך ותקח מרים. אבל כמותם פירש כי בא סוס פרעה כאשר בא. טוב יותר לפרש כאשר בא סוס פרעה וגו' שררו השירה הזאת. וקאי אלעיל. וכן נראה דעת החוספת שם: (ד) ומליו כונה פעמים דרש"י כחומם חזר בו מפיוצבו בגמרא. כמו שכתבתי בספרי תשועות חיים פרשת משפטים עיין שם: (ה) וכן נראה דעת הרמב"ן שכתב וזה לשונו כי בא סוס פרעה ברכו ובפרשיו. אמר ר"א (אכן עורר) שם כאשר בא סוס פרעה בים והשיב עליהם ה' כי בא סוס פרעה בים. ביום ההוא מיד. ולא אחרי כן. או עמוז או יסיר זה מן השירה כו' פירש או יסיר מהם כי בא סוס פרעה וגו' מן השירה כמובאר בפוסקים ביורה דעה סימן ער"ה. בפרט כי פרעה פתוחה מפסיק קודם ותקח מרים: (ו) וכתבו בפרי עץ חיים שער ז' ובספר נגיד ומלוא ובש"ס האריו"ל לדרך לומר גם הפסוק כי בא סוס פרעה וגו'. כי גם הוא מן השירה עכ"ל וכמו שנהנין: (ה) ממילא נראה דעת הגדולים ה"ל לכיין בפסוק כי בא סוס פרעה. כאשר בא סוס פרעה וגו' שררו השירה הזאת. וכמו שפירשתי לעיל. וה' יאיר עינינו כחורתו אמן:

מז [א] לכיין בסוף. ובספר שפע על בהקדמה כתב עוד כיונה בזה על דרך הסוד: (ב) כי ידוע דהשם הו"ה כ"ה במילואו הוא עשרה אותיות כזה יוד הא ואו הא: (ג) ואם נתמלא במילואו ובמילוי דמילואו. הוא כ"ה אותיות כזה. יוד ואו דלת. הא אלה ואו. הא אלה: (ד) והנה בשעה שהדין מתוח בעולם ח"ו. אינו מהנהג רבא בעשר אותיותיו ככל. אכן בשעת שלום וברכה ששערי רחמים מתגלים מתמלא עוד במילוי דמילוי כמנין כ"ה אותיות ככל: (ה) ואין זה שטיו בעמזמות ח"ו. רק זה החילוק הוא לענין הירדת השפע שמשפיע בכל העולמות: (ו) ולכן אחר כיונה הפסוקה יכוין. ויהי רצון שיתמלא השם הגדול בכחיו הגדול. שהם כ"ה אותיות. כ"ה אורות בתוספת ותגבורת שפע וברכה לעלם ולעלמי עולמי: (ז) וזה סוד מה שאמרו רבותינו ז"ל שמה אמן יהא שמה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו. כיוונתם הוא לתת לב לכיין למנין כ"ה אותיות של "יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עולמי" שהם כ"ה אורות ביה. והיינו בכל כחו. לכיין לכל כ"ה אורות של המילוי ומילוי דמילוי דשם הו"ה ביה ככל: (ח) וכדאי מי שמכוין כיונה זו. קורעין לו גזר דינו. (ספר שפע על סס): (ט) גם בפרי עץ חיים שער ד' כתב כי ביהא שמה רבא כו' י"ס כ"ה אותיות. וזה נגד המילוי דמילוי דשם הו"ה ביה במילוי אלפיין ככל. ועיין סס עוד כיונה בארבעות: (י) וכל ה"ל הוא בדיק ומטסה להמלל מכל לרה. ולהמשיך עלינו העובדות והברכות. לעבוד את השם יתברך באמת ובשמה. ולכן יהיה בזה:

ישועות חכמה מזו הלכות קריאת שמע

התפלה. וקורא קריאת שמע בלא ברכות כמו שנוהגין. לא יפסיק בנחם. אבל שואלים מפני הכבוד אפילו באמצע הפרק (ש"ה פנים מאירות וחידושי רעקא ובי"ה שם): (ג) ונראה דעתה שאין שואלין מפני הכבוד בשום פעם באמצע קריאת שמע. מפני שאין מקפידין בזה. עכ"פ סותר לענות כל אמן וגם ביה וב"ש באמצע קריאת שמע דתפילין דרבינו תם:

יין הלכות קריאת שמע:

סעיף א (א) צריכין ליהרהר מאוד שלא לאחר הזמן מרביעית היום. שלא יבטל [א] מצות עשה של תורה לקרות קריאת שמע בזמנה: (ב) ואם נוסע בדרך וישן או עשה צרכיו ואין לו מים. ומתירא שלא יעבור זמן קריאת שמע עד שיגיע למקום המים. ינקה ידיו בצדור או בעפר או בכף מידו דמנקי וקורא קריאת שמע. כרדעיל בקיצור שלחן ערוך סימן ב' סעיף ו' וסימן י"ב סעיף ה' לענין תפלה. (כסבואר בשלחן ערוך ופוסקים סימן ד' וסימן צ"ב): (ג) גם יכול לשפשה ידיו בבגד יבש (ארצות החיים בשם רדב"ז): (ד) וככל זה צריך לנקות רגליו ורגליו לקנח כל הדי עד הפרק לקרות קריאת שמע שלא יעבור הזמן (פרי מגדים סימן ד'): (ה) וכן מי שצריך לטבול בבוקר. ויש לחוש שפירם שילך ויבוא. יעבור זמן קריאת שמע. אף על פי שנוהר תמיד בטבילה. מכל מקום אסור לעבור זמן קריאת שמע על ידי זה. וכשיש לחוש שיעבור הזמן יאמר ברכת התורה וקריאת שמע קודם הטבילה (עיין בשלחן ערוך ופוסקים סימן פ"ח): (ו) וכן מי שטבעו לישן בבוקר. ואינו יכול לקום ממשתחויה בקיץ עד עכור זמן קריאת שמע. מכל מקום צריך לזנות לאחר שיקץ אותו לערך חצי שעה קודם עכור זמן קריאת שמע. וכשיעור אותו ויכול ידיו היבש. ויאמר ברכת התורה וקריאת שמע במשה כשהוא שוכב על צידו או בישיבה. רק שצריך להניח ורועותיו על החלוק בשעת האמירה כרדעיל בקיצור שלחן ערוך סימן ה' סעיף י"ד. ויכול לישן אחר כך. רק שלא יעבור זמן תפלה: (ז) ומכל מקום אם אינו חלוש בטבעו צריך ויכול לישן אחר כך.

חוסן ישועות

יין [א] מצות עשה של תורה לקרות קריאת שמע בזמנה. משרשי המלה שר"ה האל יתברך לזכות עמו שיקבל עליהם מלכותו ויחידו בכל יום ולילה. כל הימים שהם חיים. כי בהיות האדם בעל חומר נפשה אחר הכלי העולם כו'. על כן היה מחסדו ויתברך לזכותו. וזונו לזכור שני העתים האלה בקבע. וכבוונה נמורה. אחת ביום להועיל לכל מעשיו שנינו. כי בהיות האדם זוכר בבוקר אחדות השם יתברך ומלכותו. וכי השנחתו ויכלתו על הכל. ויתן אל לבו כי עיניו פקוחות על כל דרכי האדם. וכל צעדיו יספור. ומכיר כל מחשבותיו. מחילת יהי לו לחשמה כל היום הזה. וקריאת הלילה יהיה לו לחשמה כל הלילה (ספר החינוך סימן ת"כ): (ב) ואיתא בזה"ל פירוש בלק דף קפ"ז דכל מאן דלא קרי קריאת שמע בעונתה. בנדידו הוא כל היום יומא עכ"ל: (ג) וכתב במקדש מלך שם בשם האר"י"ל כי בקריאת שמע יש רמ"ח תיבות נגד יציאת האדם (בזירוף התיבות של אל מלך נאמן). וכשישן האדם ומסתלקת נשמתו מגופו נכנסים ברמ"ח אפריו רמ"ח אברי הקליפה. ואחר שנישן אפילו יעסוק בתורה ויעשה כמה מלות. אין הטומאה יולאת מרמ"ח אפריו עד שיקרא קריאת שמע. וסגולת קריאת שמע. שכל חיבה שהוא קורא. מפנה הטומאה מאבר אחד מאבריו עכ"ל: (ד) ואריך לדקדק בקריאת שמע בכל חיבה וחיבה. והוא דבר גדול. הגם שאי אפשר לו להתפלל בלי מחשבה זרה. ירגיל עצמו בקריאת שמע בלי מחשבה זרה. וסומך כל הקורא קריאת שמע מוסיף כדילין ממנו. הן היוק הגוף הן היוק הנפש (נאות הריב"ש ז"ל): (ה) ולכן ויהר לקרות קריאת שמע בעונתה. ואפילו מי שחלוש קצת בטבעו ואינו יכול לקום בבוקר צריך לעשות כל האפשר שלא לעבור זמן קריאת שמע. כדי שלא יאשרה הס"א על גופו כנ"ל. כי זה מביא כל הרעות ר"ל: (ו) אבל אם יהיה רגיל לקרות קריאת שמע בעונתה כבונה. יסלק ממנו הס"א. ויטהר ויקדש נפשו וגופו. ויזכה לבריאות ואריכות ימים ושנים בכל עוב: (ז) ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן ס"ב דהשכימה באשמורת הבוקר להורות להשם יתברך ולקרות קריאת שמע ותפלה בזמנה. הוא גם כן מסוגל לפרנסה. עיין שם באריכות:

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (א) צריך לקרות קריאת שמע בדקדוק גדול. עיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים קודם הקריאת שמע כל עניני דקדוקים של התיבות והקידות. וגם איזה כוונות טובות. וכאן נכתבו רק קצת דברים שלא נכתבו שם: (ב) נאמן לריך לומר הא' בחט"ף סגול. ואהבת לא ידגש הרבה ב"ה רפוי. שלא יהיה נראה כמו שאומר ואהבת ב"ה רפוי. וכן תיבת וכלל לא יהיה נראה כמו שאומר וכלל. וכן תיבת לכבד לא יהיה נראה כמו שאומר לכבד: (ג) וכן תיבת מלך לא יהיה נראה כמו שאומר מלך. וכן תיבת שבתך. וכקומו. יאמר ב"ה ולא יהא נראה כמו שאומר ב"ה רפוי. ולא יהיה נראה כמו שאומר ב"ה רפוי. והה' בחט"ף פת"ח. ולעבדו. ידגש הע'. לנכנס יאמר ב"ה רפוי. ולא יהיה נראה כמו שאומר ב"ה רפוי. וכן תיבת וכלל כנ"ל: (ד) דגש. יאמר הגו"ן בסגול כמו שמוקד. וכעש. יאמר הב' בקמן והע' בשבע נע כיוצא: (ה) ועבדת. ידגש הע'. ויאמרנה בחט"ף פת"ח כמו שמוקד. והשחיות. הע' בחט"ף פת"ח. זכעריך. ידגש הע'. לאבותיכם. הא' בחט"ף פת"ח: (ח) ועשיתם. הע' בחט"ף פת"ח. אחרי. הע' בחט"ף פת"ח. ואחרי. הע' בחט"ף פת"ח. אחריהם. הע' בחט"ף פת"ח. ויתר הדברים שבעינינו אליו כתבתי בסידור דברי חיים עיין שם: (ט) ועיין כמה שכתבתי שם בשם הפוסקים לדרך למלך בקריאת בין א' לע'. כי הברית הע' הוא בחוק ועמוקה יותר מהברית הא' ודרך להדגיש הע' יותר מאות א': (י) ולכן צריך לידע כשונה אמן ומאריך בא' של אמן כמו שכתבתי לעיל סימן ו'. מכל מקום לא ידגש הא'. רק יאריך בה בקול הברה נקל:

סעיף י' [ג] ואפילו פיוטים אומר עמהם. כתב בספר שר"ה מן השמים סימן ל"ו הובא ברדב"ז וזה לשונו שאלתי על

ישועות חכמה יז יח הלכות קריאת שמע

דהרגיל עצמו בכל היכולת לקיים בפשימות דברי השלחן ערוך סימן א' יתגבר בארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו. כי זה הוא יסוד חזק לכל עבודת היום. וכמו שכתבתי לעיל סימן ח' עיין שם: (ח) וכל אדם שאינו קם בקיץ באשמורת הבוקר רק לערך חצי שעה קודם עבור זמן קריאת שמע. צריך לזוהר כשיקום משנתו יטול ידיו ויפנה לקטנים. וירחיק ידיו ופניו ופיו. ויברך על נטיית ידיו ואצבע ידו ואלוהי נשמה. ואחר כך יברך ברכת התורה ויקרא כל הג' פרשיות של קריאת שמע. ויכוין לצאת ידי קריאת שמע. ובפרשת ויאמר יכוין לקיים מצות זכירת שם ה' מצרים. ואחר כך יכוין את עצמו לפנות להפלה (כמו שכתב מהר"ש סימן פ' דקריאת שמע צריך לומר בומנה אפילו בלא גוף נקי. והיינו כשאנו נחוץ לו כל כך לפנות עתה לגדולים): (ט) וכן כתב בספר זכרו הורת משה (שנדפס מחדש) שכן צוה הרב הקדוש וכו' האבד"ק סאנו לבניו ולנכדיו שינהגו כן לומר בקיץ ברכת התורה וקריאת שמע תיכף כשיקום בבוקר אחר שיפנה לקטנים כנ"ל. וכן נהגו כמה חכמים: (י) ועיין לעיל בקיצור שלחן ערוך סימן י' סעיף כ"ב דלא ימהין על תפילין כשמתירא שמא יעבור זמן קריאת שמע:

יח הלכות תפלת שמונה עשרה:

סעיף א (א) ונמשך זמנה עד ששיש היום. וצריך לגמור תפלת שמונה עשרה קודם שיעבור שליש היום (מג"א ופמ"ג ומהר"ש סימן פ"ט וסימן קכ"ד): (ב) וזה לשון הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג'. וזמנה עד סוף שעה רביעית שהיא שלישית היום. ואם עבר או טעה. והתפלל אחר ארבע עד חצות היום יצא ידי חובת הפלה. אבל לא יצא ידי חובת תפלה בומנה. שכשם שהתפלל מצוה מן התורה כך מצוה מדבריהם [א] להתפלל אותה בומנה כמו שהקנו לנו חכמים ונביאים עכ"ל: (ג) ועיין במה שכתבתי לעיל סימן ח' וסימן י"ב עוד מענינים אלו: סעיף ג' (ד) ויסיר כל המחשבות המורדות אותו. לטהר המחשבה יאמר אלו הפסוקים בכוונה. שהם ראשי תיבות (על"ם). שם קודש במונה על המחשבה. ערוב ענדר לטוב אל יעשקוני ידוש. רב מהר"א ברא ל' אלהים ורוח נכון חרש בקרבי. מפקדיך אחבוני על כן שנאתי כל אורח שקר: (ה) ואחר כך יאמר [ב] פסוקים אלו בכוונה. שהם ראשי תיבות שם (טפספיה). הממונה

חוסן ישועות

על הקרוב"ץ ועל התוספת שמוסיפין ביום טוב בג' ברכות ראשונות של תעלה ובברכות של קריאת שמע אם טוב לאומרם או למנוע מלאמרים. והשינוי אז יסיר וגו' אשירה לה'. מה תלמוד לומר אשירה. אלא אשירה לפניי מכל מיני שירות ותשבחות שאוכל לשיר עליהם: (ד) וכן כתב בפרי עץ חיים שער ח' וזה לשונו בענין פיוטים שנהגו האשכנזים לומר. היה נוהג מורינו (האר"י) זלה"ה לאמר. והיה אומר שאין בהם שום הפסק. כי הכל הולך אחר החיתום. והואיל ומסיימים מעין הברכה לא היו הפסק עכ"ל: (ה) ומבואר בפוסקים בארץ סימן ס"ח דגם המהנין של לומר פיוטים בברכת קריאת שמע. מטעם הפסק. מכל מקום הפיוטים דשמונה עשרה בחזרת הש"ץ אינם חציבים הפסק: (ו) ומכל שכן הפיוטים של הקליר"י שנתקנו ע"ד האמת כמבואר שם: (ז) והנה הסילוק דקודש קדושה הוא מהקליר"י כמבואר בדוכתי טובא (עיין רש"י תהלים קכ"א וזהו סיכוד הקליר ומתחתייהם שלשים מעלות כ"י): (ח) גם רואים כחוש דכשואמרים זה בכוונה להעביר להבנת השם יתברך. (ט) כי פיוטים אחרים קשה לסתם אדם להבין פירוש המלות. אבל בהסילוק דקודש קדושה הוא קל להבין פירוש. ועל ידי זה מבין ענין קדושת היום ונתעורר לעבודת השם יתברך: (י) ולכן יש למהות ביד אותם שאינם רואים לומר הסילוק דקודש קדושה. והרי כל האדם כנראה רק לעבודת השם יתברך: (יא) וזה מכלל מלות אלהבת השם יתברך לומר לפניו דברי שנחית ותהלות כמו שכתבו בספר חרדים וראשית הכמה: (יב) ועיין בספר זכירה וספרים הקדושים דלמירת הפיוטים מסוגל לאריכות ימים. וכן שמעתי בגם הרב הקדוש וכו' המגיד רבינו ישראל זלה"ה מקאונץ דלמירת הפיוטים מסוגל לאריכות ימים. ולכן יזהרו לומר הכל בכוונה:

יח [א] להתפלל אותה בומנה. כדליתא בנז"ק פסח ויהי (דף רכ"ט עמוד ב') וזה לשונו תא חוי כל בר גש דתא למפלג ליה לקודשא בריך הוא בנפלא יפניא. בעי למפלג ליה לקודשא בריך הוא בנפלא כד סליק נהורא (פירוש כשהאור היום) ותעשרותא דסדר ימינא אחרת בעלמא. כדון בעי בר גש לאתקשרא בימינא דקודשא בריך הוא ולמפלגה קמיה בשולחיה דללוא. בנין דליתא אחסין חוקפא לעילא ואמשיך כרכאן מעומקא עלילא לכללו עלמין. ומתחן אמשיך כרכאן לתתא. ואשכחון עלאין ותתאין מתברכאן בההוא פולחא דללוא עכ"ל: (ב) וכמו שכתב בפרי עץ חיים שער ג' ובספר נגיד ומליה דהאר"י היה ממתיין ביצלות השחר עד שהאיר היום. ואז היה מתעטף בלבוש ומניח תפילין בכתיו והלך לבית הכנסת מושקע בטלית ומתפילין והתפלל: (ג) וככתבו הבאר היטב סימן פ"ט והיה"א כלל ע"ו בגם הרוקח דהמבטל תפלה כשיל לימוד. אפילו לומר עם אחרים כל היום. מעלה עליו כאלו לא למד: (ד) וכתב מהר"ש באגרת הקודש בקיטורס אחרון בגם מהרמ"ז ז"ל שעתה בעיקרות משיחא. עיקר העבודה היא התפלה: (ה) וכן כתבו בספרים שזה רמז דוד המלך עליו השלום פנה אל תפלת הערער ולא צוה את תפלתם מתכת ואת לגור אחרון: (ו) וכתב בפרי עץ חיים שער ע"ו. דכפי מה שיכוין בתפלתו כשהרית יהיה לו סיוע ועזר כל היום עכ"ל: (ז) ולכן יזהר להתפלל בבוקר בכוונה. ואחר כך לימוד אותה שעות (כמבואר באורח חיים סימן פ"ט וסימן קי"ה) וימשיך על עצמו קדושה וברכה לכל היום: **[ב] פסוקים** אלו בכוונה. וכתב בספר אור לשמים פרשת דברים דליתא בספרי קודש דהשם הקדוש (טפספיה) הוא מסוגל לשיר המהשכה. והנה משה רבינו עליו השלום התפלל על יהושע שיגאל מעלת מרגלים. ועל

המטונה על הכחשה "שוב אתה ובטיב למדני חוקך. פניך האר בעברך ולמדני את חקיך. טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנה. פרני מעושך אדם ואשמרה פקודיך. יבואני רחמיך ואחיה כי תורתי שעשועי. הבינני ואצרה תורתך ואשמרה בכל לב. (סידור הארז"ר דמהרי"ק): (ו) ועיי' פקוטי שושנים חלק ו' סק"ד. ובסידור דברי חיים דף י' עור עצות טובות למהרש"ם: במסגרת השלחן סק"ה (ו) שיאמר התפלה בלשון תחנונים. וצריך לזוהר מאוד בזה. כי אם לא התפלל דרך תחנונים. יש פוסקים הגזריכים לזהור ולהתפלל (כמו שכתב בשערי תשובה בשם האחרונים): (ח) ולכן צריך לזוהר שיאמר התפלה בלשון תחנונים.

חוקן ישועות

ועל ככל לא נמצא בתורה שהתפלל עליו. רק מעטו נחירא שלא יתפס ח"ו בעלת מרגלים. וכאשר הלך עם המרגלים בלבלו אותם מחשבותיהם הרעים. והבין שצריך לכיון בהם הר"ל לטהר מחשבותיו. ושלא יהיה שום מחשבה רעה על ארץ הקדושה. והיה מדבק עלמו בהם יתברך ברוך הוא. וכיוון בהם הר"ל שמסוגל לטהר המחשבה עכ"ל: (ג) ובפרי עץ חיים שער ט' בדרכת חקע בשופר כתב לכיון בשם זה בלמית יהיה רצון דלש. וכן כתב בסידורי הארז"ר למהרי"ק ודמה"ל ובתבן שם כמה סודות בזה. ולכן טוב להיות רגיל תמיד בלמית הפסוקים הר"ל ולכיון בשם הר"ל. ובתבן בפרי עץ חיים שער י"ז בענין חקין הנפש הזהרני מאוד מורי זל"ה בכוונת התפלה. ובפרט בדרכת שמע קולנו עכ"ל: (ד) צריך האדם לייחד תמיד מחשבותיו ביראת ה' ועבודתו כמ"ס תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תורה. כלומר כשתעשה מזה או תעסקו בתורה יהיה לבך מיוחד לי. ולא תהרהר בשום דבר אחר. וייחד לבך תמיד שלא לחשוב כי אם בתורה ועבודה (חן מההכרח לפרנסה כדמחק בדרכות דף ל"ה עמוד ב') שהוא סיד היחוד שמתייחד האדם עם בוראו ממש. כי הנפש מתדבקת ומתחייבת בו יתברך. וגופו ואבריו הם מחנה שכניה ממש. וזה שאמר בתורה את ה' אלהיך חירא אותו מעבוד וכו' תדבק בו. כי אחר שתמיד הרהורך ומחשבותיך אינם אלא בו. בדרכת שבמקום שהיית חושב תמיד שם תדבק. אבל נפש הרשעים חתוך שאין מחשבות מיוחדת אל השם יתברך אלא תמיד הם מהרהרים בהלאותיהם וקלענה בתוך כף הקלע בו. כי בדרך טבע במקום שהוא חושב ומהרהר שם נדבכת נפשו (מגיד מיערים פרשת בשלה): (ה) ועל ידי התורה והמלות מתייחד האדם עמו וטועם בהבנה בטובים וטועם משין עולם הבא. וזהו עומתה חיים וכו'. שאי אפשר להתדבק באור העליון בעולם הבא אם לא בטעמתו בעולם הזה כו'. לכן מחויב בכל השניות אל הבורא יתברך. בכדי שיהא לו השארות אחר פטירתו. או יתענה על ה'. מה שאין כן אם לא ירגיל בהשגותיו ותענוגיו בעבודתו ויח אס מן הדברים הנשמעים כלים ונעסדים. אס כן אחר התפשטו מן הנוף והגוף וכלה ויפסד מה ישרא אחריו ברה (ספר פרי הארץ ודברי תורה): (ו) וידוע כמה פעמים מרוחות שאין להם מנוחה מהרבה שנים ח"ו מחמת איזה עבירה. ולא נתדבקו בחיים בתורה ומלות: (ז) ולכן הגם שאי אפשר לדבק מהשגותו תמיד בתורה ומלות מחמת טרדת הפרנסה ושאר דברים. אבל עכ"פ צו השעה שזיכה השם יתברך לעסוק בתורה ותפלה וברכות בודאי צריך לקשר מחשבתו היטב כסירות המלות שאומר. בכדי שיהא השארות לגשתו לאור באור החיים לנצח. כי הנשמה היא נלחית. והכוונה היא הנשמה כבואר בכתבי הריב"ז ז"ל: (ח) ואס לא ירגיל עצמו תדיר בזה בחייו. למי יפנה אחר כך. כי שם אין שום וחירות. רק כמו שהרגיל מחשבתו ונשמתו בחייו. כן תהיה השארות לנצח: (ט) ולכן יזהר מאוד להכניס כל מחשבתו בתורה ותפלה וברכות בפירוש המלות שאומר. כי האותיות שבתורה הם חדרים אל השם יתברך. ולחובן צריך האדם לתת כל הכוונה שהיא הנשמה. וזה הדביקות קודשא בריך הוא ואוריותא וישראל כולא חד (כ"ט): (י) וכמו מי שלא אכל כמה ימים. ומביאים לו מאכל טוב. בודאי אוכל בחשק. כדי שיבריא ויחיה. כמו כן צריך האדם לומר התפלות בכוונה בחשק ושמה. כי זה כל השארות לנצח: (יא) וכל חיבה שביטה מלבין פירוש המלות יהיה דומה לו כאלו אבד איזה חפץ. וכולי האי ואולי יזכה לחיות בעולם ה'. ויהיה לו השארה טובה לנצח כנ"ל: (יב) ואס יפול לו במחשבתו מעסקי העולם בשעת התפלה והברכות. יסית דעתו מהם כרגע: (יג) ואס טורדין דעתו בחוקה וקיים דברי הנצח (ברכות דף ה') לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. וכפי פירוש הלכותי אמרים פרק כ"ט לרגו על נפש הבהמית שהיא יצור הרע בקול רעש ריונו במחשבתו: (יד) והיינו כי ידוע הדגוף וכלה ויפסד. וכל הבני עולם. וכל הבני עולם כנ"ל היו נזכרים עוד. רק מה שנאמר לו מהתורה והמלות שנדבקה נפשו על ידיהם בחיי החיים ברוך הוא. כמו ככתב בראשית חכמה: (טו) ולכן יוכל לרגיז בקירא על גופו ויצור הרע. מה לך לחשוב בעניני הנוף. ויכין תהיה בעוד המעים שנה או שבעים שנה כו'. הלא צריך אני להדביק מחשבותי ונשמתי בשמחה בחיי החיים ברוך הוא שיאמר לנשמתי קיים לנצח: (טז) ובענין מחשבות עסקי עולם הזה אני כועס בהשם יתברך כיון דלרגו הטוב הוא שאלו לחשוב בעסקי עולם הזה בשעת התורה ותפלה והברכות כבואר בספרים הקדושים. בודאי לא יהיה לו שום הפסד כמה שלא לחשוב עתה בעסקים אלו. והשם יתברך ימלא כל מחשלות לבני לעונה בלא מחשבות אלו: (יז) ובתבן הפרי עץ חיים שער ג' דלריך להחפץל בשמחה גדולה כעבד המשרת לפני רבו בשמחה. ובהסדרת פנים. שאס יהיה עבד אין כח בנפשו לקבל הארה השליונה הנמשכת בו על ידי תפלתו. ואין ראוי להיות עבד זולת בעת הוידיו או בעת הזכרת שמונתיו אבל כאשר התפלה לא ישים נגד עיניו שום עצבות. אפילו לאנת עבירות. אמוס טוב שיהיה נכנע בעת התפלה אבל יהיה בשמחה גדולה. וזה דבר גדול מאוד וראוי לזכר בו. ואין ערך לדבר זה עכ"ל: (יח) וכשיקבע במחשבתו הדברים הר"ל יוכל להתפלל בשמחה גדולה. בשמו אל לבו בכל חיבה שאומר בכוונה דבוק נדבקה מחשבתו ונשמתו בחיי החיים האור הגדול הנצחי תכלית. ובזה תשאר נשמתו בחיים האמתיים לנצח: (יט) וממילא ימשיך בקרבן כל חיבה שחולא מפיו עם כוונת החיבה בשמחה רבה. עד שיהיה קשה לו ליפרד ממנה: (כ) כמו מי שנוחנים לו איזה עסק טוב שיהיה לו מזה פרנסה כל ימיו. שנדבק כל נפשו בשמחה בעסק זה. ויתר על כן לאין קץ הוא כנמשל בכל חיבה של תפלה וברכות. שהוא חיים הנלחמים.

ישועות חכמה יח הלכות תפלת שמונה עשרה

תחנונים. ובנחת. [ג] כרש המבקש כפתח. וגם לא תדמה עליו כמשאוי. אלא כמי שצריך דבר ובא לבקש מלפני המלך (מור ובית יוסף ושלחן ערוך ומהר"ש סימן צ"ח): בקצור שיע' סעיף ה' (ט) ויוציא את המלות בפיו ב: וזה וברקדוק. ולכן נעתיק פה איזה תיבות של השמונה עשרה שנכשלים קצת בהאותיות והנקודות. שיהיו לאמרם במתינות עם הנקודות כראוי: (י) מלך עוזר. רדגיש הע'. שלא יהי' נראה כמי שאומר מל חוזר. הגשם בסל"ל תחת הג' והש' שער הברל"ל: (יא) פתחיו. הח' בחטף פתח. והחזיר הח' בחטף פתח: (יב) כי פשענו. יאמר הש' בקמ"ץ והע' בשבא נע כידוע: (יג) לכל תחלוני. הח' בחטף פתח. ורחמן הח' בחטף פתח: (יד) וברך שנתינו. הג' בקמ"ץ: (טו) בחסד וברחמים הח' בחטף פתח. ועל החסידים הח' בחטף פתח. ברחמים תשוב. הח' בחטף פתח: (טז) אב הרחמן הח' בחטף פתח. ותחנונים הח' בחטף פתח. ועננו הע' בחטף פתח: (יז) באהבה. הא' בפתח והח' בחטף פתח: (יח) ותחיונה. הח' בחטף כגו"ל. המחזיר. הח' בחטף פתח: (יט) ורחמים הח' בחטף פתח. ואהבת חסד. הא' בפתח. והח' בחטף פתח: (כ) צורי וגואלי. הא' בחטף פתח: (כא) וכן בכל מקום שקורא בתורה או אומר דברי הפלה וברכות צריך ליהדר לומר התיבות עם האותיות והנקודות בנחת. שלא יבליע שום דבר. כמבואר בספרים הקדושים גורל מצוה זו: (כב) מה שנהגין קצת לומר היבה אחת שני פעמים או יותר. מועים הם. ולפעמים יבואו להוטרש שמים לבטלה ח"ו על ידי זה. רק כפי אדם ירגיל עצמו לומר בפעם ראשונה התיבה עם האותיות והנקודות כראוי. ולא יכפול תיבה אחת שני פעמים. כי אפילו לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. וסימן לרברך כל יתר כנובול דמי: (כג) וכן בכל הענינים צריך לעשות המצות בשלי' ות על פי שלחן ערוך ופוסקים וכתבי הארז"ל. אבל לא ירבה בברקדוקים יותר מראי (כמבואר בכתבי הריב"ש ז"ל): בקיצור שיע' שם (כד) אל יערב

חוסן ישועות

ויוכחו השם יתברך באמירתם איזה שעות בכל יום: (כא) וכל ענין דברים אלו לר"ך לקבוע בדעתו תדיר. ויתנבך תמיד להדביק מהשכחו בסירות המלות בכל הדברים של דברי תורה והפלה וברכות שאומר: (כב) ועל ידי שרגיל עלמו תמיד בזה. תדבק מחשבתו ונשמתו באמת בהשם יתברך. וזכה לאור בואר החיים הנלתיים אמן:

[ג] כרש המבקש כפתח. כשאימר קודם השמונה עשרה תיבות. ושור' דל"ס' יעשה עלמו עני' עם השכירה שהיא בגלות (פרי עץ חיים ושלחן ערוך הארז"ל): (ד) ואיחא בזה"ל פרשת בלק דף קנ"ה וזה לשון מ"ן חשיבא מכלהו. הוי איחא תפלה דעני כו'. בנין דעני איזה הכיר לבא. וכתיב (תהלים ל"ד) קרוב ה' לנשכרי לב ואת דכאיו רוח וזשע. וזה איזה ללואח דעבד עטופא לכל גלותין דעלמא כו'. ועל דא אשריך ליה לבר נש דללי גלותיה למעבד גרמיה עני כו'. ואי עבד כר נש גרמיה וזוי רשותיה תדיר כמסכנא. גלותיה סלקא וישרעת באינון גלותין דמסכנין ואחמכרת בכו וסלקא דעלמא דלואן עאלת ואחמכרת דרשותא קמי' מלכא קדישא עכ"ל. ועיין שם בעמוד ב' ובדף קצ"ו עוד דברים נחמדים בענין התפלה: (ה) וכתב השל"ה דואמר כל התפלה בקול תחנונים כקול עני ואכיון המתחנן. כמו שכתב בזה"ל (שם) למהוי בגלותא דעמידה תביר לבא כעניא ומסכנא. ולבואר רשותיה לאחמכרתא נו מסכני תבכירו דלכא במאיכא דנפשא עכ"ל: (ו) וכדאי לקבוע ענין הג' לבא שיהיה לו באמת לכ נשכר בשעת התפלה. עוז להיחשב עמו בקלרה קודם השמונה עשרה כל הדברים שחבר לו בעניני עולם הזה בענין בריאות ופרנסה ואחר דברים. ולבקש עליהם במחשבתו כשיגיע לתפלות אלו ברפאנו וברך עלינו וכדומה. ויבקש עמו עני המבקש ממנת חסד. וזה דבר השווה בכל אדם. ובנקל לקיים זה: (ז) ואם הוא בן תורה ומבקש יראת שמים. ישים אל לבו ענין המדות רעות שלו אשר קשה לו מאוד לשגורם. ובאמת גלגל כן נכרא לחקנס דיקא. כמו שכתבתי בבידור דברי חיים בנבנות פירק ד' ובסוף ספרי תשובות חיים מספרים הקדושים. ומי יודע כמה יחשב עוד בזה על ידי הרפתקאות המחשבות בכל יום. ולכן יבקש רחמים באתה הוין שיחיון לחיות הקדוש ברוך הוא בהמתה וזכיה לתקנס. ויקיים בו החכמה תחיה בעליה. ויוכח להכמת התורה באמת. וידע חסרונותיו לתקנס: (ח) ובברכות השיבנו וסלח לנו ויבקש במחשבתו שיוזה לעשות תשובה באמת. ויחמול לו הקדוש ברוך הוא כל עוונותיו ויהיה כקטן שגולד. וכן יכוין במחשבתו כשמתעוררה בשעת קולנו: (ט) ואולי יערה עליו ה' רוח ממורום ויעשה תשובה מאהבה. דהיינו שיתלעט באהבה עוה להדבק בהשם יתברך שהוא חיי החיים האמתיים. האור הגדול הנצחי בכל תכלית. והוא חיינו האמיתי לגוף. וישים אל לבו לבטא את הרע בתכלית הגנאה. כמו מי שבורח מבזר והיות רעות. כן לא יראה ללכת עוד גופו ונשמתו בהעבירות ודיבורים אסורים. שהוא כמו שמעבר עמו באשפה בין נחשים ועקרבים ר"ל. ויזהר לתקן דרכיו מכלא ולהלן. ואולי על ידי תשובה מאהבה יתהפכו לו העוונות יצויות. כדאיחא בנמרא וימא (דף פ"ו עמוד ב'): (י) בברכת ראה נא בענינו כו'. יכוין גם כן דהשם יתברך לזכרו ויגלו מפניו הוון ומכל העוונות שעינו. ויובל לעסוק בחיורה ובנחמה. ולאחא כשיחא כו'. וזכיה לגאולה שלימה במהרה למשן כבוד שמו הגדול: (יא) בברכות וילירושלים כו'. את למא כו' וכדומה. יתן אל לבו. כי בית המקדש חרב זה יותר משמונה עשר מאות שנה ואין דורש. וכמה מאות מאות שאין אתו יכולים לקיימם כלל במעשה. ואפילו מנות הנוגות עתה. אין לנו מורה לדק לקיימם בישראל ואהבה על אמתתם: (יב) ויתן אל לבו גלות השכינה. היא אהבת מדת מלכותו יתברך המלוכה כו'. ובזיון התורה. וזרות ישראל ועזרים. וחילול כבוד שמו שם זה הכרה שיש. יתפלל על זה בכיונה (ב"ה). ועיין לקמן סימן קצ"ו עוד מענינים אלו: (יג) וכשחשוב בכל זה. יוכל לבקש כל שפלה בתחנונים מקריחו לבו. ומחילה התקבל תפלותו כג"ל: (יד) וקודם התפלה יבא עיניו לנשים לשיר הכוונה. והיינו שיתן עיניו לתלונות שנאלות הכולת (ב"ח ע"ו) בזה"ל מהר"ש סימן צ"ה):

יערב תיבות מנוסחא לנוסחא. ולכן עשיתו בסידור דברי חיים [ר] נוסח ספרד בסידור בפני עצמו. ונוסח אשכנז בסידור בפני עצמו: במסגרת השלחן סק"ו (בה) מותר להגביה קולו כדי לכיין יפה. אבל בזה"ק פרשת ויגש כתב וזה לשונו מאן דצלי צלותיה קמי מאריה אצטריך ליה דלא למשטמא קליה בצלותיה ומאן דאשמע קליה בצלותיה צלותיה לא אשתמע כו' אלא לצלצא בלחש כהווא קלא דלא אשתמע. ודא היא צלותא דאורנן בנין דאורנן בנין אינון דמצלאן צלותיהו בלחישו ברעותא דלבא. דלא אשתמע הווא צלותא לאהרא. ואי הווא צלותא אשהטע לאורנן דבר נש לית מאן דציית לה דעילא כו'. בנין כך בעי לאסהררא דלא ישימין

חוסן ישועות

[ר] נוסח ספרד. בסידור דברי חיים נרדתי הנוסח ספרים וסידורים המדויקים ופל פי מנהג העולם: ונריך לידע כי בברכת רפאנו הוא נוסח ספרד, והעלה ארובה ומרפא לכל תחלוטיו ולכל מכלאוביו ולכל מכאוביו. כמו שגדפס בזה סידורי ספרד ובראש בסידור תפלה למשה עם הפירושים מברכ הגדול המקובל רבינו משה קורדוארי ז"ל. ופירש שם תיבות אלו על פי הסוד: (ה) אכן כיון דלפי נוסח זה חסר תיבות רפואה שלימה בברכה זו. ותיבות רפואה שלימה הזכירו כמה גדולים בנוסח ברכת רפאנו. היינו הרמב"ם בסדר התפלות וסידורי הארז"ל דמהרי"ק ודמהר"ם ודמהר"ש. ובסידור מהר"ם. גם הטור סימן קס"ו כתב שיש בברכה זו כ"ו תיבות כנגד כו'. ונריך לומר דגרים ברכה זו בנוסח האשכנזים וסידורי הארז"ל. שלפי נוסח שלהם הוא מכון כ"ו תיבות. והם גורסים רפואה שלימה: (ו) גם בפרי עץ חיים שער ט' כתב דבזו הברכה יש כ"ו תיבין נגד כו'. ונריך לומר דגרים רפואה שלימה כנ"ל: (ז) גם ביה רנן הגדפס בסידורים בברכה זו גרים רפואה שלימה. בשגם שבזמננו נרביים רוב העולם לענין זה. שאם נחלה אדם על חייה מיהו ח"ו. שיתרפא ברפואה שלימה. שלא יתעורר עוד אללו חולי ואלו אפילו לשנים הרבה: (ח) ומכל אלו הטעמים אני מוכרחים להעמיד בברכה זו תיבות רפואה שלימה גם בנוסח הספרדים: (ט) והנה ידוע שנריך להתפלל בלשון נח וברור. ולא לערב נוסחאות שונות. שלא יהיה גמגום בהלשון. וזמו שכתב בספר חסידים סימן ק"ח דקודם שמתחיל לשלש עורך דבריו על הסדר שלא יגמגם כו' כך תעשה אחת עכ"ל: (י) ולכן בחרתי בנוסח קצת סידורי ספרד ודעתתי בסידור דברי חיים והעלה ארובה ומרפא לכל תחלוטיו ולכל מכלאוביו רפואה שלימה לכל מכלאוביו. ולשון זה הוא בקצת סידורי ספרד: (יא) ובהו אלו אומרים כמעט כל נוסח ספרד, רק שמוסיפים תיבות רפואה שלימה כדעת הגדולים היל: (יב) ואין חשש בהוספה. כמו שכתב בענין תפלה בנוסח השמונה עשרה בשם הרב הגאון וכו' רבינו אברהם דוד ז"ל דק"ק ביעשאל"ש לענין הקידוש שקצת מוסיפים כי בנו בחרת, דלף שאומרים חייה תיבות יותר במקום שיש חייה בונה למספר התיבות. מכל מקום אין חשש בזה. דכלכל מאתים מנה. והביא רביה ממה שכתב רמ"א סימן רס"ב דיבולין להוסיף על דבר המכון נגד דבר אחר עכ"ל: (יג) ורבינו אחר כך שלא עלה בידי ענין ברכה זו כהגון ח"ו. והבנתי אחר כך שהוא מטעם שחברתי השני תיבות, ולכל מכלאוביו בנוסח ספרד. ונחיישתי אסוב יותר לומר בנוסח ספרד בזה הלשון כמו שהוא בקצת סידורים, והעלה ארובה ומרפא לכל תחלוטיו ולכל מכלאוביו ולכל מכלאוביו רפואה שלימה לכל מכלאוביו. ונוסח זה עלה בידי בסוב בעזרת השם יתברך: (יד) ובנוסח זה אומרים כל נוסח ספרד. רק שמוסיפים תיבות רפואה שלימה כדעת הגדולים היל. ואין חשש בהוספה כנ"ל: (טו) וחפתי להעמיד נוסח זה בסידור דברי חיים בנוסח ספרד כדמספס שניה. ולא היינו אומי. מטעם כי בסידור הוא גם כן ביד אנשים שאינם בני תורה. ואין זה לשון נח. שיהי' נדפס שני פעמים תיבות לכל מכלאוביו. ושלא יהיה ללעג ח"ו: (טז) ולכן הנחתי נוסח הסידור בזה כבראשונה. ומכתתי על דברי ספר חסידים היל' בסק"ט שלא יגמגם כו'. אבל יותר נראה לומר בנוסח ספרד נוסח היל' בסק"ג. ובהו יולאין כל הדיעות כנ"ל: (יז) ואיתא בזה"ק פרשת וישלח (דף קס"ט) מאן דצלי ללותא בעי לפשטא מלוי כדקא יאות כו' ולא יסתים מלה עכ"ל והביאו בפרי חדש ובשערי תשובה סימן קי"ט. ולכן נריך לפרש גם כן לבקש רפואה שלימה כנ"ל. וכמו שכתבתי בסידור דברי חיים בקובעם ור' וזה פרשת וישלח עיין שם: (יח) גם בל"ה הביא דברי הוה"ק היל'. וכתב על זה כשמבקש אדם מהשם יתברך חייה ענין יסדר בקשיו בדברים מזכירים כמו שמינו באורים ותומים כשאי שוללים בדברים סתומים בזה התשובה שמונה כמ"ם פלגם בנכסיה עכ"ל: (יט) ובספר עבודת הקודש כתב בשם הגדולים ומהא' מלך דמנהג סדר הספרדים הוא הברכה. כי הכל בלשון נח וברור עכ"ל. והיינו מטעם היל': (כ) וזה הטעם יש לומר בכל הוספות שהוסיפו הסידורים בנוסח ספרד מטעם דברי הוה"ק היל': (כא) גם בענין ברכה שומע תפלה כתב בפרי עץ חיים דיש בברכה זו ל"ה תיבות. ולא מצינו מנין זה רק בנוסח האשכנזים ובנוסח מהר"ם בסידור: (כב) ואי אפשר לומר דכיון לנוסח האשכנזים. דהרי נוסחת האשכנזים הוא כמו נוסחת הרמב"ם. ששם קולנו ה' אליהו מוס ורחם עלינו. והפרי עץ חיים כתב אב הרחמן רמז לתפארת כו': (כג) ונריך לומר דהפרי עץ חיים כיוון לנוסחת מהר"ם. וכמו שהביא בסוף הענין דשמע קולנו בשם ספר יצחק. ששם קולנו ה' אליהו. אב הרחמן רחם עלינו טו'. ושם כתב ממש נוסח מהר"ם בסידור עד שומע תפלה. ושם הוא מכון ל"ה תיבות: (כד) אכן בסידורים הוסיפו בנוסח ספרד בלמען הברכה תיבות חטו ועגנו ושמע תפלתו. וזה בנוסח הרכ המקובל רבינו משה קורדוארי ז"ל וזה לשון ששם קולנו ה' אליהו אב הרחמן כו' ריקס אל תשיבנו חטו ועגנו ושמע תפלתנו: (כה) ובסוף הברכה הוסיפו בסידורים תיבות עמך ישראל דמהר"ם ודמהר"ק ודמהר"ש ודמהר"ם ודמהר"ם. וזה לשון ששם קולנו ה' אליהו אב הרחמן רחם עלינו טו'. וזה לשון ששם וכן הוא בסידור הארז"ל דמהר"ם ובסידור שער השמים ובסידור מהר"עב"ן ובסידור נה"ם: (כו) ויש לומר טעם הוספות אלו גם כן כמו שכתבתי לשל סק"ו בשם הוה"ק לפרש התפלה. ויש כמה ענינים כמוסים בתיבות אלו. והמעין יבין בעצמו:

ישועות חכמה יח הלכות תפלת שמונה עשרה

ישמעון דהריא צלותא בני נשא עכ"ל: (כו) וכתבו המג"א ואחרונים סימן ק"א דכוונת הוזה"ק שאיש אחר לא ישמע קולו: (כח) ולא יהפ"ל בלבו לברך אלא סתחך הדברים בשפתיו |ה| וכשמייע לאוניו בלחש (רמב"ם ש"ע ומהר"ש ואחרונים): בקיצור ש"ע סעיף י" (כח) שכל התפלות עולות דרך שם. דע שהתפלות שהן חוצה לארץ אין להם דרך לעלות לפני ה' יתברך. וזאת

חוסן ישועות

(כו) ומה שכתב הע"ז סימן קכ"ב דמה שאמרו שאל אדם לרבו בשומע תפלה. היינו מה שישמעון לו לפי שעה. אבל לא לעשות לו בקביעות מוסף אחר מוסף על תקנת חכמים עכ"ל. אין כן דעת המקובלים דהרי כתב בפרי עץ חיים בברכת שם קולנו וזה לשון ראוי לאלים כשיאמר בלחש העמידה שיאמר ויודיו בשומע תפלה כנזכר בזוהר חלק ג' דף ק"ה עמוד ב' כו'. וגם בשומע תפלה חייב האדם לשאול מוזהריו מן השם יתברך להורות שהוא ביעט בו יתברך אשר בידו מוזן כל האדם עכ"ל: (כח) ולא לשון הוזה"ק שם לשאול גמיה גו הסידים בשומע תפלה לפרשא חטאיו. דהכי באשטריך יחיד בשומע תפלה. בנין לאחדנא בימינא דשפוטא לקבלא לאינין דתבין עכ"ל. וכן כתב בסידור הרב ר' משה קורדווארי ז"ל: (כט) גם בברכת מברך השנים כתב בפרי עץ חיים קודם סיום הברכה נר"ך לומר תפלה על הפרנסה. ויהי רצון כו': (ל) גם בברכת תקע בשופר כתב ואחר שאומר מארבע כנפות הארץ ואמר יהי רצון כו'. וזה יהי רצון מובא גם בספר נגיד ומזהר ובסידורי האר"ז ובשערי ציון וכמה ספרי מוסר: (לא) והעטם בכל זה. כי התפלה היא עבודה שכלל. והנהיגה בזה מה שאדם מבקש מקירות לבו: (לב) ובספר סידורים סימן קנ"ח כתב ובסתתלל חוסין על כל ברכה וברכה מענינה לנר"ך כי ביותר הם מכניסין את הלב. ואם לא תוכל כו' חוסין בלחש או בשמים עכ"ל. והביאו בשל"ה בעניני תפלה: (לג) וכתב השל"ה שיתחדש דברי תחנונים ונקשות בקצת ברכות התפלה והחידושים ההם יגרמו לו לכיוון לבו. ואם אינו מחדש דבר בתפלתו יקשה עליו לכיון. כי אז הטבע אומר והולך רגילותו. אך החידושים אי אפשר לאומרם אם לא יהיה עליהם עכ"ל: (לד) ועיין בלשון ערוך ופוסקים סימן קי"ט דייני הוספה בהברכות. ועכ"פ בברכה שומע תפלה נתפסע המג"א לומר המיד הרפת עונות ותפלה על הפרנסה. כמו שגדפם בכל הסידורים: (לה) וכתב מהר"ש שם דבשומע תפלה יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין לרבו ממש בין לרבי רבים. שברכת שומע תפלה כוללת כל הלרבים. ולכן נתקנה. ומכל מקום כשמוסף לנר"ך יחיד לא יאריך. אבל לאחר התפלה קודם שיקר רגליו רשאי להאריך שפילו כסדר יום כסור עכ"ל: (לו) ולכן טוב לומר בברכת שומע תפלה. אחר תפלת הרפת עונות הנדפס בסידורים. אחר היבנות יוסף הגדול יאמר זה בכיוונה. ויהיו כל מעשינו לכבוד שמך הגדול ותגלנו משום השם ועון ומדיניות אשורים. ותזכנו להשלים חיינו נפש רוח ונשמה בגלגול זה. ותמלא כל משאלות לבבנו לטובה (מלוות מספר עבודת הקודש וספדים הקדושים): (לז) ואחר כך יאמר אתה הוא כו'. כמו שגדפם בסידורים. ואחר תיבות לכל מי רצון. ואחר זה בכיוונה: (לט) בזכות שמך הגדול והרקותי לבס ברכה עד בלי די ומפסוק נסה עלינו אור פניך ה' (יכוין שם דיקרנוסא נגימטריא שם חתך עם הג' אותיות והם שמות הפרנסה). ומאור מתנת הגם הכלכלנו ותשפיענו אמן פלה. (מלוות מפרי עץ חיים ועבודת הקודש): (מ) וכל הר"ך לו לשפעה ביום ההוא או בימים שאחר כך יקבץ בקצרה בשומע תפלה בלשון הקודש קודם כי אתה שומע תפלה כל פה. או בבלתי נאור. וכמו שכתבתי לעיל ס"ק ל"ב ל"ג בשם ספר חסידים ושל"ה דחידושים ההם יגרמו לו לכיון לבו: (מא) והנה בחיורי כתב דעוב ויתר לקבוע תפלות הליכים לו בבלתי נאור. דכשיאמר לקבוע קדושה וברכו יוכל לענות חתך. אבל בספר אנרג' דפירקא הוכיח מדברי הוזה"ק דעוב ויתר לבקש בשומע תפלה: (מב) גם בספר יערות דבש מהרב ר' יהונתן ז"ל הפליג במעלת מי שמבקש בהשמונה עשרה בברכת שומע תפלה כל מה שר"ך בפרטות כי זה עיקר התפלה הנכזה ממעמקי הלב כנ"ל. וגם על ידי זה נקבע בלבו שהכל הוא מהשם יתברך בהשגחה פרטית. ועל ידי זה יקיים כל המצות. ומובא דבריו בסידור אור השם: (מג) ולכן יעשה האדם כפי מה שראה לו שצוה לו ויתר לבקש בקשתו. אם בשומע תפלה קודם כי אתה שומע כו'. או אחר שאמר יהי לרצון הראשון קודם אלהי נאור: (מד) ואין זה חיוב תמיד. רק כפי הכנת לבו בעת ההוא. ותפלה מקירות לבו בדמעות ודאי אין תחושת ריקס כמובאר בספרים הקדושים. ויעזור השם יתברך וימלא כל משאלות לבבנו לעובדה: (מה) ודע שהתפלה בדמעות מרובה לפי שהדמעות נתפסין מחמתה ובינה. וכאלו ב' פסירות נפתחין אי יחיל אור הכתר עליהם וימשכו רחמים לכל המדות (פרי עץ חיים שער ג'): (מו) וכתב בשער הגדול בשם הרב ז"ל בעל תנחומים דמי שנוהג באיזה דבר ביום התפלה ומתפלל בציבור שאינם נוהגים כן. יוכל לנהוג כמנהגו ואין בזה משום לא תתגודדו: (מז) והביא שם גם כן בשם שו"ת חסד סופר אשר רבוהו ר' נתן ובעל ההשאלה ז"ל. כשהיו מתפללים לפני התיבה. היו מתפללים מוסף מספר. אע"פ שכל הציבור שכנית הכנסת היו מתפללים גוסס אשכנז עכ"ל: (מח) עוד מלאכי בסידור ישן שגדפם לבסוף הנהגות מהרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מצעשעש. וכתב שם בבנין הנוסחאות שגזית או אומר בזה וזה אומר בזה. שאלו ואלו דברי אלהים חיים. ואין לזלזל בהם. והנם שבכמה מקומות נמנו ונמרו במספר התיבות לכוונות ידועות. אין גרעין בהבוספה. כמובאר ברמ"א באורח חיים סימן רס"ג. שיכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר. ולכלל שלא יפחות פכ"ל רמ"א. רק שלא יגדל ממעטע שטבעו חכמים עכ"ל. וכמו שכתבתי לעיל מהו ובסידור דברי חיים בדנין תפלת המנחה:

[ה] וכשמייע לאוניו בלחש. ומה שכתבתי קצת בדעת הוזה"ק כוונתו שם הוא לא ישמע. נראה יותר בדעת המג"א ואחרונים דאין כוונתו כן. דהרי כתב הוזה"ק בפרשת ויקהל שם ולשואל לניה ורעותיה בהיה פולחא דאינין מלין דקאמרי. דהא מלה סלקא כו' ונטייל לה האי מנחא. אי היא מלה בלחש ויאות כו' בקיין להיהא מלה וסלקין עמה כו'. בלבו נפקי ונפקי להיהא מלה דלחש דלחש כו' מלאך ולחש לאחא מלתערעל

חוסן ישועות

עשרין עליון וסלקא כו' עכ"ל: (ו) ואם אינו משמיע גם לאזני. הרי אינו מהחך התיבות בשפתיו. ומבליע כמה אחיות ועקרות. ואינו אומר כלל תיבות התפלה שחוקו רבותיו וז' רק אחרים תחתיהם. כמו שכתב בספר יסוד ואשר הענידה שער ב' פרק ב' ושער ד' פרק ו' באריתא: (ז) וכעת צוה"ק פירש פנחס דר' ר'יו' וזה לשונו מחן דלפיק מלין דאורייתא לריק נחמקן לון בשמיים אפיפוק מלין בשמימן (יא) ואחרוני דלוינון שטיין דלכלין מלין באלעטעל וטענין לון בנאומות דלעבון ונאמיותא מה כתוב בזה (במדבר יא) הכבש שערנו גני שיהם ואף כ' חרה בעם ח"ו דלוינון מנזעל דמחן דלמחר הלעטיע נא עכ"ל: (ח) ובדק רמ"ו גם כתב וזה לשונו מחן דלפיק מלין דללוינון יארו דאורייתא ממויו. כשי לאפקא לון בהטעה שמויים. ולא בהלעטע הכרעים עכ"ל: (ט) גם על פ' רוב אינו מכין שרש המלות כשאומר כל כך בלשם עד שאינו משמיע אפילו לאזניו. והרי כתבנו לעיל בשם הווי"ק ושארה לביה רשותיה בהואו בעלמא דלוינון מלין. דהא מלה סלקא כו' לא היא מלה דקדק יאחז כו'. ובאופן זה אינו אומר התיבות כתקום. וגם אינו מכין כראוי: (י) ולכן אין לזוז מדברי הפוסקים ה"ל שיתחבב הדברים בשפתיו וישמיע לאזניו בלשם. וכוונת הווי"ק הוא שאם אחר לא ישמע קולו כנ"ל. ומה שכתב בתנא דבי אליהו רבא פרק כ"ה ושמיע קולו לאזניו כו'. מהושר חאמי. דאשר דהוא לאו דוקא וכוונתו לאזני אחרים. כמו שגראה מהטעם שכתב בשיטות יעקב. ואפילו אחר למור דכוונתו בדוקא יס' לומר כיוון דדעת השלחן ערוך והפוסקים להשמיע לאזני בלשם. כן הבלה. וכיוצא בזה מנינו גם פרי"ח. דפסק לענין יהוד דלריק שבלה ת"ח. והמנהג בדעת רמ"א והפוסקים בלכן העור סימן כ"ב דמותרת להתייחד עם שני אנשים כשרים כבשם: (יא) ובמהג הפוסקים לפי דברי הוהר אפילו בראש השנה ויום הכפורים אסור להשמיע קולו בתפלת הלה (מנ"ה ופמ"ג. וכן כתבו במחזיקי ברכה ומטה אפרים סימן תקפ"ט. וכן כתב החי"א שם: (יב) ולכן יס' לזיכר להחלפל בלשם גם בראש השנה ויום הכפורים. ושע"כ התפלל דלעיל ויבוא כו'. והתפלל דלוא"ח עד תיבות יס' חתה כו'. ויזכר לומר בלשם כי בזהוילי כל אדם רואה שיתקבל תפלתו. ולפי דברי הווי"ק הי"ל אין ענה לון רק שיתפלל בכוונה בלשם שאם אחר לא ישמע קולו כנ"ל: (יג) וכעת צוה"ק הטעם בזה דמלה דללוא"ח אתאחדא בעלמא עאלה. ומלה דעלמא עאלה לא אלתריק למשע. ופירש במקדש מלך בעלמא עאלה פירוש ביהוה. ולכן אחר דלא אלתריק למשע: שז"ל בקרא קול דלא אשמענו. וז"ל קול דאשמענו עכ"ל: (יד) וגראה מזה דדוקא בתפלת שמונה עשרה וזו תפלת הגהם שזה שבת ויום טוב שחוקו רבותיו (טו) ותחתיהם בעלמא עאלה בספירת ביהוה עולם המשנה. ולכן בקרא עולה שבלב. וכדאיחא בתיקונים ביהוה לבא ובה הלב מבין. אבל בתפלתו שאומרים כל היום שז"ל (ויחל ביהוד ח"ל"ם ב"ה ידוע) אין קפידא אם בשמיים וכח"ל"ם במק"מ לענין קריאה בתורה. וממילא טוב לאומרם בנשימה כדי לעורר הכוונה: (טז) ומכל מקום לא ישמיע קולו הרבה בשום תפלה שמבקש. כמבואר בגמרא וסמיטין (סו"ט) וכעת בספר גני דמזיה דעלמא עאלה עולים כו' לכן עמידה זו בלשם שלא יתחמוש שם היחלונים כמו שחוקו ואחרים ר' שיעין גני וחמי וזה"ל כל משמיע קולו בתפלתו שאומרים בה היחלונים. ובחזרו דהש"ק עולים כו' ואזו חין פחד מן היחלונים. ולכן אומרים אותה בקול רם עכ"ל: (יז) וכל זה בתפלת שמונה עשרה שהיא במקום גבוה. וכמו שכתב בפרי עץ חיים סוף שער ח' דבתפלה שאזו אינו באצילות לריבין לקום עכ"ל. וממילא יס' חש לאחיות היחלונים מחמת הקריאה. אבל בתפלת שאומרים כל היום מותר לאומרם בישיבה ובשמיטת קול קצת כדלעיל: (יח) ועוד נראה דמי שגראה לומר התיבות דתורה וזה"ל כו' בנכריות דשמונה עשרה בשמעת קול קצת בכדי שיטעם היטב בשמיעת האחיות והקריאות. וזכר הדברה כהגון וגם יכוון יותר. ויכל לשמח כו'. (יט) במשכן הווי"ק דלעיל מחן דללי ללותיה כו' דמללון ללותיהו כו' דלא אשמעט ההוא ללותא לאחר. משמע דוקא תיבות התפלה שמבקש בהם. ויס' לזה טעם שבהשכחה הקול מקטרגים על התפלה שגורא רצוי לתלמוד דקטשו ח"ו. כמבואר בתנאי הריב"ש וז"ל. אבל בתיבות הדברה אין קפידא: (כ) והריחיה לון דהא כשצריך לחלוק בקר קדושה. אומר ג' ברכות ראשונות בקול רם. אף על פי שהיה עומד בתפלת הלה. והיינו מאוס דשם אינו גזית תפלה שמבקש בהם. וממילא הוא דקין בכל פנים הכרכות: (כא) ויס' לסמך בכל זה על הט"ו ומהר"ש דמקילים יותר. כמו שהבאתי דבריהם בתשגרת השלחן דלעיל: [ג] ובמשם התפלות עולות. ויחיא בתנא דבי אליהו רבא פרק כ"ט פסם אחת נכנס רבי דקוק לבית המקדש וראה אותו תרוב וז' נתננסם רבי לרדק וראה את הקדוש ברוך הוא כו': (א) וטוב פסם אחת נכנס רבי נתן לבית המקדש ומלאו הארוב וכוכל אחר עומד (פירש הישועות יעקב דר' היא כותל מערבי של יבנה וזהו ההרביע לפי שלא היה השכינה משם. כדאיחא באיזה רבתי על פסוק היו נריה לראש עכ"ל). אחר מה סיבנו של כותל זה. אחר לו אחד אי ארץ. מיד נעל טענת אחת ועלה ככותל האו. והיתה הטענת הולכת ונלה עד שראה את הקדוש ברוך הוא כו' עכ"ל: (ה) וכעת הישועות יעקב דקין שראה רבי נתן כמיפת עין בעין שהשיניה לא היה מכותל מערבי והיה מדבק מחמתו למעלה כו' עד שראה את הקדוש ברוך הוא עכ"ל: (ו) וכעת בספר הסד לאכרסה

ישועות חכמה יח יט כ הלכות תפלת שמונה עשרה

ותפלת חוצה לארץ רומה דמי שצריך לרבר עם המלך וביחו רחוק מאוד מן המלך ויש ברך כמה לסמים וכמה פגעים רעים וכמה חיות רעות כו'. [ז] כי כמה מעבדין ומקטריגין יש לתפלת ישראל כשהן הולכות לירושלים. על ידי הכחות הטמאות כו', ולפיכך יש להבחין כמה אנו חייבים להרע עצמינו ולהתכין בתפלותינו בהיותנו מהפליין בחוצה לארץ. כדי שנהיה ראויים להתקבל לפני ה' יתברך (ספר שערי אורה סוף שער ב') :

יג דיני יעלה ויבוא :

בטסגרת השלחן סק' (א) דאם התפלל מוסף לא יחזור ויתפלל עוד תפלת שהריה. ואם התחיל להתפלל מוסף. ובאמצע נ' ראשונות נזכר שלא אמר יעלה ויבוא בשחרית. יסיים התפלה בשל שחרית. ואחר כך יתפלל מוסף (שערי תשובה סימן תכ"ב בשם ספר דרך אמת ומחזיק ברכה) :

כ דיני חזרת תפלת הש"ץ. ודיני קדושה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) שצריכין ליהדר משיחה במילה. שכל המשיח בבית הכנסת בשעה שהצבור עוסקין בשבחו של הקב"ה. מראה בעצמו שאין לו חלק בארצו ישראל. וגדול עונו מנשוא (וזה"ק ומהר"ש) : (ב) גם אסור לרבר שיחת חולין בשעת אמירת הקדוש (מטה משה ופמ"ג ומהר"ש סימן נ"ז) : סעיף ב' (ב) שיהיו דוקא תשעה שומעין ועוזין ואם חושש שלא יהיה כן. טוב שיחנה תחלה הש"ץ בינו לבין עצמו שאם לא יכוונו השעה לברכותיו יענו אמן שהיא התפלה ההיא בתורת נדבה (שלחן שלמה ומ"ב) : סעיף ד' (ג) ונוהגין לישא העינים למרום. וסמך למנהג מספר היכלות ברוכים אתם לה' שמים ויורדי מרכבה אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין ואומרים קדוש קדוש ולמרום אורחם שיהיו עיניהם נשואות למרום לבית תפלהם וגו' ונושאים עצמם למעלה. כי אין לי הנאה בעולם כארתה

חוסן ישועות

משין ד' נהר מ"ו זה לשון הכותב ישראל גולים בעת הזאת לבין האומות. הנה עיקר השכינה בארץ ישראל כו' שמשולם לא וזה שכינה מכותל מערבי. אמנם נילוצת שכינה מתלבשת עם ישראל בתוך האומות כו' עכ"ל : (י) ואיתא גם כן בזה"ק פרשת שמות (דף ה' עמוד ב') אמר רבי יהודה משולם לא וזה (שכינה) שכינתא מכותלי דמערבא דבי מקדשא דכתיב כו' עכ"ל : (יא) ואיתא במדרש (תהלים ק"ה) אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל ברבי אבהו מה מקשך לראות את השכינה בעולם הזה. עסוק בתורה בארץ ישראל. שאמר דרש ה' ועשו בקש פניו תמיד עכ"ל : (יב) מכל זה נשמע דלדך האדם להשתוקק תמיד שזכה להיות בירושלים לחיות בטעם ה' ולבקר בביכלו. ויעזור השם יתברך ויגאלנו בנאולה שלימה במהרה בימינו אמן :

[ז] כי כמה מעבדין כו'. זה קאי על מה שכתב בשערי אורה שם לעיל מזה דכל המקטרגים על ישראל בארץ האומות עומדים בין הארץ ובין השמים כדמיון כותל ומחילה להפסיק בין ישראל לאזכרים ששמים והם הנקראים עני המפסיק עכ"ל. וכמו שכתב בשער א' באריכות : (ז) וכתב שם דתפלתו של אדם עוברת בין אלו הכחות. אם יש בו זכות לא יפגעו לסטים בתפלתו כו'. ובשבא דוד המלך ע"ה והתקין זמירות בהיות האדם מסדר אותן הזמירות (היינו פסוקי דזמרה) אזי מסתלקין והולכין להם אותם המשפיתים והמעבדים כו' עכ"ל. ויש עוד ענות לזה כמו שכתב המקיבלים : (ח) ובענין שכתב בשער ב' שם בתחלה כי כו' עומד ומקטרג תמיד על ישראל עכ"ל. איתא בזה"ק פרשת בלק (דף ק"ז) ותלת זמנין ביומא אזלי סטר אחרא כו'. וההוא עידן אתקן לללוא. בנין דלא הוה תמן קטרוגא כלל. וכדון איהו עדן לללוא. בנין דליטון אזלי לתשטאט בעורי תשור כו'. כדון פתיחין כו' הכורין עלאין ונפקי ושריאן על בתי כנסיות ברישית דליטון דלללן ללותין. ומתפלגין נהורין על רישיתו עכ"ל : (ט) ובזה"ק פרשת וקרא (דף ר"ח) כתב ללואת דבר נש איהו פלחא דרוחא. ואיהו קיימא בריון עלאין. ובני נשא א' רישין דהא ללואת דבר נש בקעת איורין בקעת רקיעין פתחא פתחין וסלקא לעילא. בשעתא דנהיר נהורא ואתפרס נהורא מן שוכא. כדון כרווא אולא בכלהו רקיעין אתתקנו מארי דפתחין מאריהן דהיכלין כו'. וכד נהיר וימא כרווא נפקא אתתקנו שטנין דימא כל חד וחד לאתריה כו'. כדון שכינתא קדשא ונתתא ישראל עלאין לבי כנישתא לשכאא למאריהון פתחין צעירין וחושבן. דבני ליה לבר נש. כיון דאתקין גרמיא כסולחא דשוכאא בתקוני דמאה וקדושה (פרס) במקדש מלך דמפליין ליהודא לביה בתקונוא דסולחא פתיחא דמאריה ולישאה לביה ורעוהיה בהסוא פלחא דליטון מלין דקאמר. דהא מלה סלקא כו'. ונפיל לה האי ממנא. אי היא מלה כדקא יאות כו' נשקן לההוא מלה וסלקין עמה עד ההוא חורא דרקייעא לעילא כו' עכ"ל. עיין שם באריכות גודל מעלת התפלה כזוונה : (י) ובספר חסד לאברהם הקדמון כתב (משין ב' נהר י"ח) כל דיבור שהיה בו הן תפלה הן תורה או הודאה תורה ודוס. ולכל דיבור דזיכור יש מלאך בשני עמא כו'. וזהו ענין התפלה שהמלאך הירוע מקבל וקשר קשרים לרבו : (יא) וכאשר לא תהיה למנה כוונה. הרי היא כנוף בלא נשמה. וכפי שיעור הכוונה. כן יגדל רוחניות המנה. ותפלה מעלה מעלה עכ"ל : (יב) והנה ידוע דבירושלים חוב"ב מתפללין בבוקר בהשכמה. ולכן מכל העשמים הג"ל יזהר גם אדם בחי' לארץ להתפלל בבוקר כזמן תפלה כזוונה. ויזרף תפלתו ותפלת אחינו בני ישראל בארץ ישראל ובירושלים. וכמו שכתב בזה"ק ה"ל בסק"ח לדון כזמן תפלה איך קדוה כלל. ויעזור השם יתברך ויגאלן חסותינו ברחמים. ויזכה לכל הנרכות והנאולה במהרה בימינו אמן :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) אומר אי"ה ברכנו. תפלה זו חוב לומר בשעה שאומר החזן ברכת הכהנים כשהש"ץ אומר יברך ואמרו הקהל זה. אל נא קרב חשונות מלפניך. כשהש"ץ אומר יברך ואמרו הקהל זה

ישועות חכמה כ בא כב בג דין חזרת תפלת הש"ץ מז 29

כאותה שעה שעיניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם (מור מ"ז מהר"ש). ועיין בסידור דברי חיים כמה דברים נחוצים בכוונת קדושה: סעיף ז' (ד) שמוכך על הפסיעות שבסוף הקדיש שלם. ואם רוצה לפסוע גם אחר החצי קדיש אין לסתות בידו (רדב"ז מ"א ואחרונים); (ה) ויש אומרים דטוב לעשות כן. דאין לסמוך על הקדיש של אחר ובא לציון. דלפעמים עובר אחר תחתיו להתפלל מן אשור ולחלו (מגן גבורים); (ו) אסור להש"ץ לדבר בשיחה שאינה מענין הפלה עד אחר קדיש חתקבל. כי הקדיש חוזר על התפלה (פרישה ופמ"ג); (ז) ואע"פ שפסטיקים בקריאת התורה או הלל וכיוצא. כולן לסדר התפלה באים. והקדיש התקבל חוזר על עיקר התפלה (אחרונים):

כא דיני תשלומין לקריאת שמע:

סעיף א (א) ואם לא התפלל ערבית. ואם שגג או נאנס בשינה ולא קרא קריאת שמע של ערבית. כמו שנודמן לפעמים מחמת איוה אונס שוכח ח"ו מלהתפלל מעריב ואינו קורא קריאת שמע כלל בלידה. יש אומרים דאף הקריאת שמע של ערבית יש לה תשלומין אחר הקריאת שמע של שחרית. דהיינו אחר השמונה עשרה דשחרית יאמר תחנון ואחר כך יקרא קריאת שמע ויתפלל להשלים הקריאת שמע ותפלה דערבית: (ב) וכן אם שגג או נאנס ולא קרא קריאת שמע של שחרית בזמנה יש אומרים דישלים אותה אחר קריאת שמע של ערבית. דהיינו תיכף אחר השמונה עשרה דערבית. יקרא עוד הפעם קריאת שמע בלא ברכות להשלים הקריאת שמע דשחרית. (דרך החיים וקצת פוסקים כדעת ה"ש אומרים שהביא בשלחן ערוך סימן נ"ח): (ג) וטוב להחמיר כדבריהם דהיינו אם שגג או נאנס ולא קרא הקריאת שמע בזמנה. ישלימה בלא ברכות אחר הקריאת שמע של אחר כך. דערבית או דשחרית. כמו שנתבאר: (ד) אבל דכתחילה ודאי צריך לזוהר מאוד לקרות קריאת שמע בזמנה כבוקר וכערב. שהוא מצוה עשה של תורה. וגם דעת הרבה פוסקים שאפילו אם שגג או נאנס אין לקריאת שמע תשלומין כלל:

כב דיני תחנון:

סעיף א (א) לאחר השמונה עשרה אומרים תחנון בנפילת אפים. נפילת אפים אם יאמר בכוונה נעשה בריה חרשה. ונותנים לו כח לדחות עם היצר הרע. ויוסיף שכל בתורה ובסודותיה. ויוסיף דביקות בהשם יתברך. ואויביו נופלין לפניו. ואין חמא בא על ידו. (פרי עץ חיים): (ב) ואם אינו נזהר להתפלל בכוונה ולהתחרט על עונותיו ולומר נפילת אפים בכוונה. הוא דהיפוך ח"ו. כמו יוחנן כהן גדול ששימש פ' שנה בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צרוקי. והענין שנכנס בו ניצוץ של קליפה. לכן יזהר לומר הכל בכוונה עצומה (שם): (ג) ועיין בסידור דברי חיים שם בניצוץ של קליפה. וכן יכוין בנפילת אפים (עיי' בפרי עץ חיים באריכות מענין זה): (ד) כשיפול בנפילת אפים יזהר שלא ישים פניו דביקות תוך יד השמאלית. רק על זרועו שמאלית סמך (פרי עץ חיים). וכן כשנופל בשחרית על יד ימין יזהר בזה: (ה) אם שמע קדיש או קדושה יענה גם באמצע נפילת אפים. וכן שמע איהו ברכה יענה אמן (פמ"ג ואחרונים סימן קל"א):

כג קצת דיני קריאת ספר תורה:

סעיף א (א) כשמוציאין את הספר תורה. כשמוציאים הספר תורה מההיכל יאמר כל אחר דברי תחנון ובקשות. כי אז הרצון מתעורר בעולם. כמו שכתב בזה"ק פרשת ויקהל (דף ר"ז) אמר רבי שמעון כל מפקדון ספר תורה בציבורא למקרא ביה. מתפתחון תרעי שמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא. ואבעי ליה דבר נש למימר הכי. בריך שמיא דמארי עזמא כו': ונתבאר

חוסן ישועות

זה. פתח סר תולאים ממאמר. כשהש"ץ אומר ישר ואחריו הקהל זה. פדה סושים פתח סושים ישעך מלפנים. דלה יוקשים וקבן נפולים סמוך ה' מפתיו (סידור הארז"ל דמהר"ק): (ב) וכן כתב בש"ל זה וזה לשוננו וכתנו המקובלים גם יולא מחלו הפסוקים (א' ברכת כהנים) שם של כ"ב. אשר זה נסחו. אנקתם. פסחם. פספסים. דיוונסים. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וכתב בזה"ק המור דהא טוב לשמירה ולכל הדברים. והאמור דרך תפלה בזה הסדר יושל לו מאוד כו'. אל נא קרב כי עכ"ל. כנ"ל: (ג) ובתפלה זו מרומים ה' שמות דלעיל בראשי תיבות. ובסידור דברי חיים העתקתי תפלה זו אלל ברכת כהנים דש"ץ: (ד) ויש לכל שם אחד מהנ"ל סגולה כפי עזמו. הראשון אנקתם. הוא טוב להחיות תפלה. והוא כמו ב' תיבות. אלק תם. פירוש אנקת תמים. השני פסחם. הוא טוב שיתן השם יתברך פסח בר לגריכים מוון. הג' פספסים מלשון וטעה לו תיבות פסים. הוא טוב שיתן השם יתברך בגד ללבוש. ה' דיוונסים. הוא טוב שיעשה השם יתברך נסים ונפלאות: (ה) ובהם נשתמש יעקב אבינו ע"ה בצארו אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו' ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש (סידור המריעב"ז וספר מוסרי): (ו) וטוב למי שצריך לחיות בקשה לזיון זה בעת אומרו התפלה שמתוכם ראשי תיבות שלה בשם המסוגל לבקשה שלו כנ"ל: (ז) גם צריך כל אדם לזהר לומר בכוונה אחר ברכת כהנים. יהי רצון שגדפסם. והוא מסידור הארז"ל. ובו היה רצון מרומי כל מה שכתבתי למעלה:

ישועות חכמה כג דיני קריאת ספר תורה

(ב) ונתבאר מכאן שבעת הוצאת הספר תורה הוא עת רצון ממש לכל דבר (ספר יש שבר): (ג) וכתב שם בוה"ק בהנוסח בריך שמה כו' ולהוי אנה עברך פקידא בנו צדיקא. וכמו שהוא הנוסח בסידור דברי חיים וצריך לומר כן בכוונה. וכמו שכתב בוה"ק פרשת בלק (דף קצ"ה ע"ב) דצריך לעשות עצמו כטה פעמים עבר להשם יתברך בהתפלה. ועל ידי זה תפלתו מתקבלת ע"י שם באריכות: (ד) ובסוף בריך שמה הנוסח בוה"ק פרשת ויקהל שם ותיבה לי בנין דברין דעברין רעותך. ותשלים כו'. וכמו שהוא הנוסח בסידור דברי חיים. ומי שהוא זקן וא"צ ליה יאמר ואנא ובנאי ובנתיין דידי יעברון רעותך. וכן כל כיוצא בזה. יאמר כל אחד בכוונה כפי מה שצריך. כיון שהוא עת רצון ברעלי: (ה) אמירת התפלה בריך שמה כו' בכוונה היא תיקון גדול על קרי"ל כמובא בספרים. לכן אף אם אדם עומד באמצע תפלת והוא רחום. ראוי להפסיק לומר בריך שמה עם הציבור ויסור ויגורש העבודה: (ו) וכיון שאו הוא עת רצון וישערי רחמים פתוחים מסוגל להתפלל או על בקשת צרכיו וצרכי בית ישראל (אור צדיקים): (ז) כשמנשק הספר תורה לא יעשה כיו שנושין קצת שנוגעין בידהם את הספר תורה ומנשקין את ידיהם. אלא העיקר לחבק הספר תורה בשני זרועותיו ולנשק הספר תורה (שם): (ח) סעיף ב' (ח) ועולה בדרך קצרה לו. משום כבוד התורה להראות שהיא חביבה עליו וממחר לקרות בה. וגם משום כבוד הציבור שלא ימהינו עליו הרבה. (לבוש ופ"ג ס' קמ"א): (ט) יורד בדרך ארוכה. שלא הוא נראה עליו כמשא (לבוש): (י) ואם שני הררכים שונים עולה בדרך הימין. כדאמרין בגמרא (ובחים דף ס"ב ע"ב) כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין (בית יוסף): (יא) יורד בדרך השני. כדאמרין בגמרא (מגילה דף כ"ט) מקרא (דחוקא מ"ו) הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב וגו' לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכתב יצאו (בית יוסף לבוש והגר"א): סעיף ג' (יב) ואוחזו כך פתחו. ובפרי עץ חיים כתב לגדול ולסתום קודם שיברך. וזה דעת התוספת. וכן כתב בכתבים שכן יש לנהוג (מג"א ס' קל"ט). וכל מקום לפי מנהגו (דרך החיים ושער אפרים). שם (יג) הקורא קורא. אם יש איהו אנשים שלא שמעו קריאת התורה ורוצים לחזור ולקרות. צריך שיהיו ע"פ ששה אנשים שלא שמעו קריאת התורה. ואז מותר לחזור ולקרות כשיש מנין בבית הכנסת. אפילו הד' הנשארים כבר שמעו קריאת התורה (תשובת בית סאור וכן כתב בבבלי ס' קמ"ג בשם הר"ן): (יד) הקורא בספר תורה. צריך לסדר לעצמו תחלה הפרשה שרוצה לקרות (ש"ע ורמ"א ס' קל"ט י"וה"ק פרשת ויקהל): (טו) וצריך הקורא לזהר מאוד לומר התיבות והנקודות כהלכתן. וצריך לזהר לומר הכבוד הא' של אשר בחמ"ף פת"ח דוקא. תעשה. תעשה. בכל זה מנוקד הע' בחמ"ף צריך לזהר כשיש ע' באמצע התיבה כמו תיבה לעשות. ולא להבליע הע' כמו אותם שאינם מודקדקין: (יז) וכן יזהר כשיש א' באמצע התיבה מנוקד בחמ"ף פת"ח. רק דאז ע' צריך להדגיש יותר מאות א'. כמו שכתב המג"א ס' י"ג והפ"ג ס' י"ג וכתבתי בסידור דברי חיים קודם קריאת שמע: (יח) וכן יזהר כשיש ח' באמצע התיבה מנוקד בחמ"ף פת"ח. כמו תיבת דהחיות. שיאמר הח' בחמ"ף פת"ח. ולא בשב"א לבר: (יט) והכלל שצריך לזהר לבטא יפה בשפתיו כל התיבות עם האותיות והנקודות כהלכתן. ולא יבליע שום דבר: (כ) וכתב בוה"ק (פרשת ויקהל דף ר"ו עמוד ב') ההוא דקארי באורייתא ישרי לביה ורעותיה לאיתן מלין וכי איהו שליחא דמאריה בסדורא דהני מדין למשמע לכל עמא. דהא איהו קאים כרוגמא עלאה עכ"ל. ולכן יזהר בזה. גם יזהר לענות אמן היכף אחר המברך כדינו ולקרות. כי אסור לשהות בין הברכה לעניית אמן (ס' קכ"ד): סעיף ה' (כא) סמיכה כל דהו. באופן שאם נגמל השלח סמנו לא יפול. ולא ישען על המפה. והוא חשמיש של קדושת. אלא יסיר קצת מהמפה וישען על הספר תורה: (כב) סעיף ח' (כג) כיון שהתחיל הקורא לקרות אסור לכל נחוצים בקריאת ספר תורה: (כד) סעיף ט' (כז) וזה לשונו בד' סליק ספר תורה הקהל דבר. ובוה"ק שם (דף ר"ז עמוד א') החמיר מאוד בזה וזה לשונו בד' סליק ספר תורה בעאן כל עמא לסדרא גרמיהו באימתא ברחילו ברתת בויע ולכוונא לבייהו כמה דרשאת קיימין

חוקן ישועות

כג סעיף כה (א) ואומרים ואלה התיבה. בסידורים נדפס כן הנוסח ואלה התיבה אשר שם משה לפני בני ישראל על פי ה' ביד משה. ואין פירוש לדברים אלו. כי הפסוק ואלה התיבה אשר שם משה לפני בני ישראל הוא כפרשת ואלה התיבה. והפסוק על פי ה' ביד משה הוא כפרשת בהעלותך. ומה שיכות לערב שני פסוקים אלו: (ב) ובסידורי האר"ץ דמבר"ק ומהר"ם ומהר"ש ובסידור הרב המקובל ר' משה קורדווארו ז"ל ובסידור מהר"ם ז"ל לא גרסו אלו חמשה תיבות. ולכן הקפתי אותם בסידור דברי חיים כהלא עינול. ויראתי להאמינם לגמרי מחמת שזה ברוב הסידורים: (ג) וכתב בספר מקרא סופרים (והוא פירוש על מסכת סופרים) פרק י"ד בשם הגאון מהר"ם מוולאז'ין דמנהג זה שאומרים אלו חמשה תיבות כפני עולם הוא משובש. וראוי לומר בזה הלשון ואלה התיבה אשר שם משה לפני בני ישראל. על פי ה' יתנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה. והוא מקרא מלא כפרשת בהעלותך. דהיינו בשעת הולאת הספר תורה ואומרים ויהי כנסוע. ובשעת הנחת ספר תורה ואומרים ונחמה וימר. ובנתיים כעת הנכחה ספר תורה ממקום למקום ואומרים על פי ה' יתנו ועל פי ה' יסעו וגומרין הפסוק עכ"ל: (ד) ממילא נשמע דמי שלא ירצה לומר כל הפסוק. לא יאמר גם חמשה תיבות

ישועות חכמה כג כד כה דיני קריאת ספר תורה מז 31

קייסין על מורא דסיני לקבלא אורייתא. ויהון צייתין וירכון אודיניהו. ולית רשו לעמא למסתח פטיהון אפילו במילי דאורייתא וכל שכן במלה אחרא אלא כלהו באיתמא כסאן דלית ליה פומא. דכתיב (נחמ' ח') ואני כל העם אל ספר התורה עכ"ל :

כד דין אם נמצא טעות בספר תורה :

במסגרת השלחן סק"ב (א) רכשנקלף שחרות העליון ונשאר אודם כו' פסול כו'. לאורם ממשכו'. ומר"ר"ש סימן ק"ב כתב בזה הלשון אם קפץ כל הדיו מהקלף, ולא נשאר רק רושם אדמומית מההלורה של הדיו. כשמעביר הקולמוס עליהן הרי זה כותב שלא כסדרן עכ"ל וקאי על תפילין ומוזות. והוא הדין בספר תורה שפסול אם אינו מעביר הקולמוס עליהם : (ב) ולכן צריך לזהר גם כשמחפילים באיזה מנין שיהיה להם ספר תורה מהודרת באותיות שחורים : (ג) ואם רואה שקרין בספר תורה ישינה. שקצת אותיות שבה נקלף השחרות ונשאר אודם, ומכ"ש כשנמצא שם איזה אותיות שנשאר רק רושם אדמומית מההלורה של הדיו ויהי אותם שיהיה להם ספר תורה כשירה, ובאם לאו. ילכו לבית הכנסת או לבית המדרש לשמוע קריאת התורה. ויברכו הברכות בהכשר : (ד) וכן צריך לזהר בשבויים שלוקחין ספר תורה מן העיר לקרות בו בכל השנה. שיהדרו ליקח ספר תורה כשירה באותיות שחורים. כרי שיצאו ידי קריאה ויברכו הברכות בהכשר : (ה) וכן צריך לזהר בימים נוראים ובשמחת תורה, שרוצים כל אחד לעלות לתורה שי"א ירכו לקרות באיזה בית בספר תורה כנ"ל. רק ישמעו הקריאה בבית הכנסת ואם בבית המדרש. בספר תורה כשירה. באותיות שחורים כנ"ל : במסגרת השלחן סק"ד (ו) ואם הוא פחות מג' פסוקים סמור לפרשה דאסור להפסיק שם יקרא עד הפרשה. ובספר משנה ברורה הביא בשם א"ה"ו רבא ושערי אפרים ומנן גבורים דאם נמצא הפסוק בשעומד פחות מג' פסוקים סמוך לפרשה דאסור להפסיק שם. או לדעת רמ"א וסייעתו דינו כאלו נמצא הפסוק אחר קריאת שני פסוקים. והדין שזה בשניהם דיפסקו תיכף ומוציאין ספר תורה אחר ומתחילין כמסקים שפסקו ויגמור קריאתו בספר הכשר עד הפרשה. ויברך ברכה אחרונה :

כה דיני אשרי ובא לציון עד גמר התפלה :

סעיף א (א) וצריכין לכיון בו היטב. וכתב בפרי עץ חיים דאחר תפלה ותחנון יורד שפע הראוי לכל העולמות. אחר כך אומר ההלה לרוד שנתקן על הפרנסה שנאמר פותח את ידך וגו'. וגם כי מאחר שהתפללנו בעולם היחוד צריכין אנו להביא הברכה ושפע כו' ואז הוא עת רצון כו' עכ"ל. נלכך יזהר לומר הכל בכוונה : סעיף ג' (ב) וצריך לזהר מאוד לאמרה בכוונה. דאמרינן בגמרא (בומה דף מ"ט) עלמא אמאי קא מקיים אקדושה דסידרא ואיזא שמיה רבא דאגרתא. ופרש"י אקדושה דסידרא סדר קדושה שלא תקנהה אלא שיהו כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום שאומר קריאתו ותרנומו כו'. ויש כאן שתיים. קדושת השם והלמוד התורה [א] חביב [א] חביב רבא מברך שענין אחר הגדה שהדרש דורש ברכים כו' ויש כאן תורה וקידוש השם עכ"ל. ומובא במלך ובית יוסף : סעיף ו' (ג) וצריכין לאומרו באימה, וביראה. כי כל צבא השמים שומעים. והקדוש ברוך הוא כו' עם פמליא שו' מעלה. וכולם עונים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו (משה משה ושער השמים) וברא ה'מב ונה"ש : (ד) וצריך לאומרו מעומד (רמ"א סרה"י) : (ה) ויזהר מאוד לאומרו בכוונה (רמ"א וספרי מוסר) : (ו) כשאומר שלא שם כו' יכוין לבנות ולהשפיל הסי"א. וכוזה הם נכנעים ומסלקים מן הקדושה (פרי עץ חיים וסידורי הארז"ל ונה"ש) : (ז) כשמגיע אל אל לא יושיע יפסיק מעט. קודם שיאמר ואנחנו כורעים כו' (מור ורמ"א) : (ח) וזה לפי מה שגורסים בסידורים ישנים אחר תיבת המונס. שהם כו'. וכן הוא בסידור הרב המקובל ר' משה קורדוארי ו"ל ובסידור הארז"ל דהר"ש. וכן נראה ספרי עץ חיים דרשב

חוסן ישועות

תיבות אלו לכד. רק וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. תורה זוהי לנו משה וגו' : (ה) גם בעיון חפלה כחך דחמשה תיבות אלו נדפס בטעות. ע"ש : (ו) וכיון דליון מירוש לתמשה תיבות אלו לכד. הרי מי שאומרם מזכיר השם בנחם ח"ו. ולכן יזהר לא שיהא כל הפסוק כנ"ל. או שלא יאמר כלל דחמשה תיבות אלו. וכונסם הסידורים המדויקים דלעיל :

כה [א] חביב הוא. גם בנדרך הוא אלהינו שבראנו לכבודו יכניס היטב כי שם סוד הכריזא ומשם סוד תורתנו ומשם סוד נשותינו וזהו שבראנו לכבודו כו'. ולכן אנו מתפללין כאלו הוא יפתח לבנו בתורתו כו' ומכיון בזה היטב (פרי עץ חיים שער י"ד) : (ב) כי לא עזבת דורשך ה'. סופי תיבות של ה' תיבות. תכ"ה והוא השם כו' והוא סמימי של שדי'. וכל המכוין בו ניגול מאדס רע כל היום (שם). והקדושות דשם זה יכוין בכל ה' אותיות בשב"א (סידור הארז"ל דמהר"ל בשמירת דשבת) : (ג) בלתימרה לא חסן לעולם דקני יגדיל תורה ויאדיר. יכוין כי ר"ת, דקני יגדיל תורה. הוא שם ל"ת. שם אחרון של שם מ"ב. ושם שם חק כמילוי של שם ע"י. ומשם סוד התורה. כי שם זה ה' ביום השבת. ושם של ויאדיר נמסרי"א שם אב"ג ית"ץ. דתחילת שם מ"ב בידוע (שם) : (ד) והעמקתי כל זה באלו כדי לכוון היטב פירוש המלות ובלידוף ק"ת כוונתו אלו נזכה לתורה וליראש שמים

ישועות חכמה כה כו דיני ע'ינו

דמוב לומר זה כדי לגרש הס"א ולהכניעה ולבטלה: (ט) ולנוסחת מידורים שלפנינו כשמיניע להיבת המונס יפסיק מעט קדם שיאמר ואנחנו כורעים כו': (י) הנהגים לרוק. צריך לזוהר שלא ירוק כשמשחוחה ואומר ואנחנו כורעים. דזה היו חרופ ח'ו' (נה"ש): (יא) ולכן יזהר [ב] מי שנוהג לרוק דכשעומד בתיבת המונס. יחזיר פניו לצדדי ירוק. ואחר הרקיקה יחזור פניו למוח. וישהה מעט. וישהחוחה ויאמר ואנחנו כורעים כו' ועיין בס' ביוהר דעה סימן קע"ט שתיקן שם איוה קושיא על מנהג זה: (יב) תיבות הוא אלהינו אין עור. יאמר בפעם אחת. וישהה מעט ויאמר. אמת מלכנו אפס יולתו. ולא יערב זה בזה (עין הפלה):

כו דיני קדיש יתום:

סעיף א (א) נוהגין לומר קדיש. טוב לכון באמירת הקדיש גם ענין זה. ענין שהיחוס אומר קדיש. כי אין מיתה בלא חמא. והיבס מתים על חילול ה' שלא יכופר העון עד המיתה. וכשהקדוש ברוך הוא נפרע מן החוטא אז שמו של הקדוש ברוך הוא נתקדש. שנאמר ונפשתי אתו וגו' והתגדלתי והתקדשתי וגו': (ב) ולכך אומר בנו של החוטא דזה המה קדיש לפני התיבה כלומר כחנחם אני על מיתה אבי הואיל ונתגדל ונתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא על ידי מיתה אבי או אמי. ומיר הקדוש ברוך הוא מכפר לו אוהו עון חילול ה' בשלימות: (ג) וכדאיתא בסנהדרין (דף מ"ו) דהקדושים באים ושואלים בשלום הדיינים כו' שאין שלבנו עליכם שדין אמת דנהם. אלא דשם לא היו מתאבלין. אבל כאן אינו נדוד העבירה כל כך כמו החייבי מיתות דלשם: (ד) וזהו גם כן שאומרים בחייכון ובימיכון ובחיי דכל בית ישראל. כלומר אהם ביה ישראל הזהרו במעשיכם. ולא תגרמו מיתה לנפשותיכם. רק תהיו ביראה ה'. וזתבול ימיכם בטוב עד ביאת הגואל אמן (ספר החיים): (ה) וסמקובלים כתבו בסוד קדיש יתום הוא להעלות הנפשות מניהם לנן עין. או בנן עין עצמו ממדינה למדינה. ולכן אומר

חוסן ישועות

שמים. ולהגלל משום רע. וכעין זה כתב בבאר היטב סימן נ"ט סק"א עיין שם: (ה) דעת המקובלים שצריך האדם למסור נפשו על קדושת השם יתברך כשחומר ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו כו'. שהוא שנה עלום וגורא עד מאוד (אור דיקים): (ו) כתב המגיד סימן קל"ב בשם הש"ה לומר פטוס הקטורת בשחרית גם אחר התפלה: (ז) וכתב בזה"ק פרכת קנחם דף רכ"ד וליח דכעיל מוחתא בעלמא כקטורת דליה קאורא דדינא ברחמי כו'. עוד אמר בזו"ע קדישא דכתר דללוהא איהי בקרבנא. מאן דיימא פטוס הקטורת כתר תהלה לדוד בטיל מוחתא מניחא עכ"ל: (ח) גם בפרי עץ חיים כתב אפס ענינים בקטורת זה. ולכן צריך לזוהר גם בקטורת זה לאומרו בדקדוק החיכות ובכוונה:

[ב] מי שמהג לרוק. הנה רקיקה זו לא נזכר כלל בשלחן ערוך ואחרונים סימן קל"ב בדיני עליו. ולא נזכר מזה בפרי עץ חיים ובספר הכוונות ובסידור הרב המקובל ר' משה קורדוארי ז"ל ובגניד ומזה ובש"ע האריז"ל ובמשנת חסידים ובסידור האריז"ל דמהר"ש ודמהר"ש ובסידור שער השמים ובסידור מהרש"ב וכן בסידור מהר"ם ובסידור זאורש העבודה. ככל אלו הספרים לא נזכר רקיקה זו כלל: (ג) וכיון דכיוולן לבוא היכן לתקלה ח"ו. דלפעמים כשלא ערוד באיוה ענין מטרדות הומו אזי מחמת המהירות יוכל לרוק בשעת הכריעה ח"ו. והיו כעין חריוק כמו שכתב בסידור נה"ש דכשלים כזה ח"ו: (ד) לכן נראה כהנהגים כדעת הגדולים הנ"ל שלא לרוק כלל בעליו. בפרט העומדים סמוך לארון הקודש. שאינו דרך כבוד לרוק שם: (ה) ובפרי עץ חיים בשער ג' כתב דהאריז"ל לא היה רוקק כלל כל זמן שהיה בבית הכנסת ואם נזדמן לו רוק ע"ס הכרה היה מגליו ובכסותו עכ"ל. ומן הסתם כיון שלא זכר בפרי עץ חיים בשער י"ד בדיני עליו שום רקיקה. ודאי לא היה רוקק גם בעליו. ובמשנת חסידים ובסידורי האריז"ל כתבו בסתם דלא ירוק כלל בבית הכנסת. ועכ"פ יכליעו כפסותו: (ו) וכדי הוא רבינו האריז"ל וכל הגדולים בסק"ב הנ"ל. לסמוך עליהם שלא לרוק כלל בעליו לשבח. משעס דסק"ה הנ"ל: (ז) ויש עוד ריעותא כזו. כי מדרך הסכסך של אדם לשוח ראשו קצת בשעת הרקיקה. וגראה גם זה כהשתחוויה: (ח) והנס דלפי נוסחא הישנה שהיא עיקר. אומר אז תיבות שהם משתחווים להכל וזיק ומתפללים אל כו'. מכל מקום צריך לזוהר שלא לעשות שום שטייה עד שיאמר ואנחנו כורעים. וישתחוו להש"י: (ט) וגראה דבעת שזוהה מעט קודם ואנחנו כורעים. יקבל עליו מחסיר נפש על אמונת השם יתברך (עיין בספר יסוד ושורש העבודה): (י) ואחר ששהה מעט יאמר ואנחנו כורעים כו' וישתחוו השתחווה גדולה לפני השם יתברך. ועל ידי זה ממשיך אור המקיף מרום המעלות לכל העולמות. ועל ידי האור הגדול שאלו. מגרש לטע"א ומסתמא כשיגיע לתיבות ח"ו (פרי עץ חיים ומשנת חסידים ובסידורי האריז"ל): (יא) וכתב בספר בני יששכר בסוף מאמר הודש חשרי בענין אור המקיף כו'. כי ממלאין משאלותיו כלי נבול ומלום כמו אור מקיף הכללי שאינו נגבל כלל כו' עכ"ל: (יב) וכתב בספר דרכי דקדק כשמחפלים כלי האדם כו'. יכון במחשבה בעת עסקו בחורה או בחפלה כו' השם יתברך יודע מחשבות יעשה בקשתו עכ"ל: (יג) ולכן אף צריך לתשועת איוה דבר חזון. טוב לבקש זה במחשבה כשיגיע לתיבות ח"ו עוד (כמבואר בפרי עץ חיים ומשנת חסידים ובסידורי האריז"ל דשם נאלם המסתח אור המקיף: (יד) אחר ג' תפלות טוב לומר חומור לדוד ה' רועי. וחומור אלהים יחננו. (פרי עץ חיים): (טו) נעתיק פה איוה דברים נחוצים בעניני תפלה מספר חסידים. אין דבר בעולם שיכול לו לאדם אלא בזמירות הקדוש ברוך הוא. לכן צריך אדם לבקש רחמים על כל דבר שיגזור הקדוש ברוך הוא עליו שיתגלגל שיהיה לשם שמים. ויזהר בבקשתו כיצד יתפלל שלא יכשל בחפלתו (ספר חסידים כיון שחלף יחד (ה) אלה יל דעתה יתאחד) ינו מחטיא את הרבים ומריע לו. יבקש מה' שיהסוך לבו להשלים עמו

אומר אותו אף בשבת יום טוב. ואומרים אותו אף אחר י"ב חורש בכל שנה ושנה ביום שמת בו אביו או אמו בכל התפלות שחרית מנחה ומעריב (פרק עץ חיים וסידורי הארז"ל): (ו) ועיקר הקדיש יתום הוא אחר פטום הקטירת ואחר עלינו. ואמר קדיש זה הוא כדי להעלות הפטום ורוחות ונשמות בסוד החייה המתים. (שם). (וע"ל במסגה"ש סי' רכ"א):

בן הלכות תלמוד תורה:

במסגרת השלח סק"א (א) וגם מהתפרנס ממעשה ריו חייב לעסוק בתורה בכל עת שאפשר לו. כי לא הותר לו אלא לעסוק בעסקיו שהם צרכי פרנסתו ומו"מ. אבל לא בדברים במלים בין דבר בין לשמוע. כי בכל עת שאינו עוסק בפרנסתו חייב לעסוק בתורה (מהר"ש הלכות תלמוד תורה): (ב) ואם אינו יכול ללמוד בעיון מפני המחשבות המטורדות ואינו יכול ללמוד משניות או איזה ספר מוסר או בקיצור שלחן ערוך עם מסגרת השלח וכדומה: (ג) וכשבני אדם פוסקים ממלאכתם ומעסקיהם ומשיחים דברים במלים. ועתה רבה וחסאדם כבדה מאוד דפי שהם מבנים את התורה. שאלו היו מאמינים שאין הכלית למחן שברה. למה לא ישיבו רגליהם ללמוד (רבינו יונה באגרת התשובה): (ד) והקובע עצמו לשיחה במילה שהים רעות יש בדבר. האחת כי כל המרכה דברים מכיא חטא. והשנית כי הוא במלך מדברי התורה. ואיך לא שם אל רבו. כי בעתים ההם יוכל להשיג הנעימות לקנות חיי עולם (שערי תשובה לרבינו יונה): (ה) וגם בעולם הזה וזכה לכל טוב מי שלימד הריר תורה לשם שמים. כדאיתא בכשנה (פאה פרק א') אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כו' ותלמוד תורה כנגד כולם: (ו) ואיתא באבות (פרק ג') שנים שישבין ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים. שנאמר ובמושב לצים לא ישב. וצריך ליהור המיד שלא יעבור על משנה זו. ולא יעסוק בשיחה במילה ללמוד בכל דאפשר (מהר"ש שם): (ז) ובשצריך ללמוד עם חבריו בעניני העולם. וזו לקבל אותו בסדר פנים יפות. יערב בהוך הדבורים איזה דברי תורה. או מהשנחת השם יתברך ושכחו. וכיוצא בזה. כדי שלא יעבור על משנה הנ"ל: בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (ח) שנאמר והגית בו יומם ולילה. כשפותח הספר ללמוד בו יאמר בכונה הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד ליד מעשה ולדי מרות ישרות ולדי ידיעת התורה וכדי לקשר נפשי בהשם יתברך על ידי עסק התורה לשם יתור כו' (דברי שמואל עבודת ישראל לקוטי אמרים): (ט) איתא בהנא דבי אליהו רבא (פרק י"ח) קומי רוני כלילה דראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ד' (איכה ב') מכאן אמרו כל תלמיד שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקדוש ברוך הוא יושב כנגדו וקורא ושונה עמו עכ"ל: (י) ולכן יזהר מאוד שלא להפסיק בלימודו. כי העוסק בתורה פניו נגד פני ה'. ובשם פסיק כאלו הופך פניו מן השכינה. ובזה"ק החמיר בזה מאוד (סידורי הארז"ל): (יא) ואיתא בגמרא דהתפסיק בשיחה במילה [א] מאכילין אותו גחלי רהמים ח"ו (מ"ז סימן רס"ז ומהר"ש הלכות תלמוד תורה): (יב) ובכדי להנצל מאימרים הנ"ל ולוזהר בכבוד התורה כמ"ש המ"ו. יש להנהיג עצמו בלי נדר בשלומד. באופן זה דכשעומד באמצע ענין לא יתחיל לדבר לשום אדם משום עסק. חוץ מזה שהוא לצורך הלימוד. כנון להושיט לו איזה ספר וכדומה: (יג) ואם ישאל לו אדם איזה דבר מעניני העולם. אם אפשר לרמו לו שאינו יכול לפסוק עד שיגיע לענין מה טוב: (יד) ואם אי אפשר יענה לו בקצרה בלשון הקודש. ומכילא דא ימשוך לדברים במלים: (טו) ואם האחר אינו מבין בלשון הקודש. יענה לו בקיצור. או יאמר דכשיגיע לענין ידבר עמו: (טז) וכל זה ינהיג כשעומד באמצע ענין. אבל כשמגיע לאיזה

הוסף ישועות

(שם סי' תש"נ): (יז) אם חלה שום אדם אל יתלה חוליו זה שמחתם שום מאכל או משקה כל חליו ואפילו הכלוה בני אדם רעים. אלא יאמר עונותיו גרמו לו. לכן יתפלל אדם על מיני פגעים ונגיפי אדם ונגיפי שמים שיליו אותו הקדוש ברוך הוא מכולם (סי' תש"א): (יח) בתחילה לריך שיבקש הפלי שמים. ואחר כך יבקש לרכיו. שהרי תקנו תחילה אתה חונן. ואחר כך הסיני. ואחר כך סלה לנו. ואחר כך לרכיו (סי' תש"ב). וענין לקמן סימן ק"י עוד כמה דברים נחוצים בעניני תפלה:

בז [א] מאכילין אותו. וכתב בכסא מלך בתקוני זוהר תיקון י"ח דמי שמפסיק לומר דבריו הבאי ולילנות מוסר כל מה שלומד כאלוה שעה לחינוכים. כמו הרשע שלומד תורה חמר אחר האליהם מלך נספר

חוקי. כי אחת מוסיף בהם כח לחינוכים. תור בתשובה ואחר כך תשא ברייתו עלי פיד. אזי פיד לא יתנס. כי כל עוד שאדם שגח מוסר. אחת משלך דברי לחינוכים שם אחריו: (ב) ולכן עיקר גדול לשמוע פיו ולשמוע. כדי שתהיה תורתו ותפלתו ראויה: (ג) ולו זכאה שומא דליה היכל ה'. פה קדוש שרה עליו שכינה (שם בפירוש התקוני זוהר): (ד) וזה לשון הגמרא דאמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רהמים (תנינה דף י"ב עמוד ב'. ע"ז דף ג' עמוד ב'). ופרש"י מי עוסק בתורה ופוסק על דברי שיחה בעילה עכ"ל: (ה) ובזה"ק פירש חיי ופרשת סלה כתב מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בעלין ותפסיק חייאיה מהאי עמלא ודיניה קיימת בההוא עמלא עכ"ל: (ו) ומכילא אם חזר שלא להפסיק בדברים במלים. וזכה לאריכות ימים וסגים בטובה. דהא מדה טובה מרובה כידוע. ולכן יזהר לנהוג כמו שכתבתי בפנים ויזכה לכל טוב:

ישועות הבמה בז הלכות תלמוד תורה

לאיזה ענין מותר לפסוק מלימודו לאיזה צורך: (יו) אכן אינו דרך כבוד להספר שירדבר בדברי העולם כשהספר פתוח. והרי זה כאילו הופך פניו שנוכח לעיל: (יח) ולכן כשרואה שצריך לדבר איזה מינו"ט או יותר. יסתום הספר. או יכסנו במפה: (יט) ויהיה תמיד שלא יעמוד סתך הלימוד באמצע ענין. רק באיזה ענין שאינו רע ח"ו. גם יזהר תמיד כשפוסק ללמוד יהיה החלטה דיבורו אחר הלימוד בדברים נחוצים. שלא יהיה בכלל פוסק על שיחה במילה ומלין במלין שהבאתי בחוסן ישועות בשם הוה"ק וגמרא ורש"י. ובוה יזכה לכל טוב ולרוח קדושה וטהרה. ולא יפול מאיגרא רמה לבירא עמיקתא ח"ו. כמו שכתבתי זה הענין בספרי טובי חיים על התנאיד פרק כ"ו סק"ט ע"ש: (כ) גם יזהר שלא יבטל חבירו באמצע לימודו. ואם צריך לומר לו איזה דבר יאמר לו שילמוד עד ענין. ויסתום הספר. או יכסנו במפה. ואז ידבר עמו מה שצריך: (כא) ויהיה מאוד שלא יבטל לחבירו מהלימוד על ידי איזה שיחה במילה. כמבואר בראשית חכמה גודל עונש דבר זה שהוא מחמיא את הרכים ח"ו. ואם יקדש עצמו בזו. כל משהר סייעיני אותו (ראשית חכמה): (כב) בכל פעם שהוצרך מסיני לסיים בענין וליקבור בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו או מחמת שיחת הידיים יגער ביצר הרע ויהגבר עליו מאוד וישבור מבטו וילמוד יותר מהרגילו ובכח עד שיוע. ובוה משבר הקליפות והחיצונים (דברי שמואל וכן איתא בכתבי האריז"ל): (כג) וכתב בספר נוצר חסד שאמר לו הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מבוטשאטש דתלמיד חכם בילדותו הוצר מקמרג מאוד לבטלו מדברי התורה. והתורה עליו לעול קשה כמות ח"ו. והוא יושב ושונה וטמית עצמו על דברי תורה להנות בגמרא ופוסקים. ומצפה שיוכח ללימוד לשמה בנועם ויו השכינה. והן הן סיגופים גדולים יותר מכל הסיגופים שבעולם ללמוד תורה יומם ולילה. ולפום צערא כך הוא השכר עכ"ל: (כד) בשעת הלימוד יפנה עצמו מכל מחשבותיו ומכל עסקי עולם הזה. ויחשוב באלו יושב בגן עדן ועוסק בתורה ואינו צריך לכלום (סידורי האריז"ל דמהר"ק ודמהר"ק): (כה) ירחיק עצמו מן העצבות. כי אין רוח הקודש שורה במקום עצבות וראגה דכתיב והיה כגון המנגן וגו'. אכן דאגה על עונותיו ומיעוט שכלו מה טוב. רק שיהיה קודם הלימוד ולא בעת הלימוד (שם): (כו) [ב] וצריך לעסוק בתורה בשמחה גדולה לקיים מה שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב. רק יהיה באימה וכיראה דכתיב וגילו ברעדה (שם): (כז) ללמוד בתפילין הן רב או מעט. כי אין אדם זוכה לנפש רוח ונשמה אלא אם כן לווד בתפילין (סידור האריז"ל דמהר"ק): (כח) נכון לעסוק בתורה כמלית ותפילין דרכינו הם. כי הם מוסיפין חכמה והשגה באדם (שם ובסידור האריז"ל דמהר"ק): (כט) כשצריך לרפואה ילמוד בענין רפואה בגמרא או בפוסקים וספרי מוסר. וכל סיפורי מעשיו יספר מניס השם יתברך בעניני רפואה ועל ידי כן מעורר עולם הרחמים לרפואה. וכן לשאר דברים להכנת אויבים. או להצלה. ולכל ישועה (דרכי צדק): (ל) ועיין כמה שכתבתי לעיל סימן ז"ר בהוסן ישועות דהתורה היא נצחית. והקורא בתורה משכר אותו דבר ה'. כי בקריאה הואת נמשך אור השם יתברך בדיבור ובציורפי אותיות שבפרשה זו שקרא. עיין שם באריכות: (לא) וכן בכל מקום מהתפלה שמוכר לשון ישועה כגון בשרו מיום אל יום ישועתו יוכל לכוין ולבקש במחשבה על ישועה או רחמים כגון זכור רחמיך וגו'. או הראנו ה' חסרך. להמשיך חסד על איזה אדם שהוא צריך ישועה ורפואה (דרכי צדק): (לב) הקדוש ברוך הוא גוזר מי יהיה חכם וכמה ספרים יעשה. יש שגזר עליו שעושה ספר אחד או ב' או ג'. וכל מי שגילה לו הקדוש ברוך הוא דבר ואינה כותבה ויכול לכתוב הרי נזח' מי שגילה לו. כי גילה לו לכתוב. דכתיב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. וכתוב יפוצו מעינותיך חוצה (ספר חסידים סימן תק"ל): (לג) מי שזוכה מן השמים שחירש איזה דבר יאמר לחבירו או לתלמידיו. ואם לאו יכתוב אותו לזכרון וכתוב (קהלת י"ב) יביא במשפט על כל נעלם. שעתידי ליתן את הדין על שהעלים מה שחירש. וכתוב אל תמנע טוב מבעליו וגו'. (סידור האריז"ל דמהר"ק וספר חסידים ואוולאי שם): (לד) קנה לך חבר זו הקולמוס. הנקרא קנה. כי זה מביא לידי זכרון דבתוב (משלי ו') קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך (סידורי האריז"ל דמהר"ק ומהר"ש וכשארם כותב מה שרומז איזה חידוש. עולה לו במקום קרבן (פירוש אוולאי): (לה) צריך להרחיק

חוסן ישועות

[ב] וצריך לנפוק בתורה כשמתה. איחא בתקוין וזהרתיקון מ"ג מאן דגרים דאסתלק קבלה וחכמתא מאורייתא דבעל פה ומאורייתא דכתבא וגרים דלא ישתדלון בכה. ואחרין דלא אית חלף פשט באורייתא ובתלמודא בודאי כללו יסלק נביעו כו'. עכ' דלא אחריב בעלתא כו'. דלחאכב ליה כללו אחור פלמא לתמו וכו'. וגרים עניותא בעלתא ואחור גלחא עכ"ל: (ג) ופירש בכסא מלך (ט) מאן דגרים כו' באומרו א"ל ללמוד קבלה. כי עיקר אור זרוע ללדיק הס ריו תורה. כי אור רז אחריב כו'. (ד) ומי שיכול לקנות לו רב שילמדנה קבלה או חבר או מתן הספדים ומתהלל גורם אורג גלחא: (ה) ובפירוש אחר אליהו לרבי שמעון דבבאי ספר הוזהר יתפרקון מן גלחא כו' אתגלח דברא כתבא כו': (ו) וממה שכתב כאן עכ' ליה דלא אחריב כו' ממנו יודע גודל החיוז וגודל השכר למי שלמד הקבלה. כי לימוד הוזהר בגמרא בעלתא בונה עולמות: (ז) וז"ל חס יזכה ללמוד ולהבין פירוש מאמר אחד יעשה בו תיקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלומד כשש עשר תמימה: (ח) ואין זורך להאריך בדליות לזה המפורשים מפי גבורות הקדוש האר"י וזה"ל: (ט) וזה שאמר וגרים דלא ישתדלון

להרחיק מן הגאולה. ולא יגים לבו בתלמודו כי אש הוא עד אכדון האכל חיו, ובוהר אמרו שמכריון עליו כו'. אלא הכל יהיה בעונה וביראה (סידור הארז"ל דמהר"ק): (לו) לעולם יודה על חטאת. ואפילו בדברי אגדה שאין בה קיום מצוה כצ"ל: (לו) אל יבוש לקבל האמת מפי שאמרו אפילו מקמן שבקמנים. וכן אמר דוד המלך ע"ה. מכל מלמדי השכלתי. וכן אמרו סרגליות טובה האמת. בכל מקום שתמצאנה הקחנה (סידור הארז"ל דמהר"ק ודמהר"א): (לח) אם יודע בחבירו שלא יוכל להשיב על שאלותיו לא ישאל לו כדי לביישו. צא וראה עונש אדאי ינוקא בשביל שהיה מבייש רבותיו בוהר (פרשת שלח). ולא הנלה מעשיך המובים (שם): (לט) יהיה סביר מקומו. שאם חבירו גדולים ממנו ינהג בהם כבוד. ובוה יהיה אהוב למקום ואהוב לבריות (סידור הארז"ל דמהר"ק): בקיצור שיע סעף ב' (מו) יספיק לאחרים הלומדים. ואיתא בגמרא על הפסוק ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולם היום. וכי אפשר לרבוקי בשכינה. אלא כל המשיא בהו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידו חכמים והמהנה תלמידו חכמים מנכסיו מעלה עליו הכהנה כאלו מדבק בשכינה (כתובות דף ק"א ע"ב). וכתוב חיים כולם היום. על ידי דיבוק של תלמיד חכמים יוכן להיות (רש"י): (סא) ואיתא בוה"ק פרשת וחי מאן דסעיד למאריה דאורייתא נמיל ברכאן מעי"א והתא. ולא עוד אלא דובי להרי פתורי מה דלא וכי בר נש אחרא. וכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא. וזכי למחוי ליה חולקא בעלמא דאתי עכ"ל: סעף ג' (מב) וכפרי מוסר ב' שהם מועילים להחליש כח היצר הרע. ועל ידי זה יוסד תורה בהרהר תשובה ונכנע. וזה הלימוד מבטל יצר הרע. כי ההכנה מבטל ליצר הרע כמ"ש בוה"ק. והמניר הוהר למון הכית יוסף ז"ל שילמוד מוסר. והאדם עצמו בלומדו מוסר יראה תועלת והתעוררת הנפש. וזה עיקר הלימוד לצרף עמו מעט לימוד מוסר להכניע עצמו ולהתעורר ביראת ה'. כי זהו הכלית ההורה. והיו דכתיב ראשית חכמה יראה ה'. ושנינו כל שיראה חטאו קודמת לחכמה. חכמתו מתקיימת (ספר רבש לפי מהר"ק רבינו חירא ז"ל אית ה'): בפסוק השלח סעף ג' (מג) יש לו ללמוד ולחזור תהילה ההלכות הללו הצריכות למעשה. ואיתא בגמרא (שבת דף ס"ג) אם עם הארץ חסיד אל תרור בשכונתו. ופרשי שאינו יודע בהקדוקי מצות ואין חסידותו שלם. וכופך ללמוד ממנו עכ"ל: (מד) ומעם זה שייך גם כן במי שלומד לפעמים. רק שאינו לומד הדברים בש"ע ופוסקים. לידע הדברים הנצרכים לו המיד. שאין שואלים אותם לחכם המורה שבעיר: (מה) וכתב מהר"ק הלכות תלמוד תורה דהלכות הצריכות לכל אדם ליהרר מליכיל באופידיהם ח"ו. והם דברים שאי אפשר לשאול המיד לחכם המורה שבעיר. יש להם דין קדימה בלימוד על שאר כל ההלכות שא"צ למעשה כל כך עכ"ל: (מו) וכתב מהר"א בחידושי אגרות בגמרא הנ"ל אם עם הארץ חסיד אל תרור בשכונתו. רבבר שנינו ולא עם הארץ חסיד. ואם הראה ממנו חסידות אל תאמין לו עכ"ל. ועיין בספר חסידים סימן התרפ"ה: בקיצור שלחן ערוך סעף ד' (מו) אל יניח את הספר פתוח. וידוע לחכמי האמת שיש מלאך אחד שהוא שומר דפין על מי שכתב [ג] ספר פתוח ויוצא שמשבח תלמידו (ש"ך שם): (מח) ולכן כשיוצא לחוץ ואינו רוצה לשהות הספר. יכסנו במפה וכדומה: (כז) אבל לא יניח בתוכו ספר אחר בדבר ש"א יראה צריך לחפש אחר כך מקום ללימוד (פתחי תשובה סימן רפ"ב בשם סמ"ק דניאל): (נ) ומשום זה לא יכסה בספר אחר. רק במפה וכדומה כנ"ל: סעף ה' (נא) צריך ליהרר בכל מה שהוא לומר להוציא בשפתיו. אבל בשעה שמעיין להבין דבר מתוך דבר א"צ ליהרר בוה: (נב) אכן בשלומד בסתם בהרהר לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא. אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם איתם וכמו שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה. וכמו בכל מצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהר. אלא אם כן שומע מפי המדבר. שהשומע כעונת בפיו (מהר"ש). ואם יצא מקול הקריאה נחשב לו לכפרת עין (סידור הארז"ל דמהר"א ש"ס) וליבן

חוסן ישועות

בזון. הא אם ישתדלון בהן כל אחד כפי יכלתו אפילו יום לטנה תורתו כולה עושה פירות למעלה: (י) וכ"ש אם קובע עת לה' עשה אמת בכל לילה או מונעה לו שהוא בן העולם הנא מכני היכלא דמלכא בוי עכ"ל בסא מלך שס"ו ועיין עוד כמה שכתבתי לעיל בחוסן ישועות סוף סימן ו' מדברים אלו:

[ג] ספר פתוח. וכן לא יעמוד בדבר רע. כמו שכתב ר' דוד ז"ל מעשה שאירע בו. וזה לשון פסא אחת כתבתי ספר אחד. ואחר כך עמדת מהספר. וסימתי בפסוק (ישעיה יג) ושעירים ירקדו סס. והלכתי לישן. ולמחר קודם עלות השחר קמתי לכתוב הספר ופתחתי חדר. והנה איש אחד יושב על פסל שלי במקומו ובין ספר והיה קורא בו. והאיש היה מאוויס גורא מלוד. פניו כגחלי אש כו'. וכשראיתי אותו נכחתי ושמעתי פרחא נשמתי. או פתח פיו וקראתי בשמי ויאמר לי אתה נכל. דע שלא כדן עשית שמעתי מן הספר וסימתי בפסוק ושעירים ירקדו סס. רק מתיק אני וכמי שומר דפין. כי אני מתחין על הדפין. ובכל עת שהמתדין או סופרים מסיימין בספר בפסוק רע אני מוכן להזיק. ועתה נכחתי להזיק. אבל אשא פניך בפעם הזאת. כי שמעתי אומרים עליך טובות בפמליא של מעלה. אבל השבע לי שלא תכתוב אפילו אות אחת מכלן ועד שבוטח וכן אלק לדרכי. וכן עשיתי וקיימתי את דברי שלא כתבתי עד שבוטח. וכן הלך לדרכו כו'. ומזה לפרסם זה לתלמידים וסופרים (סידור הארז"ל דמהר"ק):

ישועות חכמה בו כח הלכות תלמוד תורה

(נג) ולכן צריך לזהר גם בשעה שאינו לומד בקביעות. רק שהוא מעיין באיזה ספר מוסר וכדומה. שיוציא בפיו כל הדיבורים. כדי שיקיים גם או מצות [ד] ולמדתם אותם. ומצות לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי או הצליח את דרכיך [ה] ואז תשכיל. וכן יהי רצון:

כח הלכות ספר תורה ושאר ספרי קודש:

סעיף א (א) לכתוב לו ספר תורה. כתב בספר מנן האלה בסוף הספר על דבר המנהג שבשגומדין ספר תורה נוהגין להזמין נשים שישמיעו לתפוצה היריעות לחברם. לא ידעתי מאין הרגלים להתיר דבר זה שהרי הלכה רווחת בשלחן ערוך אורח חיים סימן ל"ט דכל שפסול לכתוב פסול לכל תיקון עשייתו. ואין חילוק בין ספר תורה לתפילין בו' רגס מהר"ם מלובלין מסיק דאם אפשר בכל להתיר התפירות יהקנו. ולע"ד אפילו דיעבד יש לפסול בו'. גם בספר הלכות קטנות למהר"ם חאגיז כתב שאין תקנה אלא לקרוע התפירות בו' סוף דבר שאין להתיר כלל בספר תורה תפירה על ידי נשים. אף אורח שואמרים שחורזין ומתירין תפירות הנשים הרי כן אונאה וגו' ונכתב דעת וגם מכשול בו'. על כן ראוי להזהר לספורים למען ישמעו ויראו. גם בענין חק הוכות הוא דבר הסמור ללב וראוי לכל סופר להיות בקי בו'. עוד ראיתי להזכיר שאם הסופר כתקן ספר תורה ישינה שצריך להזכיר שעושה התיקון לשמה בו' עכ"ל: (ב) וכן בכל הקוני ספר תורה ותפילין ועשיית הקשר של תפילין וזהר לומר לשמה. דהיינו שיאמר אני עושה זה לשם קדושת ספר תורה. או לשם קדושת תפילין (כמבואר בפמ"ג וזאחרונים סימן ל"ב ר"ג ז"ט"ג). (ג) בספרי ישועות חיים בסופר הבאני בשם רב אחד שלפי דעתו ראוי שהרבנים יכסלו מנהג כתיבת האותיות שנוהגים בהתחלת הספר ובסיומו. כי רבת הכבשלה. כי כותבין צעירי שנים אשר אין להם בנים וחרומה זקן. וידוע דבראורייתא לא מסכינן אחוקה דרבא בו' וגם ספני המירוף קצת מהכותבין אין אומרים שכותבין לשמה. וגם בעיירות גדולות נמצאים אנשים אשר אין שנים על פי דין תורה' לכתוב ועכו' כותבין בו'. ובכן מהראוי לבטל זה המנהג. רק מי שירצה שיהיה לו חלק במצוה זו יתן להסופר שכר כתיבה ויעשהו שליו לכתוב במקומו. וקיימא דין שלוהו של אדם כמותו עכ"ל: (ד) והנה המנהג דלעיל בתפירה נשים הוא בנקל לבטל ומצוה לבטלו כנ"ל. רק הסופר או אנשים בשנים יתפרו הספר תורה. ויאמרו בהחילה שעושה כן לשם קדושת ספר תורה כנ"ל: (ה) אבל המנהג בכתיבת האותיות כמעט שאי אפשר לבטלו מכמה מעמים. לכן יזהר עכ"ל הסופר לאנשים הכותבים בדינים אלו: (ו) אם איש צעיר רוצה לכתוב צריך שיהיה לו חתימת זקן דהיינו שיהיה לו ריבוי שערות בזקן ואין צריך שיהיו גדולים. ואם הוליד א"צ סימנים. כדלקמן במסגרת השלחן סימן ע"ו סק"ד עיין שם: (ז) גם לא יניחו לכתוב מי שמוחזק דרשע. כמבואר פרטי דין זה באורח חיים סימן ל"ט עיין שם. ולכן נוהגין הסופרים לכתורצה לכתוב איזה אדם שיש עליו חשש הנ"ל. נותנים לו ראש הקולמוס להחזיק בו. והסופר אותו הקולמוס למטה כדרכו וכותב האות, וייער כותם בזה: (ח) וצריך שיהיה לפני הכותב חומש שיעתיק מסנו. שאמר לכתוב אות אחת שלא מן הכתב (יורה דעה סימן ער"ד). ושם כתב שיהיה לפניו ספר אחר. ונוהגין דמני בחומש לו בספר תקן סופרים כנהוג: (ט) וקודם שיכתוב יאמר "אני כותב לשם קדושת ספר תורה" (שם): (י) ויאמר הכתיבה בפיו קודם שיכתוב האות (שם): (יא) גם נוהגין שהסופר רושם לו תחילה האות והוא כותב על הרשימה כדי שיהיה נכתב כדן: (יב) ואחר כתיבתם יתקן הסופר האותיות שיהיו בכשרות גמור. ובכתיבה נאה ומיושרת בכל מה דאפשר: סעיף ב' (יג) לקנות שאר ספרי קודש. ונראה דלפי מה שכתבו הפוסקים דמצות כתיבת ספר תורה הוא בזמן הזה גם בשאר ספרים. יש לזהר מי שזוכה אותו השם יתברך

חוסן ישועות

[ד] ולמדתם אותם. לפעמים יודמן שאין הנער יכול לקבל מה שלומדים עמו. אזי סגולה לזה שיאמר בכל יום התפלה דבספר חכמה שלמה (המיוחס לשלמה המלך ע"ה כדלקמן סימן ס"ד). וזה נוסחה. אלה ה' אלהי ואלהי אבותי אל רחום אשר בדברך גשית את כל המעשים. ואת האדם כוננת כחכמתך. למשל כל נפש חיה אשר עשית. לשפוט תכל כדקד ולדון כישרת לבב. כי תן חכמה היושבת לפני כסאך. כי בה יכונן אלהות וישיב תכל. וילמדו בני אדם לעשות הטוב בעיניך. ויהיו טעמים בחכמה:

[ה] ואז תשכיל. כשרוצה ללמוד חיזה שעות בלא הפסק. טוב לומר תפלה זו קודם הלימוד. מלוקט מסידור האריז"ל דמהרי"ק. ועוד כמה ספרים הקדושים: (ה) יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתשפיע עלינו שפע חור החכמה והבניה ופדעת שיהיה לנו לב משכיל בתורתך הקדושה. ותדריכנו בדרך אמת. ותאזיר עיני במאור תורתך ותגילי מכל תכשול וטעות הן בדיני איסור והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן בלימוד גל עיני ואזניך נשלחות מחזרתך. ומה שצרכי כבר העמידני על האמת. ואל תל מפי דבר אמת עד מאוד. ויהיה מעמדי שאלמד כל ימי חיי ולא אשכח דבר תורה לעולם. כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. לגסי יחוד קודש בריך הוא וכינתים בדמיו ורחימו על ידי ההוא סמיר ונעלם כסל כל ישראל. ולאקמא שכינתא מעשרא: (ו) ויתחיל ללמוד חייק. ולא יפסיק בלימודו עד שיגיע לענין כנ"ל: (ז) ויזכר לומר גם כן תפלה זו בבוקר. אחר ברכת החורה עד תיבת ותבונה. ואחר כך יאמר הפוסקים שכתבתי למעלה סימן ה' וסימן י"ח:

ישועות חכמה כח כמ הלכות ספר תורה

יתברך לקנות ספרים שישתדל להגיה בהם איוה מעות. כדי שיעשה המצוה מן המובחר כאלו כתבם. ומכ"ש לדעת רמ"א דאנו יוצא מצות כתיבת ספר תורה כשקנה ספר תורה שלימה ולא הגיה בה שום דבר ועיין שם במ"ז המעם. ממילא יש לומר דה שייך נם בשאר ספרים: (יד) וכיון דלא שייך בהם לכתבם בעצמו או לשכור סופר לכתבם ולמרוח בהיקון הקלפים כמו שכתב המ"ז בספר תורה. עכ"פ כשקנה אותם. יש להשתדל להגיה בהם איוה מעות. או איוה אות שמקלקל מחמת הדפוס. כדי שיקים המצוה מן המובחר: (טו) וכתב בשלחן ערוך יורה דעה סימן רע"ט ורמ"א דספר תורה שאינו מונה אסור להשהותו יותר מל' יום. אלא יחקן או יגנוז. והוא הדין לשאר ספרים. ואין להגיה שום ספר על פי הסברא כי אם בראיה ברורה שיש בו מעות עכ"ל. ועיין עוד בספרי תשועות חיים פרשת וילך מענינים אלו: סעיף ה' (טז) ספר תורה שכלה גונזין אותו וכן שאר ספרים. מעשה בחכם אחד שהוציאוהו מקברו לאחר פטירתו. ונצטערו מאוד על הדבר. ובא בחלום בלילה לאחד. ואבר לו מפני כשהיית רואה ספרים נמחקים קרועים עם דפי פניהם לא היית קושרם יחד ומצניע (ספר חסידים סימן צ"ו): (יז) ולכן צריך לזהר בשרואה עלים של כתבי קודש מונחים בבזיון. ומכ"ש אם כתובים בהם שמות הקדושים. יזהר מאוד להצניעם. ויקויים בו הפסוק (שמואל א' ב') כי מכברו אכבר. ויוכה לכל מוב:

כמ מדות שירגיל בהם:

במסגרת השלחן סק"א (א) כי היסודות של קיום המצות הן על ידי מדות המיוכות. עיין בספרי דקומי שושנים חלק ו' שהבאתי מספרים הקרושים הרבה עצות מובות לקנין כל המדות מובות עיין שם באריכות: בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (ב) הנאווה היא מדהרעה. כתיב (משלי מ"ז) לפני שבר גאון ולפני כשלון גובה רוח. ברית כרותה לעולם שאין גמות הרוח שלא יהא אחריי שבר וכשלון (ספר מעלת המדות): (ג) ועוד מדות גרועות יש לבער גאוה שהולך בקומה וקופה. ואינו מסבך את הבריות. ורוצה שיכבדוהו אחרים. וכל מהגותיו עם הבריות הם דרך הגאוה. עד שיחננה בעיניהם ויתרחקו ממנו בהכלית הריחוק טפני גאוהו (שם): (ד) ולכן צריך לזכור תמיד החסרונות שלו. וחטאת נעוריו. ומדות הרעות שלו. ומי יודע מה יולד יום כשיבואו עליו ההרפתקאות ונסיגות ח"ו. ובוה ישפיל גאוהו. ויש ורפא לו: (ה) ומי שהוא במבט גבה לב. ילבש בגדים פחותים. וכיצא בדברים אלו. עד שיעקור הגיאות ממנו (רמב"ם הלכות דעות פרק ב'): (ו) וכן שמעתי מרב גדול. שאף על פי שיש לו בגדים חשובים מוב ללבוש בחול בגדים פחותים קצת מכפי ערכו. כדי שלא יתנאה לבו עליו. ויהיה רגיל להיות שפל רוח: במסגרת השלחן סק"ה (ז) אל תבהר ברוחך לכעוס. ומי שהוא בטבע כעסן. ישמור עצמו עכ"פ שלא ידבר כלל בשעת הכעס. וגם לא יעשה אז שום מעשה. רק כל מה שתעלה או במחשבתו יניח על למחר. ויסית דעתו מהכעס בכל היכולת. ויראה אחר כך שלא היה צריך לכעוס כלל. וממילא לא ימחר לכעוס אחר כך: בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (ח) שוכעין חרפתם ואינן משיבין. קבלתי דאם נגור על האדם בבית דין של מעלה עונש מיתה ח"ו. והשם יתברך חס עליו. או שולח לו אדם שיבייש אותו ברבים על לא חטם בכפו. והוי בשופך דמו. וגם על ידי זה נעשה בעצמו שפל מאוד. ובוה נפטר מעונש מיתה. ויחיה כמובה אחר כך: (ט) וכתב בלקומי רמ"ל מהרב ר' משה דייב ולה"ה מסאסוב שאמר איש קדוש לאיש שחרפו וגפרו. השם ישלם שכרך. עבור שקרעת גזר המיתה מעלי עכ"ל: (י) ובוה יש לפרש פרש"י בשבת (דף פ"ח עמוד ב') עושין סאהבת המקום ושומחים בסמורים. על עליבה כהא עליהם עכ"ל. דהשמחה הוא שנפטר מעונש מיתה כנ"ל. וכל זה כשמקבל באהבה כמו שכתב בספר חובת הלבבות: סעיף ה' (יא) לעולם ירבה אדם בשתיקה. כל מה שמדבר האדם, הדיבור הוא חלק מחיות נשמתו. לכן נצטוו שלא לדבר דברים בטלים. שספסיר בהם חלק נשמתו (ספר לקומי תורה מחרוזת וז"ל פרשת עקב וספר מדרש קדמוני מהרב חרדיא וז"ל): (יב) וכן שמעתי מהר"ש וזה"ל על הפסוק (במדרש ז"ל) לא יחל דברו ככל האדם מפני יעשה. שאין לאדם לעשות דבריו חולין. כי ככל היוצא מפיו יעשה. אם טוב אם רע. כן עושה ובורא סגורים או קטגורים. וכל דיבור עושה פעולה למעלה (שם): (יג) ולכן מופי תיבות של ככל היוצא מפיו יעשה הוא שם (אלוה). והוא דרועא ימינא בסוד ימינו פשוטה לקבל שבים. דמי שנוהר בוה למעט דריבור רשות בכל מה דאפשר. זוכה לתשובה. ולרוח מהרה וקדושה. ותפלתו נחקבלת. כמו שכתבתי לקמן בסוף סימן ל' עיין שם: במסגרת השלחן סק"ו (יד) מנכין מזכותין בעולם הבא. מכל שכן מי שמכבדן אותו יותר ממה שראוי ומבקש הכבוד. מה ישאר לו לעולם הבא. ומי שיש לו לב יחשוב בענינים אלו וישפיל עצמו. ויזכה לעולם הבא (פירוש אוולא שם): (טו) וצריך לברוח מן הכבוד כמחשבו קשה. כי מה ישאר לו מכבוד ש' עולם הזה. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (בראיהא באבות פרק ד'): (טז) וצריך לזהר מאוד בדברו עם בני אדם שלא יערב בהריבורים שום התפארות לעצמו. ומכ"ש שלא ישבת עצמו במעשיו המזכים. כמו שכתב בשער הקדושה חלק ב' דבהראות מעשיו לבריות לא די שאינו מקבל שכר אלא שידון בגיהנם ח"ו. בי סגלה דעתו שאין מעשיו כלל לישם שמים עכ"ל: (יז) ולפי שברייבי ברבים

ישועות חכמה כמ מדות שירגיל בהם

דברים קשה להוהר בזה. לכן המובחר [א] למעט דיבורו עם בני אדם בכל מה דאפשר. רק לעסוק בתורה תדיר לשם שמים: (יח) וכשלא יתפוזר באמת כבוד מבני אדם. לא יצטרך לדבר עמוס כל כך. וכל מדרות עולם. הוה יהיו עליו בנקל. ויפנה לבו להוהר ולעבודת השם יתברך תדיר. במטחון חזק על השם יתברך בכל הענינים. ועיין עוד בספר ברכת חיים פרק ו' ס"ק ל"ד מענינים אלו: בקיצור שלחן ערוך סעיף י' (יט) צריך האדם להתחבר לצדיקים כו'. ויתרחק מן הרשעים כו'. כתב מהרש"ל ז"ל באגרת הקודש סימן כ"ז בשם ספר עשרה מאמרות. דאזיר גן עדן מהפשט סביב כל אדם. ונרשמים באזיר זה כל מחשבותיו ודבוריו הטובים בתורה ועבודת ה'. וכן להיפוך ח"י העבירות נרשמים באזיר המתפשט מניהם סביב כל אדם עכ"ל: (כ) וזה נרמז בדברי רז"ל (אבות פרק א') הרחק משכן רע. ואז התחבר לרשע: (כא) צריך להתקרב לכל מי שהוא ירא ה'. ולהתרחק ממי שאינו ירא את ה'. אפילו מלכוד עמו דרך חברה. וזה נרמז ממה שאמר דוד המלך עליו השלום חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך: (כב) והמעט כי בהתקרב אל הטובים ילמד ממעשיהם. ועוד השכינה הנקראת יראה היא עמהם והתנוצץ בו אור השכינה. והפך ורועה בסלים ירוע: (כג) ודבר זה נלמד ממה שאמרו ז"ל מאן דאישתעי ריש לקיש ביהדיה הוה מהומני ליה בלא שטר ובלא עדים (ראשית חכמה סוף שער היראה): במסגרת השלחן סק"ח (כד) ערך מעשיו הטובים וחכמתו נגד מעשה וחכמת חבירו. כדי שיראה מהוכו שהוא מכובד וחבירו בווי. וצריך ליוהר בזה מאוד. דלפעמים מהפאר אדם בפני אנשים בענינים כאלו. ומכ"ש במי שרועה להורות במקומו הרב ומראה להם אנשים שרוב אינו יודע. ויוכל להיות שהוא רק מחמת ניצוח. ואם לא היה לו נגיעה זו היה מודה לדברי הרב. אכן עתה שכראה פנים לדברי ניצוח שלו. ומהם אנשים העומדים שם סוברים שהצדק אהו. ועל ידי זה נתכוה הרב בעיניהם. ועל ידי זה נתחלל כבוד התורה בכל עניני הוראה חיו: (כה) גם לפעמים מהפאר האדם בפני אנשים באכור כבר שרמתי ראשי והוא בררפות ונידופים וכיוצא בזה. וצריך ליוהר מאוד מדיבורים אלו: (כו) והכלל למעט בדיבור בכל היכולת. ובפרט שלא לדבר מחבירו בכל מה דאפשר. רק להיות במטחון חזק על השם יתברך שיושיענו בכל הענינים בלא התפארות אלו. בפלי כפלים יותר מכפי מה שנראה לאדם שריוח בדברים אלו: בקיצור ש"ע סעיף מ"ז (כו) וידבר לו בנחת ובלשון רכה. והתוכחות שמוכיח אדם מהיך כעס אינה מתקבלת על הלב. אבל ההוכחה שמראה בעצמו כאלו הוא כועס. ואינו כועס. ודעוהו נוחה עליו. ואחר כך מרצה את הנוכח. דרי היא מתקבלת על הלב. וכן הוא אומר רברי חכמים בנחת נשמעים וגו' (ספר מעלת המורה). שם (כח) להביאו לחיי עולם הבא. וכתב במקדש מלך פרשת הרומה בשם האריו"ל דאם הצדיק בזיכית את הרשע והוא אינו שומע לדבריו. אז הם נכבדים שהטוב של הרשע יתחבר אל הטוב שבצדיק. והרע שבצדיק יתחבר אל הרע שברשע. וזה סוד הפסוק ואתה כי הוהרת רשע וגו'. ואתה את נפשך הצלת. כי מה שהיה כך חלק הרע הפרשת סמך בנחת נשמעים וגו'. ותוכחה היוצאה מהלב בתנע בלב עכ"ל: (כט) וכתב בספר דג"ל מחנה אפרים (פרשת תצא) בשם הרב הגדול מו"ה יעקב יוסף הכהן ז"ל לפרש הפסוק (ההלים קל"ב) אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נורו על פי מה דאיתא וכה נומל חלקו וחלק חבירו בגן עדן. לא וכה נומל חלקו וחלק חבירו בניהם. והנה כל אדם יש בו בחינה טובה ורע. וכשמוביח לחבירו ואומר לו דברי מוסר ויראה. אם חבירו מקבלו אז מתדבק טוב של חבירו לטוב שלו. ואם לאו ח"ו אז נומל חלקו וחלק רע שלו. וזה שאמר הכתוב אויביו אלביש בושת שליו והיינו הרע שלו. ועליו יציץ נורו. היינו הטוב של חבירו שהוא לכהר ועמרה לו. עליו יציץ היינו על המוכיח. שנומל חלק חבירו בגן עדן כו'. ואם קיבל דבריו מניע להמוכיח ג"כ יוהר הארה. מחמת שגדבר בו טוב של חבירו (שם). ועיין בזה"ל פרשת הרומה דף קכ"ח ע"ב ודף קכ"ט שהפליג מאוד במעלת המוכיח לרבים בתורה ומצות: (ל) גם צריך כל איש להוהיר לבני ביתו לברך ברכת הנהנין בדין. ועל כל המצות כמו שכתבתי לקמן במסגרת"ש סעיף צ"ו ע"ש: גם אם מחויב אצלו משרתה. צריך להוהיר לאשתו שהוהירה לברך על אכילה ושתייה. ולקיים כל המצות: סעיף

חוסן ישועות

כמ [א] למעט דיבורו. כדכתיב (משלי י"א) גם אילי מהרים חכם יחשך אדם שפתיו נכון. ואמרו רבותינו ז"ל ישה שתיקה לחכמים. קל ותומר לעפשים (פסחים דף ט"ז): (ב) ולכאורה יש לדקדק בלשון הפסוק שאמר בתחילה בלשון מהרים. ואחר כך בלשון אדם שפתיו. גם מה שאמר בתחילה חכם ואחר כך נכון: (ג) ונראה לפרש על פי מה שפרש"י בפרשת דברים. נכונים מכינים דבר מתוך דבר עכ"ל. וזה שכיח במסות אדם. דבשעת כעס או בשעת שמחה כבוד מדבר דברים יתירים. ובשעת מעשה כמזומה לו עטוב לדבר כן. ואחר כך יש לו חרטה. וצריך למצות לו אז נדר. כלי נדר. על פסח אחרת כיוצא בזה. אף על פי שידמה לו בשעת מעשה לדבר כן. אף על פי כן יכנס עולמו בחזקה ולא ידבר. ויראה אחר כך שעשה טוב כהשתיקה: (ד) וזהו נראה לפרש הפסוק. גם אילי מהרים חכם יחשך. ולכן טובה השתיקה. אכן מה יעשה שכמזומה לו כשעת מעשה עטוב לדבר זה. לזה אמר אדם שפתיו נכון. פירוש אף על פי שדומה לו כן והספ דוחק לדבר מעטו. יאמס שפתיו בחזקה כמה שהוא מוכן עתה מתוך פסח אחר שהיה כמזומה לו עטוב לדבר. ואף על פי כן היה לו חרטה אחר כך. וככה זה יוכל להעמיד ולהשתק עולמו עתה מכל דיבור שיש בו חשך לשון הרע או כעס או חשך כבוד או דברים בטלים. ובדואי כשיפסוק הילך הרע ממנו. ישמח אחר כך כהשתיקה. וה' יאיר עיניו בתורתו אמן:

ישועות חכמה ל עצות מובות להשמר מדיבורים אסורים

ל עצות מובות להשמר מדיבורים אסורים :

סעיף ה (א) מה תקנתו של אדם שלא יבוא לידי לשון הרע בו יעסוק בתורה. ומי שהוא בטבע מרבה כדיבור. וידוע כי איש כזה. אי אפשר לו לינצל מלשון הרע ודיבורים אסורים או העצה לזה לברות הירד מחברת בני אדם: (ב) ויעשה לעצמו כמה שיעורים בתורה בכל יום. וכמה ענינים במשא ומתן ודרך ארץ. עד שלא יישאר לו פנאי להדיבורים אסורים: (ג) גם יגדור עצמו בלי נדר שלא לדבר עם בני אדם בכוך עד לאחר התפלה. אלא לצורך נדור איזה תיבות: (ד) גם שלא לדבר עם בני אדם בשבת ויום טוב. רק בלשון הקודש מה שמוכרח לו לדבר. וכן ינהג בבית המדרש אפילו בחול. ובבית הבנסת לא ידבר כלל רק בתורה ותפלה: (ה) וגם בביתו ימנע כדיבור. ואפילו אם צריך להצדיק עצמו לא ירבה בדיבורים. כי אי אפשר להמלט בזה מדיבורים אסורים. כגון לכבד עצמו בקלון חבירו וכיוצא בזה: (ו) רק ישיב פעם אחת בקצרה. באופן שלא יערב בדיבורו שום איסור: (ז) ואח"כ יאמר השם יתברך יודע האמת. ויורה לו בשחון על השי"ת שיהיו חינו בעיני הבריות. כדא"ת במדרש (פתחתא דאיכה) עמר חזקיה ואמר אני אין בי כח כל ולא לרדוף בו אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה. אמר לו הקב"ה אני עושה. עכ"ל: (ח) וכן כאן כשמונע לעשות ולדבר מחמת שרא מאיסור. בודאי יעזור לו השם יתברך על צד היותר טוב: (ט) וכל מה שכתבנו שלא לדבר עם בני אדם הוא רק בדברי העולם. אבל בדברי תורה. טעיה לדבר תמיד חוץ מבאמצע התפלה: (י) גם לא יפסיק בדברי העולם באמצע הלימוד. וכמו שכתבתי לעיל סימן כ"ו סדר התנהגות בזה: (יא) וצריך לזכור תמיד דברי רבותינו ז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה (פרש"י להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו) ומענה רך (פירש בישועות יעקב רינזי עצמו לדבר בלשון רכה יענה וקול נמוך) ומשיב חמה ומרבה שלום עם אביו ואמו ועם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם. כדי שיהא אהוב למעלה ונתמך למטה. ויהא מקובל על הבריות. וכדי שיתמלא כל ימיו בטובה (ברכות דף י"ז הנא רבי אליהו ויטא פרק א'): (יב) ומי שהוא אהוב שלום ורודף שלום ומקדים שלום ומשיב ע"ה. הקדוש ברוך הוא מורישו לחיי העולם הזה והעולם הבא. שנאמר ועניים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום (סוף מסכת דרך ארץ): (יג) וכתב בפרי עץ חיים דהאריז"ל היה אומר בעיני השנה החכמה צריך למעט דיבורו ולשהוק כל מה שיוכל שלא להוציא שום שיחה בטילה. כמו שאמרו ר"ל סיג לחכמה שתיקה. עוד אמר מי שיושב ארבעים יום בלי שיחה בטילה ישגו בוודאי השנה רוח הקודש בלי ספק עכ"ל: (יד) ובספרי לבושי חיים הבאתי מספרים הקדושים דאפילו שעה אחת שזכור לשונו מלדבר שיחה בטילה בנקרב אל הקדושה לפי ערך שעה אחת בארבעים יום הנ"ל: (טו) ולכן צריך לשום אל לבו בכל עת ובכל שעה שיוטן לו לדבר חשש לשון הרע או חשש שיחה בטילה. הרי אם אשמור לשוני בשעה זו אוכה תיכף לחלק אחד מני אלף עכ"ל ברוח הקודש שהוא רוח מטהרה וקדושה קצת. וידוע מאמר רבותינו ז"ל (יומא דף ל"ט) אדם מקדש עצמו מן מקדשין אותו הרבה. וטעיה גוררת מצוה: (טז) וחסידיים הראשונים. היתה התפלה בוקעת כל הרקיעים. שהיו נוהרים שלא לפגום מוצאות הפה בלשון הרע ובליצינות ובשבועות שוא ובדברים בטלים (ש"ע האריז"ל): בקיצור ש"ע סעיף (יז) כתב בספרי לשון הרע. אם ראינו אדם שמדבר מובות מחבירו. אף מלאכי השרת מלמדים עליו זכות לפני הקדוש ברוך הוא. ואם ראינו אדם שמדבר רעה על חבירו. אף מלאכי השרת מרבים רעה

חוסן ישועות

בארבע ימים לא טוב ח"ו: (לב) יום י"ב. ככדור ובשמחה יהיה חיוניך: (לג) יום י"ג כל מה שתרצה יהיה לברכך ימים: (לד) יום ט"ו וע"ז עובד בקרוב תהיה: (לה) יום י"ז. אחר זמן רב יהי. ולכתחילה לא טוב ח"ו. ואחר כך תשמח: (לו) יום י"ח וי"ט. כך וזה הלא הלוך: (לז) יום כ' כ"א. כאשר תראה כן תהיה: (לח) יום כ"ב. רובם לא מתקיים. ואם מתקיים. ימים: (לט) יום כ"ג. כל מה שתרצה לריב ומה יהיה: (מ) יום כ"ד. כ"ז. חס לרע ח"ו. תהיה חושש עשרה ימים. וישם במוקד ויפרש את כפיו אל חל בשמים. וישב בתענית. ויעשה נדקה. ויפח לחסו כאש לנעורת: (מא) כ"ח וכ"ט ו"ל כל מה שתרצה יהפוך לשמחה חלן: (מב) עיין בספר סם טוב קטן דכ"ס לריבין להזהר מאוד מליץ על הקבירות. כי ממיתים בעליהן וגם בניהם על ידי זה ר"ל: (מג) עיין בלקוט רוח חמר רבי אחא כל הנשא אזה כעירה כאלו קיים כל התורה מראש ועד סוף. ולכן הדורות ננאלים אלל כשכר נסים לדקיות שבדור: (מד) עיין במדרש (קבלת י"ח) אמר רבי ביבי חס בקשת לעשות נדקה. עשה אותה עם עמלי תורה: (מה) עיין בלקוטי ישעיה מהרב האריז"ל על הפסוק והיה כדגון מעשה הדקדק שלום וזה לשון ככר ידעת כי בגלות כנע"ה נפרדו ו"ה מן י"ה. והעושה הדקדק מקשר בו ומעלה ליה. וזה שכתב "והיה" קשרו (ו"ה ביה). הנה זה גורם מעשה הדקדק בו: (מו) וגורי האריז"ל אמר כוונה בנדקה על פי זה. כי זרוע גדל הנותן הוא בסוד ו'. וכל אכזכות הנותנת הוא ה'. וה' אכזכות המקבלות הוא ה'. והפועל והרי והיה. זו מעשה הדקדק שלום: (מז) ועין לכוין על בשעת נתינת הדקדק. כמבואר בדברי המקובלים ז"ל: (מח) עיין בספר סתרים למהר"א גלאנטי ו"ל בשם חכמי אמת דהנותן נדקה לומר הפסוק (תהלים י"ז) אני בלדק אחי שניך אשכנה בהקין תמונהך. (גם טוב לומר בתחילה לשם יחוד כו'): (מט) עיין כפידור אור הישר ובתיקון לחם הפנים דעיקר קבלת השכר לעולם הבא על השמחה בעת נתינת הדקדק. ומקבל שכר יותר על השמחה מעל הדקדק עמו:

ישועות חכמה ל לא רב עצות טובות

דעה עליו לפני הקב"ה ומדרש משלי י"א ומפר חסידים סימן תר"צ"ג: (יח) ולכן ירגיל אדם את פיו דבעת שצריך לדבר טובות ונכונות לכל אדם. ובוזה יהיה אוהב למעלה ונחמד למטה. ויוכה לכל המזונות והברכות:

לא שכל כוונות האדם יהיו לשם שמים:

סעיף ב (א) אלא יאבד דברים המועילים ומזכים לבריאת הנפש. ומכל מקום גם בזה [א] לא ימלא כל תאוותיו. כמו שכתב בספר מגיד משיבים פרשת בהר וזה לשונו וכבר הוזהרתיך שבעה פעמים מהבשר והחיות אל תמשך אחריהם. כי הם סיבת כמה נפשות אבודות. וכמה גדולים בעבורם נתגלגלו, וכמה נפשות בעבורם נפסדו. אוי למי שנמשך אחריהם. אשרי הבורח מהם: (ב) ודע שאילו האדם יהיה יודע שאחר שאכל ושתה לשובע יצרו כמה דינים נחבעים לו מלמעלה וכמה משחיתים שולטים בו וכמה מוזקין מושלים בו. לא יהיה אוכל ושתה כי אם לקיים גופו לכבד כו'. וזוהי זה הוא מצד מ"ב ונחש הרודפים אחריו לאכדו ח"ו. אשריך אם לא תשבע להם (שם): (ג) ולכן צריך לזהר תדיר שלא יאכל [ב] כשר הרבה ושלל לשנות משהק המשכר בכל מה דאפשר. בפרט מי שאינו צריך להם כל כך. [ג] ושלל שמים. שיהיה לו כח לעבודת הבורא יתברך: סעיף ג' (ד) לישב בסוד ישרים. מי שרוצה שיהיה לו אוהבים טובים הרבה יכפול ויעבור על מדותיו. ויקבלם בסבר פנים יפות (סידור האר"ל דסדרים בהנהגות ישרות): (ה) שונא אחר יהיה בעיניך כאלפי אֲלֵפִים שונאים. ואלפי אֲלֵפִים אוהבים יהיו בעיניך כאיש אחד (שם):

לב שמירת הנפש על פי רבותינו ז"ל ועל פי הטבע:

סעיף יא (א) טוב להרגיל את עצמי לאכול פת שחרית. תנו רבנן י"ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה וכן הויקין ומן המזיקין. [א] ומחכימת פתי. וזוהי ברין דמור תורה ולמד. ודבריו נשמעין. והלמוד מתקיים בירו. ואין כשרו מעלה הכל. ונוקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת. והירגה כינה שבבני מעים, ויש אומרים אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה: (ב) (שמות כ"ג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך. ועבדתם את ה' אלהיכם וז' קריאת שמע ותפלה. וברך את לחמך ואת מימך וז' פת במלח וקיתון ש' מים. מכאן ואילך והסודות מזה מקרבך (בבא מציעא דף ק"ז עמוד ב'): (ג) תניא מחלה זו מרה. ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם. דבר אחר מחלה ששמונים ושלושה חלואים הלין במרה. וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבמלחן (שם ובבא קמא דף צ"ב עמוד ב'): (ד) ופרש"י. וקיתון של מים. רמי שאין לו יין עכ"ל: (ה) ושיעור פת שחרית כביצה. ושורה אחר כך משקה אם יש לו ואם לאו כיום (פס"ג סימן קנ"ה) וכדעת מ"ו ומג"א לפרש דברי הגמרא בפשיטות. וזה כלל גדול אפילו במקרא דאינו יוצא מידי פשוט כדאיתא בשבת דף ס"ג וביבמות דף כ"ד: (ו) וצריך דוקא פת מה' מיני דגן. כמו שכרוב וברך את לחמך. וסתם לחם הכי הוי. וכן פת העשוי בענין שמברכין עליו בורא מיני סונוות. הוי נמי פת שחרית (פס"ג שם): (ז) ומצוה להנהיג עצמו במדה טובה לשמור בריאותו. כרי שיהא בריא וחזק לעבודת הבורא יתברך (טור): (ח) ור"י טבע מדינות אלו שהחמין

חוקי ישועות

לא [א] לא ימלא כל תאוותיו. וכדי שלא ירמה אותו הלאה הדע. יתבונן אלו היה מחייב לזון את חבירו לפי ערכו. כוודאי היה משגיח שלא להעדיף יותר על הראוי. ובאופן זה יתנהג בכלילה ושתיה של עלמו (וכעין זה כתב בעשר הליון סימן קל"ו):

[ב] בשר הרבה כו' משקה המשכר. דזה קשה מאוד לפנים הכרית כמו שכתבתי בספרי ברכת חיים פרק ד' ובסידור דברי חיים כקונטרס וז' זה פירוש וזל עיין שם:

[ג] ושלל תאוותיו. גם יזהר למעט בעיסוק העושרין. כי אמרו הרופאים דזה מקלקל הריאה ח"ו. וכתב בספר מרשף לעס שדבר זה מביא כמה חולאים ר"ל. ומי מכריחו לזה: (ג) וקבלתי דגם מי שאומר ששעה כן להפיק הלב מהנער שלו היא קושה. כי להפיק הלב מהנער יס עלה טובה לעיני בעלמא. כי יש בעת כיה ספרי ש"ע ופסקי דינים וספרי מוכר הרבה וכשמשיינים בהם נעשים ירח שמים וכן ורפ"ל: (ד) ומי שרגיל בעיסוק העושרין. יפרוש עלמו ממנו מעט מעט עד שיגיע חוחו לגמרי (כת"ש בספר היל"ל):

לב [א] ומחכימת פתי. שדעתו מיושבת עליו לפי שאינו מוטער בעניניו. וזוהי דבין. אם יש לו דין עם חבירו דעתו מיושבת ליישב דבריו כבית דין להטעים: ללמוד וללמד מחמת יסוד הדעת: ודבריו נשמעין. לדבריו שיש לו לב להשיעין: הכל. וזעה וזוהי: נזקק לאשתו. אם בעל הרבירות הוא. ומחזק שלטן טוב כבוקר שאכל קאת חיבת לאשתו. ויבאחו לזקוק ורואה נשים אינו מחזק להן: כינה שבבני מעיין. חולעים: מוליד את הקנאה ואת התגר. ששאלין לכו טוב עליו הוא נוח לכעוס (רש"י): (ב) ומה שכתב מחזק שלטן טוב כבוקר שאכל קאת חיבת כו' קשה דהא ישראל קדושים הם ואין משמין מחזקין ביום. ובפרט אחר אכילת הבוקר: (ג) והפסד דברותיו ו"ל רמז בזה מה שכתבתי לשל סוף סימן ח' כשם שפר משנת חסידים עיין שם. וזה אחר הגמרא אחר כך ועכ"ל

ישועות חכמה לב לג הנהגת שמירת הבריאות

שהחמין טובים לבריאות הגוף ורגילים בזה בבוקר. יש לנהוג לאכול בבוקר קצת פת כסנין. ולשתות חמין אחר כך כסדר הנהוג. ויחשוב בפסוק הנ"ל בשעת האכילה והשתייה. ויעזור השם יתברך שניהם בריאים וחזקים לעבודתו יתברך: סעיף י"ד (ט) שלא לאכול מהם אלא מעט כו' כגון דגים גדולים וגבינה. וצריך קידע דגבינה קשה להעכל. ועל ידי זה אינו יכול להיכן עצמו להפלה וכדומה. ולכן ימנע אכילתה. כמ"ש בפנים: סעיף כ"ב (י) ויהתקד הלכ פתאום. וצריך לידע דכשאינך ח"ו שנהעלף אחד. ואין שם כסמך רופא מוסח שיקי לו דם על ידי באנקים או לעשות לו איזה רפואה. אזי צריך לזהר עכ"פ שלא יכזהו הרבה עד שיקין מהתעלפות כדרך הסכלים. כי יוכלו להמיתו על ידי זה ח"ו. רק יניחו אוהו על המטה. ויעזור השם יתברך ויקין מאליו: סעיף כ"ג (יא) ושינת היום מוקת. ואינה מובה אלא לאותן שהרגילו בה. ועתה מחולשת הדורות טוב להרגיל עצמו לישן קצת ביום. כמו שנהגין רוב הבני תורה. וכזה ינח הראש קצת. ויהתקד בבריאות: (יב) וכענין זה כתב בספר זכרון זאת לבסוף בהנהגות. וזה לישנו ולישן מתוך שמחה וקיום לכבודו. גם אינו ניוק. כי יכול לישן המעט יותר בבת אחת כידוע. וטוב לראש עכ"ל. פירוש דלא ישן הרבה בפעם אחת. רק ישן בלילה איזה שעות. ויקום בלילה. ומה שמחסר עתה מהשינה ישן בפעם אחת. ויהיה טוב לראש: (יג) וזה אנו רואים בחוש שכן הוא. דמי שישן ביום קצת. אינו צריך לישן הרבה בלילה. ויכול להיות ניעור בחצות לילה או לקום באשמורת הבוקר שהוא עת רצון גדול לעבודת הבורא יתברך. וזוכה על ידי זה לכל הטובות והברכות. כמבואר בזה"ק ובפרים הקדושים. גם יכול לקום בקיץ בבוקר לקריאת שמע ולהפלה. וזוכה לכל טוב:

לג דברים האמורים משום סכנה. וסגולה לעין הרע:

סעיף ב (א) כשאוכל דגים ואחר כך בשר כו' יש לאכול ביניהם כו' ושתות כו'. ויש נוהגין לרחוץ ידיהם בין בשר ודגים. אבל אין מן הצורך (חכמה אדם כלל ס"ח כרעת רמ"א ביורה דעה): (ב) ומכל מקום כיון שעינינו רואות דהדים מלוכלכים מאיר אחר אכילת הדגים. לכן יש לנהוג כרעת המחבר בש"ע אורח חיים סימן קע"ג ויורה דעה סימן קמ"ו. ולרחוץ ידיו קצת בנתיים. וכן נוהגים המרדקין. וכ"כ בשבות יעקב ובכרכ"ו: סעיף ד' (ג) כששרית ריח איזה מאכל יפלים כל הרקב שמפיו. וכן אם בא אל החולה לבקר. צריך לזהר שלא יבלע הרקב שבפיו. רק רוק אוהו (ספרי רפואה): (ד) סגולה כשאדם הולך על מקום מטונף או על אשפה. ירוק ג' פעמים ויאמר ט"ל הלך (ספר זכירה): סעיף ו' (ה) וכן יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה. סכנה לאכול פת חמה (הנאון ר' יוסף שאול ז"ל בשם הירושלמי פרק א' רשבת): (ו) בשעה שאדם כועס אל יתחבל אדם בו כו'. ועוד קשה לשנחה שמשכת תלמודו (ספר חסידים סימן תתשכ"ו): (ז) לא תלך אשה מיניקת מנדה בדרה. כי על ידי זה מוסיף החלב. ולא הניק האשה בפני אנשים מכה מעמים. ובבוקר האכל חם. והשומר מלשותות דבר קר: (ח) ולא תלך על דבר מנונה. וקר וחומר שלא תלך על מי שופכין. ותזהר מבעט שמפסיד החלב. ותאכל מיני מרוקים ושמנים (ספר זכירה): (ט) לא תאכל המניקת בצלים ושומים ולב וככד. וגם בלילה שראויה להתעורר תדוה נדוה מזה (ספר הנהגות ישירות כהאר"י): (י) אשה שאוכלת צנן בעיבורה תילד בקושי ח"ו. ולכן לא תאכל צנן בימי עיבורה (ספר המדות): (יא) סגולה [א] שלא להסתכל בבריות טמאות. כי הוא ממשיך רוח הטימאה החופף עליו: (יב) סכנה להביט באשה נדה. וכן מצינו כשהאשה תחלת נדה ורואה בחרב חדשה או כמראה שקורין שפיגעל יראה כמו טיפת דם. ויש אומרים דיהיה גם כן מליך בעקבה שרורסת בו (ספר זכירה): סעיף י"ב (יג) שמעמידין על בטנו כדי שיש בו מים חמים. ואסור לעשות כן מפני הסכנה. שפעמים

חובן ישועות

ועזבהם את ה' אלהים וזו קריאת שמע ותפלה. וכך את לחמך ואת מימך זו פת כו' מכלל ואילך והסירותי מחלה מקרבך. פירוש על ידי שתתפלל ותתקלה. ותחזור הנשמה למקומה בגוף. ותאכל ותשתה אחר כך. בזה תחון הנשמה הקדושה. ולא הס"א ח"ו. וממילא יקוים בנו והסירותי מחלה מקרבך: (א) וישין לקמן סימן מ"ב בחסון ישועות דעובד פסוק זה כלל עת שיהיה לו יסחה איהו דבר. ועוד פסוקים. עיין שם: (ב) וירגיל עמו כפת חטים נקיה ובינה מנוגלת בלא מלח כשקריית כי יפה לזכירה (סידורי האר"י): (ו) גם טוב לזכירה לומר בכל יום ו' פעמים הפסוק כל לרגלי דברך ואור לחיבתי (שבילי אמונה): (ז) ולכן טוב לומר זה כשאוכל מאכל הנ"ל ויוליד: (ח) כל הרפואות והלששים שנגמרא אין לנסות. דאין עומד על עיקרן כו'. מלכד הא דסיף פרק במה אשה. חד חד נחית כו' דשרי לנסות. דכדוק ומנוסה הוא (להנהגות ישירות כסידור האר"י להר"ק בסופו): (ט) וזה לשון הגמרא שם (שבת דף ס"ז) מי שיש לו עש כגורו מביא מאותו המין ומניח ל' על קדקדו ולימא הכי "הד חד נחית בלע בלע שם נחית חד הד": (י) לאידרא. (פרש"י ע"ש של דג שיש לאדם בושט) לימא הכי. נענחא כמחט נענחא כחטים שיא שיא. עכ"ל הגמרא: (יא) וגירסת הערוך במקום שיא שיא. שח שח. פירוש חטים המים: (יב) קח עין מתרגול וקשור אותו בלד ימין. ולא יוכל להזיק שום היה לו בני אדם. בחון (ספר חכמת יד):

לג [א] שלא להסתכל. יש למנעו מקום הנקרא עין טובה אשר בו שבעה עשר מאות ושבעה עשר פתחים. ויש בו קל"ג חלונות. והמקום זה מבעל לקליפה. ונקרא היכל קדש (ספר קריים וספר דנין מהרב הגדול

(שם חלק ב') :

לך הלכות צדקה :

לכן

חוסן ישועות

ההיצור

ישועות חכמה לר לה לו הלכות צדקה

(ג) ולכן ינהוג כן בכל מה דאפשר. כדי לזכך הנפש על ידי ריבוי המעשה (מהר"ש באגרת הקודש סימן כ"א. ועיין שם הטעם שכתב בזה על פי סוד): סעיף ד' (ד) יתן מעשר. צריך לירד שגדול זכות המעשר. כי דוחה כל הקליפות. וסודו גדול וגורא. וירדע שיש חמשה עשר מאות וארבעים ריקיעים המשפיעים ברכה ומובה לנותן מעשרותיו כראוי (ספר רן ירין מהר"ב המסובל מהר"ש מאוסטרליא) ועיין במסגרת השלחן סק"ד: (ה) ומי שצריך לאיזה ישועה או לרפואה ונותן לאחר צדקה כדי שיעזור לו הש"ת בבויה זה. צריך המסביל ליתן מזה מעשר. כדי שיבוא מזה ישועה ומובה גם להנותן. גם בשעת הפרשת המעשר יתפלל על הנותן. כי אז התפלה רצויה. וגם שאר המעות יוציא על דברים שיש בהם קצת מצוה. כי צריך לעשות בכל מה דאפשר שהנותן יצליח בזה שנתן לו מעות. ועיין לקמן סימן קצ"ב עוד מענינים אלו: סעיף י"ד (ו) ביותר צריכין להשגיח על הלמיד חכם עני כו'. כתיב (ויקרא י"ט) לא תעשוק את רעך. יש לפרש על דרך אומנם ו"ל כי בני תורה אין להם פרנסתם בעולם הזה. והמעט שמעתי בשם הארז"ל כי אין העולם יכולים לסבול רוב המוכה אשר נתן כשביל הצדיקים. לזה אינו משפיע אלא לבינונים. ודרך שם יהיו נוזנים בני תורה. והעשירים הם צנור אשר הובן לצורך הצדיקים. וצוה ה' שלא יעשוק האדם את ריעו שהוא הצדיק. דכתיב למען אחי ורעי. וזה עושק מפורסם כשלא יתן לו את חקו (אור החיים פרשת קדושים): סעיף מ"ו (ה) וכל מי שצריך ליטול כו' ואינו נוטל כו'. מעשה באחד שהיה דל וחסר. ולא היה רוצה לקבל צדקה כו' אלא הלך ולוה מבני אדם. ולא היה פורע להם. ואבר שאין לו כמה לפרוע כו'. עליו נאמר אל תהי צדיק הרבה. ועוד שהוא רשע. למה לזה. והוא יודע שאין לו הצלחה ולא יהיה לו בכה לפרוע. ומתחלל שם שמים על ידו. ונוצל דלת בפני לוי. (ספר סידרים סימן שי"ח): (ז) ראובן שאמר לשמעון תן מעות לו ללמדיו תורה לשמה. וקדושים של שמעון אומרים הן לנו ונעמק בתורה. יתן לאחרים שכבר עסקו בתורה. ויאמר לקדושי כיון שלא עסקתם עד עתה ובשביל המעות אהם עושים. אין תורתכם לשמה. ומפרנסים אותם שכבר עסקו בתורה (שם סימן של"ג). ועיין שם כמה דברים מעניני צדקה. ועיין לעיל סוף סימן כ"מ בהלקוטים עוד מעניני צדקה:

לה הלכות חלה:

סעיף ג (א) שיהיו כל המצות מונחות בתוך הבכי. ומי שיש לו תיבה שחלוקה בשני מחיצות או אלמער עם פאחי"ן וכדומה. והמצות מונחות בשני הצדדים או בכל הפאחי"ן. צריך להזהיר לבני ביתו. רכאשר יברכו להפריש חלה ישברו חתיכת מצה מפא"ך אחד. והאמר זה יהיה חלה על המצות המונחים בפא"ך זה. ותכוין בפירוש שהמצות שבפאחי"ן האחרים לא יפמרו בזה. ואחר כך תשבור חתיכת מצה בפא"ך השני והאמר גם כן כנ"ל ותכוין כנ"ל. וכן תעשה בכל הפאחי"ן. וכן בחתיבה החלוקה בשני מחיצות תעשה כן בשני הצדדים (עיי' באורח חיים סימן תנ"ו ובאחרונים ובמקור חיים שם ובלבושי שרד סוף יורה דעה כמה חילוקים בזה. ובאופן שכתבנו יצא מירי כל החששות): (ב) מה שנהגו הגוים במצות להלקם לשני חלקים וליטול שני פעמים חלה דהיינו פעם אחת קודם הפסח. ופעם שנית בחול המועד. יש פוסקים שחולקים על זה (לבושי שרד): (ג) אכן מחמת שמצות חלה יקרה בעיניהם ואי אפשר לבטל דמנהג. יזהיר עכ"פ לבני ביתו שיעשו באופן זה: (ד) והיו שהמצות של קודם הפסח והמצות של חול המועד לא יהיו ביחד בשום פעם. ולכן יביאו מהאופה המצות של קודם הפסח בספה בפני עצמו ויניחום בתוך כלי אחד. ואחר כך יביאו מהאופה המצות של חול המועד. ויניחום בכלי אחרת: (ה) ובשניטלת חלה קודם הפסח ומברכת להפריש חלה. תשבור חתיכת מצה ותאמר „זה יהיה חלה על המצות המונחים בכלי זה. והכין כפידיו שהמצות המונחים בכלי האחרת לא יפמרו בזה: (ו) ובאופן זה מותרים ליטול בחול המועד פעם אחת חלה בכריכה מהמצות המונחים בכלי האחרת. אם יש בהם כשעור חלה (עיי' במקור חיים ובלבושי שרד שם ס"ק ר"נ רנ"ג. ובאופן רכא"ן יצא מירי כל החששות): (ז) ומה שכתבנו לעיל ותאמר „זה יהיה חלה כו'. תוכל לומר חתיבה אלו גם בלשון אשכנז: במסגרת השלחן סק"ה (ח) וסן צוקער לעקיד יפריש חלה ברכה. וכן הדין כשאופין אייע"ק קבלעך או פלעצליך שנילושו עם זאפ"ש של בארקים וכדומה. ומניחים אותם בתוך כלי אחד ויש בהם כשעור חלה. צריך ליטול מהם חלה בלא ברכה. והאמר על מה שהפריש „הרי זה חלה. או בלשון אשכנז „דאם זאל וין חלה" כמ"ש בלקוים שושנים אות ל' בצוקער לעקיד. עיין שם הטעם בחתיבות: (ט) בשעה ששורפין החלה באש. צריך לזהר שלא היגע בקיריה: (י) ואם נגענה בקיריה. צריך שאלת חכם (עיי' בספרי ישועות חיים סוף סימן ק"ה):

לו הלכות מריחה:

במסגרת השלחן סק"א (א) יזהר לשרותו נגד חצי שעה ולהדיחו היטב במי השריי. גם ביורה דעה סימן ס"ד כתבו בשלחן ערוך וחכמת אדם דנכון ללמד אדם לבני ביתו שישפשפו הבשר

חוסן ישועות

לן בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ז (ה) גרלי בהמות. צריך להזהיר לבני ביתו. כשקונים רגל של בהמה. ולחזק הכשר מולין אותו במים ממין להסיר הכשר כידוע. ואחר כך מתחבין אותו. צריך לזהר בשניטלות

הבשר יפה במים. והוא משום שהקצבים חותכים הבשר במכין שגררו בו החלב: שם סק"ה (ב) ולא מהני ליה מליחה או הדחה שקודם לה בעודו קרוש. וצריך להזהיר זה להקצבים כשמרחים הבשר תוך ג' ימים שיהיה על פי דין תורה (קנטרם הנהגת ארם מגדולי ישראל): (ג) וכשצריך להדחך בחורף צלע שלימה והוא קרושה מחמת הקור. בודאי צריך התפעלות שיפשר כולו קודם ההדחה וצריך להביאו לביתו ולהניח שם זמן רב שיפשר כולו בחוץ ובפנים: (ד) ראוי ליהן השנהגה על הקצבים שלא ימכר בשר באתן המקלים שמוכרים בשר מריפה (הנהגת אדם שם): (ה) ובעירות קמנות שאי אפשר להקן זה. יהיה להם עכ"פ שלחן מיוחד לבשר כשר. ושלחן אחר לבשר מריפה. כי לפעמים מחמת דוחק הלוותים יוכל להחליף איזה חתיכה ח"ו כששניהם על שלחן אחד: (ו) גם צריך להזהיר להקצבים שלא לקצב בשר כשר על העלי שמקצב עליו בשר מריפה. שאי אפשר בלא שיורי בשר ושומן וחלב הנדבקים בה (ספר הזכרונות וזכרון ג' פרק ג' וספר ראשית בכורים חלק ב'): (ז) ואמר לי רב אחד שרואים גם כן לאחר הבישול בבשר ענף שנמצא עליו שיורי בשר מהעלי שקצבו עליו. ולכן צריך לזהר בזה: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ג (ח) צריכין לזהר בעופות. שמעתי מרב אחד דצריך לזהר בהריאה של עוף לענין איסור דם. כי יש בו על פי רוב צרירת דם הרבה במקום שכתב ביורה דעה סימן ס"ו לענין בית השחיפה או נצטר הדם. ולכן גם כאן צריך לשרוח ולתבסס קודם השרי' בכל מקום שנצטר שם הדם ולסחוט הדם ולשרותם, ולהדחים היטב מהדם. ואחר כך יועיל מליחה. ואם מריחא מילתא להנשים לנקותם כל כך מוטב שלא דאכלם. רק לזרקם קודם הבישול או קודם השרי'. כדי שלא יבוא לאיסור דם ח"ו. וכל כיוצא בזה צריך להזהיר לבני ביתו:

לפי הלכות טבילת בליים :

סעיף א (א) וקודם הטבילה מברכין. ואם טובל במקוה שאינה בתוך המרחץ. רק בחדר דבר. יברך והברכה על הטבילה סמוך להמים. וירחץ ידיו קודם הברכה: (ב) אבל אם טיבל במקוה שהוא בתוך המרחץ יברך הברכה בירית הבלן שהוא במרחץ שם. וילך היכא דסקה דטבול. ולא יפסיק בדיבור בנתיים (עיין במג"א ופס"ג ומהר"ש סימן מ"ה. ובס"ז ופמ"ג ומהר"ש סימן פ"ד. ובאופנים הנ"ל יוצאין לבד הדיעות): (ג) ובכל זה צריך לזהר דאם יש עתה שם אנשים ערומים. לא יברך כנגדם (כמבואר בפוסקים שם ובסימן ע"ה): (ד) אבל לא יברך בפ"ר הוי"ו שנכנסים דרך שם להמרחץ כיון שקצתם עומדים שם ערומים. אסור לברך שם. או לדרב בדברי תורה. אע"פ שאין שם אדם. דלענין זה דינו כהמרחץ. (מהר"ש ופוסקים): (ה) גם לא יברך בחוץ סמוך למרחץ. דעל פי רוב אינו נקי שם מצוה או מי רגלים. ולכן יעשה כמבואר לעיל סעיף א' ב' ג': סעיף ב' (ו) שהנהגת גזלות וטובלין

חוסן ישועות

בתוכו נרית דם. או הבשר שנחטבו נתאדם ביותר. ויהיו לעשות שאלה על הרגל והקדירה שמלנו בה: (ב) וכדי לברר זה אפיק בקרה ש"ל טוב טעם ודעת מהדורא תליתאי סימן קי"ט. וזה לשוני שאלתי באחד שקנה רגלי כבש ומלגס כבלי ראשין להסיר השער כנהוג ואחר כך נמלא באחש הרגלים כתמים אדומים ביותר. בהיקף. וקצת מהכתם שחור קצת. וזה נעשה מחמת חוזק קשירת המסיחה לשמיטה. ויש רואה לאסור הכל. כי יש להם לגרר הדם ולרץ חתיכה ומליחה. וזה נחשב במליגת כלי ראשון סדיר סולדת זו כלי חתיכה. ונאסר המקום האדום. וצריך ס' בהרגל כו'. ויש רואה להחיר מחמת שלשון גרר הדם (דבירה דעה סימן ס"ז) משמע שנמלא טיפת דם כחוס. ונזרר. וכאן רב הבשר אדום ביותר כו'. כל שהאדים זה עצמו הוי סימן לנרית הדם שבו כו' האומר דדוקא מחמת מכה. זה טעות דמה לי מכה או מחמת דבר אחר כו'. ולהלכתא נראה כיון דרוב הפוסקים משמע להדיא לאסור בהאדים לבד כו' קיימא לן כרוב הפוסקים. לכן יש לאסור אפילו בהאדים לבד. רק אם הוי הפסד מרובה הוי נראה לגדר כו' לפסוק בשעת הדחק לומר דבכעין דם כעין ממש נגד הדם: (ה) גם הרב לפע"ד נכון ודבור בזה עכ"ל: (ג) ויש מחותני הרב הגאון קקש"ת מ"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייתא כתב לי להדפיס ענין זה. וזה לשוני נהודיעי שכל מקום שנזרר הדם אינו מועיל מליחה בלא חתיכה מקודם. והדבר מצינו בגמ' בהכמות והעגלים שאחר הפרת השער רואין בהם מקומות שהדם נזרר כו'. וצריך ס' נגד מקום הנזרר ונשני'. והדבר זה מזה להרכיב לפרסם כי רוב בני אדם אין יודעין עכ"ל: (ד) וראיתי עוד לרב אחד שבה שאלה לפניו. ששאלו בגמ' דם נזרר אחר המליגה ואמר הרגל והקדירה. מחמת שלא היה בגמ' ס' נגד הדם: (ה) גם הרב המ"ז דק"ה לזבילין ה"ר נתן שליט"א אמר לי להדפיס שצריך להזהיר לתחוך הרגל קודם השרי' ומליחה. ואם ימלאו בתוכו דם נזרר או כשר שנתאדם יסיר אותו. וגם יזהרו לתחוך ראשי העללים כידוע. ואחר כך ישרט במים ומלחמו כדון: (ו) וגם יזהרו שלא יעמידו הרגל על גבי קרקע בשעת המליחה. כמו שנהנין קצת. רק ימלחמו מכל הצדדים ויניחנה על הכלי מנוקב שמולחן עליו שאר כשר (עיין בהגהת מהר"ק ואחרונים): (ז) ואם טעמד הרגל על גבי קרקע בשעת המליחה. וכן אם לא חתכו הרגל מקודם. רק הכשירו ומלחו אותו (ואחרונים): (ח) ואם טעמד הרגל על גבי קרקע בשעת המליחה. והכלים נשחטמו בו בחמין: סעיף כ' (ח) הכבד כו' צריכין לזלזלה על האש. כדל'. יעשו שאלה על הרגל. והכלים נשחטמו בו בחמין: ואם נעשה בקדירה. לרץ לעשות שאלה חכם (עיין בספר

ישועות הכמה לו לט הלכות טבירת כלים

וביבולין שם כלים ואינו נכון. ואם אין שם מקוה. יטבול בנהר במקום שהמים הולכים המיד. ולא במקום שנהגדל עתה מהגשמים והפשרת שלגים. ועיין לקמן סוף סימן קס"ב בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ג ובמסגרת השלחן ס"ק י"ג עוד מדינים אלו: (ו) וצריך לזהר שיהיה נקי במקום ההוא. באופן שמוהר לברך הברכה. ודחינו שלא היה שם צואה או מי רגלים בתוך הר' אותו ומלפניו במלוא עינו. כמבואר לעיל בקיצור שלחן ערוך סימן ה' סעיף ו'. עיין שם פרטי דינים אלו: (ח) וכן אם טובל במקוה שהוא בתוך המרחץ ואינו יכול לברך הברכה ברירת הכלן. ומברך בחוץ סמוך למרחץ. צריך לזהר שיהיה נקי במקום ההוא כנ"ל: סעיף ג' (ט) ואם מצוין מבפנים באבר שקורין גלעיוט צריכין טבילה בלא ברכה. ואין מברכין על טבילה מעליה ושיסלעין. שטבילה הוא מחמת שהם גלעיוט (כמבואר בפסקים): (י) ובכל מקום שאין מברך על הטבילה. מוכ לוטר עכ"פ קודם הטבילה ג' היבות אלו "לשם טבילה כלים": (יא) ובוה יצאו ממומאנו של א"י לקדושתו של ישראל. כדאיתא בירושלמי ובט"י מעם טבילה זו. (ובענין זה איתא בזה"ק פרשת תזריע דף ג' ובראשית חכמה ושל"ה): סעיף ו' (יב) ישראל המחזיק הומע בו. ובמדינתנו שרוב המחזיקי הומע הם ישראלים. אין לברך על טבילת כלי זכוכית. אלא אם כן אמר לו החנוני שהם מהומע של נכרי: (יג) ולכן צריכים לזהר החנונים בעיירות קטנות. שקונים בעיירות גדולות לשאלו זה מהמוכרים. ויודיעו בביתם להקונים: (יד) ואם יש לו לטבול גם כלי מהבת הנעשה בפאבר"ק של נכרים. יברך על הכלי מהבת. ואחר כך יטבול כל הכלים:

לט דין אבילת פת בסנין קודם הסעודה:

במסגרת השלחן סק"ר (א) צריך לברך תחילה על המחיה קודם ברכת המזון. ולענין מעשה יש לנהוג בדבר השבירה שאוכלין בשבת ויום טוב אחר הקידוש של שחרית. קודם הסעודה. כוית או יותר פת הבאה בכסנין. כגון אייע"ר קיבע"ר ולעקיד"ר וכדומה. וכן כחול כששזתה י"ש ואוכל כוית פת בסנין קודם הסעודה. אוי אם אוכל תיכף הסעודה [א] לא יברך על המחיה

חוסן ישועות

ל"א [א] יברך על המחיה. ביאור הלכה סימן קע"ו כתב דגס דעת מהר"ם מסכים לזה. כיון דלנו מסופקין לזה מקרי פת הבאה בכסנין בלעקין סימן מ"ה. רק דאם אינו אוכל עתה להם מקילין כדברי כולם. ומברכין בורא מיני מזונות ועל המחיה. אבל עתה שאוכל אחר כך הסעודה. טוב יותר למנוח על ברכת המזון שיברך לבסוף. דבזה יואל בדיעבד בכל ענין בין שהוא להם בין שהוא בסנין עכ"ד: (ב) וכן נראה דעת הקולור שלחן ערוך בטעם זה. פסקא בפתא לפיטרא בברכת המזון: (ג) והגם דמהר"ם כתב בזה"ק בסידור פרק א' סעיף י"ז דחמשת מיני דגן שאכלן לפני הסעודה נפטרו בברכת המזון בדיעבד. אבל לכתחילה אם נזכר קודם ברכת המזון נריך לברך תחילה על המחיה קודם ברכת המזון. הרי דכתב בפירוש לברך על המחיה. וכן בפרק ב' סעיף ד' כתב על פת הבאה בכסנין לברך תחילה מעין ג' על מה שזכר אבל וישהה מעט ויטול ידיו ויברך המזון ויאכל עד כדי שביעה ויברך ברכת המזון. ומה שכתב לשהות מעט הוא משום דליירי שם שאינו אוכל להם רק בסנין כדי שביעה כמבואר שם. ובכל זה הו' רואין בפירוש דעתו לברך על כסנין מעין ג' קודם המזון אם אינו בל להמשיך הלכ לאכילה. וכן נראה דעתו בשלחן ערוך סימן קס"ח סוף סעיף ח': (ד) מכל מקום הרי כתב בסידור פרק ב' סעיף ט' דבעל נפש ויחמיר לעצמו שלא לאכול בלא נטילת ידים כי רק בגילוש בדבש יש להקל אם הקמה מעט והדבש הוא הרוב והעיקר לעדון ותענוג המחיתות שקורין לעקיד"ר עכ"ל: (ה) ממילא הכס דנוהגין לברך בורא מיני מזונות ועל המחיה גם על אייע"ר קיבע"ר וכדומה. מכל מקום למה לנו לברך כאן ולהכניס מעמינו בספק לכל הדעות. דליינו הקי"א פסק שלא לברך כשיאכל מעין ז' בתוך הסעודה. והרי אוכלין בשבת בסעודת הבוקר מוילייתא. שברכתא בורא בורא מיני מזונות. וביקלור ש"ס פסק שלא לברך בכל ענין כלא יפסיק הרבה בין אכילה זו לנטילת ידים: (ו) והרב מהר"ם ז"ל. הרי מהתפק קאט שמא לא נקרא אייע"ר קיבע"ר פת הבאה בכסנין כלעיל סק"ד: (ז) ואם אוכל אחר הקידוש לעקיד"ר או פלאדיין בזה יש יותר ספק. ויחייב לו ידוע דלעקיד"ר ומיני מחיה מנדר וממשיך הלכ לאכילה. ממילא כשאוכל תיכף הסעודה. יש לומר דכוונתו גם להמשיך הלכ לאכילה. כי רעון האדם לאכול גם אפטי"ט. ואם כן גם דעת מהר"ם בזה דלא יברך על המחיה כמבואר במסגרת השלחן. ומה דכתב בפרק ב' דיברך. יש לומר דליירי בלתי מחשיבין הלכ לאכילה כמו להמיות ועורקין דליירי שם: (ח) אבל בדברים הנ"ל שיש כמה ספיקות כנ"ל יש לומר גם לדעת מהר"ם שזכר יותר לפיטרא בברכת המזון שאחר כך. דבזה יואל בדיעבד כדירור בלא שום ספק: (ט) גם בספר שושנת המלך כתב בשם שו"ת פעולת לדיק חלק ב' דשבת ויום טוב שמקדישין. ואחר כך מביאין פירות. דהקידוש היו התחלת הסעודה. ואפילו שאינם באים בתוך הסעודה ואינם באים לגרוח כו' מכל מקום א"ל לברך עליהם ברכה אחרונה דברכת המזון פוטרות עכ"ל. ונראה דגם בכסנין דעתו שלא לברך על המחיה. ולמנוח על ברכת המזון מטעם שכתב דהקידוש היו התחלת הסעודה: (י) וכל זה דוקא כשאוכל תיכף הסעודה שיהיה לומר דהקידוש היו התחלת הסעודה. אבל אם אינו אוכל תיכף הסעודה דהיינו שיואל לפנות מקומו. או שמחזיק על אחר ויכול עוד לשהות ארוך זמן. בזה נחפז רוב הקידוש מהסעודה. וגם הקי"א והקולור שלחן ערוך הנ"ל שכתבו לזון מפסיק הרבה. זה שביה גם כן דעל ת"י הפסק נמשך ממילא שנוספיק הרבה. וגם לדעת מהר"ם אין להוסיף עוד שאוכל לעקיד"ר להמשיך הלכ לאכילה. כיון שאינו רואה לאכול עדיין הסעודה. ממילא כיון דלנו מזהנים תמיד לברך בורא מיני מזונות

ישועות חכמה למ מ דין אכילת כסנין קודם הסעודה כד 47

המחיה. רק יכוין אחר הסעודה בכרכת המזון לפטור גם זה: (ב) אבל אם הולך לפנות קודם הסעודה. או שישהא עוד איוה זמן עד הסעודה. יברך תיכף על המחיה:

מ דיני נמיצת ידים לסעודה:

במסגרת השלחן ס"ק י"ג (א) ואין לומר שאו ידיכם וגו' ואשא כפי וגו' כי אין להפסיק בין נמיצת לברכה כלל. וסכל מקום יש לומר הפסוקים קודם נמיצת ידים אם ידיו נקיות (עיון תפלה בשם הרב הגאון ר' אברהם דוד זלה"ה מבוטשאטש): (ב) ומבואר בכתבי האריז"ל כמה מידות בנמיצת ידים ובהגהת הידים. ובאמירת הפסוקים ימשיך עליו רוח קדושה בהנמיצת: (ג) וזה נוסח הפסוקים (תהלים קל"ד) שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. (שם קי"ט) ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי [א] ואשיחה בחוקיך: (ד) ונוהגין לומר מזמור לדוד ה' רועי בין ברכת נמיצת ידים להמוציא (מג"א ומהר"ש סימן קס"ז): (ה) וכתב בפרי עץ חיים שער ט"ז פרק י"א דמוב לומר מזמור זה קודם אכילה. מפני שיש בו תיבות במספר זן. והאומרו לא יחסר מזונותיו עכ"ל: (ו) ולכן יאמרנו בכוונה בשעת הניגוב. וממילא יזכור לברך המוציא בכוונה וברקדוק ישומם מחשבתו בעסקי העולם בשעת הניגוב. וממילא יזכור לברך המוציא בכוונה וברקדוק התיבות: (ז) גם בספר משנת חסידים כתב. טוב שיאמר קודם אכילה לעולם. מזמור לדוד ה' רועי לא אחר. שבו ו"ן תיבות. כדי שלא יחסר לו מזונותיו. וגם שיוזן לנפשו עכ"ל. ולכן בנמיצת ידים: במסגרת השלחן סקיד (ח) דברביעית איז סים שניים. אכן בספר נגיד ומצוה ובשלחן ערוך האריז"ל כתבו על פי סוד דצריך לערוך [ב] ב' פעמים על ידו הימנית ואחר כך ב' פעמים על ידו השמאלית. ואחר כך ישפוש ב' ידיו יחד. וכן כתבו במשנת חסידים ובסידורי האריז"ל: במסגרת השלחן סק"ב (ט) ויש שם צואה או מיץ תחת עורף זה. היינו זוהמת הצפרנים שדרך להקבץ שם (רמב"ם בפירוש המשנה): (י) אבל צואה ממש אפילו כנגד הבשר. מסתברא שאינו חשוב נמיצת כלל. אם מצאו שנשאר שם (משנה ברורה): בקיצור שלחן ערוך סק"ד י"א (יא) האוכל דבר שמיבולו במשקה כו' יש לו להחמיר. וכל הזהיר בזה. יוכיז לרב טוב (א"ר): (יב) וסכל מקום כשאנו אוכל רק פחות מבויה. איצ' להחמיר בזה. כי אפילו בפת יש מקליין בפחות מבויה. והגם דאנו מחמירים בפת ליטול ידיו בלא ברכת עד נמיצת ידים. אפילו אינו רוצה לאכול רק פחות מבויה. מכל מקום בדבר שמיבולו במשקה יש להקל (משנה ברורה): (יג) ולפי זה השוטה מייא עם החיבה ציקער. וקשה לו ללעום הצוקער. ומלחלח אותו בהמיא. מזהר ללעום אחר כך בלא נמיצת ידים. כיון שאין בו כוית: (יד) ואם אפשר. יקנחו קצת. שלא יהיה טופח על מנת להטפוח: (טו) כי הרב הגדול שליט"א מאסטראווי אמר לי להחמיר גם בזה. וראיה מזה שכתבו הפוסקים באורח חיים סימן תע"ג ליטול ידיו בלא ברכה לאכילת הכרפס בלי פסח. אע"פ שאוכל מהכרפס רק פחות מכוית כמבואר שם:

בקיצור

חוקן ישועות

ועל המחיה על אייפ"ר קינע"ל וכל מיני כסנין. טוב יותר לנכד גם עתה על המחיה ולקיים דברי מהר"ם דאס אינו אוכל להמשיך הכל לאכילה צריך לברך על המחיה. וכן נראה לפענ"ד נכון דרך הכרעה:

מ [א] ואשיחה בחוקיך. ועוד לסיים. מלא ידינו מברכותיך. ומסוגל לפרנסה ולהלצה כלקמן: (ב) ואיחל בזה"ל פשתלך (דף ס"ז ע"ב) כל מאן דלא נטיל ידיו כדקא יאות אע"פ דלחטש לטילא

לחטש לטחל. ומאי עונשי' לתחל. דגרים ליה לגרמיה מסכנותא. כמה דעונשי' כך. הכי הוה וזי מאן דנטיל ידיו כדקא יאות. דגרים לגרמיה ברכאן דלטייל. דשראן ברכאן על ידיו כדקא יאות. ולתנדר בעותחא. עכ"ל:

(ג) וכתב שם דרבי שמעון נאה לאחד שנטל ידיו במים הרבה. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכותיך. וכך הוא מההוא יומא ולהלצה לתעטר ואשכח סימא והוא לעי באורייתא כו' עכ"ל: (ד) וכתב בפירוש מלואי אורות מהרב רבינו חיד"א זלה"ה מלא ידיו מברכותיך"ל מים. וראה לברכו מעין נטחון. שהוא מלא ידיו מים. מים (מרומן)

בחסד. להשפיע לו במסדו. וסופי תיבות נמטריא שם הויה עם הכולל עכ"ל: (ה) ממילא נראה דטוב לסיים אלו ב' תיבות. מלא ידינו מברכותיך" אחר תיבות ואשיחה בחוקיך. ויכוין כו"ל להתעורר עליו ברכת רבי שמעון בן יוחאי. ויעזור לנו השם ויתברך בבריאות ופרנסה והלצה וכל טוב לעבדו באמת ובשמה:

[ב] ב' פעמים. ורואי' לגדולים שנטלים ידיהם בברכה מים. וזהו כפי האופן זה. שפוסקין על כל יד פעם אחת. רק שהשפיקה הוי כמו שחי שפיקות. והיינו שיש כעין הפסק מעט באמצע. ולא הפסק ממש:

(ב) והטעם בזה דהא צריך ליטול כל היד בשפיקה אחת. שלא ישאר שום מקום בלי מים. כלעיל במסגרת השלחן סק"ט. ואם ימלאנו בנטיילת ראשונה שיאמר מים לעורך רחיה שניה. יוכל על ידי זה לישראל קצת מקום צדדי שלא בלא עליו מים בשפיקה ראשונה. והגם דאופן טעם שניה. הרי נטילה הראשונה היא עיקר ותינה מן המובחר: (ג) ולכן

אין מפסיקין בהפסק ממש בין נטילה ראשונה לשנייה. ועל ידי צירוף שם השפיקות שם כחלל בודאי יוכלו המים על כל היד בלי שום שור. שהרי נזהרים לסבב קצת היד והאזכעות בשעת הנטילה. שיבואו המים בכל מקום:

(ד) וסופקין על ידי אחת כמה רביעיות בשפיקה זו כי דעות המנהג במדינתנו. ובהו יוצאין כדברי השלחן ערוך והפוסקים מן המובחר: (ה) וכדי לנאח גם דעת המקובלים ומהר"ש בסידור. עושין כעין הפסק קצת באמצע השפיקה. ובאמת כשנעלין במים הרבה יוכל להוסיף בשפיקה ראשונה על כל היד. וגם בשפיקה שנייה. רק שאי אפשר

לייחר ברגע זו כל כך. ולכן אינם עושין הפסק ממש באמצע. כבדי שאלו מן המובחר דעת השלחן ערוך והפוסקים. וגם דעת המקובלים ומהר"ש בסידור:

ואתעטר

ישועות הכמה מב הלכות סעודה

מב הלכות סעודה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (א) מצוה לומר על השלחן דברי תורה. וכתב בזה"ק פרשת חרומה (דף קנ"ד) שלחן רמ"י אורייתא אהמרו עליה. קודשא בריך הוא נטיל הוא ששלחן ושוי ליה לחולקיה כו'. וכל אינו מלין דאורייתא דאתמר עליה ספקין על ההוא פתורא. [א] ואיתעמר קמי מלכא קדישא כו' (ב) ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן קנ"א בזהם הפנים שם דלמוד משניות על השלחן. ובי שקשה לו להבין. ובשעת אכילה אין הזמן גרמא ללמוד בעיין. ויכל ללמוד בספר קיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן ובספרי זה קצת בכל סעודה

חוסן ישועות

מב [א] ואיתעמר קמי מלכא קדישא. עיין כמה שכתבתי לעיל סימן י"ד בחוסן ישועות בשם מהר"ש ז"ל

דהחורה היא נלחיות. ועל כן גם עכשיו הקורא תורה ממשיך אותו דבר ה' שד"ר כפי משה, כי בקריאה הזאת נמשך אור השם יתברך כדיבור וכלירופי אותיות כפרשה זו שקורא כו'. עיין שם באריכות: (ב) ולכן חזן ממה שיש להאדם קביעות ללמוד קצת בכל סעודה באיזה ספר שחפץ. טוב להרגיל עצמו בלי נדר לומר גם פסוקים אלו בכל סעודה. ועיין כמה שכתבתי בשידור דברי חיים בקונטרס זר וזה פרשת בראשית ובספרי פתחי חיים (הדפס עם מנהגי האר"י) על השערי ציון דף קי"ח. איזה כוונות בפסוק בראשית על דרך הסוד. וכוונתו שאר הפסוקים דלקמן מובן בפשיטות להמשיך כל הטובות בעזרת השם יתברך בעת האכילה. שנוכר מזה בהפסוקים: (ג) ואיתא בסנהדרין (דף ק"ח) העיד רבי שמעון ברכי אלעזר כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם. שחומר (משלי ט"ו) ודבר בעתו מה טוב: (ד) ולכן מי שרוצה לאכול בקדושה. ולזכות ברוחניות ובגשמיות. טוב לנהוג בלא נדר. דכל עת שיאכל או ישעה איזה דבר. או לאחר שד"ר הכריח ואכל או שחה מעט. יאמר שני פסוקים אלו בכוונה. בראשית ברא אלמים את השמים ואת הארץ. (שמות כ"ג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך (ויקרא כ"ו) והשיג לכם דוש את בזיר ובזיר ישיג את זרע ואכלתם לשבעי וישבעתם לבטח בארצכם: (דברים י"ח) ונחתו עשב בשדה לבנהמך ואכלת ושבעת: (יואל כ') ואכלתם אכול ושבעו והלליתם את שם ה' אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא יבושו עמי לעולם: ובשבת ויום טוב יאמר גם פסוקים אלו. (ישעיה נ"ח) או חתשג על ה' והרכבתיו על צמחי ארץ והאכלתיך נהלת יעקב כפי ה' דבר: (תהלים ל"ו) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך: (ו) וכתב הרמב"ם ז"ל פרשת כ"י כל גזירת עירין כבשר תאמ מכה גזירה אל פועל דמיון. חתיה הגזירה מתקיימת על כל פנים. ולכן יעשו הנביאים מעשה נביאות כו' עכ"ל: (ז) וממילא יסייע לנו אמירת הפסוקים הר"ל בשעת האכילה. שיעזור לנו השם יתברך בכל טוב ברוחניות ובגשמיות. ויקיים בנו הפסוק ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. וכל הפסוקים דלעיל. ויכול לעבוד את השם יתברך בלחמך ובשמימה: (ח) וכתב בספר מניד מירסרס פרשת עקב כשאתה אכול. על כל לעיסה ולעיסה הרהר בדברי תורה. וכן יהיה המאכל קדוש דוגמת הקרבן כו' עכ"ל. ועיין בשידור דברי חיים בקונטרס זר וזה פרשת בראשית שהרמב"ם נגדל דבר זה: (ט) וטוב לכוין בשעת האכילה בשני שמות אלו אף ידורה. שהם בגמטריא "אכול". וגם כיוון בשני שמות אלו יארהדורשי שהם בגמטריא "מאכל". ובה יוכה על ידי האכילה להסיר ולהתקדש בקדושתו יתברך (עיין במשנת הסידים ובסידורי האר"י ובספרי מוסר באריזות משנינים אלו):

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ט' (א) מאכל שהוא ראוי לאדם אין מאכליון אותו לבהמה כו'. בגמרא תענית דף כ' עמוד ב' אמר רב הונא סוכר כן. ומשמע דלא פשיטא ליה להגמיר דין זה כל כך. גם

ממה דחש זה בין מילי דהסירות דרב הונא. גראה קצת דאין זה מן הדין: (ב) ובאליהו רבא מסתפק אם הלכה כרב הונא בזה. ועיין במגן נבזורים שאלה להקל כהאליהו רבא: (ג) ובפרש"י שם כתב עוד עשם לזה. אינמי משום דחסה תורה על ממון של ישראל כו' עכ"ל. והביאו במהלית השקל. וכתב דלפי פירוש זה. אם אין לו דבר אחר להאכיל לבהמה כי אם מאכל אדם שרי. ואפשר על זה סומכים העולם שנותנים לתרנגולים לאכול פת הראוי למאכל אדם עכ"ל: (ד) ועיין לקמן בקיצור שלחן ערוך סימן קצ"ח להחייב להניל כל בעל חי מאשר כו'. ולכן נראה לשמוך על כל היתורים שכתבתי:

[ג] במסגרת השלחן סקי"ט (א) אם דבר עם חבירו והפליג צריך נטילת ידים. כדי לברר דין זה נעתיק דברי הגמרא והפוסקים. בגמרא יומא (דף ל') איתא. תנו רבנן הלכה כסעודה. אדם יואל להשתין מים. נוטל ידו אחת ונכנס. דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס עכ"ל: (ב) ופרש"י אדם שיאל מתוך הסעודה להשתין מים. נוטל ידו אחת. אותה שטיפש בה ניאלות: (ג) והפליג. נוטל שתי ידיו. דכיון שהפליג שעה אחת או שתיים. הסית דעתו מסעודתו ולא נזהר לשמור ידיו. והן עסקניות עכ"ל. וכן כתב בעצרת זקנים סימן ק"ט בשם פר"י: (ג) וכלשון הברייתא שכתבתי לעיל. כתבו ברי"ף בברכות סוף פרק ח'. ורמב"ם הלכות ברכות פרק ז'. וזה לשון דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס עכ"ל: (ד) ולפי גירסא זו שאז בגמרא שלפנינו וברירי והרמב"ם ז"ל. אין לנו ראייה כשישכר על שלחנו ודבר עם חבירו זמן מה שיטריך לחזור ולעטול ידיו. כי הגמרא איירי דוקא ביאל לחון גם כשישכר. דהא קאמר בסיפא נוטל שתי ידיו ונכנס: (ה) וכלשון ערוך סימן ק"ט העתיק גם כן שני דינים הנ"ל. וכתב כסיפא בלשון זה ואם דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו. כיון שהסית דעתו עכ"ל. וכן כתב הטור: (ו) ויטובת כיון שהסית דעתו הן מפרש"י דלעיל: (ז) והנה אי אפשר לומר דהטור וכלשון ערוך לא גרסו כסיפא בגמרא תיבת ונכנס. דאם כן היה לו להביא יוסף להביא עכ"ל דברי הר"ף הרמב"ם גרסו תיבת ונכנס גם כסיפא: (ח) ולכן צריך לומר דסמכו כיון דאיייר ברישא ביאל. קאי גם הסיפא על זה כיון שהוא סעיף אחד בשלחן ערוך. ולכן לא כתבו עוד הפעם כסיפא תיבת ונכנס: (ט) ובסידור דרך החיים פירש

סעודה דברים הממשיכים את הלב. כל אחד לפי חשקו. או באיזה ספר שלבו חפץ לזמור קצת בכל סעודה: במסגרת השלחן הק"מ (ג) המתפלל בתוך הסעודה א"צ נמילת ידים. ודוקא כשמתפלל בביתו. אבל אם הלך לבית הבגנת והתפלל. אוי כשחזור צריך ליטול ידיו בלא ברכה (משנה ברורה). וכן נראה דעת מהר"ש סימן קע"ח:

מז דין מים אחרונים וברכת המזון:

בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (א) כרין מים אחרונים כו' נכון לכל ירא שמים לזוהר בהם. ובשול"ת מן השמים (סימן נ"ה) מחמיר מאוד בזה. וכתב שהשיבו לו. מים ראשונים ואחרונים דבר שבקדושה. המקיל בו מקילין לו ימיו ושנותיו ח"ו. כל זה השיבו באמת עכ"ל: (ב) גם בספר נגיד ומצוה ומשנת חסידים ובסידורי הארז"ל מזהירים מאוד לייטול גם מים אחרונים כראוי. גם להשפיל ידיו למטה בעת הנמילה. ומבואר שם איזה כוונות בזה. גם בזה"ק מחמיר בזה בכמה מקומות. וכתב שהוא חובה מהמעט דבסמוך: (ג) וכתבו שם הענין בפשטות. כי מים אחרונים הוא [א] לגרש הס"א מן השלחן. ונותנים להם חלקם: (ד) וכבר צווחו בספר יסוד ויורש העבודה ועוד ספרים על זה. מה שקצת אנשים מקילים בזה ויוצאים בנגיעה בעלמא במים או באיזה מיפין: (ה) וידוע שבזמן הזה בעקבתא דמשיחא. צריך לזוהר מאוד בכל דבר שנחקרש האדם בזה. ומרחיק מעליו הס"א. וכדלי האי ואולי. נזכה לרוח קדושה ומהרה לסייע לנו לעבודת השם יתברך באמת: (ו) ולכן יש לאדם להכין לעצמו כלי מיוחד על זה. וקודם ברכת המזון ירחיץ ידיו כרין עד פרק שני מן האצבעות. ומן אצבע האגודל צריך לייטול פרק ראשון (תר"י). וישפיל ראשי אצבעותיו למטה בשעת הנמילה. וינגב ידיו. ויברך חיבק ברכת המזון. כמבואר בכתבי הארז"ל: (ז) סעיף ד' (ח) נוהגין להסיר הסכנים כו' או לצכותן. ואם הוא משורש כו' לא די לו בכיסוי. אלא יסירם מעל השלחן: (סידור הארז"ל דמהר"ש). ולכן טוב לכל אדם לנהוג כן: (ח) גם צריך לסלק כלי מהכת הנעשה מברול כי ברזל רומז כו' (סידור הארז"ל דמהר"ק). ולכן טוב לסלק גם הכפות הנעשו מברזל צ"ל כפרא זו: (ט) סעיף ו' (ט) ויברך באימה. כל הזהיר בברכת המזון מוונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו (ספר החינוך סימן ה"ל וספר חרדים): (י) ובזה"ק פרשת ויקהל (דף רי"ח) כתב דצריך לברך ברכת המזון [ב] בכוונה ובשמחה. ובמו שהוא מברך בשמחה ובענא

חוכן ישועות

פירש זה כהנא. וזה לשונו אם יאל לדבר עם חבירו והפליג ורואה לשתות נועל ידו אחת. ואם רואה לאכול יטול שתי ידיו עכ"ל: (י) גם מה שכתב מהר"ש בשלחן ערוך סימן קע"ח אם הפליג הרבה בדברים לרץ להזור וליטול ידיו מפני שכן הסתם הסכיה דעתו משמירתן עכ"ל. יש לומר דקאי על שם עמד והלך לדבר שכתב שכהנא ית' הסעיף וכמו שכתב מזה גם בסעיף ח' שם: (יא) אבל כשיושב על השלחן והפליג בדברים עם חבירו. יש לומר כיון שלפי מהנב אכילתו בכל יום לא נמר עדיין. יש לומר דבסתם גם עתה אינו מסיח דעתו מהאכילה. רק שיגמור אחר כך כמנהגו בכל יום: (יב) והנה לעיל סק"ב הכתא לשון רש"י ו"ל דכיון שהפליג שעה אחת או שנים. הסיה דעתו מסעודתו. ולא נזהר לשמור ידיו עכ"ל. וכמ"ס בעשרת זקנים: (יג) ויאל לנו לענין משנה עכ"ל. דכיושב על שלחנו ומדבר עם חבירו. א"ל לחזור וליטול ידיו אחר כך בסתם אלא אם כן דיבר עמו שעה רחוקה. אבל פחות משעה אין לנו לחייבו להזור וליטול ידיו בסתם. וא"ל להחמיר יותר בזה כיון דלר"ף ורמב"ם ודו"ח איירי הנמרח בלא כנ"ל: (יד) אלא אם כן יודע שהסית דעתו משמירת הידים. דלא אינ ג"מ בדבור. כי אם אפילו עושה איזה חשבון באמנע הסעודה יודע שהסית דעתו משמירת הידים לרץ לחזור וליטול ידיו. כלעיל במסגרת השלחן: (טו) ועוד לנהוג כשמדבר עם חבירו באמנע הסעודה ורואה שימשך בדבורו. אזי יגע בהלחם בכל פעם. ואז ידע בדבור שלא הסית דעתו. ובדואי לא יאשרך ליטול ידיו כדכסמך במסגרת השלחן בשם ברכי יוסף: (טז) וכן כשיושבים בסעודה שלשית של שבת בקיבוץ עם כהנו ומזמרים הזמירות. ורואה עוד לאכול כות קודם ברכת המזון. ואמירת הזמירות נמשך שעה או יותר. אזי יגע בהלחם באמנע איזה פעמים. וידע בדבור שלא הסית דעתו משמירת הידים: ולא ינערך לייטול ידיו להכניח שיהל קודם ברכת המזון כנ"ל:

מז [א] לגרש הס"א גם אינו על השלחן מברית כל מיני מויקין והקליפה (סידורי הארז"ל דמהר"ש ודמהר"ש): (ב) גם טוב להניח מין עץ שמגרש רוחות רעות כידוע:

[ב] בכוונה ובשמחה. דיוקים בטמא ברכת המזון. וברחמים. לרץ לומר ה' בחט"ף פת"ח: (ג) צבור. הע' בחט"ף פת"ח: (ד) אשר. ה' בחט"ף פת"ח: (ה) לאבותינו. ה' בחט"ף פת"ח: (ו) ושנעת לרץ לומר הע' בש"א נע: (ז) הלאה. כנ' קמליץ. היינו תחת ה' ותחת ה' (ח) והחלינו. ה' בחט"ף פת"ח: (ט) באהבה. ה' בפת"ח. וזה' בחט"ף פת"ח: (י) יעלה. הע' בחט"ף פת"ח: (יא) ברחמיו. ה' בחט"ף פת"ח: (יב) ולרחמים. ה' בחט"ף פת"ח: (יג) ורחמים. ה' בחט"ף פת"ח: (יד) ברחמיו. ה' בחט"ף פת"ח. וכן כל הרחמן שבברכת המזון. ויזהר לומר כל התיבות עם כל הנקודות בטוב:

הגהות מהרב הגאון המפורסם המאור הגדול פאר הדיר כקש"ה מו"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א הרב רק"ק אסטרואוצ':

(א) במסגרת השלחן קט"ח יש אומרים שהיו מחויב לאכול פת. כתוב בתורה (פרשת שלח) ויאמר משה לכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמלאוהו כשדה. ודעתו דר"ל מפסוק זה שכן ענין לאכול בשבת

ישועות חכמה מד מה מו דין מים אחרונים וברכת המזון

ובעיניא מכא. כמו כן נותנין לו השפע בשמחה ובעין טוב. וזוכה בעולם הזה ובעולם הבא:

מה הלכות ברכת הזימון:

במסנת השלחן סק"א (א) ומצוה שיברכו על הכוס כו' אבל א"צ לחזור אחריו בדרך כו'. ובווה"ק וכתבי האר"ז כתבו כמה סודות בכוס ברכת המזון. ולכן יש להדר אחריו כשסבכין בוימון:

מן הלכות מאכלות אסורות. וקצת דיני תוראות איסור והיתר נחוצים מכמה רבנים:

בלחם הפנים סעיף א (א) שלא להניח הביצה בכלי מעת לעת. וכן מה שנוהגין קצת נשים כשפותחין איהו עוף לוקחין הכבד ובניחין על איהו מעלייר. צריך ליהדר שלא ישהה שם מעת לעת: (ב) ואפילו אינו שוהה שם מעת לעת צריכין להזהיר שירחצו אחר כך המעלי"ר היטב במים צוננים וקא. שלא ישאר שם שום משהו דם: (ג) וכן כל הכלים שמהם שמים בדם כגון שפיתחין העופות בסכין. או שחותכין בשר שלא נמלח עדיין בסכין. צריכין ליהדר לרחוץ אותו היטב במים צוננים איהו פעמים שלא ישאר עליו שום משהו דם: (ד) ואם יש בסכין אותיות. צריכין ליהדר שלא יחתכו במקום האותיות: (ה) ואם אירע שחתכו שם. צריכין אחר כך לנקר שם ע"א ישאר שום משהו דם: (ו) ובכל מקום שרוחצים הכלים לא ירחצו אותם במים חמים. שיוכל היכף להבליע הדם בהכלי. ויאמר. רק ירחצו אותם במים צוננים כנ"ל: (ז) גם צריך להזהיר. באיזה מקומות שמדליקין בערב יום הכפורים חלב בתוך כלי זכוכית. צריך לידע דהכלי זכוכית נאסרו אחר כך להשתמש בהם. וכן הורה ליהרב הגאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אבר"ק דובלין. כי כשנבלע בהם איסור על ידי אור או על ידי חמין. גם כלי זכוכית נאסרו. כדעת המג"א ומהר"ש וחק יעקב באורח חיים סימן תנ"א. ועיין שם בפמ"ג: (ח) ועיין בספרי פתחי חיים הנדפס עם מנהגי האר"ז לכסוף בור זהב. כמה דינים נחוצים בעניני תוראות: בקיצור שלחן ערוך סעיף ל"ד (ט) תולעים כו' אכורין. ראוי לאדם להסתכל כמה שאוכל. ועל ידי זה ינצל מכמה תולעים (חכמת אדם כלל ל"ח): (י) וצריך ליהדר מאוד ממאכלות אסורות. כי האוכל מאכל איסור ניוק כנפשו ח"ו. כי הקליפה הגוברת בה מסיתו לחטוא (משנת חסידים): בקיצור שלחן ערוך סעיף מ"ו (יא) אסור כו'. ויהר להחמיר ער עצמו באיסור מאכלים. אפילו דברים הנוגעים להיתר. ואחר באחרונים אוסר. שהוא מהדברים העומדים ברומם של עולם (סידור האר"ז דמהר"ש): (יב) [א] אכן [ב] להורות לאחרים. לא יחמיר יותר מן הדין על פי כללי תוראה. כמבואר בש"ך ביורה דעה סוף סימן רמ"ב. ועיין עוד לקמן סימן ס"ח בסופו:

בקיצור

חוסן ישועות

ג' סעודות מדכתיב ג' פעמים היום: (ב) ולכאורה יש לדקדק מפני מה כתיב בסעודות הראשונים בלשון אכלו. ובסעודה ג' כתיב בלשון היום לא תמלאוהו כשדה: (ג) ונראה לפרש על פי מה דליתא באתרוגים דבשעת הדחק יש לסמוך על הפוסקים דבסעודה שלישית אין לריך פת. ויולאין סעודה ג' אפילו בפירות או אחר דברים כשעת הדחק: (ד) אבל כשני סעודות הראשונים לריך פת דוקא. כידוע בפוסקים: (ה) וזהו יס לרמו בפסוק דבשני סעודות הראשונים כתב בסתם אכלו היום כי שבת היום לה': (ו) אבל בסעודה ג' כתב בלשון היום לא תמלאוהו כשדה. דמשמע הא אם היו מולאין כשדה היו יכולין לאכול חייב: (ז) כי סעודה שלישית ח"ל פת דוקא. ויולאין לדעת הפוסקים הנ"ל בשאר דברים: (ח) ממילא לא היו צריכין לאפותו שהיה כעין פת כמ"ש בתחילה את אשר תאפו אפו. דהא יולאין בו כמו שהא: (ט) אבל כשני סעודות הראשונים אפילו אם היו מולאין אותו כשדה. לא היו יכולין לאפותו כשבת ולא היו יולאין בו ידי סעודות הראשונים שצריך פת אפיוהו דוקא: (י) ולדעת רוב הפוסקים דלריך גם בסעודה ג' פת דוקא נובל לפרש מטעם דבשני סעודות הראשונים צריך לקדש על הדין מקודם. וכמבואר בספרי המקובלים סוד קידוש על היין דוקא. ממילא אפילו היו מולאין כשדה לא היו יכולין לאכול שם. דהא אין קידוש אלא במקום סעודה. ובשדה אינו נמלא יין (עיין בעירובין דף מ' ע"ב): (יא) אבל בסעודה שלישית דח"ל לקדש על היין. לזה אמר הכתוב היום לא תמלאוהו כשדה. הא אם היו מולאין כשדה היו יכולין לאכול חייב: (יב) ולא תקפו לפי סברא זו. הא אין יולאין סעודות שבת רק כפת. דיש לתרץ זה על פי מה דליתא בגמרא (יומא דף ע"ה) לריקים להם כינונים שעות. ממילא כיון שרואה לאחת מן המוכרח כדעת המגריים פת דוקא. הוי בכלל לריקים. ודוק:

[א] אכן להורות לאחרים. כשמביאין לחם שום שאלת איסור והיתר או שום עצה יאמר תחילה יהי רצון מלפניך בוראי שחורינו דרך ישרה. שלא יכשלו על ידי. ותורת אמת יהיה כפי. ועולה לא ימלא כשפתי (ספר חסידים) החדש שנעתק מכתב יד אשר בפארמ"א סימן תתשס"ט: (ב) ויכול לומר בהתפלה. יהי רצון מלפני ה' אלהינו ואלהי אבותינו שחורינו כו'. כמו כל התפלות דכשערי יין וכלל הבקשות: (ג) גם יכול לומר יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שחורינו כו':

[ב] להורות לאחרים. ראיתי לכתוב פה איזה דינים נחוצים בהוראות איסור והיתר. מה ששמעתי מפי כמה רבנים: (ב) ומכל מקום. אין אני נותן רשות להורות הדינים שבסימן זה להיתר. רק למי שרגיל

מכבר. להורות הוראה על פי שלחן ערוך ופוסקים: (ג) בענין עיפת חלב שנפלה על קדירה של בשר חמה כנגד התנשיל דכתב ביורה דעה סימן קצ"ד דלריך ששים כנגד הטיפה. וכתב רמ"א שם דהקדירה אסורה. ויערה מיד התנשיל

התבטל כדל אחר שלא כנגד השיטה. ובכחתי בספרי ישועות חיים בשם הפרי מגדים והגהת מהרש"ק לזר"ך לזוהר בכל מקום שנכתב השיטה והמחלל מותר לא יספיק אותה מעט מעט מן הקדירה. רק לזר"ך להזהיר להגיד הקדירה ולמסוף כל המחלל בפעם אחת לחור קדירה אחרת או לקערה. ובמחלל שב שני אפשר לעשות כן ימחין עד שישטן עכ"ל: (ד) אמר לי רב אחד. דמנה קצת רבנים לזוהר חמדי להחמיר עד שישטן. אפילו אם נפלה כנגד הרוב כ"ל. כי הנשים ופשוטי עם אפשר שלא יוכלו לפעמים לשפוך בפעם אחת. ולפעמים יהיה נדבק קצת בשר בקדירה וישאר אחר הקדירה בשערין חס. ויהיה אסור כידוע: (ה) ולשע"ד נראה שאין לקבוע מנהג להורות חמדי שלא כדברי רמ"א ו'ל' והפוסקים. רק יאמר להאכל ב' האופנים. אם אחת בטוח שמוכל לשפוך כדל האחר בפעם אחת לקערה רחבה. תעשה כן. ואם יהיה נשאר דבוק בקדירה חתיכה בשר אחר השפוכה יהיה אסור. ואם אין אחת יכול לעשות כן. תמחין עד שישטן: (ו) ומה שזכרנו קצת נשים. אם נפלה טיפת חלב על הקדירה על בשר. שופכין תיכף המחלל לחור כלי אחר ערס שילכו להמורה לנאול. לזר"ך לבטל מנהג זה. כי פסח נשים אינם יודעין הדין שזר"ך לשפוך הכל בפעם אחת דוקא. גם לפעמים אין שם ס' נגד החלב. ונאסר גם הכלי השני. ולכן לזר"ך להזהיר שלא יספיק לעולם שום דבר. רק יעשו שאלה: (ז) גם לזר"ך להזהיר לבני ביתו שלא יעמידו על הכירה קדירה בשר גבוה. וקדירה על הגב נמוך אללו. בחופן שזיפת חמדי יעלה על הקדירה כל בשר. וכן להימנע. ואם עשו כן יעשו שאלה. (עין בספרי ישועות חיים סוף סימן ז"ב שהארכתי בענין איסור דיועה): (ח) וכתב בתשובת ב"ה סימן כ"ד בדין דין שחדר רחב והבטליון על פי התנור בכירה שלנו לדון לה חלל דהמקום מנוהג והיזעה מחפשת גם לזרדיון. אע"פ שזוהר גם כן למעלה אין לנו לומר שנכלע כדורא בבשר שחלה. ואין לנו לאסור הבשר מפני חותה ועה כו': (ט) ולפי זה לזר"ך לעיין בבשר שחלה למעלה אם הוא כנמוך ותאלי על גבי התבטליון ממה בענין שמחמת חום ויזה של התבטליון היד סולדת בבשר. הבשר אסור. ואם היה היד סולדת בו לא אפילו ספק אם היד סולדת בו אין לאסורו מספק. מאחר שאפילו ודאי היד סולדת בו שרי מדינא לדעתנו כדפרישית. הלכך מספק אין לאסורו. אלא אם כן היד סולדת בו בידאו עכ"ל הב"ה: (י) ובספרי ישועות חיים סימן ז"ב סק"ל הבאיתי בשם הדרכי משה דשחמיון בשר לייבש על קדירות של הז' חף על פי שהזיזה עולה מה התבטל של חלב הולא ואין היד סולדת בבשר מהמח אחרו כיועה אינה אסרת עכ"ל. וכמו שכתב רמ"א שם. ועיין בזהו דמחלל הקדירה רותחת אפילו אין היד סולדת בו כיועה אסור: (יא) ולפי כל ה"ל אמר לי רב אחד בשני קדירות רותחות אחת של בשר ואחת של חלב ששומדין זה אלל זה. אחד גבוה ואחד נמוך והיזעה עולה מן הנמוך לדופן הגבוה. דלם הוא לח מחמת היזעה של קדירה האחרת אסור גם התבטל: (יב) ואם בבירור אינו לח. רק שהוא סמוך. אינו אסור אלא הקדירה. לדין שאינו לח נראה שהיזעה נפסג לזרדיון ולא על קדירה זו. כל כך: (יג) ואם הקדירות אינם סמוכים וגם אינו לח מהמת היזעה. אין לאסור כלל. בצירוף סברת הב"ה דלעיל. והמקום מנוהג והיזעה מחפשת לזרדיון: (יד) בענין מה שכתב החוות דעת סימן ז"א וסימן ז"ב דדבר לה לא מקרי חיבור. והבאתי שם עליו בספרי ישועות חיים. אמרו לי איזה רבנים דעממירין גם כן בזה. רק דל"ז להחמיר כל כך לשער נגד כל הנשפך רק באומד יפה בעין שכתב הפמ"ג סימן ז"א בהבאתי שם. והיו להר"ך ששים נגד הכתב על הקדירה. ומשערין בכל מה שנשפך על הקדירה. שזה בכלל נגע שכתב ב"ה שכתבתי שם: (טו) בענין מה שכתב רמ"א בסימן ז"ד סעיף ה' קדירה שבישלו בה ירקתו או מים ותהנו בה כף בן יומא והקדירה אינה בת יומא וזמן ס' נגד הכף. כהנו רמ"א ואחרונים שם דנוהגין לערות המחלל למין הכלי של הכף. למשל כשהקדירה של חלב מערים המחלל לכלי של בשר. בדבריו עם כמה רבנים דעכ"ל אי אפשר להורות כן. כי הפשוטי עם שאינם יודעים חילוק בכן יומא או לא. איזי כשהכל המחלל בקדירה של חלב. נדמה להם שהמחלל יקרא על שם חלב (שקרוין מילעלדיק). ואם נזהר להם לערות המחלל לכלי של בשר. מחויי כן חוכא ח"ו. וקצת חילול השם ח"ו. ואלא יבואו להקל על ידי זה בעיניהם אחרים. גם לפעמים הקדירה לא יהיה נקיה מהלב. ואי אפשר לידע לו בבירור: (טז) לכן הפסיונו להורות בזה להניח המחלל בקדירה עד שישטן. ולאכלו כך בלא שום גישמילטיון. צדק שהוא כמין הקדירה: (יז) ובמקום האורך יש להחמיר גם כן להניח המחלל לא שישטן בעלמ"ר נקי שהוא כמין הקדירה. לדין שהמחלל זון אין להקפיד בכל זה. רק שהכלים יהיו נקיים. וירחם אחר כך ביום יוננים. ולא יתנו לחור המחלל שום גישמילטיון כ"ל: (יח) ולפי זה יוכל להחמיר גם הקדירה אחר מנת לכת עכ"פ. כמו שכתב האחרונים בציטל מים בקדירה שאינה צ"י ותהנו לתוכה כף בן יומא. דהעטם שמחמיר רמ"א לאסור הכלי שהוא בן יומא לפי שמערין המחלל כו'. כמו שכתבתי בספרי ישועות חיים שם: (יט) ונראה דיש לסמוך על כל זה. כי הרמ"א בעלמ"ר סיים שם. ואינו חלל חומרא בעלמ"ר כי מדינא הכל שרי עכ"ל: (כ) בדבר הבטיח שמוכל מן הכירה חלב רוחח על קדירות זונות ששומדין לטהר. איזי אחר הקדירות שמוכל עליהן עיורוי שלא נפסק הקילות אסורין. אם החלב עדיין חם שהיד סולדת בו כשמוכל עליהן. ואין להזהיר בגרידה. כי עיורוי שלא נפסק הקילות הוא חמיר. וגם בכלי שני שמחמיר על האחרונים שלא במקום הפסד מנוהג כידוע: (כא) ואותן הקדירות שיתנו עליהן בלא קילוח ונקרא עיורוי שנפסק הקילות. לזר"ך לגרוד במקום שנפל החלב ולהדיהם במים יוננים. ולהחמיר אחר מנת לעת: (כב) ואם נתקת ואינם יודעים מקום שנפל השיטה. איזי אם הוא דבר מועט יש להחמיר גם כן אחר מנת לעת. בצירוף דעת השלחן ערוך סוף סי' ז"ט שמחיר באיסור מועט שנכלע בכלי שדרכו להשתמש באופן שמחיר ש' נגד השיטה. ואף לזר"ך קיימא לן כן כמו שכתב ה"ט' ואחרונים שם. מכל מקום מזרפינ דעתו לדין עיורוי שנפסק הקילות דלא חמיר כן כמו שכתבתי בספרי ישועות חיים סימן ז"ב וסימן ק"ה. וכן אמרו כמה רבנים:

(כג) בדין רוח מחלב סעריעין שקרוין סעריעין לעכ"ט. אם נשף על איזה כלי ואי אפשר להגעילו. מתירין כמה רבנים ואמרו לי שהוא נוח עטם לפנס. מהמת שמערין בו איזה דברים הפוגמים: (כד) ורב אחד אמר לי שיהיה ליתן לכלב לאכול. ואכל הפסח גרות של חלב. והגרות של חלב כספרי: לא רצו לאכול. הרי אסורין ואיזי לאכילת כלב: (כה) אכן בשולין גדול נוהגין הרבנים לאסור הכלי. שכלע מחלב סעריעין. ואמרו לי שאין ראיה ממה שהכלב לא אכל. כי אפשר מהמת שהיה קשה כדבר סעריעין לעכ"ט לא רצו לאכול: (כו) ואמר לי הרב הגאון וכו' י

מ"י ריני יין :

בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (א) סתם יינם אסור בשתיה. עיין בחכמת אדם כ"ד ע"ה שהביא מכמה ספרים גורל העונש להשוהה סתם יינם. ולכן צריך לזהר שלא לשתות יין רק בחתימה מאדס נאמן שהוא כשר : (ב) וכתב בספר מעשה רב מהגר"א ז"ל דיש למנוע לשתות יין הבא מכרחקים. ופשיטא שלא לקדש עליו עכ"ל : (ג) ואיתא בספר הקנה הנקרא ספר הפליאה בדבוקן הגלות שלא נוכל להשכר מנגיעתם. טוב הוא להתרחק מהיין כל עיקר עכ"ל : (ד) ולכן צריך לזהר עכ"ל לקנות יין מאדם נאמן שיוודע בבירור שהוא כשר : (ה) ואם הוא מתוקן בצוקער. כמו שהגין בזמנינו להקן היין מענבים חמוצים בצוקער. צריך לידע בבירור שנעשה באופן שמוהר לברך עליו בורא פרי הגפן : (ו) ושמעתי מסחרי יין. שיין הנמכר בזה. יש בו נ"כ הרבה מים עם הציקער. אבל החשוב קצת. הוא רק בציקער לבר. וכשר :

מ"ח דיני פת הבאה בכסנין :

בקיזור שלחן ערוך סעיף ב' (א) פת הבאה בכסנין כו' שהוא פת שנילוש בשמן. ואותן אנשים פשוטים שמבשלים מים עם גרעיני תבואה. ולשין בהם. או ש"שין עם מיי"א. אמר לי הרב הגאון הפוסקס הגדול ר' אברהם שליט"א מסאכטשוו דאין זה נקרא כולל פת הבא בכסנין : (ב) וכן אמר לי מהוהני הרב הגדול ר' יעקב מרדכי שליט"א מבילגוריא. ואמר לי דאינו סתרי אפילו על ידי לוישה בשכר (והגם דכתב מהר"ש בש"ע סימן קס"ח סעיף י"א שנילושה בדבש כו' או בשאר משקין. הרי כסידור השמים מהר"ש ג' תיבות אלו. וגם הפוסקים לא כתבו לשון שאר משקין. גם כיון דכל עיפה נילושה בשמרי שבר אינו נראה שיקרא על ידי הלישה בשכר פת הבא בכסנין) : (ג) ואמר לי הרב הנ"ל עצה לזה ללוש ביין צימוקים שוהה באופן שנעשה יין לברך עליו בורא פרי הגפן. ולא נתחמץ במעט. זה היין כש"שין בו. נקרא פת הבא בכסנין : (ד) גם כב"ה כתב דאותם שמבשלין מים עם שיבולת שועל ולשין במים אלו. אינו יודע היתר לזה כו'. אכן אם עושין העונות דקין ויבשין מאד עד שנפרבין. יש להתיר. משום

הוכן ישועות

ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אב"ד דק"ק לובלין דעתה אין שייך צירוף היתר שכתבו הכו"פ סימן ז"ב וחכמת אדם כלל מ"ה לצרף איזה קולל כסתם נרות שלנו לענין מערובת בדיעבד מטעם דהחלב עומד ימים רבים ומוסרת למאוד טרם שנעשה נרות והיו נוהגים טעם לפגם עכ"ל. ואמר לי הרב הנ"ל דעכשיו אין שייך צירוף היתר זה. מחמת שאמר לו האומנים דעכשיו עושין הנרות מחלב יפה שאינו כריה. אכן בגמרת שקורין סטריע"ן לעכ"ל יש להקל ולצרף מחמת שמהיין לתוך החלב סטריע"ן איזה דבר שפוסם העם. וגם זה אינו ברור אלא עד כאן דבריו : (כז) והרב הגדול המו"ל זקנו ר' זלנוויל שליט"א ראש כ"ד דק"ק ווארשא אמר לי שהוא מקיל בחלב להיתר הכלי אחר העת לעת. אם הוא רק עיפה אחת. וכשתחמשיין בכלי יש תמיד ס' נגדו. בצירוף דעת השולחן ערוך סוף סימן ז"ט כ"ל ס"ק כ"ב : (כח) ואמר לי שיש להקל כ"ל בין כשתחמשיין בכלי כ"ל בין כשתחמשיין בכלי כ"ל. כי בשתם חלב יש לצרף דברי הכו"פ. ואף למע שכתבתי לעיל ס"ק כ"ו. מכל מקום נפגם מעט טרם שנעשה נרות. ובצירוף דעת הש"ס ס"א ז"ט יש להקל להיתר אחר מעט לעת : (כט) ובחלב סטריע"ן יש להקל גם כן אחר מעט לעת כשהוא רק עיפה אחת. בצירוף מה שנותנין לתוכו איזה דבר שפוסם הטעם כ"ל : (ל) וכפי הנראה דכ"ס לנהוג למעשה. והראוי להעלה ודאי יגעיל. וכן אם נקח על קדירה. יגרוד מוקים ההוא : (לא) לו"ג של כביסה שנשפך על איזה קדירה חמה. אמרו לי כמה מורי הוראה דאין להטריפו. רק להגעיל בכלי מהכות. וכלי חרס ישרה מעט לעת. ויירחצו ומוהר. דהלוי"ג נטל"ס : (לב) צריך להזהיר לאותן אנשים שחוקקין מהפטיי"ק פאמאד"ש ליפות וללחצה בו כלים. אם יש בו איזה שמוניות. כדאי הוא עריפה : (לג) וכל כיוצא בזה צריך לזהר לעשות הכל כבשרות : (לד) אותן אנשים שנשור שנייהם. ועושין להם אכל הרופא שייחם חחרים מעט או מתכות. עיין בספרי פתחי חיים הנדפס עם מנהגי הארזי"ל בקונטרס זר וזכ דק קמ"ו איך יתהנו בענין אכילת כשר או חלב :

(לה) ספק בלי"ן ערפא"ן כבינה. אמרו לי איזה רבנים שירסק אותו על דבר לכן נקי. אם נאחר הדוס עריפה : (לו) ואמר לי רב אחד דמראה כהור אין קפידא בכלי"ן כ"ל ערפא"ן. כי יאנו שמור כחרת או כזפת שקורין סמאל"א. ואפילו בריאה כגדת שמור. כמבואר בפוסקים ביורה דעה סימן ל"ח : (לז) ומכל מקום נראה דמקום הקשר יש להחמיר גם בשחור כפי דלות עינים. דכשנעשה שם איזה שינוי. מוכיח יותר שהוא בלי"ן ערפא"ן : (לח) מה ששטולים נהניין. מי שיש לו עסקים מרובים ומחייבא שימות לו איזה קרוב שיצטרך להתאכל עליו. איז מקנה הזותו ועשקו לאחר בקנין סודר. כלא שער. שקורין איבער"ן געבי"ן. ודע"ל על זה. דהיי כל המתנה הוא רק כדי להברית. עיין בחומ"ס סימן ק"ז ובפתחי תשובה שם : (לט) ודבריו בזה עם רבנים. ואמרו לי דימכור בקנין וודאטי"ק. והגם דגם זה אינו ברור. תירצו קצת דהערמה מותר כדרכן כמו אכילות ר"ל. וקצתם אמרו דיש לומר ח"כ בלא יכשל באיסור גמר ומקני : (מ) ומכל מקום אמרו לי קצת רבנים דבהמות אסור לעשות כן מטעם פרהסיא : (מא) כענין מה שכתבו בשלחן ערוך ומהר"ש כבואר חיים סימן ק"ס דאם המים כבזרים מחמת טעם שנחתם בהם ואלו הכלכל יכול לטחוט מהן פאולים לעבילה : (מב) ולכן צריך לזהר במקנה שנעבדו המים לפעמים מחמת טעם או רפס שקורין בלאט"ע. צריך להמחין בלאט"ע. כעבילה נאים עד שיפול הטעם והרפס למטה. ויהיו המים נלולים קצת שיהיו ראויים לשתייה כהמה עכ"ל : (מג) גם יזהרו שיהיה נקי במקום עמידת הרגלים עכ"ל מטעם ורפס. שלא תהיה תליה. כדלקמן סימן קס"א סעיף י"ג :

ישועות הכמה מח מנ נא דיני פת הבאה בכסנין כז 53

משום דזה הוי ככלל כעבין יבשין הנזכר בשלחן ערוך עכ"ל. וכן אמר לי מחותני הרב הנ"ל. זסיים דכל ירא שמים יחמיר בזה ההיתר דיבשין (גם מהרז"ש בסידור לא הזכיר זה) : במסגרת השלחן סק"ה (ה) ואם אינו שבע ממנו יוכל לאכול ממנו עד שש ביצים. ולכתחילה טוב להחמיר שלא לאכול ממנו רק עד שיעור ג' ביצים. ולצורך קצת מותר לאכול ממנו עד שיעור ד' ביצים : (ו) ולצורך גדול כגון שהוא בדרך ואין לו פת מותר לאכול ממנו עד שיעור שש ביצים (עין פמ"ג והיי"א) ונ"א וספר מעשה נסים ואהעו"ל כל החילוקי דעות. ותראה דלענין מעשה יש לנהוג כמו שכתבנו : (ז) וכל זה הוא דוקא כשאנו שבע ממנו. אבל אם הוא שבע ממנו. אפילו הוא מעט לא יאכלנו אלא אם כן יברך על כוית לחם אחר תחילה המוציא ואחר כך ברכת המזון. כמו שכתבתי במסגרת השלחן : (ח) וכל זה שכתבתי צריך להגיה גם בספרי לקוטי שושנים חלק א' אות ל' סק"א ואות פ' סק"א ואות ק' סק"ג. ועיין שם בכל הלכות ברכות. ותראה כמה חידושי דינים נחוצים :

מנ יין פומר כל מיני משקין :

במסגרת השלחן סק"ח (א) דיין של קידוש פומר שאר משקין. וכן כתב בספר עבודת הקודש קונטרס מורה באצבע סימן ד' וזה לשונו ואם דרכו לשתות קאפ"י. יזכור לפטור ברכתו בברכה בורא פרי הגפן קידוש. דכיון שהוא עראי צריך כוונה. או שיהיה לפניו. ואם לאו. יצטרך לברך שהכל עכ"ל : (ב) ובספרי לקוטי שושנים חלק א' ברה"י כן להלכה בעוה"י. וכתבתי שם דאפילו אם יברך על מעט צוקער לפטור את הקאנזע לא היי"ש לא ימלט מספק ברכה שאינה צריכה עיין שם הטעם. ונהי' לו להכניס עצמו בזה : (ג) ולכן מי שנוהג לשתות קאנזע או יי"ש אחר הקידוש. ישימו על השלחן קודם הקידוש. או יהי' דעתו עליו בשעת הקידוש. ויפטרו בברכת בורא פרי הגפן כנ"ל :

נ דיני ברכה ראשונה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) כתיב דה' הארץ [א] ומלואה. אם רוצה לשתות משקה. והמנהג הוא שאומרים לחיים. יברך תחילה וישתה מעט. ואחר כך יאמר לחיים (ספר זכור לאברהם) : סעיף ו' (ב) המועם את התבשיל כו' ופולט אינו צריך לברך. והוא הדין ללועם ופולט (מג"א סי' ר"י) וספר מעשה נסים : (ג) והנהגה על פי רוב. כשדועסים איהו מאכל או אפשר לפולטן כולו. וגם נשאר בין השיניים ואפשר שכולעו אחר כך. לכן יש לזוהר בבל מה ראפשר שלא ללועם איהו מאכל. על מנת להפליט. אלא אם כן בירך עליו בתחילה ובלע קצת ליהנות ממנו כתורת אכילה. ועיין בספרי לקוטי שושנים חלק א' אות צ' שהארכתי בזה :

נא דיני ברכה אחרונה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) שתה משקה חמה במעט מעט כו' אין מצטרפין ואינו מברך ברכה אחרונה. כן כתב החיי"א כל"ד ג' ועיין שם בנשמת אדם : (ב) אבל מהרז"ש בסידור פרק ח' כתב וזה לשונו שיעור צירוף שתיה יש אומרים שהוא בכדי שתיית רביעית. ויש אומרים ששיעור צירוף השתיית רביעית. בכדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה. וכן עיקר. לפיכך יש לברך ברכה אחרונה על קאנזע ושיי"א חזין א"ע ששותהו מעט אלא אם שהיה יותר מכדי אכילת פרס עכ"ל : (ג) ובסידור ברכת חיים. הבאתי כמה פוסקים שסוברים

כן

חוסן ישועות

נ [א] ומלואה. לריך לזוהר בברכת הנהנין לברך ככוונה. כי בכל אוכל הקליפה קדמה למי. וכן אדם כשאוכל

מאכל. ונמצא בשר גוף האדם הניזון מסך וך ונקי מכל קליפה. וכאשר יברך עליו גורם לנצל בה הקליפה ולהרחיקה ותאיר בו כו' לכן לריך לזוהר מאוד בזה (שער היחודים להאר"י) : (ב) כל דיבור ודיבור של הסם יתברך שאמר בשעת כריאת שמים וארץ היה נכנס לאוזו דבר להיות חיות כתובו ולגדלו : (ג) ואם כן כמזון שאדם אוכל יס חלק חומרי שון את הגוף. וגם יש חיות שהוא גם כן חלק נשמה שכלאדם : (ד) חלק שכתוב (דברים ח') כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. כי על כל מוצא פי ה' יהיה האדם. היינו מה שילא חסיו יתברך בכריאה להוית מן הארץ כל דבר ודבר. אותו הדיבור נכנס בלחות המזון. והוא זון ומחיה את האדם : (ה) לכן לריך לברך על המזון. כי על ידי הכרכה ככוונה משורר החיות (לקוטי תורה מהרז"ל ז"ל פרשת עקב) : (ו) וממילא כשמעורר החיות נתקשר ונתקדש בכל פעם ביותר. וזוכה לכל טוב : (ז) ולהרגיל עצמו לדרך הכוונה יזכר כשאכל להתפלל לו לברך שום ברכה לשחוק יס מולין בנהלות ולשם מחליו של השל"ה (ח) וכן כתב בספר חסידים החכם שנעתק מכתב יד אשר נפטרמ"א סימן תתתת"ה ענה טובה להתפלל ככוונה הלב. דקודם שיתחיל הכרכה ישתוק עד שישים לבו לשמים ואחר כך יאמר הכרכה : (ט) וקודם שיאמר היתום הכרכה כגון קודם שיאמר ברוך אתה ה' מן אברהם. ישתוק עד שישים לבו להקדוש ברוך הוא. ואחר כך יאמר היתום הכרכה. כדעשה על כל ברכה וברכה עכ"ל : (י) וכשירגיל עצמו בזה יהיה לו כנהל לכיון בכל הכרכות. ונקמה לכל טוב :

ישועות חכמה נא נב נג דיני ברכה אחרונה

כן, וזה דעת הראב"ד. וכן דעת הגר"א. וכן דעת מהר"י מליסא בספר מעשה נסים רציונר שתייה הוא כשיעור אכילת פרס. ועיין שם כמה שכתבתי כמה ראיות ודעות הרמב"ם גם כן מסכים לזה שמצטרף במשקה חמה בכדי אכילת פרס לפני שדרך שתייתו בכך: (ד) וכן יש לנהוג למעשה שלא לשהות בשתיית רביעית יותר מכדי אכילת ג' ביצים. ויברך אחר כך בורא נפשות: (ה) ומי שרוצה להחמיר יניח גם כן להצטנן קצת בסוף השתייה כשיעור חצי ביצה. וישתנו בכ' או ג' לגיטות. באופן שלא יהיה מתחילת שתיית הכוית עד סופו יותר מכדי שתיית רביעית. ויברך אחר כך בורא נפשות. ויותר אין להחמיר בזה. (ו) ובסידור דברי חיים פירשתי כל דברים אלו על פי הפוסקים. ולפי הפלפול והפוסקים שהבאתי שם יש לנהוג כן. גם בשותה יין מעט מעט. ואינו שווה בשתיית רביעית יותר מכדי אכילת ג' ביצים. יברך אחר כך ברכה אחרונה. וכן בשותה מים קרים בחורף רביעית או יותר ומפסיק קצת. ואינו שווה יותר מהנ"ל. יברך בורא נפשות: (ז) וערכתי הפלפול של הסידור דברי חיים לפני גדולי זמנינו. והסכימו לדברי. ונוהגים כן: סעיף ח' (ח) ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה. בנוסח הגמרא שלפנינו ור"ף ורמב"ם ור"א ובהג"ה ורוקח וכלכו ורבינו ירוחם ור"ע מברסבורג פ"ו ושכלי לקט בשם רש"י ור"ח וכמ"ג ובית יוסף סמ"ח ורי"א ושה"ג ומהר"ש בסידור לא גרסו בכאן תיבות ועל הכלכלה. גם קודם ברוך אתה לא גרסו תיבות אלו. רק בתחילת הברכה. וכן יש לנהוג: (ט) צריך להזהר לזאתם שאומרים תיבה חסחיה כאלו נקודה המ' בסג"ל. דהרי המ' נקודה בחיר"ק בכל הסידורים. ולכן יזהרו לומר המ' בחיר"ק: (י) וכן בכל התיבות והנקודות צריך לזהר לומר בטוב. כמו שכתבתי למעלה כמה פעמים:

נב דין ברכת הפירות:

במסגרת השלחן סק"ב (א) כגון מיני תותים שקורין במדינתנו מאלניע"ם. ופרי זו דמאלניע"ם מוחזק כהולעים עד שכמעט אי אפשר לבדוקם. וראוי לכל ירא שמים שלא יאכלם: (ב) וכן בשאר פירות צריך לזהר מאוד בתולעים שהרבה לאוין יש בהם (הכמ"א כל"ד ד"ח): בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (ג) על שומים ובצלים כו' אם הוקנו כו' מי שאכלן חיון מברך עליהם שהכל. אבל אם מיננם כחמאה או שופן שהן העיקר ונשתכחו. אם אוכלן לבד. יברך עליהם בורא פרי האדמה. כדבסמוך סעיף ו'. וכמו שכתבתי בספרי לקוטי שושנים חלק א' אות צ'. ועיין שם עוד כמה דיני ברכות: במסגרת השלחן סק"י (ד) יברך עליהם שהכל. וכל זה בשאינו אוכל עתה הפרי רק הגרעינים. אבל אם אוכל הגרעין אחר אכילת הפרי. אינו מברך על הגרעין. כי הוא מפל לפני ונפטר בכרכו (ספר שדי חמד בשם פוסקים ושער הציון):

נג דין עשיית יין צימוקין:

במסגרת השלחן סק"ו (א) דמהני אם חתכן (להצימוקים) קודם השרייה וכן המנהג. ובימי הקיץ שיש לפעמים מליבין על הצימוקים. וזה לרחוץ את הצימוקים כשהם שלימים. איזה פעמים בכלי. ואחר כך יחתכם ויתנם להמים: (ב) ושוב לנהוג המיד כן. לרחוץ הצימוקים כשהם שלימים. שאו יהיה היין ברור וטוב. ובזמן שיש לחוש למליבין ירחצו כמה פעמים כנ"ל: סק"ז (ג) אם שרו ג' ימים. כן כתבו במ"ו כו'. ולענין מעשה. לכתחילה צריך לזהר שישרו במים ג' מעה לעת. ובדיעבד ששכח להניח הצימוקין במים עד יום ר' בשבת. וצריך להיין קידוש של שבת. מזהר להניח או במים וישרו במים עכ"ל מעה לעת או יותר. ואחר כך [א] יבשלם עם המים לצורך שתייה. ולא לצורך אכילת הצימוקין. ואחר כך יסחוט הצימוקים יסנן היין ויקדש עליו: (ד) וכן כשחל ראש השנה או חג המנוחה או חג המנוחה ביום כ'. וירא להניח הצימוקים במים בערב יום טוב. שלא יחמץ עד ערב שבת. יניחן במים במוצאי יום טוב. וישרו מעה לעת או יותר ואחר כך יבשלם עם המים ויסחטם כנ"ל: (ה) יש מועין ומניחין הצימוקים עם המים במקום חם בימים ששורין אותם. ועל ידי זה נתחמץ היין. ופסול לקדש עליו. כדלקמן סימן ע"ז סעיף ה'. ולכן יזהר להניח במקום שאינו חם: (ו) וכלל מקום בימי החורף. לא יחזיקו במקום קר ביותר. כי במקום ההוא יגברו הצימוקים כלל וכלל יהיה תוסס. ויהיה כמים בעלמא. ולכן יעמידו במקום בינוני: (ז) ובימי הקיץ צריך להחזיקו במקום קר. ובימים החמים מאוד צריך להחזיקו במרתף. דאם לא כן יתחמץ כנ"ל ימים. ויהיה פסול לקידוש

חוסן ישועות

נג [א] יבשלם עם המים. במסגרת השלחן הבאתי דעת החי' אדם דמזהר לבשל הצימוקים ולסנן היין ולקדש עליו. וכן כתב בעיקרי דינים בשם שו"ת כנ"ג. וכן הביא בספר הזכרון בשם ספר עמודי אור. וכן כתב בספר אורחות חיים החדש בשם ספר אשל אברהם דהרב הגאון ז"ל מנחם אנש"ט נהג גם כן לברך על יין לצימוקים מנובל קידוש והכללה. וכן הביא שם בשם ספר מנורה העהורה דלוינים לבשל הצימוקין ולברך עליו וקדש עליו. ומכ"ס כשצריך כחמלה מעט לפת במים דהבאתי במסגרת השלחן דעת המתירין כשרייה מעט לעת בלא כישול. ואם כן כשמבשלים אחר שריית המעט לפת בודלי מותר לקדש ולכבד עליו:

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (ח) וצריכין לראות שהיו הצימוקין יותר מחלק ששית שצמים. וכתבתי

ישועות חכמה נג נד נח נט דין עשיית יין צימוקין כח 55

לקידוש: (ח) וגם בן הסחיפה עד הקידוש או הברלה. יחזיקו במקום קר. כרי שלא יהיה בו שום חיסוך. ויהיה כשר מן המוכתר:

נד דין עיקר ומפל:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) שותה י"ש ואוכל גם מיני כסנין כו' צריך לברך על שניהם כו' שהרי כוונתו לשניהם. אבל אם אוכל פת כסנין עם גבינה או שאר דבר דלת בו. אע"פ שהם גם כן חביבים עליו. והוא תאב לאכול אותם. מכל מקום מברך רק על הכסנין לבד. דמסתברא שהכסנין הוא עיקר אצלו (מגן גבורים סימן ר"ח ומשנה ברורה סימן רי"ב): (ב) ונראה לחלק בין דין זה. למה שכתב המחבר באוכל פת כסנין ושותה י"ש או קאפ"ע. שצריך לברך על שניהם. דשם היו זה אוכל וזה משקה. ואין להם התחברות יחד. סמילא כשכוונתו לשניהם צריך לברך על כל אחד בפני עצמו (ועיין לקמן במסמרה השלחן סק"ו ו' ונראה שכן הוא דעת הפוסקים): (ג) ומה שכתבנו דבאוכל כסנין עם גבינה או שאר דבר לפתה שיברך רק על הכסנין. הוא רוקא כשאוכל כל הגבינה או שאר הדבר עם הכסנין. אבל אם חפץ לאכול רק קצת עם הכסנין וקצה לבד. בזה אנו רואים שהוא גם כן עיקר אצלו. ולכן לאחר שיברך על הכסנין ואכל קצה. יברך על הגבינה או שאר הדבר ויאכל ממנו קצה לבד. ואחר כך יוכל לאוכלם יחד: (ד) ואם יאכל מהגבינה או שאר הדבר כוית בפני עצמו. יברך גם כן בורא נפשות. אחר שבירך על המזיה על הכסנין אם אכל ממנו כוית או יותר. (עיין בשערי תשובה סימן ר"ח סעיף י"ג בשם הברכ"י ויפ"פ על דברי השלחן ערוך שם. ומה שכתבו שם. ומה שכתבתי כאן הוא כעין הכרעה ברעת כל הפוסקים):

נט דין ברכת שהחיינו:

במסמרת השלחן סק"ה (א) אם קנה בגד ועשה ממנו מלבושים כו' מברך שהחיינו בעת לבישה הראשונה כו' יכול לברך כל זמן שלא פשטו. והנה הדרך הוא כשהחיינו מביא מלבוש חדש מהפירה. לובש אותו דרך עראי לידע אם אינו חסר עוד אזיה תיקון ואם יוכל לידך בו. ופושטו תיכף. ולאחר יום או יומים או בשבת לובשו לידך בו: (ב) ואמר לי רב אחד שזה שרובשו

חוסן ישועות

בתפירת השלחן נשם סידור דרך החיים למשפחה כמו שכן בשעת נתינת כמים. עיין שם וביד אפרים דמשינים על הכבוד שור שמקיל קלת משיעור הנ"ל: (ב) וכשרוצה למדוד. אין לשער הצימוקים כך. כי יש הרבה חלל בין הצימוקים. עיין באורח חיים סימן תפ"ו לדרך למען חלל האויר שכן הדיקו: (ג) ולכן יש למדוד כמבואר באורח חיים סימן ר"י וסימן תנ"ו למדוד שיעור כוית ורביעית ושיעור חלה. וכלעיל בכללים קודם סימן א': (ד) וכתב בספר ארץ חמדה באזהרות סימן י"ד ששיער לדרך לטול ערך ששה לוי"ט פול"ט לרביעית מים עכ"ל: (ה) ואם כוונתו לרביעית מים ברביעית של מדינת פול"ט הוא מכון. כי אינו מדדתי על פי שיעור הנ"ל. ומאחזי דבשולקין חזי ליעור צימוקים. מותר ליתן לחוכו שני קוויטרל"ך מים וחצי כריות. והקוויטרל"ך הם חמדה של פול"ט: (ו) וצריך לזהר שלא יאכלו הקטנים מהצימוקים בלופן שיחשך השיעור. ואם אירע שאלכו מהצימוקים יחסרו מהמים לפי ערך שיעור שאלכו: (ז) והנה ראיתי בספרים שנתחדשו עתה דים מחמירין להרבות הצימוקים ולמטע המים משיעור הנ"ל: (ח) ולפענ"ל אין להכביד על ישראל להחמיר יותר משיעור הנ"ל. שהוא מוסכם להתיר על פי דעת הפרי מגדים והבבא שור ודרך החיים ושערי תשובה ויד אפרים ובעל קיצור שלחן ערוך אשר דבריהם נתפשטו בנפלא. בכל עניני הוראה: (ט) וכמבואר ביורה דעה סימן רמ"ב בש"ך שם בהוראות איסור והיתר סעיף ט' לאסור להחמיר בחומרא יתירה. שלא יהיה חומרא דאחי לדי קולא במקום אחר: (י) ועיין לעיל סימן מ"ז שכתבתי לזהר לקנות יין טוב מאדס נאמן שידע דביורו שהוא כשר. ונעשה באופן שמוחר לברך עליו בורא פרי הגפן: (יא) ולכן אם קשה לו לקנות יין טוב כד"ל. יעשה לעצמו יין צימוקים באופנים שנתבאר למעלה. ויהיה כשר מן המוכתר לקידוש ולהכללה: (יב) וכן כשעשה יין צימוקים לבית מילה על הברכה וכוס דברכת המזון. וכן כשעשה יין צימוקים בחמורה על הכוס דברכת אירוסין וברכת שאוין וברכת המזון צריך לזהר להניח הצימוקין במים איזה ימים מקודם. באופן שיסחטו הצימוקים אחר ג' מעת לעת. ויהיה גם כן בכל הדברים שכתבנו: (יג) וכן כשעשה יין צימוקים לחג הפסח. לא יניח לבשים ליעוק מים כמה שירצו. רק יעוק בעצמו המים כפי שיעור הנ"ל. ויהיה גם כן בכל הדברים שנתבאר למעלה: (יד) וכביעשה באופן שכתבנו. יברכו ברכת בורא פרי הגפן וכל הדברים על יין טוב וכשר מן המוכתר. ונזכר לכל טוב:

נח סעיף א

(ה) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו כו' היו אומר זה הרים. אחא בספרים דעוב להרים כנשמים בכל עת. וזה עיקר ההיות של הנשמה. ומפקס הדעת ומחכים את האדם כדאיתא בגמרא (ברכות דף מ"ג עמוד ב' והוריות דף י"ג עמוד ב'): (ב) ויהיה לברך ברכת הנשמים קודם שיריה בפעם הראשון. ואז ירית בכל פעם בלא ברכה עד אחר שסיים דעתו מלהרים כשאו"א משם. כמבואר לקמן סעיף י"ב: (ג) ועובלו"מ לפעמים אחר שמרית. הפסוק. כל הנשמה חללה יה הללויה. ובה עות כל חיות והנשמה. להתקדש בקדושתו של השם יתברך: (ד) ועוב לכוין כשעה שמרית נשם ס"ג כזה. יודר די ואו די. ויכוין שהחושט שלו יהיה מרכבה נשם הנ"ל. כי חושט כנמסרית ס"ג (שער היחודים להאר"י ל'). ושם זה הוא סוד העיין והמדע. כמבואר בפרי עץ חיים בהקדמה. וממילא יתברר מהשגח. ונזכר לכל טוב:

ישועות חכמה נחם סב דין ברכת שהחינו

שלוש בשעה שמביא החיים אינו נקרא לבישה כלל. כיון שאינו לובשו לילך בו. ולכן הנם דמות או לברך. כיון שהוא כבר מתוקן ולבוש אותו דרך עראי עכ"פ. מכל מקום אם ירצה להסתכן בהשהחינו על לבישה הראשונה לילך בו. מחמת שיהיה לו או השמחה בשלימות. הרי זה מותר. ואין זה נקרא לבישה שניה. רק לבישה ראשונה כנ"ל: (ג) וכן נראה מדברי הפוסקים כמה שכתבו ללבוש הבגד בשחרית. וכן כמה שכתבו בסיומן ת"ר ללבוש בגד חדש בשעת הקידוש דל"ל ב' דראש השנה. וכן כמה שכתבו להתקוע ילכש ביום ב' דראש השנה בגד חדש אם אפשר. ובודאי בשעות אלו אין הזמן נרמא לדאות אם צריך. עוד איזה תיקון. ומן הסתם היה לובשו גם בערב ראש השנה כשמביא החיים לדאות אם יכול לילך בו: (ד) מכל זה מוכח. דעיקר לבישה נקרא בשעה שלובשו לילך בו. וגם כי או השמחה בשלימות. ובה להבישה הראשונה יברך שההחינו: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (ה) על ספרים חדשים שקנה אינו מברך שהחינו. ומכל מקום כיון דיש אומרים לברך על ספרים שהחינו. יפול פ"י חדשה אם אפשר ויברך שהחינו ויכוין גם על הספרים (סידור דרך החיים): (ו) ואם אין לו פ"י חדשה. יברך על הספרים שהחינו בלא שם ומלכות (פמ"ג וסידור דרך החיים): (ז) וכן בכל מקום שיש ספק. יברך בלא שם ומלכות: (ח) אם גמר ספר בבתיבה בחידושי תורה וכ"ש בהדפסה. יברך גם כן בלא שם ומלכות. שחייב להודות לה' על שזיכהו לזה: (ט) וכן אם עלה לגדולה שנתמנה פרנס או רב וכיוצא. יברך גם כן בלא שם ומלכות. כי חייב על האדם להכיר חסדי ה' ולברך כבוד שמו הגדול על הכל (ספר מחזיק ברכה ושערי תשובה סימן רכ"ג): (י) ועיין בסידור דברי חיים בסוף הור זהב קודם התהלים שיר נחמד. וטוב לאומרו גם כן בשיעור השם יתברך באיזה שמחה:

ס דיני ברכת הראייה:

סעיף א (א) הרואה אילני מאכל שמוציאין פרח מברך. ויהיה לברך ברכה זו. ויהיו שתי אילנות. ויוצאים לשדה לברך: (ב) מאוד יהעצם בכונתו בברכה זו. שהיא לתיקון הנשמות שהם מגולגלות בעצי השדה והעשבים בזמן הזה. ויבקש עליהם רחמים (עבודת הקדוש): (ג) ויותר שיהיה נקי במקום שמברך. באופן שיותר לוטו שם דבר שבקדושה:

ס סגולה להצלחה. ודיני משא ומתן באמונה:

במסגרת השלחן סק"ו (א) ויבקש רחמים ממי שהעושר שלו. סגולה דפרנסה ולהצלחה. שיאמר בכל יום בימי החול פרשת המן. ויהי רצון דלשם. ואחר כך יאמר [א] פסוקים אלו בכונת: (ב) חסדך ה' מלאה הארץ חוקיך למדני. תקרב רגלי לפניך ה' כדברך הביניני. כחסדך חייני ואשמרה עדות פ"ך: סמכני כאמריך ואחיה ואל תבישני משברי. אחלי יכוני דרכי לשמור חוקיך. לך אני הושיעני כי פקודיך דרשתי: (ג) ואחר כך יאמר פסוקים אלו בכונת. דבקתי בעדותיך ה' אל תבישני. יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש. קראתיך הושיעני ואשמרה עדותיך. ראה כי פקודיך אהבתי ה' כחסדך חייני. נר דגלי דברך ואור לנהיבתי. ויבאני חסדיך ה' תשועתך כאמרתך. מעדני ואושעה ואשעה בחוקיך תמיד. את חוקיך אשמור אל תעזובני עד מאוד: (ד) ואחר כך יאמר מוטו דדוד ה' רועי לא אחסר. עד סוף המזמור. ואחר כך יאמר תפלה זו מהרב המסובל רבינו משה קורדוארי זלה"ה. יהי רצון

חזון ישועות

סב [א] פסוקים אלו בכונת. ג' פסוקים ראשונים ר"ת. חת"ך. וזהו שם הפרנסה. וג' פסוקים השניים ר"ת סא"ל והוא שם אחד מע"כ שמות. ורב סודו. ושמנה פסוקים האחרונים ר"ת דיקרנוסא. והוא גם כן שם הפרנסה. ובאמירת הפסוקים ממשיך הפרנסה שיהי' מלך הקדושה. ויקיים בו מאמר רז"ל (אבות פ"ד) חזונו עשיר השמה בחלקו. פירוש שאינו מכלה ימיו בחסיפת הון לנורך אחרים. רק שיעשה מלות ומעשים טובים בחלקו. ויהיה לו שמה מהרכוש כזה וכזה. כמו שכתב בקהלת כחמה מקומות: (ב) בעיני האלה ידוע דברי רבותינו ז"ל בגמרא (בבא מיעט דף מ"ב) אין הכרעה מלייה אלא בדבר הסמוי מן העין: (ג) ובכלל זה שלא להכניס מידר כל מהשכחו ומחשבו בעסק הפרנסה כמו שכתב בספר פרי הארץ דכשמדקדק מאוד כחמהשכח כבשרות בעסק הפרנסה. הפרט נקרא דין. ובחינת האמונה הוא גם כן בחינת דין. וזהו סיבה לדוחקס ח"ו. רק השלך על ה' יתנו חז"ל. עכ"ל: (ד) עסק התורה הוא סגולה להצלחה: (ה) מי שאינו מדבר דברים בטלים ולה"ל מלליה בכל מעשיו: (ו) מי שאומר תמיד אמת הוא מלליה: (ז) ועל ידי וידוי ותשובה בתדירות. הפרנסה כזה נקל: (ח) מי שמקרב את הרחוקים לעבודת השם יתברך. הברכות מסורים בידו: (ט) מי שהוא שמת תמיד כשמהה ממוענת. לא בהוללות וקלות ראש ח"ו. רק כשתם שמחה כעשון על השם יתברך. על ידי זה הוא מלליה: (י) ויריד ליותר מאוד מעצבות וכעס. שלא יעורר הדיון עליו ח"ו: (יא) העוסק בתורה ובליקדק וגמילות חסדים וזכה לעשירות ואריכות ימים (מלוקק מגמרא וספרים הקדושים): (יב) אחת כספרים דהרבה שיה מביא את האדם ליד עניות ח"ו: (יג) וכדרי להסביר ענין זה נעתיק מה שכתב הרמב"ן ז"ל בהקדמתו על התורה וזה לשונו ואלמה המלך עליו השלום שנתן לו אלהים החכמה והמדע הכל מן התורה היה לו. וממנה למד כו'. וראיתי הספר המתורגם הנקרא חוכמתא רכתא דשלמה וכתוב בו כו'. וכעבור כן התפללתי ונתן לי רוח חכמה. וקראתי וכל לי רוח

ישועות חכמה סב דיני משא ומתן באמונה כט 57

רצון כלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהיו מזונותי ופרנסתי ופרנסת אנשי ביתי עם מזונות ופרנסת כל עמך בית ישראל מוכתרים ומאומתים ומצדיקים בדרך. ואל תצרכני לירי מתנת בשר ודם ולא לירי הזנות אלא לירך המלאה והרחבה. עיני כל אריך ישכרו ואהיה נותן להם את אכלם בעתו. פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי: (ה) ועיני כסדרו דברי חיים קודם דיני תפלת המנחה כמרה עצת משובות במימ' ודרך ארץ: (ו) אל יעשה אדם עוד אפילו לנכרי. ואלו דברים מורידים את האדם ח"ו. ואין הצלחה בנכסיו. ואם השעה עומדת לו יהיו נפרעין מורעו (ספר חסידים סימן תתער"ד): (ז) אם הריח אדם פשוט בעולה שהמעתו לבו ולא מרצונו. לא יערב אותו פשוט עם מעותיו. פן יספה הצדיק עם הרשע (שם סימן שצ"ט): (ח) כל אדם שהוא עצרן ומקפיד שלא ירוחו עליו ושלא לוותר לו כלום משלו או לוקח רבית וכסף שד צרי עין פעולם לא יצליחו. ולא אותם שיש בידם ממנו. וכך שיש בידו ממנו או ימות או יעני (שם סימן תתער"ג תתער"ה ובפירושו אורלי שם): (ט) אבל מי שהוא והרין בממנו אצל אחרים שנהנים ממנו והוא שמח. ואינו עצרן אצל אחרים שנהנים ממנו. ומקבל אורחים בסכר פנים יפות. כל אותם שיבא לידם ממנו יצליחו. כמו שהיה ממון של איב. שכל הנוטל פרוטה מאיב מתברך (שם): (י) המלוח ברבית ממנו יכלה. או העושה עולה במדה במשקל ובמסורה ובמסורות ובכל מיני עולות. לבסוף ירדו מנכסיהם ובניהן יתפרדו זה מזה בארץ נכריה ונצרכים לבריות. וגם כל שיהיו חברים

חוסן ישועות

רוח דעת. בחרתי בה יותר מן השנע והכסף כו'. וכן אמר בו הכתוב ותרב חכמת שלמה כו' עכ"ל. ועתה נדון לי ספר הנ"ל. ונקרא בשם חכמת שלמה. וכתוב שם בהשער ובהקדמה שהוא מן שלמה המלך ע"ה. ומביא שם בהקדמה דברי הרמב"ן ו"ל עוד ספרים שכן הוא: (עו) וזה לשון ספר הנ"ל (בסימן ע"ו). ותחת זאת האכלת את עמך דגן שמים. ותמנע להם משמקים מן הלבלב כו': (עז) ואשר לא המסו האש וחס אור השמש משע וגמס. להודיעם כי טוב להודות לך לפני שמש ולברכך עם אור הבוקר: (עז) ותקות נכל נמס בקרת החורף ויגיר כמים הנשפכים ארצה עכ"ל: (יח) וכתב בהפירוש שם ואשר לא המסו כו'. יבאר הטעם לאיזה סיבה נהיה טעם הנך שכתב לחוט ואספן לחוט בלש כמו שכתוב בפרשת בבלת את אשר תאספו אפו ואת אשר תבטלו בשלו ואת כל העודק הניחו לכל למשמחת עד הבוקר. ועם כל זה לא נמס מהאש: (יט) ואף על פי כן נמס מחוס השמש (ומביא שם ראיות מהפסוקים דחוס השמש מורה שהוא עת זאת השמש על הארץ). וגילה לנו שלמה המלך ע"ה סיבה זו כדי להודיעם להודות להשם ב"ה ולקבל עול מלכותו ויראתו בבוקר. וזה חיוב קריאת שמע ותפלה כמו שנאמר (תהלים ע"ב) ייראוך עם שמש וגו': (כ) ותקות נכל נמס כו'. איש הכפוי טובה נקרא נכל. והודיע שלמה המלך ע"ה שעל ידי השמח המן לאחר יציאת התמה למד לדורות. כי תקות איש כזה נמס בקרת שהוא עת החורף ועת יחס השמש נגד כמים ולא יאשר ממנו. כמו כן המן שנמס וגמס למאמרי קום ממטתם להודות לה' על טובו וחסדו. והם כפויי טובה. ולכך תקוהם תאבד עכ"ל:

(בא) ואיתא במדרש רבה פרשת וירא ובגמרא ברכות דף כ"ז וחס השמש וגמס בארבע שעות על היום. וכתב בפרש"י בגמרא שם שלא היו לוקטים אלא בשלש שעות ראשונות עכ"ל: (בב) ומה שכתב בפרש"י פרשת בהעלותך (י"א פסוק ח') לא ירד ברחים ולא בקדירה כו'. כבר תמה על זה המהרש"א בחידושי אגדות בגמרא (יומא דף ע"ה) דהא איתא בגמרא שם לדקיים להם. בינונים עונות. רשעים עתו ברחיים וסרים שם לדינונים ירד להם לעשות עונות ולאספן. ורשעים הולרכו גם לעתו עכ"ל. ועיני בספרי תשענות חיים בעיני זה. וכבר הבאתי לעיל הפסוק את אשר תאספו אפו וגו'. דהיה נאספה ומבוטל: (כג) והנה התורה היא נחיתת ופרשת המן הוא מסוגל לפרנסה לדורות. כמ"ס דל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יבא לעולם לירי חסרון מזונות. ולא יתמעטו מזונותיו (ירושלמי פרישה רבינו בחיי): (כד) ממילא הודיע לנו השם יתברך בתורה שאף מי שאינו קם בחלות לילה יאספן עכ"פ באשמורת הבוקר להודות ולהלל להשם יתברך בשירות ותשבחות ובקריאת שמע ותפלה בזמנה. וזה מסוגל מאוד לפרנסה. כמו שהוכיח לעיל מהמן: (כה) אבל אם יש הרבה עד שמאחר קריאת שמע ותפלה קשה לפרנסה ח"ו. כדלעיל ס"ק י"ב: (כו) וזוה מדויק הפסוק (שפלי כ') אל תאבה שנה פן תורש ספק עיניך שבע להם. דלכאורה יש לדקדק כמה דבר ספק עיניך שבע להם. וכי בפסוקים עינים לבד שבעים בלש. והיו ליה לכתוב ספק עיניך ועשה מלאכה ושבע להם: (כז) אכן הענין הוא כמו שכתבתי לעיל ס"ק י"ב דברי הרמב"ן ו"ל דשלמה המלך ע"ה למד ההקמה מן התורה. וכן פסוק זה למד מן המן שנמס בחוס השמש ולא בלש כנ"ל. להורות לנו שהקמה בבוקר להודות להשם יתברך ולקבל עליו עול מלכותו יתברך בק"ש ותפלה הוא מסוגל לפרנסה: (כח) ולזה אמר ספק עיניך שבע להם. ולא אמר ספק עיניך ועשה מלאכה. כי בלאות אסור לעשות מלאכה בבוקר קודם התפלה. ממילא אין בזה הלאכה. רק כוונתו ספק עיניך לשון ספק ותכמה לקום ולהגות בפסוקים וספרים הקדושים להודות להשם יתברך ולומר קריאת שמע ותפלה בזמנם. וזוה יקוים בנו מה שכתוב בפרשת המן ובבוקר תשבעו להם. וקאי על הפרנסה שנקרא בשם להם: (כט) ולכן צריך לומר שלא לישכב בעל על מנתו. רק לקום באשמורת הבוקר ככל מה דאפשר. להודות להשם יתברך. ולומר קריאת שמע ותפלה בזמנם. וזוה מזה לפרנסה ולכל טוב:

[ב] בקיצור שלחן ערוך ספיק י"ג (א) ואסור להשיג נבול רשעו. מה שהתמרחו לעיל באזהרה בתחלת הספר שלא להעתיק אפילו ענה אחת כו' להדפיסו בסתם כו'. הוא מפני שאיננו לחיות מחברי ספרים שהעתיקו בסתם מספרי מסגרת השלחן ולקוטי שושים. ולא היה ישר בעיני מהמת שהיה חסר בעיני העתקה: (ג) והנה מה שאני כותב בדפוסה חמי מברר ההלכות ודינים עם כמה רבנים גדולי ישראל בעזרי. ובכל מינה שאני

ישועות חכמה סב דיני משא ומתן באמונה

חבריהם וכל הנדלים אליהם יכלה ממנום וכל שיהיה מסייע להם. (שם סימן תתקע"ז):
(יא) וכובשי שכר שכיר. והקונים גניבה. והעוברים גזירה של מלכות. מסינים ילך לאיבוד.
לכן יזהר אדם מלקבל אותו ממון ביד מי שהיה בו להריות (שם סימן תתקע"ח): (יב) אבל
הנושא ונותן באמונה נכסיו מהבדלים והקדוש ברוך הוא מוסיף לו פרנסתו. ונקרא צדיק.
שנאמר וצדיק באמונתו יחיה (שערי הקדושה חלק ב') :

מן הלכות נדרים ושבועות:

בקיצור שדחן ערוך סעיף א' (א) איך תהי רגיל בנדרים. מי ששירי בצער אל ימחר ואל יקפץ
בנדרים. אלא יחשוב תחילה שמא יתחרט (ספר חסידים סימן ת"ב): סעיף ב' (ב) וכן
יתרחק מן השבועה. לא ישבע אדם בחיי בניו. ולא יאמר כך אוכה לעולם הבא. ולא ישבע
אדם כלל (ספר חסידים סימן תמ"ז ובמפרש שם): (ג) גם יזהר שלא לישבע בחיי נפשו (ספר
נגיד ומצוה חלק ב'): (ד) מי שרגיל לישבע ואין אדם מוקיעו לירי שבועה. אסור לדבר עמו
(ספר חסידים סימן תי"ז): (ה) אחר היה מחויב שבועה לנכרי. אמר מה אעשה אם אשבע
באמת ואוציא כספי מידו אתן חציו לצדקה. אמר לו החכם אפילו אם תהן כולו לצדקה ועוד
תוסיף משלך. מוטב שלא תהן לצדקה ולא תשבע אפילו באמת. כי כמה כרכים נחרבו עבור
שבועה אמת (שם סימן תי"ח): (ו) ועיין בקב הישר פרק נ"ז מענין תקיעת כף שהוא חסור
מאוד: (ז) ועיין בחת"ם סופר חלק ח"מ סימן צ' שמביא הרבה ראיות שלא לישבע אפילו
באמת: (ח) ובספר ערוך השלחן בחי"מ סימן פ"ז כתב דבירושלמי פרק ו' דשבועות איתא.
דגם בשבועת אמת יש סכנה. ולכן צריך להרחיק מזה בכל היכולת:

סח דברים שצריך לזהר בדרך:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) מרס צאתו דרך יש לו ליתן צדקה. כתב מהרי"ר הרוצה
לילך לדרך. כשיצא יניח ידו על המזוזה. ויאמר בשםך מל אמלה. כי מל בגמטריא
כוזו. ובכל עת שיצא מן הפתח יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי צ"ח ה' צילי על יד ימיני
ה' ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עתה (דרכי משה ביוזר דעה סימן רפ"ה. ובענין זה כתבו
ברמ"א ושי"ך שם): (ב) פירוש בשםך מל אמלה. בעזרתך אהיה מסוכך במל (במספר של יום
א' דפסח בהפירוש שם): (ג) מל בגמטריא כוזהו. והם אותיות שניות שאחר שם הוי"ה ביה
(מקדש מעט). ועיין במה שכתבתי לעיל סימן י"א סעיף כ"ד עוד מענינים אלו: (ד) [א] כשאדם
הולך סביתו לדרך ושכח איזה דבר. לא יחזור לביתו. רק יעמוד לפני הכית לשאול מה שצריך
(צוואת רבינו ירודה החסיד ו"ל): (ה) והמטע בזה רבשיצא אדם לדרך השכינה הולכת לפניו
(כראיתא בזה"ק) ואם כן כאשר ישוב לביתו הרי הוא מניח זווגא עלאה דשכינתא. ועביר
קלנא ח"ו. ולכן מן הראוי שלא ישוב עתה (ספר אנרא דפירקא): (ו) והנה ירוע דבכל דבר
צריך הוסנה. ולכן מרס צאתו לדרך יש לומר פסוק זה בכוונה: (ז) (דברים י"ג) אחריהם
תלכו ואותו ירואו ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תבדקו: (ח) ואמיתם
פסוק זה מרס צאתו והתפלה הנ"ל כשיניח ידו על המזוזה ותפלה הדרך והפסוקים. יהיה הכנה
והזמנה [ב] שהיה השכינה עמו בדרך. ומסילא יהיה נשמר מכל רע. ויצליח בדרך:
(ט) המלוח לחבירו כשיצא לדרך יאמר ברכת כהנים אם המקום נקי. ולחולכי דרכים ובפומ
במקום סכנה טוב לומר "אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי" סופי תיבות לוי"ה (ספר דבש לפי):
בהבו

חוסן ישועות

שאני כותב אני מדקדק בכל היכולת. שלא יהיה בזה שום סתירה מהפוסקים. ובכל מה שהנחתי דברי הפוסקים
דקדקתי להעתיק בלשונם ממש ככל מה דאפשר: (ג) אכן כשמעתיקם בהסר ויחיר ח"ו. יוכל לבזבז לירי ממש
ח"ו בעיקר כוונתי בזה הדיון ובפעמינו: (ד) ולכן למיגדר מילתא כתבתי שלא יעתיק עוד שום אדם וזלתי אפילו עלה
חתמת מחוק הספרים שכתבתי לתוך ספר אחר להדפיסו בסתם: (ה) גם על פי שני בזה על פי שני שדרשו רבותינו ו"ל
בתלמוד מומר ס"א. וכמו שהעתיקו דבריהם בספרי חוספת חיים ע"ס: (ו) רק אל ירע להעתיק חז"ה דברים
מחוק הספרים שהנחתי יהיה כתוב ע"ס. כן כתוב במסגרת השלחן או בלקוטי טשניס, או השם של שאר הספרים.
וממלא ישמרו עמם להעתיק כל הדיון ככתבו ולשון בטעמו. ולא בנרעון ושינוי לשון: (ז) כי צריך לזכות לחזינו
בני ישראל לשמור ולקיים כל המצות על אמתתן. בעזרת השם יתברך: (ח) וכל זה לענין להעתיק עלה חתם או
יותר קצת. אבל חלילה להדפיס ספר על שום ספר מספרים שהנחתי בלתי ידיעתי ורשותי ובלי כתי. דזה אסור
הן כד"ו או כדל"ה כידוע. ולהשומע יוועס ותבוא עליו כרכת טוב:

סח [א] כשאדם הולך. סגולה למי שצריך לרכוב. שלא יכשל הסוס. ולא יסול רוכבו. אזי תיכף כשחרכוב
חמחר פסוק (תהלים ל"ז) נדקדך כהריני אל משפטיך תהום רבה אדם ובהמה חושע ה'.
ותכוין לשם דמעה היולא ממנו. ד' מאדס. מ' מכהמה. ע' מחושע. ה' מהו"ה. בטיקוד בכהמה. ובשעולה על
הסוס תכוין צ"ח בזה. והוא דקדק ומוסר (שער היחודים להארי"ל ובש"ס הארי"ל): (ב) גם כשנוסע בעגלה ע"ב
לומר זה בכוונה הנ"ל אם המקום נקי בלשון שמוח לומר ע"ס דבר שנקדשה:

[ב] שתהיה השכינה עמו. כדאיתא בזה"ק פרשת בראשית (דף מ"ט עמוד ב') האי מתן דנפיק לארחא יסדר
לנותא קמי קודשא בריך הוא בנין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יסוף לארחא כו'. כיון

סמך דיני תפלת מנחה :

תוסן ישועות

סמ [א] והיר כלליתא למנחה, גם כוונה פירשתי ויחי (דף ר"ל) כתב וזה לשונו, ובשעתא למנחה דדינא שריא

ჩვენ

ישועות חכמה סט דיני תפלת מנחה

שמתפללין מנחה סמוך ללילה. ומכל מקום לכתחילה צריך להקדים [ב] ולהתפלל מנחה עם שקיעת החמה עכ"ל. וכן נהג רבינו האר"ל: (ג) ואם אי אפשר לאסוף או ציבור להתפלל. יובל להמתין בהשמונה עשרה עד לערך חצי שעה קודם צאת הכוכבים: (ד) כי צריך כל דבר ליותר לגמור השמונה עשרה עד המבדק את עמו ישראל בשלום קודם בין השמשות אר"ם עכ"ל. שהוא לערך רביעית שעה קודם צאת הכוכבים: (ה) וגם הציבור צריכין ליותר שיגמור הש"ץ השמונה עשרה עד המבדק את עמו ישראל בשלום. עכ"ל רביעית שעה קודם צאת הכוכבים: (ו) ואם אין נוהרין בזה. יש לחוש לכמה איסורים כמו שכתבתי בחוסן ישועות: (ז) ואם הציבור מתאחרין. וקשה לו להתפלל ביחידות. יאמר בפני עצמו הקרבנות ואשרי ויתחיל שמונה עשרה. באופן שיגמור עד המבדק את עמו ישראל בשלום לערך רביעית שעה קודם צאת הכוכבים. וכשיגיע לאלהי נצור יבול להאריך בתפלות ותחנונים שירצה עד שיחפלי הציבור גם כן שמונה עשרה. ורחמנא לבא בעי: (ח) וכל זה לנהוג בקביעות. אבל אם נודמן לפעמים שנתאחרו על ידי איוה סיבה. מותרים בין יחיד בין צבור להתפלל מנחה עד הלילה באופן שיגמור עכ"ל עד המבדק את עמו ישראל בשלום קודם צאת הכוכבים: (ט) וכשאירע שנתאחרו כל כך. לא יאמרו הקרבנות והקמורת. ואם אין שהות לא יאמרו גם ואשרי. כי העיקר הוא לומר השמונה עשרה בזמנה. ועיין לקמן עוד מענין זה: במסגרת השלחן סק"ב כתבתי דיש להחמיר בתכשיל מחשבת מיני דגן שלא לאוכלו קודם מנחה. (י) ומכל מקום אם אינו קובע עליו רק שאוכלו דרך ראי מותר (דרך החיים) וכן נראה דעת הפמ"ג סימן רל"ב ס"ק י"ב. ואף בדכוכה מחמירין להצריכו סוכה כדלקמן במסגרת השלחן סימן ק"ה סק"ב. מכל מקום ששאוכלו דרך ראי אין לחוש שמהמשך: בקיצור שלחן סעוף ו' (יא) אם השעה דחוקה וקרוב ללילה מתחיל הש"ץ מיד אחר קריש השמונה עשרה בקול רם. בספר נגיד ומצוה כתב דהאר"ל היה נוהג אפילו אם היה אחר שקיעת החמה ואפילו היה ערב שבת. עם כר זה לא היה מניח לאמרה בקול רם. אלא בלחש ואחר כך בקול רם עכ"ל. וכעין זה כתב בפני ע"ז חיים: (יב) ואין בזה סתירה למה שכתב המחבר. כי שם איירי שהיה אחר שקיעת החמה. ומכל מקום היה עדיין שהות הרבה עד הלילה. אבל כאן איירי דהשעה דחוקה וקרוב ללילה. ואם יחזור הש"ץ השמונה עשרה יאמרנה בלילה שאינו זמן מנחה כלל. לכן לא יתפללו אלא פעם אחת קודם הלילה: (יג) עוד כתבו בפני ע"ז חיים וספר הכוונות ובספר נגיד ומצוה דהאר"ל היה נוהג לשלם שכר שכיר קודם תפלת מנחה. ולפעמים היה מתעכב עד אחר שקיעת החמה והיה משלח רכאן ולכאן לבקש מעות עד שישלם שכר שכיר ואחר כך היה מתפלל מנחה עכ"ל: (יד) גם במשנת חסידים כתב ולא יתפלל אותה עד שישלם שכר שכיר אם הוא חייב. ואפילו אם יצטרך לאחרה עד אחרי שקיעת החמה כדי לבקש מעות לשלמו

חוסן ישועות

אלה בתפלת המנחה. ולכאורה קשה דילמא אם היה מתפלל זה כשחזרה היה גם כן נענה: (יא) אלה הכוונה בסגולת תפלת מנחה הוא לזה לאורות דרך האמיני לעבוד את השם יתברך. ובוודאי גם אלו צריכין לענין זה כב"ל. ולכן צריך ליותר מאוד בתפלת המנחה: (יב) ויש לומר בזה על פי מה דאיתא בגמרא. וכוה"ק דלעיל ועל דא זמן ללוחא דמנחה יתכן תקין לה עכ"ל. וידוע כי מדתו הוא מדת הגבורה והפחד. והגבורה דקדושה מזכירה כל החיובים והמדות רעות. להיות פחד ה' ויראתו על האדם. ולידע כי ה' הוא האלהים. ולעבוד אותו באמת ובשמה: [ב] ולהתפלל מנחה עם שקיעת החמה. בגמרא ברכות (דף כ"ט עמוד ב') איתא אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מזה להתפלל עם דמיוני חמה ואמר ר' יוחנן מאי קראה (תהלים ע"ב) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. לייטי עלה כמעברא אמאן דמנלי עם דמיוני חמה. מ"ט דילמא מיטרפא ליה שעתא: (ג) ופרש"י. עם דמיוני חמה. תפלת יוצר עם הין החמה. ותפלת המנחה עם שקיעת החמה: לייטי כמעברא. על מי ששהא תפלת המנחה עד דמיוני חמה. שחא תטרף לו השעה על ידי אונס ועבר הזמן עכ"ל: (ד) והכתיב יוסף סימן רל"ב כתב בשם הגהות מיימוני ועתה נהגו העולם כרבאן להתפלל עד הערב. ובר' יוסי כו'. ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מזה להתפלל עם דמיוני חמה. ואף על גב דלייטי עלה כמעברא. הני מילי מאן דמאחר ספי אבל קודם ביאת שמש מעט שפיר דמי. כדאמרין בירושלמי ר' יוסי הוה מנלי עם דמיוני חמה כו' עכ"ל. גם בגמרא שבת (דף ק"ה עמוד ב') איתא אמר רבי יוסי יהא חלקי מתתפללים עם דמיוני חמה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מזה להתפלל עם דמיוני חמה. אמר רבי יוסי מאי קראה ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים עכ"ל ולא הביא שם כלל הא דמעברא: (ה) ובפרש"י חיים ונשי הארז"ל ובספר נגיד ומצוה כתבו שהאר"ל היה נוהג שלא להתפלל מנחה אלא עם שקיעת החמה: (ו) וכן כתב בספר משנת חסידים שיעקר תפלת המנחה צריכה להיות סמוך לשקיעת החמה מעט עכ"ל. וכן כתב בסידור הארז"ל דמהר"ש: (ז) ולפי זה צריכין לומר דהאר"ל פסק כר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ובר' יוסי ובר' יוסי בירושלמי ובגמרא דמזה להתפלל עם דמיוני חמה כב"ל. ומצינו בגמרא (ברכות דף ג') דליליה הנביא א"ל קרא לר' יוסי רבי. והוא היה מתפלל עם דמיוני חמה כללשיל: (ח) ואע"פ דמשנן בגמרא דברכות נראה שלא אחר כל כך. מדהביא דברי מעברא לכסוף. ורבינו הארז"ל ודאי אינו חולק על הגמרא. יש לומר כעין שכתב בהג"מ הני מילי מאן דמאחר טפי עכ"ל. ולפי מה דפסקין כרבאן דתפלת המנחה עד הערב. והארז"ל היה מתפלל עם שקיעת החמה. והרי יש משקיעת החמה עד אלה הכוכבים וזמן הרבה. ואין לחוש עוד דילמא מיטרפא לי שעתא כל כך. וזה לשון הפמ"ג סימן רל"ב באל"ה סק"ב בקריאת שמו מזה מיד באלה הכוכבים. וכתב הבלוש זריזון מקדמין כו' ובתפלת

דשמו עכ"ל: (טו) וכל זה הוא דוקא אחר שקיעת החמה. שיש עוד שהות הרבה להתפלל השמונה עשרה קודם בין השמשות דר"ת. וכמו שכתבתי לעיל סעיף ב' עיין שם: (טז) הארז"ל היה מתפלל מנחה במסילת ותפילין דרבינו תם או דשימושא רבא. וכן נהג רבינו מהר"א ז"ל להתפלל מנחה בתפילין דרבינו תם (ספר פרי עץ חיים) וספר נגיד ומצוה ושלחן ערוך (ארז"ל): (יז) וכן כתבו במשנת חסידים ואור צדיקים וסידורי הארז"ל דלבוש מלית ותפילין דרבינו תם במנחה. כי הם מכניעים החיצונים: (יח) וכבר נתפשט מנהג בארץ ישראל דלבוש מלית ותפילין במנחה (אור צדיקים): (יט) קבלתי ממורי ז"ל שלא להניח תפילין בערב שבת במנחה. כי כבר נתנוצץ קדושת שבת (ספר אור צדיקים). וכן כתבו בסידורי הארז"ל דמהר"ק ודמהר"א ש בשם הרב המקובל רבינו משה קורדוארי ז"ל. ובמשנת חסידים ושלחן ערוך הארז"ל כתבו להניח אפילו בערב שבת במנחה: (כ) ומי שמתפלל מנחה ביחידות. כגון שדר בכפר. או שהציבור מאחרין להתפלל מנחה והוא מהפליץ בכיתו. טוב לנהוג כן בימי החול. אם יש לו חדר מיוחד. להתפלל מנחה במלית ותפילין עם שקיעת החמה: (כא) כדאיאת בגמרא (שבת דף ק"ח עמוד ב') אמר רבי יוסי יהא חלקי ממתפללים עם דמדומי חמה. וכמו שכתבתי בחוסן ישועות באריכות: (כב) וכמו שנהג רבינו הארז"ל להתפלל מנחה עם שקיעת החמה במלית ותפילין. כי זה מביא קדושה להאדם: (כג) ואע"פ שאב"כ כבר ביום. מכל מקום אם יודע בבירור שיש לו גוף נקי. יניח מלית ותפילין דרבינו תם במנחה אם מהפליץ בביתו ביחידות כנ"ל. דהרי בזמן חכמי הגמרא היו הולכין כל היום בתפילין: (כד) ויהפליץ מלה במלה בכוננה וישפוך שיחו לפני השם יתברך שיעזור לו להורידו בדרך האמת בכל הענינים. ושיהיו כל מעשיו וסחשבתו ודיבורו לרצון ולנחת רוח לפניו יתברך. כמו שכתבתי לעיל בחוסן ישועות דמגולת תפלת המנחה הוא לענינים אלו עיין שם:

בקיזור

חוסן ישועות

ובתפלת המנחה כל כמה דמאחרין (עד סמוך לביאת השמש) עדיף עמי כמו שכתב הכותב יוסף כאן מזה עס דמדומי חמה עכ"ל. והרי אתה רואה גם דעת הפוסקים להתפלל עם שקיעת החמה במנחה הארז"ל. ובתפלת ערבית גם דעת המקובלים להתפלל מיד בלאת הכוכבים כמו שיבאר לקמן בסיון ע': (ט) וארין לומר לדעת הארז"ל והסמ"ג כוונת הגמרא שהביא לבני מערבא הוא רק לזה שלא יתפלל לכתחילה בקביעות סמוך ללילה דלמא יודמן דמטרפא ליה שעתא על ידי אונס ויעבור הזמן וכדפרש"י ז"ל: (י) ומה שביאר בדרכי משה ומג"א דמהר"א ליה מתפלל מנחה בשעת הדחק סמוך ללאת הכוכבים ע"כ. הוא דוקא לפעמים בשעת הדחק. אבל לא לנהוג כן בקביעות. מחשש דמערבא הל' (יא) וכחז מהר"א בסידור דקוים הכנסת שבת דלענין חפלת המנחה שהוא מדברי סופרים אין למחות ביד המקילין בין בחול בין בשבת. ובפרט בשעת הדחק בימות החורף. שהיום קר. וכמו שמצינו שהתירו חכמים איסור שבת מדברי סופרים בבין השמשות בשעת הדחק ולגזור מזה שובת עכ"ל: (יב) מביאר מזה להתפלל מנחה בבין השמשות יא שני השמות. אחד דהא בין השמשות הוא ספק לילה לכתחילה בקביעות: (יג) וכשמחפלין מנחה בבין השמשות הוא דוקא בשעת הדחק. אבל לא לנהוג כן ובלילה ודאי אינו זמן מנחה. והב' דהא הגמרא הביא דברי מערבא שלא לאחר כל כך. וכמו שכתבתי לעיל סק"ד בשם הגהות מיימוני ובית יוסף: (יד) ובספר סדר זמנים יישב כל הקפיות שהקשה בשגת אריה שהביא השערי תשובה סימן רל"ג. ולכן החזיק בספר סדר זמנים בשעת הפוסקים להתפלל מנחה קודם שקיעת החמה. והביאם בספר משנה ברורה. ופסק שם דבדיעבד יוכל להתפלל עד רבע שעה קודם ללאת הכוכבים כנ"ל. ועיין בזה שכתבתי לקמן סימן ע"ה דלענין שבת צריך לפסוק העיקר כדברי הגאונים דמשמשתק החמה היו בין השמשות. וצריך להדליק הנרות קודם שקיעת החמה. אכן לענין תפלת המנחה דודאי מי שיש לו ליבור להתפלל עם שקיעת החמה כמו שנהג הארז"ל בסתם. מה טוב. אבל מחמת שאי אפשר לחפוף אז הליבור מוכרחין לתשוש שיטת ר"ת לענין מנחה. דבין השמשות הוא לערך רביעית שעה קודם ללאת הכוכבים. ואין זה סתירה. דהרי הוא כלל בידינו בענין הוראה דכדלחזירייתא הלך אחר המחמיר. וכדברי סופרים כגון לענין הזמן דמנחה. הלך אחר המקיל. וכעין שכתב מהר"א שהבאתי לעיל סק"א. והרי הארז"ל בצמנו התפלל לפעמים אחר שקיעת החמה כמו שהבאתי ביצועות חכמה. וכמ"ס מהרי"ב בברכת אברהם רבה דהלך ש' לו שורש למעלה: (טו) ומה שכתב רמ"א סימן רל"ג דבדיעבד או בשעת הדחק יאלץ אם מהפליץ מנחה עד הלילה דהיינו עד ללאת הכוכבים עכ"ל. כחז הפמ"ג באש"ל אברהם סק"ז וזה שכתבתי דר"ת שנתבאר בסיון רס"א שהיה לערך רביעית שעה עיין סימן רס"א עכ"ל. וכוונתו לשיעור בין השמשות דר"ת שנתבאר בסיון רס"א שהיה לערך רביעית שעה קודם ללאת הכוכבים. כדלקמן במסגרת השלחן סימן ע"ה חלק א': (טו) והרי אתה רואה דעת כמה פוסקים דאפילו בשעת הדחק אין להתפלל בבין השמשות דר"ת שהוא לערך רבע שעה קודם ללאת הכוכבים: (יז) ומכל מקום לענין מעשה כגתאחר לפעמים על ידי איזה סיבה עד רבע שעה קודם ללאת הכוכבים. יש להחיד לו להתפלל אז. כמו שראתה בסק"ז מהר"א בסידור שהבאתי לעיל סק"א: (יח) אבל שכתבתי לעיל להתפלל בחור הרבע שעה קודם ללאת הכוכבים. אסור לדעת הפוסקים והמקובלים. כמו שביארנו לעיל בסק"ג י"ג מכמה פעמים. וכמו שהבאתי לעיל דברי הפוסקים: (יט) וכתבו בשלחן ערוך סימן רל"ב ובמג"א ופמ"ג מהר"א סימן פ"ט וסימן קכ"ד שצריך לגמור כל המזמורה עשרה בתוך הזמן תפלה. בין בשחרית בין במנחה. וזהו שכתבתי כל הדינים שכתבתי ביצועות חכמה בעצמם. בעזרת השם יתברך:

בְּקִיצוֹר שִׁלַּח עֲרוּךְ סֵפִי א' (א) וּבֵין מִנְחָה לְמַעֲרִיב עוֹסֵק בְּתוֹרָה, אֵיחָת בְּנִמְרָא בִּרְכוֹת (דף ר' ע"ב) שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם כּאֵן מִן הַשֶּׁדֶה בַּעֲרֵב וְאוֹמֵר אֶלֶךְ לִבִּיתִי וְאוֹכֵל קִמְעָא (פִּירוּשׁ מַעֲסֵ) וְאַשְׁתֵּה קִמְעָא וְאִישָׁן קִמְעָא וְאַחֲרֵי כֵךְ אֶקְרָא קְרִיאת שְׁמַע וְאַתְפַּלֵּל וְחוֹמְפֵתוֹ שִׁינֵה כו'. אֲבָל אָדָם כּאֵן מִן הַשֶּׁדֶה בַּעֲרֵב. כִּנֵּנִס לְבִית הַכִּנְסָת. אִם רִגִּיז לִקְרוֹת קוֹרָא. וְאִם רִגִּיל דְּשִׁנוֹת שׁוֹנֶה. וְקוֹרָא קְרִיאת שְׁמַע וּמַתְפַּלֵּל כו'. (ב) וְכֵן יִנְהוּג כֵּל אָדָם שִׁיחַפֵּלָה בְּבֵית הַכִּנְסָת מִנְחָה [א] וְלַמַּעֲרִיב בּוֹמֵנִס. וּבֵין מִנְחָה לְמַעֲרִיב יִסְמֹק בְּתוֹרָה, לְחַבֵּר הַלֵּילָה עִם הַיּוֹם בְּתוֹרָה. שְׁהוּא עֵינֵן נִדּוּל: (ג) וְלֹא יִשְׁרִיד אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּאִיּוֹה עֵסֵק אוֹ בְּדַבְרִים כְּטָלִיס קוֹרֵס מִנְחָה וּבֵין מִנְחָה לְמַעֲרִיב. כְּדִי שֶׁלֹּא יִבְדֵּל אֹתוֹ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. וְיִכְפֹּל לְכוּיִן כְּרִאוּ: (ד) וְכַתֵּב בְּפָרִי עֵץ חַיִּים שַׁעַר מִ"ו דְּכַפִּי מַה שִּׁיכוּיִן בְּתַפְלָתוֹ בְּעֶרְבִית יִהְיֶה עֲלֵיהִי בְּלִילָה לְמַעֲרֵב

ע [א] ומעריב בזמנא. כתב בשערי תשובה סימן ר"ה דכתבו בשם האר"י דיש להתפלל כל ה' תפלות בעת שהוא קרוב יותר ליום ממה שהוא קרוב ללילה. כי כל ה' תפלות נרביבו להיות ביום.

וְקִרְיָתָ שֶׁמֶת יִקְרָא אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים , וּבִתְכּוֹ שְׂבָלֵי יַצְבוֹר כִּי הוּא בְּיָצִירָם בּוֹאֵר חֲדָשׁ פֶּרֶשׁ בְּרֵאשִׁית וּבֹאֵר מִקְוֹמוֹת בּוֹאֵר עֵכָל : (ב) וְהֵנָּה הַשְּׁלָל עֶרְוֹ וְהַפּוֹסְקִים כְּתוּב בְּסִימָן רל"ו וְסִימָן רל"ה לְדָרִיךְ לְקִרְוֹת קִרְיָתָ שֶׁמֶת עַל עֶרְבִית אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים , וְהַתְּפֵלָל אַחֵר כִּי . פֶּרֶשׁ לִרְדִּין דְּוִהֲבִין בְּרַבְּנָן הַתְּפֵלָל מִנְּהָה אַחֵר שְׂקִיעַת הַחֹמֶה , הוּא זֶמֶן תְּפֵלַת עֶרְבִית אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים : (ג) וְהֵנָּה שְׂהַפְלֵין הַיָּצִיבֹר לִפְעָמִים עֶרְבִית קוֹדֶם הַלֵּילָה , הוּא מִפְּנֵי הַדּוּחָק שֶׁעָרָה לְאֶסְפֹּף הַיָּצִיבֹר שֶׁיֵּת וַיּוֹנֵנוּ לְגַלֹּת בְּכָל שַׁעַל הַתַּעֲרָב כְּדִלְקָתָן פ"א , ע"א וְשִׁינֵי מִתְּפֵלָל לַיָּצִיבֹר כִּי לְהִמָּחֵן עַל אֶלֶף הַכּוֹכָבִים : (ד) וְכִיּוֹן לַיָּצִיבֹר הוּא רַק מִפְּנֵי הַדָּחָק , מִיֵּלֵּא מוֹצֵן דֹּאֵם הַיָּצִיבֹר רוֹצִים לְהִמָּחֵן בְּמִתְּפֵלָל עַד אֶלֶף הַכּוֹכָבִים כִּמוֹ שֶׁהוּא תַּעֲרָב בְּרַבֹּת הַקִּהְלֹת , בּוֹדֵלֵי הוּא עוֹב וְנוֹבֵן , כְּמִבּוֹאֵר לֹא זֶה בְּפּוֹסְקִים : (ה) וְנִרְאֶה לָפִי נִיּוּת לִשְׁתִּי לְהוֹכִיחַ דָּגֵם דַּעַת הַוֹּהֵב"ק וְהַמְקוֹבֵלִים בִּן הוּא , דִּמְרָה שְׂכַתָּה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְדַלְעִי בְּשֵׁם הָאֱרֹז"ל דְּכָל הַגִּ' תְּפִלּוֹת אֲרִיסִים לִיּוּת בִּיּוֹם , וְכִי נִזְכָּר מִזֶּם בְּפִרְיֵי עַד חִיִּים וְדַמֵּי הַכּוֹנוּנוֹת שֶׁלְפָנֵינוּ וְשֵׁעַ הָאֲרֹז"ל וּבִסְפָּר נָגִיד וּמֵלֶכֶה וּבִמְשַׁנֵּת הַסִּדְרִים וּבִסְדִּיר הָאֲרֹז"ל דִּמְהַר"ש וְדִמְהַר"ם : (ו) וְדָבָר חֲדָשׁ כּוֹזֵשׁ שֶׁהוּא נִגִּיד הַפּוֹסְקִים , בּוֹדֵלֵי הוּא הוּא שְׂחָרֵי כֵּן הַגְּדוּלִּים הֵינִי מְהוֹדֵעַ זֶה , וְהַמְדַּלֵּא וְכִי כָל מוֹד , הַדְרִיּוֹן לְכָלֵּן , דִּהָאֲרֹז"ל לֹא יִחְלֹק עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁדְּרִיבִים בְּנִיּוּם עַל הַגִּמְרָה : (ז) וְהַתְּפֵלָל דִּעַת הַלּוֹכִיחַ דִּעַת הַגְּדוּלִּים הֵינִי לְדַעַת הַפּוֹסְקִים , שֶׁהִרְבָּה כְּתֹב בְּפִרְיֵי שֶׁחִיִּים וּפְסִירִים הֵינִי לְדַעַת עֶרְבִית אַחֵר שֶׁמֶת אֶתְּחַבֵּר בְּרַבְּתָּהּ קִרְיָתָ שֶׁמֶת אֶתְּ דְּבָרֵי מַעֲרִיב עֶרְבִית עַד סוּס כֹּל מַעֲרִיבָה תִּסְגּוֹר עֵינֵיךְ כו' , וְהֵנָּה בְּלִילָה הוּא חֲדָשׁ כו' , וְעַל כֵּן לָרִיךְ שִׁסְגּוֹר הַעֵינִים לְרַחוּם עַל הַחֲשֶׁךְ כִּי"ל : (ח) גַּם כְּתוּב בְּמִשְׁנֵת הַסִּדְרִים וְסִדְרֵיהֶם הֵינִי לֹא בִיּוֹם , גַּם מְהַר"ש כְּתֹב בְּשֵׁיטָה בְּסִימָן חו"מ פִּימֵן ו' וְהוּא לִשְׁמוֹ וּבִדְרוֹת הַלֵּל רַבֹּת כִּמוֹ רַבֹּת הַמִּשְׁנָה לְהַתִּיר בְּזֶמֶן חֲדָשׁ וּתְפִלַּת עֶרְבִית בּוֹאֵר ע"א , וְיִדְוֶעַ שֶׁהִיא בְּקִי דְּבָרֵי הַוֹּהֵב"ק דִּהָאֲרֹז"ל , וְחָס הִיךְ דַּעַתָּה לְהַתְּפֵלָל עֶרְבִית אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים : (ט) עוֹד שֶׁהִרְבָּה כְּתֹבֵנִי בְּסִימָן ס"ט בִּישׁוּעוֹת חֲכָמָה דִּהָאֲרֹז"ל הִיךְ מִתְּפֵלָל מִנְּהָה עַם שְׂקִיעַת הַחֹמֶה , וְלִפְעָמִים אַחֵר שְׂקִיעַת הַחֹמֶה כְּמִבּוֹאֵר שֶׁ , וְחָץ עַל פִּי כִּי כְּתוּב בְּסִדְרֵי הָאֲרֹז"ל דְּקוֹדֶם תְּפִלַּת עֶרְבִית יִכֵּן אֶת עַלְמֵי מַהֲשֶׁה וְיִלֵּךְ לִבֹּת הַכְּנוּסָה לְהַתְּפֵלָל עֶרְבִית , וְלֹא זְכָרוֹ בְּסִדְרֵיהֶם הֵינִי לִשְׁמֵהּ עוֹד יוֹם , וּמִמֵּילָא מוֹכֵן בְּשֵׁחַם בְּשִׁטְתָּהּ עַד אֶלֶף הַכּוֹכָבִים : (י) וְעַתָּה נִכְוִי מְהוֹרֵץ , גַּם דַּעַתִּי כִּפְסוּפֵיהֶם הֵינִי לְהַתְּפֵלָל מַעֲרִיב אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים , דִּלְיָתָא בּוֹהֵר"ק פֶּרֶשׁ חיי (קף קל"ב ע"ב) יַעֲקֹב אֲתָקִין לְלוֹתָא דְּעֶרְבִית דִּהָא אִיּוֹה אֲתָקִין לֵה כו' וְאִתְקִימְנָה לֵה , דִּהָא לֹא אֲתַגְלִיָּה הַבּוֹרָא דִּימָרָא ע"א , וְהֵנָּה שֶׁלְמַעַת כְּתוּשָׁבָה כו' ע"ל , וְנִרְאֶה מוֹד דּוֹמֵן תְּפִלַּת עֶרְבִית בּוֹמֵן הַבּוֹבֵב , אַחֵר אֶלֶף הַכּוֹכָבִים ע"א , וְהֵנָּה דִּיכָּה כּוֹזֵשׁ כִּימָרָא בְּמִדָּה ס"ב , מִכָּל מִתְּפֵלָל שְׂפִיטוֹת הַדְּבָרִים נִרְאֶה כִּי"ל : (יא) עוֹד רָחִיב מַעֲרִיב הַוֹּהֵב"ק פֶּרֶשׁ בֶּלֶק (קף קל"ו) שְׂכַתָּה שֶׁסֶּם וּתְלַת מִצְוֹת בִּיּוֹמָא אֲזִיל לְפָסֵר אֲתַרָּה כו' , וְהַבּוֹא עֵידֵן אֲתָקִין לְלוֹתָא בְּיֵין דִּלָּא הוּי אֲתָן קַטְרוּגָא כִּלָּל , וְכִדְּיֵין אִיּוֹה עַדֵּן לְלוֹתָא , בְּגִין דִּלְיִינֵן אֲזִיל לְמַשְׁטַעַת עֶרְבִי הַחֶךְ כו' ע"ל : (יב) וְהֵנָּה אִין לֹא עֲשָׂה בְּנִסְתָּרוֹת , אֲבָן כְּדִי לְהַשׁוֹת דַּעַת הַוֹּהֵב"ק כִּפְסוּפֵיהֶם , נִדְבָר קָאָה כּוֹזֵשׁ לִפִּי קַטְרָא , דְּכִפִּי הַגִּ

ימעה כו'. וצריך הכנה גדולה שתעלה נשמתו למעלה בלידה עכ"ל. ולכן יוהר להתפלל בכונה: (ה) גם יוהר בדקדוק התיבות והנקודות. כגון תיבת המעריב צריך לומר הע' בחטף פת"ח כמו שמנוקד. וכן כל כיוצא בזה: סעיף ב' (ו) ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום דבר קודם צאת הכוכבים. ואפילו ביקש מאחד שיזכירו להחפץ אחר האכילה או אחר המלאכה [ב] אסור לסמוך על זה. (עיין בחושן ש"ק י"ד ט"ו):

סדר

חושן ישועות

להתפלל ערבית מפני הדחק כמו שכתבנו לעיל: (יה) ויאל לו מכל הראיות דלעיל דגם דעת הוה"ק והאריז"ל הוא כדעת הפוסקים. בכל מה שכתבנו לעיל סק"ב ג' ד': (יט) ועם כל זה נחתן מקום גם לדברי השלמי יוצור ושערי תשובה. דהיינו להתפלל מעריב מיד בלאת הכוכבים. ואם היבור מקדימין קצת יחסל מעט. כמו שכתבנו הפוסקים: (כ) ולא כמנהג קצת אנשים שומדין תחילה חיוב ענות ואחר כך מתפללים מעריב ביחידות. דלמה להם לנסות מדברי הפוסקים והמקובלים שדעתם שזה כזה להתפלל בלאת הכוכבים. או קודם מעט אם היבור מקדימין: (כא) והרי כתבו הפוסקים דאסור ללמוד אחר בלאת הכוכבים קודם תפלת ערבית, אם אין שם יצור שמתפללין אחר כך. ולמה להם ללמוד באיסור, ולהתפלל ביחידות אחר כך. (כב) וצריך לקיים בכל ענינים אלו. מאמר הכתוב (דברים ל"ב) שאל חב"ד ויגיד וקנין ויאמר לו. וכמבואר בגמרא ופוסקים:

[ב] אסור לסמוך על זה. בעטרת וקנים סימן תל"ח כתב נראה לי שאם אמר לחבירו שיזכרהו הבדיקה (של חמץ) כשתחשך מותר לו ללמוד. כמו שהתירו החכמים ללמוד בליל שבת אצל הגר אם אומר לחבירו תן דעתך עלי שלא אטה ויכ"ב ע"ל סימן ע"ה עכ"ל: (ג) ובתב שם בבאר היטב. ואם אמר לחבירו שיזכר לו הבדיקה מותר כדלעיל סימן ע"ה עט"ו עכ"ל: (ד) ומהר"ש כתב שם בבאר היטב. ואם אמר לחבירו שיזכר לו ואומר לחבירו שאינו לומד שכשיגיע זמן הבדיקה יזכור אותו ויפסיקו מללמוד. הרי זה מותר אף אם הוא תוך חצי שעה לפני בלאת הכוכבים עכ"ל: (ה) ובתב שם בקונטרס אחרון. בל"ו השתיק מותר ללמוד משמע אבל לדבר הרשות לא מהני. וכן הוא במ"א סימן ע"ה לחד שינוי וע"כ כפ"ו. וצריך לתקן בין זה לזה דאמרין בשרק ב' דמוכה דלא מהני מותר שינוי לאחרים משום דערבך ערבך צריך עכ"ל: (ו) הרי דכתב מהר"ש דלדבר הרשות לא מהני שיזכירו אחר. וגם בעטרת וקנים מחדד שם במחילה להקל בלימוד. ומסיים ושל"ח נראה לי שאם אמר כו' ככ"ל. אבל לדבר הרשות לא נזכר שום היתר כזה: (ז) ובסידור דרך החיים דיני בדיקת חמץ כתב דמי שאמר לחבירו להזכיר לו הבדיקה משתחשך מותר ללמוד בין השמשות. אליהו רבא עכ"ל: (ח) ובדיני תפלת ערבית כתב. ואם אמר לחבירו שאינו לומד שיזכרו שיתפלל מותר עיין באר היטב סימן תל"ח עכ"ל. וכונתו לבאר היטב דלעיל מה שכתב בשם בעטרת וקנים: (ט) ובין דכל יסודם הוא מהעטרת וקנים. והעטרת וקנים איירי דוקא בלימוד משמע לדבר הרשות לא מהני זה כמו שכתבנו בסק"ה בשם מהר"ש: (י) והנה גם בלימוד אין לו ראייה להחיר ללמוד קודם מעריב על סמך שיזכרו חבירו. דהא עיקר ראייתו של העטרת וקנים הוא מסימן ע"ה. ובס' מבואר דדוקא כשהאחר אינו קורא ואמר לו תן דעתך עלי שלא אטה הגר זה מותר. אבל אם האחר קורא בענין אחר כפני ענינו לא מהני: (יא) ממילא לענין מעריב בימי החול שהאחר עוסק מן הסתם בלילה או באכילה. הרי יש לחוש על האחר שיפסח. כמו שיש לחוש על עצמו: (יב) ובשלחן בענין בדיקת חמץ דאירי בעטרת וקנים ובמהר"ש נהגו שעה שקודם הבדיקה וחבירו אינו לומד כמ"ס מהר"ש לרביא. וגם אינו עושה מלאכה שגרי הוא קודם בדיקת חמץ. ובדילא יזכור חבירו על הבדיקה כשיגיע הזמן. ממילא מן הסתם יזכיר אותו גם כן ויפסיקו מללמוד לדבר החמץ. וכזה הו' שפיר ראייה מסימן ע"ה דאירי בשבת. ובשאינו לומד. וגם אינו עושה מלאכה שגרי הוא שבת. מותר לסמוך עליו. אבל בחול שכל אחד סדרתו לפניו. מאי אולמי' דחבירו ממנו: (יג) וזה מדויק גם בלשון דרך החיים שכתב ואם אמר לחבירו שאינו לומד שיזכרו מותר. כתב דוקא שחבירו אינו לומד. וצריך לומר שהבירו אינו עושה מלאכה גם כן. דאם עושה מלאכה מה ג"מ בלימוד או מלאכה בשניהם יש לחוש שגרי יפסח: (יד) העושה מכל זה דאין להחיר ללמוד קודם מעריב על סמך שיזכרו חבירו, אלא דוקא כשהבירו אינו לומד ואינו עושה שום דבר: (טו) וגם זה דוקא בלימוד אבל לאכול או לנשות מלאכה. גם זה לא מהני.

כמו שכתב מהר"ש דלדבר הרשות לא מהני. וגם העטרת וקנים שמתנו מקור דין זה איירי דוקא בלימוד כמו שכתבתי לעיל סק"ז: (טז) ולכן מה שכתב בספר משנה ברורה בסיון ר"ה סק"ח דאם ביקש מאחד שיזכירו להתפלל ליכא חיובא להתחיל לאכול אפילו כשכבר הגיע זמן קריאת שמע עכ"ל. זה אינו עולה להלכה כלל. וכמו שביארנו בעזרת השם יתברך: (יז) ומה דנכתביי שם ממנ"א סק"ד ומדברי האחרונים בסיון ר"ז בענין קריאת השמע דמהני במקום שקורין לביהכ"ז. אינו ענין לזה. דקריאת השמע הוא קבוע ואומנתו בכך. ואין לחוש כלל שיפסח מלקרוא לבית הכנסת. דהרי כל אומן ופועל וזכר שמתפלל עליו לעשות. ממילא מותר לסמוך על זה שבדילא יקרא לבית הכנסת כמו שעושה בכל יום. וכשישמע קול הכאת השמע. יקום וילך לבית הכנסת. אבל לשמוך על חבירו שיזכירוהו. כפרס בימי החול שכל אחד סדרתו לפניו. כבר ביארתי דלא מהני כלל: (יח) ועוד ראי' דלא מהני לשמוך על הזכרת סתם אדם. מדאיתא בשבת (דף ט"ב) לא יבא אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיחפץ. לא יבא כו' ולא לאכול כו'. והרי יוכל כל אדם לזנות לבני ביתו שיזכרו אותו סמוך לשקיעת החמה שיחפץ מנחה. ויהיה מותר לאכול ולעשות כל המלאכות. דהרי כפי' ע"ה מהני ג"כ אם אומר לאשתי תן דעתך עלי שלא אטה. ואם כן מפני מה האריכו במשנה וגמרא ופוסקים בכל הדברים שלא יעשה סמוך למנחה. הרי די כמה שיחקנו שכל אחד יאמר לחבירו או לאשתו או לאמו שתזכירוהו להתפלל מנחה סמוך לשקיעת החמה. ויהיה מותר לאכול ולעשות מה המלאכות עד זמן ההוא: (יט) ויותר קשה לפי זה על מה דאיתא בגמרא ברכות (דף ד' ע"ב) חכמים עשו סייג לדבריהם. כדי שלא יבא חמץ חמץ מה שהיה בערב. ואומר אלך לביתי ואוכל קימעה ואשתה קימעה ואישן קימעה ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל וחוטפתי שינה וגמלא יאן כל תאליה. אבל אדם בא מן השדה כעבר נכנס לבית

עא סדר הלילה:

סעיף א (א) כל העוסק בהורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום. אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה או אדם לומר רוב חכמהו אלא בלילה. לפיכך מי שרוצה לזכות בבהרה של הורה [א] יותר בכל לילותיו. ולא יאבד אפילו אחת מהם בשינה באכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהם. אלא בהלמוד הורה (יותר דעה סימן רס"ז ומתהו"ש הכות הלמוד תורה): סעיף ב (ב) שלא לישן בחדר יחיד. גם סגולה לינצל מקרי ר"ף. שלא לישן בחשך. רק שיאור קצת במקום שישן. וכל מה שיאור ביותר מסינל יותר להנצל. (מקובל מנדולי ישראל ולה"ה): (ג) גם סגולה לזה. שיעמוד מים אצל סטחו קודם השנה. ובכלי העליון יהיה הרבה מים כנהוג. וגם בכלי התחתון יהיה עכ"פ רביעית מים צדולים. וינהוג בן המיד דבעת השנה יעמוד אצלו השני כלים עם מים כנ"ל. ותיכף בהקצו יפזר ידיו ג' פעמים בסירוגין בידוע. וכל זה ברוך ומנוסה (ע"ן בשר"ה ובאחרונים סימן א' ובפר' עץ חיים שער ח'). ולקמן סימן קנ"ט ס"ק מ"ז):

חוסן ישועות

בית הכנסת כו' וקורא קריאת שמע ומתפלל ואוכל סתו ומבדק. וכל העובר על דברי חכמים חייב כו' עכ"ל: (כ) ואם איתא דמהני לסמוך על הזכרת חבירו. מה הסיג שעשו חכמים. ולמה הפליגו כל כך בכל העובר כו'. הרי יכול לעשות כהיתר גמור. שיבא מן המדבר בערב לביתו ויזהר לבני ביתו שיזכירו אותו להתפלל מעריב. ועל סמך זה יוכל וישתה כל זכרו. ואפילו אם יעריך לישן ישיב עמו לישן על איזה שעה. ויזהר לבני ביתו שערס שילכו לישן יקראו אותו להתפלל מעריב קודם חלות: (כא) אלא ודאי דלא מהני כלל בכל זה לסמוך על הזכרת חבירו או בני ביתו. כמו שכתבתי למעלה בענין הדברים. ולכן נזרז רז"ל כל אלו הגזירות. כדי שלא ישכח מלהתפלל. ודברי רז"ל חיים וקיימים ואמיתים:

(כב) ונראה לפענ"ד. דיש איזה אופן דמהני כמו קריאת השמש שיזהר מותר לאכול או לעשות מלאכה קודם מנחה עכ"פ. והיינו באופן אגסי שיש להם מורה שעות שקורין ווע"ק זיינער. שמעמידין על איזה שעה שרולים שיקרא אותם משנתם. כזה נראה דמותר להעמיד זה המורה שעות שישניע קול קודם שקיעת החמה לפי העת והשעה שבוים ההוא. ויעמידו אותו סמוך אללם. וזכה נראה דמותר לאכול או לעשות מלאכה קודם מנחה. על הסמך שבדלתי יזכיר אותו המורה שעות ההוא בהשמעת קול גדול קודם שקיעת החמה. כדעב מן המורה שעות הזה: (כג) וזכה המורה שעות אין שום חשש שישכח כיון שעבד הכלי ההוא בן בכל יום. והוי עכ"פ כמו קריאת השמש שהחירו הפוסקים לסמוך עליו כשרגיל לקרוא בכל יום למנחה. ואפשר דכלי זה עדיף מקריאת השמש. דקריאת השמש שהוא מחוץ לסעמים ערוד ואינו שומע קול קריאתו או הכאתו על הדלת מבחוץ. אבל זה הכלי שנומד סמוך לו בודאי ישמע הקול בלי שום ספק: (כד) וכשישמע הקול. בודאי יזכור לקום וילך להתפלל מנחה. כיון שהעמידו לכך: (כה) אבל סתם מורה שעות שמשמע קול בכל שעה לידע העשות אין לסמוך כלל עליו. כיון שרגיל בזה. לשמוע בכל שעה ואין זו הזכרה: (כו) ואפילו מורה שעות שקורין ווע"ק זיינער הג"ל אין לסמוך עליו אלא לענין תפלת מנחה. כיון שיש לו טעם נכון שרולה להתפלל אחר כך בבית הכנסת בציבור. וקשה לו להתפלל עתה ביחידות בביתו. או שרולה להתפלל עם שקיעת החמה כמנהג הארץ"ל על פי התנאים והאמוראים בירושלמי וגמרא. כמו שכתבתי בסימן ס"ט: (כז) אבל בענין תפלת מעריב. כיון שדעת הפוסקים והמקובלים בלכתחילה נרץ להתפלל תיכף בלאת הכוכבים. ואם הציבור מקדימין קצת יתשלל עמהם. כמו שכתבתי למעלה. למה לו לעשות תחבולות שלא לשמוע לדברי רז"ל. ולהתפלל אחר כך ביחידות: (כח) בשם דלענין תפלת מעריב חסר רז"ל לשינה. כמו שהבאתי לעיל בקצ"ש בשם הגמרא. ולחשש שיהיה אין לסמוך כלל על הווע"ק זיינער. כי כמה אנשים ישנים ואינם מקוים כלל לקול הווע"ק זיינער. לכן אין לסמוך על הזכרת הווע"ק זיינער רק לענין תפלת מנחה וכו': (כט) מי שחשן שיתפלל בכוונת הלכ. אוי קודם שיתחיל הדברכה שתוק עד שישים לבו לשמים ואחר כך יאמר הדברכה. וקודם שיאמר חיתום הדברכה כנון קודם שיאמר ברוך אתה ה' מגן אברהם. יתקום עד שישים לבו להקדוש ברוך הוא. ואחר כך יאמר חיתום הדברכה. כי נראה על כל דברכה ודברכה (ספר חסידים החדש שנעמק בכתב יד אשר בפארמ"א סימן תתת"ה): (ל) וכן כתב בספר יס ונחלין בהנהגות וזה לשונו ויהר כשעת ההתפלל או לבדק שום דברכה וסוק ולהשקות מעט מקודם. וישלך עתה יפ' שעה שרודה כל המעשיות ויזרז עמו לכיון בפירוש כל מלה ומלה עכ"ל וכן כתב בספר זכרון זאת ותיאשר בזריות קודם המנוה ולימוד תורה עכ"ל וזה כלל גדול לכל הדברים שבקדושה:

עא [א] יודר

בכל לילותיו. איתא בזה"ק על הפסוק ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. אמר רבי יוסי ההוא אור תאנניו. ואיהו אודמן לגבי דיקי' לעלמא דלתי כו'. ובכל אחר דלעלן באורייתא בליליא. הד חוטא נפיק מההוא אור גניו ואתמשיך על חיונו דלעלן כה. הדא הוא דכתיב (תהלים מ"ב) יומם יזיה ה' וסדור ובלילה שירה עמינו' והא אוקימנא (וזה"ק פרשת תרומה דף קמ"ט): (ב) נהגו בכל ארץ ישראל להיות ניטור כל ליל שני ויום שלשני. דהיינו יום ה' וילילה שלאחריו. ולומדים. ואינם מדברים דברים בטלים. והעושה בן נטור מקרי רז"ל (סידור הארץ"ל דמהר"ם וספר אור דקדוקים): (ג) איתא בכתבי הארץ"ל שאלתי למורי זלה"ה מה שאומרים כי מי שחנן יאן כלל ליל אחד שנתפלל לו כמו כרח. והביי לי מורי ז"ל שכן הוא האמת. מי שהוא יעורר כל הלילה כולה. ואינו יאן כלל. ועוסק בתורה. אם הוא חייב כרת על איזה עבירה שעשה מחייבי כריתות. נחשב לו אותו הלילה כמו הכרת (שער היחודים להארץ"ל וספר נעיד ומנוה חלק ב' וז"ע הארץ"ל): (ד) וכלבד שילמוד בלילה ההוא בשני עבירה שעבר. שחייבים עליה כרת (שער היחודים שם): (ה) וכתב במשנת חסידים מסכת התשובה וזה

ופסוקי דרחמי. עיין במה שכתבתי בסידור דברי חיים שמוכ לקרות סדר הקריאת שמע והמומרים והפוסקים בנוסח הארז"ל. וכמו שהוא מסודר בסידור דברי חיים שם. עיין שם עוד כמה דברים נחמדים [ב] לומר ולכוין עד שיש: (ה) יבחין האדם בהשגחת הקדוש ברוך הוא בעולמו. ואחר מזה הוא החלום. כי בו יבחין ענין הישראלי מעשיו. כי כפי מעשיו כן יודוהו בחלום. ובחן וסנוסה. כי כפי מדות הישראלי. כן צדקו חלומותיו. וכבר ראיתי מהגדולים שהיו כותבים חלומותם ממש. והיה הדבר כענין הנבואה קטנה (סידורי הארז"ל דמדר"ש ורמב"ר"ש): (ו) ועיין בסידור דברי חיים בקונטרס זר והב בהדפסה שניה. שביארתו שם כי עניני החלומות באריכות מכמה ספרים הקדושים. עיין שם כמה עצות מובנות. לפתור כל החלומות למוכח. ועיין לעיל סוף סימן כ"ט בליקוטם עיר מענינים אלו:

עב דיני ערב שבת:

סעיף יב (א) ויטבול את עצמו במקוה. עיין במה שכתבתי בסידור דברי חיים קודם שיר השירים כמה כוונות מובנות בטבילת המקוה וברחיצת מים חמין בערב שבת נחוצים לכל אדם. לשמור ולקיים: (ב) גם בספרי פתחי חיים על השערי ציון במנהגי הארז"ל כתבתי שם כמה כוונות

חוסן ישועות

זה לשון והרשעים החוטאים כפי חטאם משפילים כו' כי הנפש אין לה תקנה. אלא נאכדת ונכרתת מלמעלה ואינה עולה כו' אלא נשארת למטה כו': (ו) ותקונו להיות ניעור כל הלילה. ולא לישן כלל אלא לעסוק בתורה עד אור הבוקר. ובעל לילה אשר יעשה כן יהיה ניצל מכרת אחד. ובלעד שלמוד בלילה ההוא בעניני העבירה שעבר שחייב עליה כרת (משנת חסידים סט): (ז) והנה כל אדם לרין לחוש שמה פעם אחת חלל שבת או יום קדוש. או אדם שנכשל באיסור נדה ח"ו ולא ידע על פי השבן שהוא סמוך לזכרה שאלו הוא קרוב למויד ח"ו. ומשכניו והסוחות הם רבים כמבואר לקמן במסגרת השלחן סימן קנ"ה. ובאשה שאין לה וסת קבוע יוכל להזדמן לפעמים איזה חשש וסת איזה ימים אחר עבילתה. והוא לא ידע ואשם ח"ו על מה שלא למד לידע היטב כל הדינים: (ח) וכן לפעמים בעיני חמץ בפסח יוכל להיות מכשולות ח"ו בשנה שרבו הגשמים כידוע: (ט) גם יוכל להיות כי בגלגול העבר. עבר על איזה כריתות ח"ו. ונתגלגל לתקן: (י) ומכל אלו הטעמים טוב לכל כי חורה. להיות ניעור לפעמים בלילי קץ כל הלילה. בלילי שני. או באיזה לילה ישרה. דבילי קץ הקפאים אין בזה טורח כל כך. וילמוד כל הלילה עד שיאיר היום. ויהיה ניצל בכל לילה מכרת אחד: (יא) ולפי שצריך ללמוד בלילה ההוא בעניני העבירה שעבר כללעיל. העמקנו פה נוסח המשנה דכריתות פרק א' שכולל כל השלשים ושש כריתות. ולכן ילמוד אותה בכוונה בלילה ההוא. להגידו לאיזה עבירה שיש לחוש שעבר עליה. יתחרט ויעשה תשובה. ויקבל על עצמו להיות נזהר מכאן ולהלן בהרחק מזה. וימחול לו הקדוש ברוך הוא. כמבואר בספרים הנ"ל: (יב) וזה נוסח המשנה. שלשים ושש כריתות בתורה. הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה. הבא על הזכר ועל הבתמה. והאשה המביאה את הבתמה עליה. הבא על אשה וכתה. ועל אשת איש. הבא על אחותו. ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחיו. ועל אשת אחי אביו. ועל אשת אחי אמו. ועל הנדה. הנמדף. והעובד ע"ז. והכונן מזבחו למולך. ובעל קוב. המחלל את השבת. ועמא שאכל את הקדוש. והבא למקדש סמא. האוכל חלב. ודם. גזר. ופיגול. והזוהר והמעלה בחוץ. האוכל חמץ בפסח. והאכל והעושה מלאכה ביום הכפורים. המפסס את השמן. והמפסס את הקטורת. והסך בשמן המשחה. השפסח והמילה במזית עשה. ואחר לימוד המשנה. טוב לומר תפלה זו בכוונה. ובפרט אחר חלוצת לילה שהוא עת רצון כידוע. והי רצון מלפניך ה' או"ש שתכפר לנו על כל חטאתינו. ותשלח לנו על כל עונותינו. ותמחל לנו על כל פשעינו. וטהר מחשבותינו ולבנו לעבדך כאמת ובשמחה: (יג) וכשהולך לישן כשיאיר היום. יש לחוש שיעבור זמן קריאת שמע עד הקולו משנתו. ויאל שצרכו בהפסדו ח"ו. לכן ינהוג דכשיאיר היום יטול ידיו ג' פעמים בכריכות כדלעיל סימן כ'. ויברך ברכת התורה בכוונה. ואחר כך יאמר כל הקריאת שמע בכוונה. ויכוין לנאת בזה ידי חובת קריאת שמע של שחרית: (יד) ואחר כך יוכל לישן. ויזהר שלא לישן הרבה. בכדי שיכל לקום להתפלל בזמנו:

[ז] לומר ולכוין. ועיין עוד בספרי פתחי חיים על השערי ציון (הנדפס עם מנהגי הארז"ל) הנהגות הרב הגאון דק"ק צילנבוריא. ומה שכתבתי שם עליו לתוך דעת הארז"ל על פי המדרש ורש"י עיין סט: (א) ומכל מקום לענין מעשה נראה לנהוג כדעת הרב הג"ל. דגם מי שאומר נוסח קריאת שמע שעל משתו והמומרים על פי הארז"ל. וכמו שהוא מסודר בשערי ציון וסידור מהר"ש. וכמו שפירשתי בסידור דברי חיים. מכל מקום אחר יושב בסתר כו' יאמר גם המזמור (הלים ג') ה' מה רבו צרי וגו': (ד) גם יאמר. ברוך ה' ביום. ברוך ה' בלילה. ברוך ה' בשכנו. ברוך ה' בקומו: (ה) גם יאמר הפסוק (זכריה ג') ויאלה ה' אל השטן יגעה ה'. כך השטן יגעה ה' כך הבורח בירושלם הלא לו אור מולל מזה. כמבואר כל זה בטור ושלחן ערוך סימן רל"ט. ויחר הדברים דלכס נמאנים גם כן בנוסח הארז"ל בשערי ציון ובסידורים הנ"ל: (ו) ומה דנראה מפרש"י ז"ל דרבי יהושע בן לוי אמר רק יושב בסתר עליון וגו'. אינו נראה כן דעת הפוסקים. דרבי כתב בבבא מצעה משנה בהלכות תפלה פרק ז' דרבי יהושע בן לוי מסדר יושב בסתר עליון עד כי אהה ה' מחסי. וה' מה רבו צרי עד לה' הישועה וגני עכ"ל. וכן נראה דעת הר"ף והרא"ש בכרכות פרק א' (ז) ובטור ושלחן ערוך כתבו בפירוש לומר גם המזמור. ה' מה רבו צרי. ולכן צריך לנהוג כן גם מי שאומר נוסח הק"ש והמומרים על פי הארז"ל: (ח) גם הפסוק ויאמר ה' אל השטן וגו' כתבו בפרי עץ חיים ובסידורי הארז"ל דמהר"ק ומהר"ש לאומרו. ולכוין בכל שם שבו. בשם הוי"ה כ"ה ניקוד שמירה. כמבואר בסידורי הארז"ל שם. ולכן ינהוג כנ"ל. ומכא לשמירה ולכל טוב:

ישועות חכמה עב עג דיני ערב שבת

כוונת טוג ה' בענינים הנ"ל : (ג) וצריך לזהר שלא לדבר דברים בטלים בשעת הטבילה ואחר כך. רק לשוב במחשבתו מעונותיו. ולמהר ולקדש עצמו מעתה. והבא למהר מסייעין אותו : (ד) הארז"ל היה נוהג לפנות הבית מקורי עכביש (שקורין שפיץ וועבס) והוא סוד נפלא לכל הקליפות מן הבית (ספר תוצאות חיים וסידור שער השמים). וכן כתב המג"א סימן רס"ב. לענות קורי עכביש חכמה : (ה) ומוציא בו' לגלגל שערות ראשו. ויזהר האדם שלא לגדל שער ראשו יותר מדאי. כדאיתא בזה"ל פרשת בהעלותך (דף קנ"א ע"ב) כל מאן דארי מסימא דרינא. בעי דלא ירבי שער. בגין דאסגי דינא בעלמא בו' (יחיד ושרש העבודה שער ח') ומכ"ש שלא לגדל הצפרנים ביותר כמבואר בספרים : (ו) גם בספר לקושי תורה מהר"ו ז"ל במעמי המצות פרשת קדושים כתב. דראוי לאדם לבזבז כשמשפר ראשו. שמסלק כל הגבורות דיינים ממנו ע"י ידי התער בו' עכ"ל : (ז) וכתב בספר דרך פקודיך בהקדמה בשם מהר"ש וויטאל וזה לשוני אין אדם מקיים מצות לא תעשה כתיקונה אלא בבוא דבר עבירה לידו ונמנע ולא עשה מפני מצות השם יתברך. אבל ביושב במל לא מקרי קיום מצות לא תעשה עכ"ל : (ח) וכן כתב הארז"ל במצות פאת הראש וזה לשוני בשו"א מסתפר יכוין שאינו מניח לשחת לו פאת הראש מב' צדדי וגם פאת הוון עכ"ל : (ט) הנה תראה שכתב. שיכוין זה כשהוא מסתפר. שאז הדבר עבירה בידו לעשותה. ונמנע מגזירת היוצר. בזה מקיים המצוה (ספר דרך פקודיך שם) : (י) ומה שכתב בשם הארז"ל. הוא בלקושי תורה במעמי המצות שם. וכתב שם דבכל פעם שעושה מצוה. יכוין בעשייתה לקיים מצות בורא שצוהו בכך עכ"ל : (יא) ומובן שיאמר בפירוש להמג"א בעת הגילוח שמור לי הפאות והוון שלא תגלחם. וכן כשהוא מסתפר. ובשעה שאומר ויחשוב לקיים מצות הנ"ל (כמבואר בספרים) : (יב) ואחר שמסתפר או אחר הגילוח או אחר נטילת הצפרניים יטול ידיו ג' פעמים כרע"ל סוף סימן ב' : שם (יג) מובן לזהר לשרוף את הצפרניים. מה שנוהגין קצת לחתוך הצפרנים בבית המדרש. צריך למחות בדם מכמה מעמים. א' כי אינו דרך כבוד לעשות זה בבית המדרש מקדש מעט כדלעיל סימן י"ג : (יד) כ', שלוקחין חתיכות עץ מהשלחן או הספסל דבית המדרש. ואסור לסתור שום דבר בבית הכנסת או בבית המדרש כמבואר באורח חיים סימן קנ"ב. ועיין שם בב"ה דאסור זה הוא גם בכל הבאים דלשם : (טו) ג' כמה שגונוין הצפרנים בכותלי בית המדרש. וזה בזמן גדול להבית המדרש : (טז) ובוראי לא היו עושין כן בבית אדם נכבד. ומכ"ש שאסור לעשות כן בבית המדרש. מקום השכינה והתורה. ולכן צריך למחות בדם שלא יטלו הצפרנים בכלל בבית המדרש : סוף כ"א (יז) - המג"א קאפע בו' אסור להטמין בתוך החול בו' ועל מקצתו מכסה בבגדים בו' ג"ז אסור. ובמקומות אלו נהגו להטמין באופן זה. ואמרו שאם יעשו באופן שכתב המחבר בסמוך ויתן על הנומא דף בו' לא יהיה חם לסתור : (יח) ויען שבמדינות אלו צריכים הרבה לשיטת חמין כגון מעוברות ומניקות וקמנים ואנשים חלולים. ולכן אין למחות בדם. ויש להזהיר להם עכ"פ שהקאוע או המי"א חמין יהיו מבושלים בערב שבת כל צרכם. ובאופן זה יש לסמוך על המתירין (כמבואר ברמ"א ומהר"ש סימן רנ"ו ובישועות יעקב ונור ישראל) :

זמן

הוסן ישועות

נוסח השמיר מבירה שנהגו לעשות לענין שבת :

עג בקיצור שלחן ערוך סוף ה' (א) וכן עמוד השדה. כתב בשו"ת דברי חיים מהרב הגדול רבינו היים זלה"ה הרב דק"ק אלנו (סימן י') וזה לשונו אודות מבירת האורחנרע"ס והנעטער לנכרי בשבת לעשות בהם מלאכה. דע שמעולם לא עלה על לבי להחיר בו'. אך כאשר רבו שוכרי הנעטערס וזהו גדול החול שבת בשו"ר. ואף על פי כן מנעתי את עמתי מלהחיר למכור או להשכיר לנכרי. אך שמעתי שנגליל לכוב הותר הדבר על ידי גדולי הדור. ובעיני ראיתי הותר ממעמדי יס בו'. ואחרי וחי' כי יולא הדבר בהיתר מגדולי הדור ומהניין כן סמכתי גם אני על זה מפני הטעם שכתב המרדכי ומביאו הבית יוסף גבי מכס. ולכן פסקתי להחיר על ידי מבירה או שכירות על פי שם שטר כאשר לעתיד לך בו' : (ב) והנה תורף השמיר מבירה או שכירות יהיה בדרך זה : אני החתום מטה מכרתי או השכרתי הגוי"ס (פלוגי) או האורחנרע"ס פלוגי בעד כך וכך לשנה להעל פלוגי עט כל הזכות שיש לי בהגוי"ס. הרחמים וכל זכות שיש לי בהגוי"ס. האינוטועט"ר בהמות מכרתי או השכרתי להעל הג"ל בעד כך פלוגי. וגם בהמות שלי כך וכך מכרתי לו בעד כך וכך. והתכווא שיש לי ושאר כלים השייכים להגוי"ס או האורחנרע"ס שיש עלי מכרתי להעל הג"ל בעד כך פלוגי. ולקחתי על כל זה דראח"ן כך פלוגי. והמותר וקפתי במלוא. ונתהייב העל ליתן לי בתורת רכיבית כל לרכי בתי ולהנהיגי כמו עד מטה. וגם כשלאצטרך לפעמים הסוסים ללכרי מחויב ליתן לי בלי עיכוב בעד שטר המתחת המעות. והנה רשות להעל הג"ל לעשות עט הכל כאלס העושה בשלו (רק קודם שיסלם לי מעותי המנעי לי כגל משועבד בתורת אפתיקי מפורס הכל לי). ואין הנכרי רשאי ליקח דבר בלי ראיה קודם לשלוח המעות וגם מחמת פסד שלא יפסיד ויקלל העל הקונה את העסק ולא יהיה לו ממה לשלם. לזה ראוי לעשות דבר בחתי רשמי. ואני מהיב עומי נגד העל להיות אפטרופוס על כל הג"ל ולעסוק בעסק הג"ל הכל לטובתו על דא הותר טוב. ואם יאצטרך להעל הג"ל עוד מעות לקנות איזה דבר לנורך הגוי"ס מחויב אני להלוות לו ולעשות שליחתי לקנות עבורו ולמסרו לו לרשותו והמעות שאותן על המכר הזה יחא הלוואה לנכרי הג"ל (ובדעתו היינו שיוודע לו). וסוף זמן שכירות הגוי"ס או לזמן פלוגי

החזיר

אחשוב עם הערל. ואם יהיה ריוח הוא שלו. ואם ח"ו הפסד ישלם מכיסו. ועל החשבון נתן לי הערל נאמנות שאחיה נאמן נגדו כדיבור הקל. ורק גם אני אחיה באמנה. ואם אקח מעות כאלו לצורך פרנסת ביתי כפי הנהוג עד עתה ולצורך מלבושי כהנוג. את המותר שאקח מהעסק יוכתב בהשבון דקד ונלכות להערל מהחוב. כל זה נעשה באופן היותר מושל. ובהותנה בפירוש שגם בכסף לחוד יקנה כל הגל. וגם אבד קרקע הקניתי לו כל הגל' המעטלות והנהמות וגם עשה משיכה כדין לכל הדיועות. ולראי' בחתי עה"ה יום פלוני במקום פלוני. וגם הערל יבא עה"ה על ידי מהורת קולמוס בעדים. וגם עדים יחתמו:

ואם ישראל מותר להשגיח בשבת שלא יגנוב. מותר. אך בדרך שלא יעשה ח"ו אחיה דבר או דיבור או ענה איד לעשות. וכשדה הכל אסור להיות בשעת עבודה. עד כאן לשון הרב הגדול בתשובת דברי חיים שם:

(ג) והנה זה דוקא אם הבעל הנו"ע בעצמו מוכר או משכיר הכל להגכרי. אבל לפי מהנה דידן. שהבעל הנו"ע משאיר חתימתו להרב. והרב עושה המכירה והשכירות להגכרי עם השער וכל הקנינים. והבעל הכפר אינו רואה כלל את הגכרי. ממילא צריך לשנות כל לשון השער הגל': (ד) וכחכ בספר דעת תורה בקונטרס אחרון להלכות שמיטה. דעיקר היתר השער מכירה אינו תלוי בכתיבתו. אלא שיקראנו המשכיר היטב לפני הגכרי ויפרש לו כל פרטי הדברים. וישקור המכירה כדת של תורה. וכמה פעמים המשכיר אינו בקי בלשון הקודש וכדומה ואין סוב תועלת בכתיבתו. וכן בשער ומכירה בפסח. ורבה המכשלה. והמורה צריך לזכור כבהאי גוונא שיקרא הראש והוא יסביר העסק בעצמו עכ"ל: (ה) ועיין כמה שכתבתי לקמן בנוסח השער מכירת חמץ בהפירוש עמודי כסף סק"ב לדעת השלחן ערוך והרבה אחרונים כדעת רבינו חס' דמוטיל קנין סודר בנכרי. ואם כן בוודאי צריך לעשות בכאן גם כן קנין סודר עם הגכרי לרווחא דמילתא. ומכ"ש להגל' להישארל מאיסור. שבינת בהמתו בכל מה דלפסח: (ו) גם מה שכתב בנוסח השער דלעיל וזמן שכירות כו' אהשיב עם הערל כו' יוכתב בהשבון דקד כו' ובאמת אינו עושה כל זה. ומחוי בהערמה. גם מה שכתב לבסוף שעשה משיכה. ובאמת אינו עושה הגכרי משיכה בכל הבהמות והצינא וכל הכלים דלשם. והנה צריך להסביר כל זה להגכרי. ואיך יכולין לומר לו דבר שאינו. שלא יהי' נראה כמו הובא ח"ו: (ז) גם יש עוד איזה חירות שראוי לחקוק על פי הפוסקים כגון שיקנה עוד איזה בהמה בתוך הכנה. ועוד איזה חקונים: (ח) ולכן אעתיק פה נוסח כח הראשונה שנותן הבעל הכפר להרב ועושהו עליה למכור ולהשכיר. על פי מה שגברנו לקמן בדברי מירת חמץ. ונוסח שכתב הרב אחר כך שמוכר ומשכיר להגכרי בשליחות הבעל הכפר הגל'. ובאיה הוספות וחקונים בגוף השער מכירה. על פי מה שכתב לנו הרב הגדול ר' חיים ברוך זלה"ה האב"ד לענטשנא השער מכירה בעודו בחיים לק"ק רחוב. ועוד חקונים מרבנים. באופן שיהיה מתירין כל הגל'. ומה' שאל עור שלא נכשל בדבר הלכה ח"ו. וזוהי לעבדו באמת ובטמחה: (ט) ויהיה הרב שכתב הראשונה והשלישונה יהיה נכתב בהדק למעלה עם חתימתו של הבעל הכפר. ותחת החתימה של בעל הכפר יכתוב הרב השער מכירה עד סופו עם חתימתו. וימסור הכל להגכרי אחר הקנין:

(י) נוסח כח הראשונה ושלישונה מבעל הכפר להרב. על השרה והבהמות למכור ולהשכיר: אני החתום מטה נותן כח והרשאה וטובה שלי להרב (פלוני) האב"ד דפ"ה (עיר פלוני) ששכיר כל הקרקע שלי (וכשמתחזק בשכירות יכתוב שאני מחזיק בשכירות מנכרי פלוני) (וכשמתכיר רחיים יכתוב ששכיר רחיים שלי מים שלי. וכן ברחיים שלי רוח יכתוב של רוח) בכפר (פלוני) וכל הבנינים השייכים להקרקע. וכל הכלים השייכים למלאכת הקרקע ועבודתה וכל העגלות. לשנה בעד כך וכך. וימכור כל האוסים שלי. היינו (כך וכך) סוסים אני מוכרם ב"ש" בעד (כך וכך). גם אני מוכר (כך וכך) שוורים בעד (כך וכך). גם אני מוכר כך וכך כבשים בעד כך וכך. וכל התבואות שיש לי בעד כך וכך. ואני נותן כח והרשאה וטובה שלי להרב הגל' למכור כל השוורים והסוסים והכבשים והתבואות כגל'. ולהשכיר כל הקרקע וכל הבנינים וכל הכלים הגל' לאיזה עיר שירצה הרב הגל' כלאות גפשו ורצונו. בין לחיקון בין לעיוות ח"ו. בלי שום מוחה ומעטרער בעולם. ואם יתן הערל אול"ש שקורין ודאטי"ק לקנין יהיה שייך להרב הגל' בעד שבר טריחה זו. והרב הגל' יסביר וימכור כל הגל' בשליחותי בכל הקנינים שירצה. ויהיה לו כל חוקף ועוד בהשכרה והמכירה ככל חוקף ועוד וכל יפוי כח שכתב בשער מכירת חמץ שעושה הרב הגל' בכל שנה עבור האגשים דשם. ולראי' בחתי על החתום יום פלוני עיר פלוני. והכל שפיר וקיים. נאום

(יא) נוסח השער מכירה והשכירה שעושה הרב בהרשאת ושליחות בל"ה הכפר. על פי נוסח הגל' מהרב זלה"ה מצאנו. עם איזה הוספות ותיקונים מבמת רבנים:

אני החתום מטה השכרתי את הקרקע של (פלוני) בכפר פלוני. וכל הבנינים השייכים להקרקע. וכל הכלים השייכים למלאכת הקרקע ועבודתה. ולמלאכת כל התבואות. וכל העגלות. השכרתי הכל בשליחות (פלוני) להערל פלוני מכפר פלוני על משך שנה אחת מיום ה'... בעד כך וכך. גם מכרתי להערל הגל' בשליחות פלוני הגל' כך וכך שוורים בעד כך וכך. וכן וכן סוסים בעד כך וכך. וכן וכן כבשים בעד כך וכך. וכל התבואות שיש לי אחי מוכרם בעד כך וכך. וקניתי על כל הגל' אול"ש. ודאטי"ק לקנין ח"ו. והובו בחזרת תשלומין. והמותר זקפתי עליו בתלוה. ואינו שייך לנפח השכירה והמכירה כלל. כי השכירה והמכירה הגל' הם נגמרים חייב. בלא שום שיעור כלל. ונתייב הערל הגל' ליתן לו בחזרת ריבית כל צרכי ביתו ולהנהגתו של (ר' פלוני) הגל' כמו עד עתה. וגם כשיצטרך לפעמים האוסים לאורכו מחויב הערל ליתן לו בלי עיכוב בעד שבר המתנת המעות. ורשות להערל הגל' לעשות עם הכל כאלה העושה בשלו בלי שום מוחה ומעטרער. רק קודם שישלם לר' פלוני הגל' מעותיו המגיע לו כגל' משיעבד לו הכל בתורת אפותיקי מפורש. ואין הערל רשאי ליקח דבר בלא רשותו קודם תשלומי המעות. וגם מהמת פהד שלא יפסיד ויקלקל הערל הקונה את העסק ולא יהיה לו ממה לשלם. לזה אין רשאי לו לעשות דבר בלתי רשותו. וזאת הותנה בפירוש שאם יודמן לו איזה קונה במשך הזמן הגל' על השוורים או על הסוסים או על הכבשים או מכל שאר בהמות השייכים לעבודה שהיו נמצאים בכל השנה יש לו רשות למכור. או אם יודמן איזה שוכר על הקרקע וכל הגל' במשך הזמן הגל' יש לו רשות להשכיר. ור' פלוני הגל' איתא את עמנו

חוסן ישועות עג הלכות שבת

בגד הערל להיות אפטרופוס על כל הנ"ל ולעסוק בעסק הנ"ל הכל לטובתו על דא היותו טוב, ואם יעורר להערל הנ"ל עוד מעות לקנות איזה דבר או איזה צמחה או לשלם להבעלי מלאכות לאורך העסק הנ"ל מחויב הוא להלוות לו או ללוות על פראנצ'יז בדרך היחיד ולעשות שליחותו לקנות עבורו ולמסרו לו לרשותו בהשדה הנ"ל, והמעות שיתן על הקנייה זו או שאר דבר מהנ"ל יהיה הלוואה להערל הנ"ל, ולסוף זמן שכירות דהיינו לסוף שנה מיום דלמסקה יתחשב עם הערל לכסירה הערל, ואם יהיה ריוח הוא שלו, ואם ח"ו הפסד, ושלם הערל מכיסו, ועל הכשכות נתן לו הערל באמנות מפורש כב' עדים כשרים ונאמנים שיהיה נאמן נגדו בדיבור הקל, וגם הוא יהיה באמונה עמו, ואם יקח מעות שלא לאורך פרנסת ביתו כפי הנהוג עד עתה ושלם לאורך מלכסיו כפי הנהוג עד עתה, המותר שיקח מהעסק יוכתב בחשבון נדק כשיראה הערל, ולנכות להערל מהחוב, והזמנה בפירוש שגם על ידי בכפ מעות הא"ל להוד יקנה כל הנ"ל, וגם אב שכירות קרקע הנ"ל הקניתי לו כל ההכמות והכלים וכל המטלטלין, וגם אני מודה בהודאה גמורה שעשה קנא"ס וכל הקנינים כדון לכל הדיעות, כל זה נעשה באופן היותר מועיל על פי תקנת חז"ל ועל פי ניומסי המדינה, דלא כאסמכתא, ודלא כעופסי דשערי, ותוקף כתב זה ככל השערות טובים, ולרא' בחתי על החתום יוס פלוגי פה עיר פלוגי, והכל שריר וקיים, נאום

וליותר תוקף ועוד בחתי גם אני החתום מטה הערל הנ"ל על החתום במסכה'ק לאשר ולקיים ככל הא דכתוב ומפורש לעיל, יוס הנ"ל שנה הנ"ל פ"ק הנ"ל, נאום

(יב) ועיין כמה שכתבתי לקמן בסוף נוסח השטר מכירת חמץ דדעת הפוסקים והרבנים על פי הגמרא דאין לרר עדות לענין השערי מכירות מטעם דלא איברי סהדי אלא לשיקרא, חוץ מגיטין וקידושין דשם לרר עדים, ומה להרר כפול' דברי ה"ס לעדים, יס לומר דמשום שלא החיר הענין אלא מפני הדחק וכמ"ס שלא ראה בתחילה להחיר כלל, ע"פ ראה לחוק הדבר על ידי עדים: (יג) וגם כתבתי לקמן דיובל להיות לפעמים ריעוחא בהשטר כשיחתום עיין שם השטע, ואם יראה מלאכה גם דברי ש"ח דברי חיים הנ"ל שיהיו עדים, יחתמו על נייר קטן בפני עמו, ולא יהיה נייר זה מחובר להשטר מצד כלל, כמו שכתבתי לקמן עיין שם:

(יד) נוסח הבהב ש"ח חתימת העדים:

בפנינו עדים הח"מ נעשה ההשכרה שהשכיר היום הרב (פלוגי) להערל (פלוגי) מכפר פלוגי כל הקרקע והבנינים והכלים של ר' פלוגי מכפר פלוגי, וגם מכר היום כל השוורים שלו והסוסים שלו והכבשים שלו והתבואות שלו בשליחותו בכל הקנינים כמבואר הכל בהשטר מכירה וההשכרה שנותן הרב הנ"ל להערל הנ"ל היום, והקנה זה השכיר הכל על דא היותו טוב, באנו על החתום יוס פלוגי פה עיר פלוגי, והכל שריר וקיים, נאום וגאום

(טו) קצת דיני השטר מכירה, וסדר התנהגות של המכירה וההשכרה:

(טז) אין לעשות המכירה וההשכרה בערב שבת, דהרי מבואר בפוסקים סימן רמ"ו ומובא לקמן בקיור שלחן ערוך סעיף י' דכלים שעושין בזה מלאכה כגון מהריטה וכיוצא בה אסור להשכיר לנכרי בערב שבת, וכאן משכיר לו כל הכלים השייכים למלאכת הקרקע ועבודתה, כמבואר לעיל בהשטר מכירה השני: (יז) ומה שכתב בהשטר מכירה הראשון שמותר כל הכלים, צוה הסכימו כמה אחרונים דכל מה דלפטר בהשכרה שפיר טפי, שלא יהיה נראה כהעמרה על כך, וידוע דכללים של התריעה והזריעה וקלידת התבואה והזריעה שפיר טפי, ודברים הם, ועדיף יותר שלא להכביר על בעל הכפר למכרם ולפסוק דמיהם, כיון דלפטר בהשכרה, ואולי לא גמר ומקנה: (יח) ומכל מקום מי שיראה למכור הכלים בפסוק דמים כמו שנכתב בשטר מכירה הראשון, ויכל לעשות גם בערב שבת: (יט) כשראה לעשות המכירה וההשכרה יקרא מקודם כל השטר מכירה לשני הנכרי, דהיינו שישכיר לו היטב בלשון עמקי, כל ענין השטר על סופו: (כ) ואחר כך יתן הנכרי דהש"ק לקנין א' זהוב, ואם אין לו, ילה לו השמש שלא בפני הרב, וינכה אחר כך מהשכר טירה, שיתן הרב להשטע עבור הנכרי על מה שהעריה עלמו לצוא לבית הרב לעשות העסק: (כא) וכשתין הנכרי את הא' זהוב יאמר לו הרב שנעדר זה יקנה כל השכירות, והבהמות והתבואות מקנה לו להלוטין במכירה גמורה, והכל בעד א' זהוב הנ"ל, והמותר זוקף עליו במלוה, ואינו שייך לגוף השכירה והמכירה כלל, כמבואר לעיל בשטר מכירה השני: (כב) גם מקנה לו הבהמות והמטלטלין כקנין אבד שכירות קרקע הנ"ל, ויסביר לו הענין של קנין אבד: (כג) ויחתור לו בפירוש בכתבין אלקנה כל ההשכרה והמכירה, רק שבושה כמה קנינים לרווחא דמילתא: (כד) ואחר כך יעשה עמו קבלת קנין כבוצה של הנכרי שיקנה הכל גם כקנין זה: (כה) ואחר כך יחתום הרב את השטר, ואחר כך יחתום הנכרי במסירת הקולומס: (כו) וכשתתייבש הדיו של ההתימות, יתן הרב להנכרי את השטר, ויאמר לו שיקנה גם בשטר זה לרווחא דמילתא בתורת קאנטראקט, בדרך המנהג של המדינה ששומס קאנטראקט על עסקים כאלו, ואני מודה בהודאה גמורה שעשית כל הקנינים כדון, ועשיתו אתה בטוח שהכל שלך במכירה והשכרה, כמפורש בהשטר לך דבר בפירוט: (כז) ועיין לקמן בסוף המכירות חמץ כל דברים אלו באריות קצת: (כח) ואם יש עדים ירא כל הדברים הנ"ל, ויתתמו וכתב שלהם כנ"ל, ויתנו להנכרי: (כט) ואחר כך יתן הנכרי עם השטר מכירה וכתב של העדים לביתו: (ל) ולאחר איזה ימים יוכל השמש לומר להנכרי, כיון שאין לך בביתך מקום לשמור השטר מכירה, אם אתה רואה תפקיד אותו אולי, ואני חשומר אותו אולי או אלא אחר, ויוכל אחר כך ליחנן להרב לשומרו, ויסכים בדעתו שאם יראה הנכרי את השטר, יחזירו לו:

(לא) ומה שכתב בשטר מכירה דלעיל למכור גם התבואות, הוא דוקא בתבואות שאריכים עדיין למלאכה כגון לרדש אותם וכדומה, אבל התבואות שאין לריכים עוד למלאכה, נראה שאין לרר למכרם כלל להנכרי בתוך השטר: (לב) והנה הרב זלה"ה מלפונשנא כתב בתבואות צרכות חיים סימן ד' שיותר טוב שימכור בכל שבת (דהיינו בערב שבת) ואחר שבת יחזור הישראל ויקנה בהזרה, כי מה שמותר על דא השנה הן חול ה' שבת, ואיך נאמר דהוי מכירה, כיון שכל ימי החול הישראל עושה כאדם העושה בשל, והנכרי אין לו שום רשות לעשות כראונו כו', ואין

עה חלק א'. זמן הדלקת נרות לשבת. ומקום העמדת הנרות:

במסגרת השלחן סעיף ד' (א) ויש אומרים שבין השמשות הוא תיכף אחר שקיעת החמה. הרב הגאון המפורסם ר' אברהם שליס"א מסאבטינו אמר לי שהוא איסור גמור להדליק נר בערב שבת אחר שקיעת החמה. וצריך להזהר מאוד על זה. כי הרב הגאון הגדול גור אריה ז"ל והרב הגאון הגדול מהר"ש ז"ל בסידורו והרב הגאון הגדול מוילנא ז"ל הסבירו להלכה כרבי הגאונים ורוב הראשונים. והיכף משתשקע החמה הוי בין השמשות: (ב) ובאגרת התשובה דרבינו יונה ז"ל אוסר להדליק ביום המעונן. רק בשבירור לו שהשמש לא שקעה עדיין. וצריך לזהר בזה: (ג) ויש לכא' ירא שמים בכל אמצע שבוע דראות זמן שקיעת החמה על סורה שעות שהולך בטוב. בכרי שימ' יהיה בערב שבת יום המעונן. ידע בבירור על המורה שעות. להדליק הנרות קודם שקיעת החמה: (ד) ובימים הקצרים צריך להקדים לפי ערך מה שנתקצרו מן ראייתו עד ערב שבת: (ה) ולא יסמוך על הרוח. כי לא כל המקומות. ולא כל המורה שעות שיום: (ו) ושמיני בשם ספר קדמון דאין ההלכות השמש שזה להמעיט בשיעור אחד כל יום מהבירור בימים הקצרים. וכן ההתרחבות בימים הארוכים אינו שזה. וממעט זה גם כן אין לסמוך על הרוח. ולכן יזהר להשגיח על שקיעת החמה בכל שבוע כנ"ל: (ז) ויען שאין פנאי כל כך לסתם אדם להשגיח על זה בכל שבוע. לכן יזהר הרב המורה שבעד להשגיח הדיר בכל שבוע על שקיעת החמה כנ"ל. ויזהר בני עירו בזה בכל מה דאפשר: (ח) ובעיירות גדולות שהבתים גבוהים. וקשה לילך לסוף העיר לראות שקיעת החמה. צריכים אחד או שנים מחברה שופרי שבת. ליצף ולהשגיח על זה באמצע השבוע. כימה ירחיקו במה שמוזרים על השבת. אם אין יודעים בבירור הזמן שצריך לפסוק במלאכה: (ט) ובכל זה צריכים ידע. שלך השמש שהוריע לערך עשרים מינו"ט או עכ"פ רביעית שעה קודם שקיעת החמה: (י) כי [א] סתם אנשים שיהיו בהדלקה לערך עשרה ט' נ"ט

חומן ישיעות

ואין עושה עמו שום חשבון. וכי בזה נאמר דהוי מכירה. ורק גבי פסח מליני מכירה דמתחת האיסור המוטל עליו גמר ומקנה. ועכ"פ בימי הפסח אינו מראה שום דבר שיסתור המכירה שלו. ולא כן היכא שבימי החול מראה כעלמו שמוחר המכירה כו'. ועל כן המחיר יס' לו להחיר יותר שימכור רק בערב שבת. שאז כשיגיע השבת מסתלק היד ישראל. ולמולאי שבת יחזור ויקנה כו' עכ"ל: (ג) גם כשימ' ה' שם הביא תשובת חסם סופר דזה הוא על פי מה שאמרו בגמרא מוטע שאלכלי ישראל כשר תמומות שמונות כו'. גם הביא שם לחלק בין להפקיע איסור דאורייתא או דרבנן: (ד) ולכן נראה. כיון דזה אי אפשר כלל לעשות שער מכירה וכל שבת. ומוכרה לעשות על כל השנה. עכ"פ יזהר הרב לנצל הכפר שכל ערב שבת בערב יפקיר והסוסים וכל הבהמות העושים מלאכה יפקורם בינו לבין עולמו. וא"ל שום אדם לידע מזה. רק יאחר בינו לבין עולמו. איני מפקיר הסוסים שלי. ואם יס' לו גם הורס העושים מלאכה יאחר. איני מפקיר השוורים והסוסים שלי ויפקיר הרב לנצל הכפר ענין ההפקר מה הוא: (ה) ועיין בפוסקים ומהר"ש סימן רמ"ו דכשפקיר בינו לבין עולמו הוי הפקר מדאורייתא עכ"ל. והנה מדברי סופרים צריך שיפקיר בפני ג'. מכל מקום כיון דלא בזה ההפקר מתחש איסור של חירה של שבת בהמתו. הו' סמכין דדרבנן על השער מכירה. כמו דסמכין על השער מכירה בעבודת השדה: (ו) ומעט זה לא הולחנו כאן לערב קבלן כמו שהולחנו לקמן בזה והב לערב קבלן במכירת חמץ. דשם כתב מהר"ש בהקדמה לשער מכירת חמץ דהוא דאורייתא עיין שם. אבל כאן אם מפקיר כנ"ל הוי רק מדרבנן. וכיון דלא מלינו להרב מהר"ש זלתי להצריך בענין זה ערב קבלן. והרב מלאנו זלתי לא הזכיר כלל ערב קבלן בשער זה. ולכן סתמנו כאן בזה. כדברי הרב מלאנו זלתי: (ז) והנה בפסחים אי אפשר שלא יעריך בעל הכפר לומר להנכרי מה לעשות בשבת. והיתר הוא שיון שחבר העסק לנכרי חומר לו לעשות בשל נכרי. וחומר לומר לנכרי עשה כדלקמן סימן א' סעיף כ"א: (ח) ועיין שהיתר זה הוא קלוש. דהרי ככאן עיקר הנאה הוא לישראל. לכן טוב לזווג לנצל הכפר שאם יאסר לומר לו לעשות בשבת. יאחר בערב שבת לנכרי אחר שיאמר לנכרי זה שיעשה בשבת. ואמירה דאמירה לנכרי הוי שבות דשבות. כמו שכתב בשער תשובה סימן שצ"ב כשבות נשכח. גם ככאן היעב סימן ש"ז כתב בשם תשובת חותם ויאר להלכה בזה. ועיין בספר החיים הובא בנר ישראל דבחוקים הפסד גדול אם לסמוך על המקלין בדאמירה דאמירה. גם כשחלק חסם סופר חלק א' סימן ס' כתב דשישראל יאמר לנכרי שיאמר למעלים בחול לעשות לו מלאכה בשבת אין איסור בזה. ואפילו למאן דסבירא ליה דגם אמירה דאמירה אסור. הוא דוקא כשאומר בשבת עולמו אבל לא כשאומר לו בחול עכ"ל. והובא בנר ישראל. ועיין לקמן סימן ז' במסגרת השלחן סעיף ד' שבות דשבות מותר בחוקים לורך גדול. ומכ"ס כאן שעשה גם שער מכירה. וכן בכל מקום שהוא לורך גדול באמירה לנכרי. יעשה כהיתר באופן כנ"ל: (ט) וכתב בחשובות דברת חיים ס' אורות המעשרת השבועי. כבר מובאר בתשובה שנסוף שלחן ערוך מהרב מלאני אופן. מה שיעשה (והוא כסוף חו"מ סימן כ'). אך לדעמי צריך הנכרי לקנות עכ"ל בחדר מדרכי הקהלה. ודרכי להורות בזה. שיראה לייחד להנכרי חיה מקום מיוחד. והנכרי יניחנה באותו מקום. והוי משיכה עכ"פ עכ"ל:

עה [א] סתם

אנשים שהיה השלחן חלק ב' סימון ו' סקי' דכחמי ששים הסידור דרך החיים דאם האיש מדליק לורך גם כן להדליק קודם ולשים ידיו כנגד הנרות ולנרן: (ב) אכן באשל אברהם מהרב הגאון זלתי מנושטאטש כתב דכשדליק איש. נכון שיברך קודם ההדלקה. כי אלו אין ההדלקה קבלת שבת. ויש לומר שגם המג"א מודה בזה. וכן הוא גויג עכ"ל: (ג) ויש לנהיג דכשלאיש מדליק הנרות ולא האשה. גליק נר אחד ואחר כך ינרן. כדי לקיים קצת עכ"פ דברי דרך החיים גלי. ואחר כך ידליק שאר הנרות:

ישועות חכמה עה עו הלכות שבת

מינו"ט. כי צריך להעמיד הנרות בטוב שלא יהנענעו. גם שוהים [ב] בהדלקת הלאמפיין. ולפעמים צריך לתקנו או ליקח זבוכית אחרת מחמת שנפקע הראשון. ולכן יקדים השמש בשיעור הנ"ל עכ"פ:

עה חק ב. סגולות לגידול בנים:

בקיצור שלהן ערוך סעיף ב' (א) בגידול בנים. ומי שצריך לאיזה ישועה בענין גידול בנים. צריך להזהיר מאוד לבני ביהו שידליקו הנרות בערב שבת בעוד שהשמש זורח בראשי גנים הגבוהים. ושלא לעשות אחר כך שום מלאכה. כדלעיל בחלק א' במסגרת השיחון סעיף ד'. כי אם יוהר מאוד כזה. יהיה לו בנקל ישועה בענין גידול בנים: (ב) ובכדי לזכות לאחינו בני ישראל שיגדלו בניהם לכל טוב. נעתיק פה עוד סגולות לזה מספרים הקדושים: (ג) מעשה באדם אחר שלא רוחקו אצלו בנים. ואמרו שזה הוא כשביל שאינו מהנהג בצניעות. והטעם הוא על דרך הכתוב. ואת צנועים חכמה. החכמה החיה בעליה. לכך מביא חיות על בניו. והצניעות הוא מדת יראה כו'. כך יהא אדם צנוע באורחותיו. ויהא שריו עמו מדת חכמה מכת יראה: (ד) וזה פירוש הפסוק (שיר השירים א') צאי לך בעקבי הצאן. בדרכי האבות שיהא צנוע כמותם (כמו שכתב ברש"י פרשת לך בפסוק הנה נא ידעתי) ורעי את גדותיך את הבנים שלך (ספר אור תורה): (ה) עוד סגולה לבנים שיתקיימו אצלו. להיות רחוק מהם. דהיינו שלא להיות רבוק בהם הרבה. וישא להשתעשע בהם. ושלא להסתכל בהם כלל. רק מה שצריכין לחנכם בעבודת השם והכרח כשמתחילין להתגדל (ספר מעגלי צדק): (ו) וכן ש' פ' ש' ג' הפסוק הנ"ל. צאי לך בעקבי הצאן. היינו האבות הקדושים שלא עסקו בשיחת הילדים. ולא עסקו עמם רק מה שצריכין ללמדם בעבודת השם והברך. ורעי את גדותיך. את הבנים שלך. בשכר זה הוכה לגדל בניך ובנותיך לכל טוב: (ז) עוד מצאתי סגולה בדוקה ומנוסה לגידול בנים. שהאיש יאמר בעת שיעשה הברכה במוצאי שבת ג' פעמים הנ' פסוקים ה' צבאות עמנו מי שגב לנו אלהי יעקב סלה. ה' צבאות אשרי אדם כותב כך. ה' הושיעה ה' ה' יעננו ביום קראנו. כי כל אדם אומר פסוקים אלו בהברכה רק פעם אחת. והוא יאמר כל פסוק ג' פעמים. והוא בחון. ודבר זה שמעתי מהרב הקדוש בוצינא קדישא ולה' דק"ק קארין. (ספר כתיבת יד): (ח) ובספר שם הגדולים כתב ראיתי שכתב אחד קדוש בכתב יד משם ירושלמי שני שמות בניו ר"ע יקרא לבנו אשר יולד לו בן ציון ויחיה עכ"ל: (ט) ובשו"ת שרה הארץ מביא בשם הרב החסיד שיקרא לבן הנולד לו שני שמות. כי הוא מסוגל שיתקיים. ועיין בשבט מוסר פרק ל"א עוד מענינים אלו: (י) ועיין לקמן סימן קט"ה ובסוף סימן קצ"ב עוד סגולות לזה. והסגולות הנזכרים פה ולקמן הם בדוק ומנוסה לגדל הבנים ובנות לכל טוב:

עו דיני התפלות. וברכת הבנים בליל שבת:

בקיצור שלהן ערוך סעיף ג' (א) נוהגין דומר בתפלת ערבית וינוחו בה. והטעם בהם במשנת חסידים

חוסן ישועות

[ב] בהדלקת הלאמפיין. יש להזהיר שלא יעמידו הלאמפיין של נפט על השלחן שאוכלין עליו. דסחם שלחן מתנענע. ולפעמים דוחפין אותו בשבת כידים. מפני שדחוק לישב שם. ועל ידי זה מתנענע הנפט ומקרכו אל הפתילה ומנאף מבטיר. כמבואר בפוסקים סימן רע"ז. לדעת הש"ע וס' שם אס נר של שמן קבוע בליל אסור לפתוח ולגלוול הדלת אפילו בנחת. מטעם שבוה מקרב כדלעיל בהרחיקו ממונו. ויש אדם מחסר מבטיר או מכבה. וכמו שכתבנו בט"ו ובפמ"ג במשכנ"ט: (ב) ואפילו לדעת מג"ח ומהר"ם שם דכנתח מותר לפתוח ולגלוול שם. מכל מקום בענין חיתפת השלחן אי אפשר לזוהר בדבר שהוא כהרף עין. מיהי כנתח דוקא. ולכן טוב יותר שלא יעמידו הלאמפיין של נפט על השלחן שאוכלין עליו: (ג) ומטעם זה יש לזהר גם בנרות של חלב. שלא לנרור השלחן בחוץ עכ"פ בשבת: (ד) ואמר לי רב גדול שהוא שומר את עצמו שלא לילך במרזחה סמוך לנרות כליל בשבת. מנחת שבת דיש לזהר מלעבור בשבת סמוך לנרות הדולקת במרזחה. אפילו היכא דלאן לחום שיתכנו. מכל מקום כיון דד"ק השלחנת להתנענע ולהתגדל יותר מכמות שהיה מקודם על ידי רוח העובר אללם. ואם כן יש בזה משום מבטיר. והחם יעיד על זה. וכעין סכר"ז וז כתב בפרי מגדים באשל אברהם סימן רע"ו סק"י: (ו) וכן צריך לזהר מלעבור במרזחה סמוך ללאמפיין שדולק. ובפרט היכא דלאמפיין תלוי והוא עובר תחתיו. ובפרט בלאמפיין הגדולים שקורין בלאוניו בל"ן לאמפיין. וראיתי בחו"ש אשר על ידי הילוך במרזחה תחתיו נכנס הרוח דרך קבץ השפופרת שקורין ברטיני. ועל ידי זה מתגדל השלחנת עד מאוד. ויש בזה משום מבטיר בשבת: (ז) שוב מלחתי בספר אורחות חיים (החדש) סימן רע"ז בשם ספר אשל אברהם מהרב הגאון ולה"ה מבעטשט שכתב בדקדוק עמידתו בחפלה היה צ"ל נר ששה קרוב אליו והשם מלנענע בשעת חפלה עד שכלה דליקת הנר. מטעם דעל ידי נענוע הגוף והכל הפה בכת אולי יש חשש כיבוי או הכערה (שם ובהוספות דבסוף): (ח) ויש ענה לכל זה שיחשוב בלבו שאינו רואה בלחמ שגדל הלחם. כדי שיאיר ומן רב. ולא יכבה במהרה. והוי פסיק רישיה דלא ניהא ליה. ולא יח' עוד חשש איסור דאורייתא. ומכל מקום ישמור את עצמו בכל מה דאפשר שלא להגדיל הלחם. כי גם פסיק רישיה דלא ניהא ליה אסור מדרבנן עכ"פ. כמו שכתבתי במסגרת השלחן בהקדמה לאיסורי שבת סעיף י"ח:

ישועות חכמה עז הלכות שבת

ל' 71

חסידים בתפלות דשבת. דנערביה דשבת יאמר וינוחו בה. [א] כי היא עולה (פירוש מרח מלכות כידוע): (ב) ובשחרית דשבת יאמר וינוחו בו. מפני שעיקר עליית היום הוא ב"א (פירוש מרח הפארת כידוע). וכן בסופו: (ג) ובמנחה יאמר שבתות קדש וינוחו בס' שמספרו מ"ב. כי מתעורר עתה כל השם מ"ב של אנא בכח ב' ע"כ: (ד) בענין ברכת הבנים בליל שבת שכתבו בספרים הקדושים. כתב בספר דבש לפי. מהרב ר' חיד"א ז"ל. כשאדם רוצה לברך לחבירו או לבנו. צריך לברך בתחילה להקדוש ברוך הוא. ישים ידו על ראשו. ואומר יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא. ואחר כך מברך לאיש ההוא ע"כ: (ה) וזה נוסח הברכה. ישים אלהים כאפרים וכמנשה. יברכך ה' וישמרך. יאר ה' פניו אליך ויחונך. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתן בלבך אהבתו ויראתו. ותהא יראת ה' על פניך כל ימי חייך שלא תחטא. ותהי חשקך בתורה ובמצוות. והשם יתברך יצילך משום חטא ועון ומדיבורים אסורים ומחילול שבת ויום טוב. ותאריך ימים ושנים הרבה בכריאות ועשירות והצלחה וכל טוב לעבוד את השם יתברך בשמחה. והקדוש ברוך הוא יושע עריך שפע אור החכמה והבינה והדעת. ויהי לך רב משכיל בתורה. ויאר עיניך במאור התורה. ויצילך מכל מבול ומשוע. ויהיה מעמדך שתלמוד תורה לשמה כל ימי חייך. ויהיה קדוש לעשות רצון אבינו שבשמים. וידך יהיו עוסקים במצוות. ורגלך ירוצו לעשות בנפל. ויהיה שלום ואהבה המיד ביניכם. ותאריך ימים ושנים הרבה עם ויוונך. והקדוש ברוך הוא יתן לכם בנים ובנות צדיקים וצדקניות עוסקים בתורה ובמצוות כל ימיהם. ויהי מקורך ברוך. וימלא השם יתברך כל משאלות לבבך למנוח. ובכל אשר הפנה אליה. אמן: (ו) וטוב שכל אב יברך את בנו בעת זו המסוגל בברכה. וכל המברך מתברך שנאמר ואברכה מברכך כראיתא בגמרא (סוטה דף ל"ח ע"ב): (ז) ומי שהוא בחזקת ת"ח יכול לברך גם לאחרים כמבואר בספרים. וא"ל להניח ידו עליהם. רק יעמידו בסמוך לו. והוא יאמר הנוסח דלעיל בדשון רבים. אכן הנוסח דפסוקים דלעיל לא ישנה. ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל:

עז דיני הקידוש והמסעדות:

סעיף ג (א) ומצוה לברור יין יפה. ויש ליתן קודם קידוש מעט מים ביין. משום שהיין הביא ילדה לעולם. וכאשר מחבר המים ליין. אין היין מוכן עוד לילדה אלא דברכה (מפרי מוסר): (ב) ועוד יש מעט בזה אולי שמה אחר מן היין עד שכל לבאן. וביין צימוקים יש לחוש עוד דהמים ששפכו לתוך הצימוקים היו פגומים. כמו שהדרך של חבני בית ששותין מים מהכלי ששואבין בו. ומשיירין הרבה. ואחר כך שואבין בו עוד מים. וממילא נשפכין המים פגומים שנשארו בתוך הכלי. ולפעמים יש בחבית מעט מים. ואחר כך נוטלין המים פגומים שבתחתיתו ושותפין לתוך הצימוקים להעשות יין. ולכן נותנין קודם קידוש מעט מים בהיין. ובה מיתקן הכל. כדלעיל סימן מ"ה: (ג) ומבואר בפוסקים סימן קפ"ב דהמים שמתקן בהם צריך שלא יהיו פגומים. ולכן טוב להכין לו צלוחית קמן דהיינו פלעי"ף קמן עם קארע"ק. וירקק באיזה פנים כשבווע. דתיכף כשיביאו מים מהבאר ישפוך לתוך זה הצלוחית. ובוה ירע בבירור שאינם פגומים. ויהיה די לו בזה לתקן היין בכמה שבתות: במסגרת השלחן סק"ב (ד) גם צריך לומר בלחש ויהי ערב ויהי בוקר. כדי שלא לחקק פסוק לשנים. ועוד יש מעט בזה. כי לא נכון להתחיל יום השישי שאין בו משמעות של כלום. יום

חוקן ישועות

עז [א] כי היא עולה. כמו שכתב בפרי עץ חיים שער י"ה שמדת מלכות היא העולה כליל שבת כו'. יש לנו קבלה שנשעה שישאל אומרים ברכו כליל שבת. בת קול הולכת כפמליא של מעלה לומר אטריסם עס קדוש שלחם מברכים למטה. כדי שיתברכו למעלה כו'. אטריסם בעולם הזה ואטריסם בעולם הבא ע"כ: (ב) וכתבו בסידור שער השמים וזה"ל בענין אמירת אשת חיל כליל שבת. שמרומה על השכינה. ויש בזה השכח מהרי"ב"ן וזה"ל דמנהגם של ישראל לברך הילדים כליל שבת אחד האבות ואחד הרכנים. אחר התפלה או כענינה לבית. שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים כו'. אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם וכן הוא ע"כ: (ד) וכתבו בפרי עץ חיים ובספר נגיד ומלוא ובמשנת חסידים ובסידור הארז"ל דמהר"ל דכשנא הקטן להתברך מן הגדול. יצא הקטן מחילה יד הגדול. כדי שיתעורר אחר כך הרהמים ויברכהו. וכדי להמשיך שפע מן הפה העליון כו'. שני סס כמה סודות בזה: (ה) ולא יצא אלא אחרי יד ימין. ואחרי יד ימין יצא המברך דמהר"ל. ובה מתורן קושית מהרי"ב"ן לברך בנתי ידיו. דעל פי הקבלה צריך לברך אלא ביד אחת (סידור הארז"ל יש לומר בפסיעות. דלס האב כהן ומברך בשתי ידיו ואומר יברך וגו'. מהיו כנשיאות כפים. ואין נשיאות כפים כלילה. אבל כשמתברך ביד אחת אינו נראה כנשיאות כפים: (ו) וכתבו בספרים דכל אחד יכול להוסיף בברכה זו. כפי צרכו לטעם: (ח) ולכן כתבו פה בישועות חכמה הנוסח באריות. כלשון לח וקל. ובהו כחוסים כל הטובות. ועוד הס יתברך שנפעול בכרכותיו כל הטובות והברכות. בעת זו המוכן לברכה. כמבואר לעיל: ובדקדוק

ישועות חכמה עז הלכות שבת

יום הששי ויכלו השמים. ועל כן צריך לצרף ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי (חתם סופר אורח חיים סימן י'): (ה) והנה פירוש הפסוק. ויהי ערב ויהי בוקר (של) יום הששי. או כאילו נכתב ויהי ערב ויהי בוקר ויהי יום הששי. כי תיבת ויהי שבראש הפסוק קאי גם על תיבות יום הששי. ודרך לשון המקרא הוא בפשטים אלו. וכן ויהי ערב ויהי בוקר יום חמישי פירושו כנ"ל: (ו) וכל זה אם אומר בלחש ויהי ערב ויהי בוקר. סמוך לתיבות יום הששי. בזה אומר לשון הפסוק בפירושו. אבל אם מתחיל יום הששי ויכלו השמים. אין פירוש לדברים אלו. וגם סוחר קצת דברי עצמו. דבתחילה אומר יום הששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. דמשמע הלשון שנגמרה המלאכה ביום הששי. ואחר כך אומר ויכלו האלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. ומה לו להתחיל בתחילה בדברים אשר לא בן כוונת הפסוק כלל. בפרט באמירת ויכלו שהוא ערות כידוע. ועד המעיד צריך לרקוק בלשונו ביותר שיהיו דבריו אמיתים בפירושם: (ז) ומשום כל זה נראה. שצריך כל אדם לזוהר לומר תיבות ויהי ערב ויהי בוקר בלחש. קודם שמתחיל יום הששי. כמו שנרשם בסידורים: במסגרת השלחן שם (ח) ולפי זה צריך להתחיל מתחילת הפסוק כו' ואין נוהגין כן. כי לא נכון להתחיל בלי שבת קודש כזה. מפני דרשות חז"ל (במדרש רבה פרשה ט') והנה מוב טאר וכו' והשתא דלא אפשר באופן אחר שרי למפסק קרא. ולכן הסנהג שמתחילין ויהי ערב ויהי בוקר כנ"ל. (חתם סופר שם): (ט) וצריך לזוהר לומר הקידוש בכוונה [א] ובקדוק התיבות והנקודות. ונפרש פה קצתם: (י) תיבת אשר צריך לומר הא' בחמ"פ פת"ח כמו שמוקד. כי הברכה נחשפת אל הש'. דלא בחמ"פ פת"ח לומר: (יא) תיבת לעשות. הע' בחמ"פ פת"ח: (יב) תיבת באהבה. הא' בפת"ח לבר. והה' בחמ"פ פת"ח: (יג) תיבת למעשה. הע' בחמ"פ פת"ח: במסגרת השלחן סק"ה (יד) שיסגנו החלה להעביר הקמחין. פירוש קמחין. נקודות לבנות (פמ"ג): (טו) והנה בקיץ דרך היא להיות בערב שבת לפעמים נקודות לבנות ביין צימוקים מחמת שקרוב להחמין. צריך לסגנו בערב שבת. להעביר ממנו הנקודות לבנות. ולהעמידו במקום קר עד הקידוש. ושל הברכה יעמידו במקום קר עד ההבדלה: (טז) ואין לסמוך על זה. שבשבת ישפוך ממנו הקמחין. כי אין יבולין

חוסן ישועות

עז [א] ובקדוק התיבות. בענין נוסח הקידוש כתבו בספר נגיד ומלוא ובס"ל וסידור שער השמים. וסידור מהרי"בין נוסח זה. וזכר לתיבת מלרים ושבת קדש כו'. וכן נראה מכתבי הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל: (ב) ודבריהם בנינים על דברי הוה"ק פראש ויקהל (דף ר"ז ע"ב) ד"ס ל"ה תיבות בזכרת הקידוש שם ז"ל. כולל סלקין לשבעין תיבין לאתפער אה שבת כו' ע"ס. וכן הוא בתיקוני זוהר ותיקון כ"ד ותיקון מ"ז: (ג) גם בפרי ט"ז הי"ס שער י"ח כתב כי י"ס זה"ס ע' תיבין. ויכלו ל"ה וקידוש ל"ה כו'. קודם ויכלו חמור יום הששי ויכלו השמים ר"ת ו"ה כו'. כיו"ס בייכלו וזכרת הקידוש ע' תיבין. ועם י"ה דיוס הששי פ"ה כו'. עיין שם כמה סודות בזה: (ד) אכן בסידור מהר"ל כתב קידוש הטעם בזה הלשון. כי בנו בחרת ואותו קדשת מכל העמים. ושבת קדש כו'. כמו שכתב מהרמ"ם הלכות שבת פרק כ"ט: (ה) וכתב בשער הכולל (נדרסם עתה מרב אחד) שכן הוא בסידור רב עמרם גאון ובאבודרהם. וכן דעת מהר"ם ע"ד: (ו) וכתב בענין תפלה (בנוסח השמונה עשרה) בשם הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל האב"ד דק"ק גושאטש לתרץ דעת האומרים כי בנו בחרת כו'. שלא יהיה נגד הוה"ק והמקובלים דאף שאומרים לזוהר תיבות יותר במקום שיש לזוהר כוונה למספר התיבות. מכל מקום אין חשש בזה. ואין נכסח הכוונה בזה. דככלל מאתים מנה. והיא רחוקה ממה שכתב רמ"א סימן רס"ג דיכולין להוסיף על דבר המכונים נגד דבר אחר עכ"ל: (ז) וכתב מהר"ם ע"ד סימן רע"א שאין לגנות שום מנהג. כי לכל מנהג יש טעם ויסוד עכ"ל: (ח) ולכן כתבתי בסידור דברי חיים לדיהוב כל אחד כמנהג מקומו בזה: (ט) ובכאן נוסף לזוהר דברים בזה בעזרת השם יתברך. ויהא רעוא דליתא מילתא דתתקבל. להנה בדברי רש"י ז"ל כתובות דף ז' ע"ב וברכות דף מ"ז מובאר דנוסח שלו היה בקידוש. כי הוא יום תחילה לתקראי קודש" כמו שהוא בקצת פירושים. והגם דבינו לא נגלה עדיין ספר ההוה"ק. עכ"ל. הוי"ק. כי היה להאמרים ז"ל נוסח הקידוש יותר מל"ה תיבות: (י) והנה ידוע כי מהרמ"ם ז"ל ה' סמוך להר"ף ז"ל שהיה סמוך להגאונים. וכיון דמלינו דכלל יום טוב אומרים תיבות. כי בנו בחרת ואותו קדשת מכל העמים" ומהרמ"ם ז"ל כתב. בפרק כ"ט נוסח זה גם כשבת. מן הסתם היה מקובל כן מהגאונים ותלמידיהם. בפרט שמינו נוסח זה בסידור רב עמרם גאון כנ"ל: (יא) וזה ידוע כי דברי הגאונים היה קבלה מהמני הע"ס ז"ל: (יב) וכתבו הפוסקים מהר"ם סימן ד' דכל דבר שבעלי הקבלה והוה"ק חולקים עם הגמרא או הפוסקים הלך אחר הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחר הגמרא: (יג) ומכ"ס כאן דנוכל לקיים גם דברי הוה"ק והמקובלים כמה שאין חשש בהוספה כנ"ל סק"ז: (יד) ולכן צריך להתיישב בזה. דלסוף לא נאמר התיבות הנ"ל. הרי אינם יוצאים לתחילה דעת מהרמ"ם והגאונים. והגם דלסוף חסר לזוהר תיבות בלחש דאמנא הברכה יוצא גם כן. מכל מקום לכתחילה אין זה נכון כלל. בפרט התיבות. כי בנו בחרת ואותו קדשת מכל העמים" ומהרמ"ם ז"ל: (טו) ומהרמ"ם ז"ל: (טז) אבל אם שואמרים כבוננו. וכשמתקנים אותם בשבת. נראה כחסרון גדול לפי דעת מהרמ"ם והגאונים ז"ל: (טז) אבל אם נאמר אותם. הרי יוצאים מן המובחר לדעת מהרמ"ם והגאונים ז"ל: (טז) וגם לפי דעת הוה"ק והמקובלים ז"ל אין חסרון באמירה זו. לפי מה שכתבו דיכולין להוסיף על דבר המכונים כנ"ל סק"ז: (יז) ויצא לנו מזה. דכפי הנראה טוב יותר לנהוג דעת רב עמרם גאון ומהרמ"ם ז"ל. ומהרמ"ם ז"ל. לומר התיבות. כי בנו בחרת ואותו קדשת מכל העמים: (יח) ועד נוסף נוסף נוסף נוסף על פי מה דליתא בפסחים (דף י"ז) לשני ברוך שם כבוד

יכולין להסירם לגמרי על ידי שפיכה. גם שלא יבוא לירי איסור בורר בשבת: בקיצור ש"ע סעיף ח' (ז) החלות יהיו מכוסים כו' וכו' למן. עיין לעיל סימן נ"ה סעיף ה' עוד טעם דצריך לכסות הפת שלא יראה בשחו שמקדימין לו ברכת היין: (יח) ולפי זה צריך לכסות במפה שלימה. ולא במפת שעושין בבית שיש בהם נקבים. כי על ידי זה רואין הפת גם כשהוא מכוסה: (יט) ואם רוצה בדוקא לכסות במפה זו. יתפור בערב שבת מפה אחרת תחתיה. שלא יראה הפת: (כ) ומה שכתב וכו' למן. אע"פ שהמן לא יירד כלל בשבת. ומה וכו' למן איכא. מכל מקום המן היה עד נאמן על קדושת שבת. ממעם כי בכל השבוע ירד המן. ובשבת לא ירד. ובזכרו זאת יזהר בקדושת שבת ובשמירתו (ספר תורת אביגדור): במסגרת השלחן סק"כ (כא) אבל אם יצא בנתיים צריך לחזור ולקדש. ובספר מגורה הטהורה מצדד להקל דכל שאוכל באותו בית שקידש הוא הכל מקום סעודה אפילו אם יצא בנתיים. והא דכתבו דבעינן אכילה לאחר היינו לענין דלכתחילה. או אפילו בדעבד במקום שאפשר לו לשמוע הקידוש מאחרים. אבל כאם אי אפשר ספק ברכות להקל. וא"צ לקדש שנית. וכן הביא בהגדה הגאון מברעזאן בשם שו"ת כנה"ג שחולק על זה. ופסק דכיון שחזר למקומו וסוּעַר במקום שקידש אין צריך לקדש שנית: בקיצור ש"ע סעיף י"ט (כב) לא יאכל שבת בשחרית עד שיקראה. בשעה שקורא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ישים אל לבו ועיניו להתבונן בה. הן במצוה. או במוסר. הן במדות טובות היוצאים מהפסוקים (שלה"ה וא"ר): (כג) גם בשעה ששומע קריאת הפרשה בציבור. ישמע היטב. ויכוין להתבונן בכל דבר ענין השיך לו. הן במצוה או במוסר כנ"ל:

עז דין קריאת ספר תורה. ושילוח הנדרים:

סעיף ה' (א) בין נברא לגברא צריכין לגלול את הס"ת ואין צריכין לכסותה. ונראה דהאידינא דחסון מיישב את עצמו וכן מה לאיוה שיקרא לעלות. ראוי לכסות בין נברא לגברא (ע"ג) וכן הסנה"ג: (ב) ומכל מקום לא יכסה בשעת הברכה אחרונה. כי אסור לעשות שום דבר בשעה שהוא מברך (כמבואר בפוסקים סימן קצ"א). רק יברך הברכה בכוונה. ואחר הברכה יכסה במטפחת כנהוג. ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים עוד איוה דברים נחוצים בענין קריאת ס"ת: (ג) צריך לידע דבשאומו ליתן צדקה או לבית הכנסת ולא אמר בלי נדר. הוי נדר. וצריך למה ולקיימו: (ד) ואם הובע אותו הגבאי שצריך להסעות ואינו נותן. עובר בכל תאחר (כמבואר ביוזר דבית סימן ר"ג וסימן רנ"ז): (ה) ועונש במוטל נדרים קשה מאוד ד"ל כמבואר בגמרא (שבת דף ע"ב ג' ונדרים דף כ"ב): (ו) ולכן יזהר כל אדם לשלם בימי השבוע שלאחר השבת. כל מה שאמר בשבת ליתן בעד העליה או שאר צדקה. וכן אתר יום טוב. ובפרט בימינו נוראים וסוכות. והושענא רבה ושחמת תורה ישלם אחר יו"ט: (ז) ואם אמר בסתם ליתן מתנה. צריך ליתן איוה ממבעות. שהיה נקרא בשם מתנה: (ח) ומבואר לעיל סימן ל"ד סעיף א'. המעלות טובות שזוכין על ידי הצדקה. ויודע כי עיקר המצוה היא הנהיגה. ולא האמירה: (ט) וכשישלם מה שאמר ליתן בעד העליה. ממילא יקנה הגבאי נרות ושאר דברים הנצרכים בבית המדרש. וממילא ילמדו תורה בהרחבה. ויזכה לשכר הגדול של מחזיקי התורה: (י) וכדאיתא בפאה (פרק א') אלו רברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה. והקין קיימת לו לעולם הבא כו'. ותלמוד תורה כנגד כולם:

פ קצת ממלאכות האסורות בשבת. וכמה עצות טובות לעשות בהיתר:

במסגרת השלחן סק"ד (א) ולענין ללמוד כו' אצל דאמ"פ של נפט כו' וימשיך בערב שבת הפתילה הרבה לחוץ כו' ויהיה סוהר לסוד אצלו. ובמקום דאפשר בנקל. טוב לעשות

חוסן ישועות

כבוד מלכותו לעולם ועד דקריאת שמע. אמרי רבנן היכי נעביד נאמרוהו לא אמרו משה רבינו. לא נאמרוהו אמרו יעקב. התקינו שיהו חומרים אותו בחשאי עכ"ל: (יט) הרי חזין במקום גדולים. דמקום שמתפסקים חס לומר. הענה לזה לומר כלתש. וכתיבאיר בפוסקים סימן ס"א לענין ברוך קט כבוד מלכותו לעולם ועד: (כ) מהילול יש לומר גם לענין כי בנו קהרת כו'. דכתיבאיר חביות חלו בקול נמוך קת שלל כדרך שאומרים כל הקידוש בקול רם. כפי הנהגה דלחן קידוש כזה גם לדעת האו"ק והמקובלים ז"ל. ודי בזה להיכר שאינם ממניין הל"ה חביות: (כא) ומריוחים בזה שיואלים מן המובחר דעת הרמב"ם והגאונים ז"ל וסיעתם. וזאינם מחמרים בחביות שאומרים בכל יום טוב: (כב) ועם כל זה. אין חיי מכינס דעתי הקלושה להכריע בזה לענין מעשה. רק כתבתי הדברים כעצמם בעזרת השם יתברך. והכוזר יבחר:

בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ג (כג) גם כיום כו' שיהא הכוס מחזיק רביעית. הנה נעת שקבלתי הסכמה ראשונה על הספר מסגרת השלחן. מהרב הגאון רבינו חיים אלעזר וזלה"ה האב"ד קאליש. בייתי שם שבט קודש וכסודר כעת הקידוש האריך הרב וזלה"ה כפלטול ובחישוש ספרים כמה שעות. ונתברר ההלכה שאין שום ספק לקדש על כוס פקוק מרביעית. רק לריך דוקא שיעור רביעית. גם נחביר שא"ל לשמות רוב הגוס בקידוש. רק כמלא לגומי. ושיעור מלא לגומי מבואר בקיטור ש"ע קודם סימן א'. וכזמן הזה לאח שיעור קטן כידוע:

לעשות עוד לרזוחא דמילתא. לתלות בערב שבת חתיכה נייר על השרוי"ף. ויהיה כתוב עליו בכתב אשורית. תיבה "שבת" באותיות גדולות. ומכילא הוא במוח שלא ישלח ידו ליגע בהשרוי"ף. כי יזכור מיד שהוא שבת. וזה דומה קצת למה שכתבו בשלחן ערוך ופוסקים שחבירו יזכירוהו (וכעין זה כתב בספר מ"ב): בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (ב) ופתח התור שיש בו אש אסור בין לפתחו בין לסגור. ולכן אם הקירו בערב שבת השמאר"ץ מן הכירה שקרין ענגישי"ע קע"ך. והעמידו הקרירה בתוך החלל. אסור לישראל ליקח משם הקרירה בשבת אם יש עדיין בתוכה אש או נחלים לוחשות. ועל ידי נכרי מותר כדלעיל במסגרת השלחן בהקדמה סעיף כ': במסגרת השלחן סק"ז (ג) שלא כאותן מורי הוראה ששיאלים אם ה"ד סולדת בו בתבשיל כו'. הנה כמה רבנים ומורי הוראה אמרו שיש להם קבלה מרבוהם לשאול אם יוכל להחזיק היד בתבשיל. ומעמם, כי אם הכוא איזה אשה לשאול על הבשיל. וישאלו אותה אם התבשיל היה חם שכריסו של הניקב בן יומו נכזית בו והיה לפענ ח"ו. כי אם הלך האשה לנסות לבנות הניקב בן יומו. כדי שהיה אם התבשיל מותר או אסור: (ד) ואם תאמר לשער לפי אומד דעתה. מי יוכל לשער זה בדבר שאינו שכיח כלל להעשות כן. ומצינו בדברי רז"ל שהיו נשמרים בזה בכמה מקומות שלא ליתן רשות לכל אחד לשער לפי דעתו. בפרט בדבר שאינו שכיח ואין יודעים אותו במכון. ויוכל כל אחד להקל לפי מה שיש לו נגיעה להתיר: (ה) ולכן ביררנו בעזרת השם יתברך בחוסן ישועות דין זה [א] על פי הגמרא והפוסקים. כל מה שצריך לענין הוראת איסור והיתר: (ו) ולפי מה דכתבנו שם בפסוק. ישער גם ככאן לענין שבת. דאם אינו חם הרכה. והוא באופן שאדם בינוני מחזיק בו ידו. ואינו מוצאה מחשש שלא תהיה. כדור ליתן להוכיח לחם או מצוה. כיון שהוא בקערה שהיא כלי שני: שם סק"ח (ו) אסור ליתן חבלין או עלים של מייא בקערה ולעזרת עליהם מכלי ראשון. אבל לאחר שעירו התבשיל לקערה. מותר ליתן לתוכה תבלין כגון פלפלין או שום: (ח) אבל שאר דברים שלא נתבשלו עדיין. יש להחמיר שלא ליתנם גם בכלי שני שהיד סולדת בו. ריש דברים רכים שמתבשלים גם בכלי שני. ואין אנו בקיאין (במבואר בפוסקים סימן ש"ח): (ט) ולכן אין ליתן עלים של מייא גם בכלי שני שהיד סולדת בו (משנה ברורה): בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (ו) יש לזהר מלהוציא את האגוזים מהוך הקליפה הירוקה שלהן. זה אינו הלוי בזהירות. דכשאינו עושה על ידי שינוי. הוא איסור גמור. רק צריך לשברן ולאכול כן (כמו שכתב מהר"ש סימן הק"י בקונטרס אחרון. דרמ"א סימן ש"ט שכתב ולכן אסור לפרק כו' וסיים וטוב להחמיר. איירי על ידי שינוי. אבל ב"א שינוי לכולי עלמא אסור עכ"ד. וכן דעת השלחן שלמה): במסגרת השלחן סק"ו (יא) המנהג להחמיר להחמיר ליתן חמץ המים. ובמקום שאין צורך הרבה יש להחמיר (כדעת החי"א ונ"א כל"ע י"ד) רק יתנוכם ויניחם כך בתוך המים. או בתוך המייא שבכלי שני (בספר מור וקציעה אסור פחית' ליונים. גם בצמח צדק החדש ובכ"ל שבת מחמירין. רק להחמיר לתרבות מותר כנ"ל): שם סק"ז (יב) במאכל שהוא מין אחד כו' יש להקל לברור. ואם קצתם אינם טובים כל כך כמו האחרים. כגון שנקדחה מכה הבישול איזה חתיכה דגים. ורוצה לברור אותן שלא נקדחו. או שבישר ב' דגים ממין אחד. ודג אחד היו חי והרג

חובן ישועות

פ [א] על פי הגמרא והפוסקים. איתא בגמרא שבת (דף מ' ע"ב) ה"י דמי יד סולדת בו כל שכריסו של תינוק נכזית. ופ"י סולדת נמשכת לאחוריה מדאנה שלא תהיה עכ"ל: (ב) וכן פסק בשלחן ערוך אורח חיים סימן ש"ח וזה לבנו עד שהיה היד סולדת בו דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכזית בו עכ"ל: (ג) והפרי מגדים צידד דעה סוף סימן ס"ה כתב בזה הלשון ויד סולדת בו היינו שיעור שכריסו של תינוק בן יומו נכזית בו עכ"ל: (ד) ובמפתח העצם שהוסף הפ"ח תיבת בן יומו. כיון דבגמרא קאמר פתח תינוק. מהמקור ומשערין בתנוק בן יומו: (ה) וכתב הבבא ביר כהדיוסין להלן דף ק"ג וזה לבנו נהוג עלמא בן שני שאי אפשר להחזיק בו היד מחמת חוס. מקרי היד סולדת בו. לא זולת. ולכאורה לא מבטח בן ממאי דאמרין לקמן דראשונים נעלין מחמין שהיד סולדת בהם. ולמנהגנו אי אפשר ליעול מכאן. וזה דבגמרא שבת אמרין ה"י דמי יד סולדת בו פרש"י שם סולד מתיקה מועשת ויש שאינו סולד עכ"ל. אם כן אף שזה אינו סולד דילמא ה"י נכרא טעמו כך שאינו סולד כי כהו"ס גדול. ומכל מקום הוא יד סולדת בו לבדיוסין. וגם מדמטי החם כל שכריסו של תינוק נכזית. וידוע שאף על פי שגדול אינו נכזית מחוס מועט. מכל מקום אפשר שהגיע לחוס שכריסו של קטן נכזה. ופאש דאין לא בקיאים בשיעור שכריסו כו'. ולכן עכ"פ במידו דאורייתא ראוי להחמיר בכלי ראשון עד שלא הספק מלנו. שאין בו חוס הנזכר. ואפילו בדרבנן צריך הקדמה על זה עכ"ל: (ו) וכעין זה הביא במתנית השקל באורה חיים סימן ש"ה וזה לבנו וכתב הדרישה הצינו בספר אליהו רבא על מה שכתב בשלחן ערוך היד סולדת בו דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכזית בו וכתב וזה דברי הש"ס דף מ' עמוד ב' וזה לבנו מכלא תשובה למורי הוראה דשאלים אם היד סולדת בו כתבשיל ומשערים בלחצו. וזה אינו. אלא שכריסו של תינוק כו' עכ"ל: (ז) ובחממת אדם כלל ג"ע כתב בשם רבינו ירוהם דלפי של אשכיס שריאס ממש חוס ויש שאינם יראים אפילו מחוס גדול ואם כן נחת דבריו לשיעורים ולכן אמרו בגמרא כל שכריסו של תינוק נכזית ממנו נקרא יד סולדת בו עכ"ל. וכעין זה הביא הכסור שור לעיל סק"ה בשם פרש"י: (ח) ומה דבאמרי לעיל סוף פרש"י סולדת נמשכת לאחוריה מלמא שלא תהיה. לכן כתב גם הפרי מגדים צידד דעה סוף סימן ס"ח בשם הערוך. סלד לשון חורר לאחוריו. ר"ל כשנתן לחצו אצבעו כמים נוטל

והדג הב' מת. ורוצה לברור זה מזה. גם בזה שייך ברירה. וצריך לברור זה שרוצה לאכול עתה (חיי"א): (יג) וכן חתיכות דגים שקצתן מטוּלֵאִים וקצתן אין מטוּלֵאִים. הוי כמו שני מינים (עין פמ"ג): (יד) גם בשר צדי ומבושל הוי ב' מינים לענין זה (חיי"א): (טו) גם בפמ"ג כתב כמה דברים שהם ב' מינים: (טז) גם במג"א ומהר"ש סימן תק"ד כתבו דצריך לזוּרֵר שלא לברור פיזרין הגדולים קצת מתוך פירורים הנמחנים ודקים כקמח. לפי שהם חשובים כב' מינים: (יז) ויש לנהוג כמו שכתבו הפ"ז וחיי"א. להחמיר אפילו במין אחד בגדולות מתוך קטנות. שיברור רוקא רק מה שרוצה לאכול עתה: (יח) אם יש לפניו בשר עם עצמות. אסור לברור העצמות מתוך הבשר ולזרוק. כיון דאינו אוכל העצמות הוי בורר פסולת מתוך אוכל. אלא צריך לאכול הבשר. ומטילא ישארו העצמות: (יט) אבל אם מרגיש בבשר שבפיו איזה עצם. יפלוט אותו או יוציאנו בידו מן הפה. ולא שייך ברירה בזה (כמבואר בפוסקים): (כ) צריך לזרז בסעודה שבת שמונח על השלחן מיני אוכלים וכלים מעורבים. ולפעמים רוצה לסלק מעד השלחן איזה מיני אוכלים או כלים שאינו צריך להם. צריך תחילה להמשיך אצלו האוכלים וכלים שצריך עתה. ומטילא ישאר מין השני מונח לברור רחוק קצת. ואז יסלקם מן השלחן: (כא) אבל בעוד שהם מעורבים לא יקח מין אחד לסלק. כי המין שרוצה לסלק מקרי פסולה כנ"ל: (כב) וכתב הפמ"ג במשבצות סק"ג במיני דגים דאין להקפיד גם בב' מינים נפרדים וניכרים: (כג) ומכר מקום. כשמן השני מונח לברור רחוק קצת. נראה דאין שייך לאסור: (כד) כשאוכלין בשבת בשר עוף. ודרך הוא למצוא בעורו לאחר הבישול איזה נוצות קטנות. צריך לזרז שלא יהיוש אותם בשבת. אפילו אם רוצה לאכול העור מיד. כי יש בו אימור שמוש בורר פסולת מתוך אוכל. ומשום אימור גזוז. וזה אסור אפילו לאכול היכף

חוסן ישועות

מיד. מתירא שלא יכזה עכ"ל: (ט) וגרסה מדברי רש"י ורבינו ירוחם דבאמת עיקר השיעור הוא כשיד אדם סולדת בו. דהיינו כשתוחב אלצנו מוּלֵיאָה מיד מדאנה שלא יכזה: (י) ובהו יחא מה דנקטו הגמרא והפוסקים להשן בסתם יד סולדת בו ככמה מקומות. ומהר"ש שם לא הביא כלל שכריסו של חיתוק נכית בו. רק בסתם. היד סולדת בו: (יא) אכן מחמת דהיראה מכזיה חינו שזה בכל אדם כנ"ל. ולכן שיעורו בחיתוק. כי בזמנם היו רגילים הרבה ברחיצת החיתוק בחמין. כדאיתא בשבת דף קל"ד עמוד ב' מרחיצין את הקטן בין לפני המילה כו'. כגמרא הרחצת כל גופו כו' מפני שסכנה היא לו. ופרש"י שחמטין חמין סכנה היא לו עכ"ל. כמבואר באורח חיים סימן של"א החילוק בזה בין זמן חמתי הגמרא לדיון: (יב) ממילא כיון דהרחיצת חמין היה עורך גדול כל כך. כוודאי רחצו אותו בחמין כל כך שהיה יכול לסבול החום. והיו יודעים השיעור שאט יהיה יותר חם משיעור זה יהיה כריסו נכית בו וילעג ויכזה: (יג) ולא שייך לומר בזה נחת דבריו לשיעורין. כיון שהחיתוק אין בו דעת לירא ולברוא מהחום. רק כשהוא יותר ממה שיכול לסבול הוא נועץ. וזה שזה ככולס בסתם: (יד) אבל עכשיו שאין לריבין כל כך לרחוץ החיתוק רק לתענוג. ממילא אין רוחצים אותו רק בפשוטין. ולכן כתב הגמרא ופוסקים שזר דאין לא בקריאם בשיעור שכריסו של חיתוק נכית בו: (טו) ולפי זה נראה. דעתה שאין בקריאין בזה. טוב יותר לשער כשיד אדם ביוני סולדת בו. דהיינו כשתוחב אלצנו מוּלֵיאָה מיד. מדאנה שלא תכזה. כמו שכתבאר: (טז) והנה לפי דברי רש"י ורבינו ירוחם דלעיל. דמאס הכי שיעורו בחיתוק. מהמת דהיראה מכזיה חינו שזה בכל אדם כנ"ל. תקשי לכאורה למה לא שיעורו להחמיר בשיעור. כשיד אדם או כריסו נכית בו. ולמה נזכרנו לשער בחיתוק כלל: (יז) והתירוק לזה דבאמת אין השיעור כשיד האדם או כריסו נכית בו. דזה חוס גדול יותר מהשיעור של רבוחיו וז"ל. רק השיעור הוא כשאלס תוחב אלצנו מוּלֵיאָה מיד מדאנה שלא יכזה כדפרש"י והפמ"ג דלעיל: (יח) ומחמת דהיראה מכזיה חינו שזה בכל אדם. לכן נתעורר שיעור שכריסו של חיתוק נכזה בו באלמת: (יט) כי הקטנים אינם יכולים לסבול כל כך חום כמו הגדולים. ומה דהוא פוערים לגדול הוא חם לקטנים כנראה בחוב: (כ) ולכן כפי הגרסה דמה שכריסו של חיתוק נכזה בו באלמת. איז פתם גדול ירא כשתוחב בו אלצנו. ומציאו חיתק לחון: (כא) ולפי הלצה זו דברי הגמרא והפוסקים עולים יפה כטיב טעם בעזרת השי"ת: (כב) ודברי הדרישה דלעיל סק"ו יש ליישב. דחוקן על המורי הוראה דשאלס אם היד סולדת בו בתבשיל. פירוש דשאלס אם היד נכית בתבשיל. ומשערים באכזז אם נכזה בתבשיל. וזה חינו. דלא כבר ביררנו בסק"ו דכשהיד נכזה הוא חוס גדול יותר מהשיעור של רבוחיו וז"ל: (כג) רק דשיעור רבוחיו ז"ל הוא כשכריסו של חיתוק נכית בו. וזה שיעור אחד עם מה. דסתם גדול ירא כשתוחב בו אלצנו. ומציאו חיתק לחון. כדלעיל סק"ב: (כד) וכזה יב לייבב מנהג הבולס שהביא הכבוד שור לעיל סק"ה. דכשאי אפשר להחזיק בו היד ומוּלֵיאָה חיתק לחון. זה נקרא יד סולדת בו: (כה) וזה נראה גם כן דעת הרבנים שהבחי ציטעות חממה ששאלס אם יוכל להחזיק היד בתבשיל. ואינו מוּלֵיאָה מיראה. זה נקרא אין היד סולדת בו וכנ"ל: (כו) ומחמת דעתה אין רגילין ברחיצת החיתוק בחמין כל כך. ואין יודעים כלל השיעור שכריסו של חיתוק נכית בו במכוון. כמו שדאיתא לעיל החילוק בין זמן חמתי הגמרא לדיון. לכן בחרו להם עתה השיעור כשיכול להחזיק היד בתבשיל כנ"ל: (כז) ודאיה לזה דהרי הרב מהר"ש ז"ל לא הביא כלל בשמין ש"ח שכריסו של חיתוק נכית בו. רק בסתם. היד סולדת בו. מזה נראה. דעתה יותר טוב לשער בהחזקת היד כנ"ל: (כח) והנה אנו רואים בחוס בסתם אדם. כשזפתה עיי"ה וחמין. איז כשייראה לתחוב אלצנו מוּלֵיאָה חיתק ממש כזיה. ואף על פי כן יכול סתם אדם לסתמוה. חממה שפה הרבה חממה בחמין: (כט) ממילא נדחה דברי הרמב"ם לשער היד סולדת בו בערך השתייה. דהרי החוש מכחש זה. וכמו שבידנו מדברי הגמרא והפוסקים שאנו נמשכים אחריהם. ולא זכרו לשער כשתייה כלל: (ל) העולה מכל זה נראה לפי עניות דעתי לנהוג למעשה. דכשהוא חם כל כך דכשייראה סתם אדם לתחוב אלצנו. מוּלֵיאָה חיתק ממש

ישועות הכמה פ פב הלכות שבת

היבך (כמבואר במג"א סימן ש"ט וסימן ש"כ סק"ז. וסימן ש"ט. ובאחרונים שם): (כה) ויכן יש ליהרר אם מבינים בשם עוף לשבת. ויהרר בערב שבת לבני ביתו שישימו העוף במים המין קודם הבישול, ויוציאו ממנו כל הנוצות קבוצה בערב שבת. כדאי שלא יבשל בשבת בשום איסור ח"ו: (כו) וכן כתב בתשובת וית רענן חלק א' בבשר עוף מבושל שעודנו עליו נוצות קבוצות אסור לתלוש אותו כו'. ולכן באהי כמזכיר בזה למי ששכח אצלו. לכל יהיה קל בעיניו. כי בדבר ק"י יכנסו חלילה בכלל מחללי שבתות עכ"ל. ולכן ויהרר לבני ביתו להלשם בערב שבת כנ"ל: (כז) ומה שכתב בהגהת הרב מפשענבארו במסגרת השלחן דאם רוצה לברור איזה ספרים הצריכין לו ללמוד. לא יברור רק סמך דלימוד. משום ברירה עכ"ל. כתבתי בסידור דבריו חיים הלכות שבת עצה לוח שיפתחנו עתה ויהיה בו קצת. דכל היבנה שלומד הוא מצוה בפני עצמו. וממילא כשיהיה בידו יוכל לנשאו למקום שירצה על אחר כך: (כח) ועיין בסידור דברי חיים. כמה דינים מחודשים בהלכות שבת. הנחוצים לכל אדם לשמור ולקיים: במסגרת השלחן ס"ק ס"ח (כט) שמה שמגנב הדים כו' אין בו משום כיבוס. וצריך ליהרר בזה. שלא יהיה בהפכה במקום שמגנב שום דבר ממנו, דאף שניגוב הדים הוא דרך לכלוך. מכל מקום כשיעביר הדבר מטונף הוא כיבוס (מג"א ולבושי שרד ופמ"ג סימן ש"ב ס"ק כ"ד. ומהר"ש כפנים ובק"א. ומח"ה סוף הסימן): (ל) ולכן יש ליהרר שלא לגנב הדים בשבת במפה שמקנה בה החיטום ושאר לכלוכים. דבכל יובל להעביר איזה דבר ממנו דלשם על ידי ניגוב הדים. ולכן יהיה לו מפה מיוחדת לניגוב הדים בשבת: שם ס"ק ע"א (לא) ואם נשפך מים או שאר משקה על המפה כו' אמר לגורדו אפילו בסבין. ומכל מקום יש להתיר לקנחה מבגד שאינו מקפיד עליו. או בסמרטוט נקי. רק שיהיה מאוד לקנח בקל. ולא ירחיק. שלא יסחוט מהבלוע. וגם ויהרר שלא יגורד הלחלוחית למקום יבש (ובזה אירי להן החששות של האחרונים בענין זה. עיין פמ"ג טעם איסור גרירה בסבין. אבל בסמרטוט יוכל בנקל ליהרר לקנח בקל. והסמרטוט בלע. ולא יצטרך להרחיק למקום יבש. וזה נראה דעת מהר"ש וחי"א שלא הביאו דברי המ"ז. דמהיכי תיתי לגרור בסבין. וכשיקנח בסמרטוט דינו כבואר לע"ל. ועיין בספר מ"ב דמתיר גם כן כשאנו עושה בבית): שם ס"ק ע"ח (לב) אסור להרוק מוכין כפי פך. ולכן צריך ליהרר שלא לסחוט הקנקן שקורין פלעשיל בנייר שהוא לח. וגם אם סוחט בסמרטוט או בנייר יבש. וזה שלא יתלחח ממשיקין שבהובו עד שיפתחנו. וכשיתלחח בשעה שהוא סחוט. יסחוט מן המשיקין ויכלועין בו להוך הקנקן בשעת הפתיחה (עיין בדברי מהר"ש סימן רע"ח): שם ס"ק פ"ג (לג) המנהג לקשור ב' קשרים בחגורתו שאינו של קיטא. דאפילו ב' קשרים אם אנו רואין שאינו מהורק כלל שרי (לקישרו או) להתירו. אלא כשהוא מהורק מעט או אמרינן דאין אנו בקיין. ושם זו מקרי קשר אמיץ (לבושי שרד בפירוש דברי המג"א סימן שי"ז סק"ד): (לד) גם הפמ"ג שם כתב דוקא קשר הרק הדים אנו בקיין. הא לא הכי אנו בקיין עכ"ל: שם ס"ק פ"ז (לה) כ"ז קשר שיותר להתירו אם קשר ואינו יכול להתירו מותר לחתכו. ואם דרך לעשוה עניבה. וכ"א כוונה נקשר. דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום (חי"א): (לו) ודוקא כשרגיל להתירו בכל יום. אבל אינו רגיל להתיר אלא כשמחליף הכתנות משבת לשבת. צריך לעשוה כן. כמו שאסור להתיר (מג"א ומהר"ש):

פב איסור הוצאה מרשות לרשות:

במסגרת השלחן סק"ז (א) מותר לשאת נייר או דבר אחר לקנח. ומכל מקום לא ישא אתו אלא בשעה שיוציא לפנות. ולא כאותן שנושאים אצלם תדיר נייר. פן יצמרכו לפנות. דהרי בחור כך מוציא כמה פעמים מרשות לרשות באין צורך: (ב) וגם כשיצא לפנות לא יקח אתו רק בצמצום מה שצריך עתה. ואם נשתיר לו אחר הקינות. צריך להניחו שם. ואסור לנשוא לביתו. דהרי כל היתר זה הוא רק משום כבוד הבריות: (ג) וגם להוציא בצמצום יש חולקין. לכן אם אפשר להבין שם בערב שבת. באופן שלא יצטרך לשאת בשבת. צריך לעשוה כן. כמבואר

הוסן ישועות

כיה. נקרא בודאי יד סולדת בו לכל הדברים. ואין להשניה על השתיה כלל: (א) ואם הוא פחות קלת מזה: ומסתפק אולי כריסו של חינוך נכיות בו. אולי להחמיר בכלי ראשון כדברי הכוזב שור דלעיל. אבל ככלי שני יש להקל: (ב) ואם הוא פחות הרבה מהל"ל. בלופן שסחט חסם מחוץ בו ידו לערך מיניע. ואינו מוזהר מחשש שלא תכוס. יש להקל אפילו בכלי ראשון. ודינו כמו כלי ראשון שאין היר סולדת בו. שבידתי כספרי ישועות חיים סימן ק"ה סק"ט עיין שם. כי רואין בהם שבה האופן אינו חמין אלא פושטין. וכל זה משערינן בלדס בינוני. כדברי רז"ל כמה מקומות. וה' יאיר עינינו בחורחיו אמן:

במסגרת השלחן סק"ז (ב) ואם הוא חס קלת שראוי לכלול עדיין מחמת חמיותו מותר להעמידו בקאכלין על ידי דבר המפסיק. וירא שמים יש להניג כשיודע שצטרך להחזיר בשבת על גבי הכירה או לתוך הקאכלין. יש לו להקין טעם של כרול. וייהיה טעם בערב שבת: (ב) אבל בשבת לא יניח טעם של כרול. כי טעם האדם שיחלדס מקלחו כמו גהלת וזה איסור גדול (כמ"ה הרמב"ם הלכות שבת פרק ט' ופרק י"ב ומג"א ומהר"ש סימן ש"ט עיין שם):

ישועות חכמה פה פו פו צ הלכות שבת

ל"ט 77

(כמבואר בפוסקים סימן ש"ב): (ד) וכל זה בכרמלית אבל ברשות הרבים דירן. אף דלהרבה פוסקים דינו בכרמלית. מכל מקום אין להקל (הר"ש וחיי"א ונזר ישראל ופ"ב): (ה) לא יקנה בשבת בנייר שכתובים עליו אותיות. דמי למוחק (אהבת שלום וכלכלה שבת):

פה סגולה להנצל משריפה:

(א) בספר עיקרי דינים חלק אורח סימן י"ד אות פ"ח מביא בשם הרב פחד יצחק סגולה נפלאה להרחיק האש מהשכונה. שיקחו כתונת אשה נדה שעליו דם נדה וישימו אותו על הבית שהוא כנגד האש. והוא סגולה נפלאה להרחיקו מבית זה. וזה בדוק ומנוסה: (ב) ובכתבי מהר"ם כתב להשליך בחול חתיכה פשתן שעליו דם נדה לחתך האש אוי [א] השקע האש:

פו דיני מביאה בשבת בבוקר:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) שלא לרחוץ כלל בשבת כו'. ובספר פרי עץ חיים שער י"ח כתב בשם האר"ז דצריך למבול שבת בבוקר אפילו לא נטמא. דיש הפרש בין קדושת ליל שבת לקדושת יום השבת. כי הוא קדושה חמורה. וכן כתבו בספר נגיד ומצוה ובמשנת חסידים ובסידורי האר"ז: (ב) ומי שנוהג כן. צריך לזוהר עכ"ל לשמור עצמו [א] מחילול שבת בדברים שנתבארו בסעיף זה:

פז להשמר מאיסור צידה בשבת:

בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (א) בהסח חי' ועוף שלא הורגלו כו' אם הם בבית או בכפר אלא שהרלת פתוחה אסור למרד. ולכן צריך לזוהר מי שיש לו עופות. שלא להחזיקן בשבת בבית. אלא יסגירם בערב שבת באיזה חדר. או בכלוב שלהם. או יקשרם בביתו. כו' שלא יבוא לחילול שבת ח"ו: (ב) וכאשל אברהם מהרב הגאון ז"ל מבוטשאטש מקול בזה לפתוח ולסגור הדלת בביתם ויציאה. אע"פ שיש בבית עופות שלא הורגלו שם. ויש לסמוך על זה בדיעבד כשנחאכסן באיזה בית שיש שם עופות:

צ דיני דיבור בשבת:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) ואפילו כשיחת דברים במלים אסור להרבות: והקשה הפמ"ג דשיחה במילה שא"צ כלל. בחול נמי כל השח עובר בעשה. ומאי אידיא להרבות כו': (ב) ונראה לדרך דעל מה דאיתא בגמרא (שבת דף ק"ג) ודבר דבר שלא יהא דיבורך ש"י שבת כדיבורך של חול. כתבו התוספות שאין לדבר כל כך בשבת כמו בחול. ובירושלמי אמרין בטורח (פירוש בדוחק) התירו בשאלה שלום בשבת עכ"ל: (ג) גם בספר חסידים סימן ק"י כתב וכן מצינו בירושלמי כו' בדוחק התירו שא"ת שלום בשבת עכ"ל: (ד) מכל זה נראה כוונת ר"ל בזה בגמרא וירושלמי דאף מה שאדם מדבר בחול ונראה לו שהוא לצורך קצת. רק שהיה אפשר בלעזרו [א] צריך למעט בשבת. שלא יהא דיבורך ש"י שבת כדיבורך של חול: (ה) ועיין בסידור

חוקן ישועות

פה [א] תשקע האש. וכתב בספר מרגליות התורה פרשת בעלזון אמר להם משה עביתם תשובה תשקע האש כו'. והנה תמצא בכתבי האר"ז כי שקיעת האש בכה שם אל שדי כו'. והענין כי אש נטריקון אל שדי עכ"ל: (ב) וכתב בספר שערי אורה סעי' ב' בענין מדת יסוד. כי מדת אל שדי הוא נותן מוחלל בריה כו'. וכל הכרית והעניות כו' על ידי אל שדי הס' כו'. גם המדה הזאת היא האומרת די לכל ניה שלם הנה על האדם עכ"ל: (ג) והנה ידוע כי השומר ברית נעשה מרכבה למדת היסוד. ונמנע מן דאש ר"ל להקיש האש מעליו לו מ"ב. הן אש דהו"ל ר"ל. הן אש דמחול. יעשה תשובה על פנים הכרית. ויעזור הרב יתבדק להשקע האש: (ד) וכפי הנראה דגם הסגולה שכתבתי ביסודות חכמה סעיף א' שהוא בדוק ומנוסה. היא נכונה ונעשמה. כי הגם דבמדת הכרית בענין ההכרית וקדם ענין כמות לך אינו כזה ככל אדם. וכל אדם יש לו עבודה בזה לפי הדרגתו. אבל בענין שמירה מנחה. אינו כל מי שמחלין בזהם יתבדק וכתורוה סיבה עמו מאיסור נדה בכל היכולת. וזוהו משמם הכנע כנגד האש. מעורר הזכות של ישראל שגשגים מאיסור נדה. ולכן מתקיים ותשקע האש בכה אל שדי שהוא מדת היסוד כ"ל. וכן יהי רצון:

פו [א] מחילול שבת. וזוהו חסידים שדרסם בחיל כשעליו מן המקור השפספס בידיהם את הפנים והעניים כדי להסיר קצת מים שבעפשים. וכשאינם עושים כן קשה להם לפתוח העינים כשעליו מן המים. לריבין לזוהר שלא יעשו כן בשבת. כי בזה השפספס כוחמים קצת מים של עפשים. כידוע לזי שרגיל בכך: (ב) וזה היו פסקי רישיה ליהא ליה. שהרי רוצה שיתמעו המים שבעפשים שגלגל במקור כדי שיהיה לפתוח עיניו בלא נער. וזוהו השפספס סוחע ממש המים משער שבעפשים כדי שיתפח עיניו בקל. וכשיפתח בער חסור עכ"ל מדרבנן. ולכן יזהר בזה בשבת:

צ [א] צריך למעט. האר"ז כו' נזהר שלא לדבר בשבת חלל בלשון הקודש. וכשהיה אומר חיה דרום לפעמים היה מפרטה בלע"ז כדי שיכיר. וכן היה נזהר שלא לדבר דברי חיל בשבת אפילו בלשון הקודש (כפר שרי עץ חיים וספר נגיד ומצוה): (ב) וכתב במשנת חסידים דלל אדם יתנוג כן: (ג) וזי שחייב יכול לזכור

ישועות חכמה צ צד צה צו הלכות שבת

בסיור דברי חיים הלכות שבת שהארכתי בגורל דבר זה : סעיף י' (ו) שמרי חובות וחשבונות כו' אסור אפילו לעיין בהם. אסור לקרות בשבת בגאומטרי' או צייטונגין. מפני שיש בהם ידיעה מענייני ממש ומתן (שאילת יעב"ץ ושערי תשובה וכו') בשם נזר ישראל ושלחן עצי שטים וכלכלת שבת ויסוד יוסף : סעיף כ"ב (ו) נכרי שקנה סחורה מישראל. עיין בספרי ברכת חיים פרק ו' בהירושלמי דברים מהרב מפשעבאר. בענין נכרים שבאים אצל ישראל לקנות בשבת. וירא מהם שלא לרצות למכור להם. איך להתנהג בזה :

צד דיני עירובי חצירות בחצר בית והכנסת :

בקיזור שלחן ערוך סעיף כ"ה (א) כשעושין עירובי חצירות בשביל הריוורן שבחצר בית הכנסת. ודוקא כשנדרין שם שנים, אבל אם דר שם רק אחד. איצ' לערב כלל : (ב) וכמו שכתב מהר"ש סימן שס"ו וזה לשונו ומקומות שאין להם לחי כו' אף על פי כן מותרים למלמל בכית הכנסת ומסנו לחצר בית הכנסת. ואפילו יש שם דירה אחת בחצר בית הכנסת. אלא אם כן יש בה שתי דירות שאז הן אוסרות זה על זה עד שיערבו ביניהן. ואם לא ערבו אסור לכל אדם למלמל בחצר בית הכנסת : (ג) אבל אם אין בה אלא דירה אחת נותרים כולה לדירה זו. ואין אנשי בית הכנסת אוסרים עליה. הואיל וכית הכנסת אינה בית דירה. וכל בני העיר נעשו כאורחים לגבי דירה זו. ומותרים גם כן למלמל מחצר לבית הכנסת ולדירה זו עכ"ל : (ד) וכן נראה דעת האחרונים. וכן אמר לי הרב הגאון וכו' ר' אברהם שלימ"א מסאמכשאוו. וכן כתב בשער הציון. ולא כדמשמע מאבן העזר. גם הרב הגדול בעל קיצור שלחן ערוך בספר פני אדם השיג על האבן העזר :

צה חלק ב'. דיני עירובי תחומין :

בקיזור שלחן ערוך סעיף ו' (א) הנצרך ללכת כו' צריך להניח כו' עירובי תחומין. מי שרוצה להניח עירובי תחומין. ישאל להמוצי' דלשם אם מועיל עירובי תחומין למהלך זה. לפי המקום ההוא. וממילא יוריע לו המוצי' כל הדינים. ואך להתנהג בזה :

צז דיני אמירת ברכו במוציא שבת והבדלה וסעודת מלוה מלכה :

בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (א) ובאמירת והוא רחום וברכו ממשיכין בניגון. וכתב בהלכות גדולות דצריך האדם להאריך ולהמשיך באמירת ברוך ה' המבורך לעולם ועד במוציא שבת. ועל ידי זה ינצל משום הדין באותה השבוע. (ברכי יוסף ושערי תשובה סימן רצ"ג) : (ב) וקבלה ביד החכמים כשמושלך האדם ומאריך באומרו ברוך ה' המבורך לעולם ועד במוציא שבת (מהר"ו ו"ל בשם רבינו האי גאון ו"ל. וברכי יוסף ושערי תשובה שם) : סעיף ו' (ג) יושב ושותה כל הכוס. סגולה להנצל כל השבוע מרעה. אוי במוציא שבת אחר הבדלה יראה מצח שלו בכוס. ועל ידי שמריח נר הבדלה (כשהוא של שעות) ניצול מרוחות רעות (ספר זכוריה) : (ד) במוציא שבת יקפל מליחו מיד. כי הוא סכנה אם אינו מקפלו. דהקליפות מתרבים בהמליה. ובדיעבד אם שכח ולא קיפלו מיד במוציא שבת. אוי למחר בבוקר כשמתחיל המליה. יקה המליה וינער אותו מכל צד לארץ (ספר הנהגות אדם פרק כ"ד בספר זכוריה בשם המקובלים) : שם (ה) והמעט שנשאר בכוס שופכו כו' ורוחץ בו עיניו לחיוב מצוה. ואומר מצוה ה' ברה מאירת עינים (קיצור שו"ה בשם הארי"ה והובא בגור ישראל) : (ו) ומה שאין הנשים שותות מכוס הבדלה כתבו המעם בשם השל"ה ריש אובריס דעץ הדעת היה גפן. ועל ידי החטא ניתנה דם נדות להבדילה מן האדם : סעיף י"ג (ז) ויקיים סעודת מלוה מלכה כפת. [א] ויכוין ללוות השבת. ולהשאיר ברכה במעודות חול. ויאיר להם קדושת שבת (ספר מחזיק ברכה ושערי תשובה, סימן ש') : (ח) וכתבו בספרים דהאוכלים אותה אחר ארבע שעות בלילה לא יצא ידי חובתו (יסוד ושוורש העבודה שער ה' ובסידור נה"ש) : אכן

חוסן ישועות

ליזהר בזה. ש"ס ימעט דיבורו בשבת בעניני העולם ככל מה דאפשר כמבואר ביסועות חכמה : (ד) והנה הדיבור בא מהמחשבה. וכשיחשוב רק מחשבות קדושות בתורה ובתפלה. לא ידבר שיחת חולין : (ה) ויש ענה להייסור המחשבה גם כחול. למשוב בשם אדריה ובסע הוי"ה ב"ה בקדושות פתח. ובניקוד ליר"ב. ובניקוד יראה. ובניקוד כברים כידוע : **צז [א] יכוין ללוות השבת.** כתב בקוקין על התנא דבי אליהו רבא פרק כ' בשם המדרש דשאל אחד את ר' יהושע בן מנאי מהיכן הקדוש ברוך הוא מניח את האדם לעמוד בתחיית המתים אמר לו מלח של שדרה. אמר לו מהיכן אחי יודע. אמר לו אחימי לידי. אחימי ליה. השליכו באור ולא נקשר. במים ולא נמחה. טחמו ברחיים ולא נעקו. נתנו על הסדן והכה כפטיש נחלם הסדן ונבקע הפטיש. והוא לא חסר עכ"ל : (ב) גם בזה"ק פרשת וירא כתב והיה עמידה להתלבס כהאי גרמא דאשתאיר בלרעא. ולרעא מתענדא מוניה כו' עכ"ל : (ג) ושמעתי טעם נכון למה אותו לו של שדרה אינו נקרב בקרב. וממנו ימיה המת. והוא חי וקיים לעולם. משום דאמר רבותינו ז"ל במדרש שהאכר הזה אינו נהנה משום אכילה בעולם רק מסעודת מולאי שבת. והימחה גור בעבור שאכל אדם הראשון מעץ הדעת ביום הששי. וכיון שכל האכרים היו נהנין מעץ הדעת חוץ מזה האכר

(ט) אכן ממה שכתבו בספר מחזיק ברכה ובשערי תשובה בשם מהרמ"ו שקיבל בשם האר"י שאסור לומר וידוי בסוצאי שבת עד שיעבור הצות לילה. כי ער חצות יש קדושת שבת עכ"ל. מזה נראה [ב] דבריעבר יצא כשאכל אותה קודם חצות לילה:

ריני

חוסן ישועות

האבר. לכן נגזר מיתה על כל האברים לרקב בקרב חוץ מאבר הוה עכ"ל הוקיין שם. וכן כתב בלחיו רבא: (ד) גם בסידור מהרישב"ן כתב וזה לשון כשראיתי בספרים אודות הענש הלו לז של שדרה. ויש שקראוהו נסכו. שאינו נהנה מאוס אכילה. כי אם מזה הסעודה של מוצאי שבת. ואמרו שממנו בנין נוף האדם. והוא לבדו נשאר בקרב אטרי רבבון עלמות הגוף. כי ממנו תחילת התחי' לעתיד עכ"ל: (ה) ויאל לנו מכל זה. דים לאכול בסעודה מלוא מלכה בקדושה. ולא ישות שיהת חולין. רק יהרהר בדברי תורה בשעת האכילה. וגם ילמוד קצת של לעולמי עד. ולכן צריך ליהנות אותו בקדושה ובהרהורי דברי תורה. כדי שיקבע בנפשו קדושת הדברי תורה לאחר תחית המתיס. וראשי תרומים הראשונים תחום שם הוי"ה ברוך הוא. יעזור הס יתברך ונוכה להתדבק בשמו הגדול לעולמי עד וללגלג נהום: (ו) וכתב בספר יזה ללגלג כספר ארמות יושר דאף שהוא שבע מכל מקום ידחוק את עצמו לאכול סעודת מלוא מלכה. ובזה יגלל שלא יאריך לאכול מי המרס לרפואה עכ"ד: (ח) וכתב בספר כנפי יונה דאחר הבדלה במוצאי שבת מסדר שלחנו עם ב' ככרות. ולא נקיע בידיה אלא הדא ואומר דא' אלימלך ו"ל סעודתא דרוד מלכא וזכוחה יגלל מחיכות הקבר עכ"ד. וכתב בספר דברי יצחק שמעט בשם הקדוש ר' אלימלך ו"ל סעודתא דרוד מלכא וזכוחה יגלל מחיכות הקבר עכ"ד. וכתב בספר דברי יצחק שמעט בשם שאולביל לשם מלוא סעודת מלוא מלכה. ועל ידי זה יולדו בקל בערות הס יתברך עכ"ד:

[ב] דבריעבר יאל. אבל לתחילה דעת האר"י לתכסה אל השבת כל מה שיוכל. כמו שכתב בסידור מהרישב"ן לנהוג כן: (ג) וזה לשון הפרי עץ חיים שער י"ח הנפש יתירה חיה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת. לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינו אוכל נפש או בתורה עד אחר סעודה דמוצאי שבת עכ"ל. וכן כתבו בספר נגיד ומוצה ובמשנת חסידים ובסידורי האר"י: (ד) ולחלילה יש לדקדק במה דקאמר הנפש יתירה חיה הולכת כו' לכן אין ראוי להתעסק כו'. הרי אדרבה. כיון דחיה הולכת עד אחר סעודה דמוצאי שבת. טוב יותר לאחר הסעודה חיה שעות. כדי לעכב עוד הנפש יתירה אללית: (ה) אכן כידייקות תראה כי דברי רבינו האר"י הם אמתים בטוב טעם. כי כתבו במשנת חסידים וסידור האר"י דמהר"ם דהנפש התסתלקת בסעודת מוצאי שבת הוא בחינת חיה שבה. וידוע כי בחינת חיה גבוה יותר מבחינת נשמה: (ו) ממילא מוכן. דתיכף לאחר שבת שמתעוררים החיננים ומבחינת הט"ל מלאכות. קשה לה מאוד לעמוד אלליתו בהכל עולם הזה. שהוא מלא קליפות בחול כידוע: (ז) ולכן אין ראוי להתעסק בשום דבר עד שיאכל הסעודה. וילוא אותה לבית אביה בגני מרומים שהוא קודם קדשים: (ח) ואיתא בגמרא שבת (ק"ט עמוד ב') חמין במוצאי שבת מלוגמא (פירוש שהוא רפואה). פת המה במוצאי שבת מלוגמא. רבי אבהו הוו עבדין ליה באפוקי שבתא עגלא ויתר משעה. ויראה כי משעת ההכנה והזמנה נחשבת הסעודה לזוויית המלכה. ועכ"ס צריך לתכסה אל השבת כל מה שיוכל עכ"ל: (י) ונסי מה שגראה מדברי הגמרא דיוכל להמתין על הכנת הבישול ואפייה. אזי כפי הרגה דמי שאינו יכול לאכול חייך אחר הבדלה מחמת שהוא שבע מסעודה שלישית. ח"ל לדחוק עצמו ולאכול חייך בע"כ. בשם שאכילה כוז קשה לנוף (עין ברמב"ם הלכות דיעות פרק ד'): (יא) גם אינו יכול ללכת בקצת פת כסנין. דהרי אם שבע ממנו צריך לטעול ידיו ולברך המוציא על כזית לחם אחר תחילה כמו שכתב מהר"ם בסידור. והבאתיו לעיל במסגרת השלחן סימן מ"ח סק"ה. עיין שם דכן יש לנהוג למעשה. ממילא כיון דשבע בלא"ה מסעודה שלישית יהי' לו שביעה גם מהקצת פת כסנין. ויערך מקודם לטעול ידיו ולברך המוציא על לחם אחר. וכי אפשר לחייבו לאכול כל כך כשהוא שבע: (יב) ולפי מה שכתב המגיד סימן תמ"ד סק"ב דבש"ה כתב בשם הזוהר שרבי שמעון בן יוחאי היה עושק בתורה במקום סעודה שלישית עכ"ל. ושם קאי כשחל שבת בערב פסח שאי אפשר לאכול פת: (יג) הרי אנו רואים דדברי תורה יש להם שייכות ללחם בהם במקום סעודה לפעמים. ממילא נראה דמי שאינו יכול לאכול חייך אחר הבדלה מחמת שהוא שבע כנ"ל. יעסוק בתורה עד שיוכל לאכול לתחתיו. ויהיה נקרא בשם סעודה אריכתא. דהרי דברי תורה נחשבים גם כן ככלל סעודה לפעמים כנ"ל: (יד) גם לא יהיה קשה להנפש יתירה שמתעבין אותה בהכל עולם הזה כנ"ל סק"ה. דהרי עושק בתורה. וקודם בריך הוא ואורייתא וישראל כולא חד כידוע. וכמו שכתבתי לעיל סוף קטן ט"ו. דהעוסק בתורה פניו עד פני ה'. וכמו שכתב בספר לקוטי אמרים פרק כ"ג דהעוסק בתורה נפשו מיוחדת ממש בהשם יתברך בלואות שבע בתכלית היחוד. עיין שם שהפליג בזה: (טו) אבל אם עושק קודם סעודת מלוא מלכה במלאכה גשמית. או בדברים בטלים. והוא מעבך אותה בגלות בהכל עולם הזה במוצאי שבת שמתעבבים החיננים והקליפות. ופוגמה גם כן בגמרא בטלים: (טז) ובפרט כשמעבך בזה גם דברי ליגות ולש"ה ח"ו. דאי אפשר להמלט מזה שמרבה דברים. ובאמת הוא עבירות גדולות בכל השבע. ובפרט עתה לעכב ג"כ הנפש יתירה בגלות ולפוגמה בדברים אלו כידוע: (יז) ולכן יורה האדם מאוד כשממתין בסעודת מלוא מלכה על הכנת הבישול. או שאינו יכול לאכול עדיין. יושר מאוד לעסוק בדברי תורה. כי להרהר בדברי תורה בשעת האכילה. ולא יפסיק בשום שיחה בטילה. וממילא ויזה שעתם של בניו יהיה ממנו בתחית המתיס. יהנה מהאכילה בדברי תורה וקדושה. וכמו שכתבתי לעיל באריכות. ונוכה לאור באור החיים הנלחמים אמו: (יח) ואותן אנשים שאין מדברים בשבת רק בלשון הקודש.

כן והדליק כמו בחור. ונתרבה השלכת באופן שקשה להיות כן. מתיר בת"ח בשם מקרא קודש למשוך הפתילה על ידי השרויף כדי למעט אורה: (ב) ונראה קצת מעט בזה. כיון שכן הוא תיקון ההלכה. ועוד דכאשר יהיה כן בלא תיקון יטלא הבית עשן שקורין קאפיט"ש. ולא יוכל לאכול שם אחר כך. ואפשר יתבייש לידך לבית חבירו לאכול ויתבטל מאכילה ושמחת יום טוב (עיון בפוסקים סימן תקי"ד). ויש לעשות זה על ידי קטן: בקיצור שיע סעיף ל"ד (ג) אבל שלא לצורך כלל אסור להוציא. ולכן צריך ליהדר במקום שאסור להוציא בשבת. והדרך שביום טוב נושאין אצלם הפארמשייל"ע לבית הכנסת. צריכים ליהדר. בשיוצאים מבית הכנסת לגדולים או לקטנים. שלא ישאו או הפארמשייל"ע אצלם. רק ישאירו אותה בבית הכנסת. כי מה צריך להוציא עתה הפארמשייל"ע לחוץ. הלא ביציאה זו אינו צריך לה כלל בחוץ. והרי זה מוציא ומכניס שלא לצורך כלל: (ד) וכן כל כיוצא בזה צריכין ליהדר. שלא ישאו אצלם בסתם שום דבר. כדרך שנושאים בחוץ בכיס התפור בכנר כמה דברים בסתם: (ה) אבל ביום טוב. צריך לדקדק בכל דבר שמוציא. אם צריך עתה לדבר שהוא במקום שהולך. וכמו שכתבתי במסגרת השלחן הפרטי דינים בזה: (ו) וכל זה צריכין ליהדר. במקום שאסורין להוציא בשבת:

ק כונת נשיאת פנים:

בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ב (א) הש"י מקרא אותם ברכת כהנים. כתב בספר חסד לאברהם הקדמון נהר ס'ג וזה לשונו. סוד ברכת כהנים. דע כי ו' מיני אושר נבראו בעולם. ואלו הן. חכמה. בנים. חיים. חן. עושר. סמשה. בנים. וכולם רמוזים בברכת כהנים. ולכן צריך הכהן המברך שיכוין בכל אלו מיני ו' אושר על הסדר: (ב) במלת יברכך צריך לכוין שהאל יתברך ישפיע חכמה על כל ישראל. כמו שכתב הקנה ו"ל. שאין ברכה אלא חכמה. וגם כן איתא בספר הבהיר און חכמה אלא ברכה: (ג) ובמלת וישמך צריך לכוין לבנים. שהאל יתברך יתן בנים לישראל. שאין לך שמירה לאדם שלא ימחה שמו מישראל אלא בבנים. ובבנים נשמר מכל רע: (ד) ובמלת יאר צריך לכוין שהשם יתברך יוסף לישראל חיים טובים על בריאותו. כי מי שהוא חי ובריא יש לו מאור פנים: (ה) ובמלת אליך צריך לכוין. שהשם יתברך יברך את ישראל בנשיאות חן: (ו) ובמלת ישא ה' פניו אליך צריך לכוין. שיהא לישראל יתברך. יברך את ישראל בעושר וממלה בו. שכל העושר והממלה שנהנין ישראל בעולם הזה. הוא משום משוא פנים: (ז) ובמלת וישם לך שדום. צריך לכוין שהוא יתברך יברך לישראל בברכת שלום כמשמעו עכ"ל: (ח) וכן כתב בספר שפה ברורה בשם ספר יצירה: (ט) ובפסוק הפנים כתבתי לכוין פירוש המדרש בשעת האמירה. וירא שמים יוצא ידי שניהם. רק שצריך מקורם לסדר לעצמו להכונות של כל תיבה. כדי שלא יתבלבל בשעת האמירה: (י) ויהיה שלא יפגום לשון ברוך"ה ויבדילים אסורים ח"ו. כמ"ש בזה"ק פרשת פקודי. ואז יוכל להמשיך כל הטובות והברכות:

דיני

חוסן ישועות

מא דין החלב ביום טוב: במסגרת השלחן סק"ט [א] דכמה שדעתו לשטח ולח הקולו לחלבה או שהיא כמות הנכרי מותר גם לישראל לחלוב ממנה ביו"ט לתוך המאכל. לתוך המאכל. ובאופן זה גם החלב מותר בו ביום. אבל כמה שהקולו לחלבה. כיון שאין דעתו לשטח, אין עליה תורת אובל כלל. ונמצא שהחלב המסודר ממנו עליו תורת נולד. לפיכך אף על פי שחולבו לתוך המאכל אסור לאוכלו ביום טוב משום נולד למנהיגו שאנו מחמירים בנולד ביום טוב, ואסור לחלוב שלא לצורך יום טוב (מהר"ש בפנים ובקונטרס אחריו): (ב) וכח הפמ"ג (כאל"ס סק"ט) דכן גרסה דעת המג"א: (ג) אכן במטה אפרים סימן ת"ח כתב דכמות שאין מקפידין לאכול חלב כמות שהוא יש להקל בזה כדן בהמות שעומדת לאכילה: (ד) אבל אם מקפידין שלא לאכול החלב כמות שהוא (רק) לקצת חלב הרבה לפשות מהם גבינות. וזהו דין בהמה שעומדת לאכילה: (ה) וחסם בהמות שבעירות גדולות. הם על דעת לאכול החלב כמות שהוא. ויש להקל בהם עכ"ל: (ו) וזה דעת הע"ז בסימן תק"ה סק"א. וכח הפמ"ג גם סק"ג דמי שיש לו עז ופרה חולבת רק לשמות החלב מיד. ואין ממתיך דוקא לעשות גבינות. יש ללמד להקל עכ"ל: (ז) גם בחייל כלל ס"א מיקל כשיש בזה מניעת שמחת יום טוב מעטם אחר עין שם: (ח) וכח בערית שאל ומשיב מהדורא בתרא דאופן הנשים שמוכרת החלב ומחיתה הוא מזה שיתנו ההלכ לעלי בתיים. ואינם מקפידות שיהיו גבינות. הוי עומדת לאכילה: (ט) והנה גם מהר"ש דאוסר כתב הלשון שיתנו ההלכ לעלי בתיים. בגולד ביום טוב. כמו שהבאתי לעיל סק"א. ובסימן ת"ח כתב הלשון יש להחמיר בגולד ביום טוב עכ"ל. משמע דגם לירידה אינו אלא חומר מזה המנהג: (י) ולכן יש להקל במקום הצורך כגון בהם השבועות. שהעולם צריכין לחלב. כדעת הפוסקים המקילים לעלי. דכמות שאין מקפידין לאכול החלב כמות שהוא. דינם כבהמות שעומדות לאכילה. וכמו שכתב הט"ז בדברדבנן שזמין להקל: שם במסגרת השלחן (יח) לחלוב ממנה ביו"ט לתוך המאכל לתוך המאכל. ודוקא כשהחלב לתוך המאכל כדי לתקנו על ידי חלב זה. או שיש בכלי פירורין והחלב נכנס בהם ומתערב עמם יפה. שאז הוא בעל לגבי החולב ותורת אובל עליו: (יב) אבל החולב חלב הרבה לתוך כלי שיש בו מעט לחם. אף על פי שמעט חלב נכלע בלחם. כיון שהרבה חלב נכנס לכלי שיש בו מעט, ע"ס האובל, הרי מותר משקע עליו ואסור משום משיק. (מהר"ש על פי שלחן ערוך ופוסקים): (יג) והמנהג שחולצין לתוך קלירים

ישועות חכמה קח קי הלכות פסח

קח דני ברירת החמין והבשר הרחיים למצות :

בקיצור ש'חן ערוך סעיף ב' (א) אם יש שם עכ"פ ששים כנגד המבוקעות והמצומחות. בנשמת אדם סימן י"ח כתב שיבדוק בענין זה. שיקחו ג' פעמים מעט מן השק. וכאשר יהיה בהם ס' נחוק שבכל השק יש ס' נגד המצומחות עכ"ל: (ב) ונהגין עתה ליקח מעט מכל צד של הכרי. ולנסותו אם יש ס'. ובמקום שאפשר טוב לנהוג גם בשקים כדברי הגשמת אדם שהבאתי: (ג) ואמר לי רב אחד בענין ברירת החמין לפסח דיקוק פריווע"ל מכל שק מאמצעותו. ואם יודע בבירור דכל השקים הם מנכרי אחד וממקום אחד. מותר לערב הפריווע"ל. ואם לאו לא יערב אותם: (ד) ואם לוקח מקופה צריך ליקח כמה פריווע"ל מהקופה היינו מכל צד פריווע"ל אחת ולא יערב אותם (ממעט שם הקופה היא מכמה מיני חמין): (ה) גם אמר לי הרב הנ"ל דאחר לקחת הפריווע"ל לא יזווג החמין מרשותו. ולא יתעלם מהם. כמו ששומרין כשר שלא יתעלם מן הענין לכתחילה: (ו) ואם נתייחדו החמין לבדם עם הנכרי באופן שאפשר שהנכרי החליף או הוסיף קצת. צריך לחזור ולקח פריווע"ל. כמו שאירע כמה מעשיות לפניו. שהחליף הנכרי. ולכן צריך לזהר כנ"ל: (ז) ומו"צ אחד אמר לי שאין להחמיר כל כך. כי רקקע זו מוחזקת בחמין בשרים בשנה זו. ואין לחשוש שהחליף בחמין של שנה אחר: (ח) ומכל מקום נוהגים כמה רבנים. דכשלא היו החמין ברשות ישראל. אחר לקחת הפריווע"ל. מנסים עוד הפעם קודם ברחיים קודם החמין ברשות ישראל. רק דאין מחמירים ברחיים כל כך בכמה פריווע"ל כנ"ל. כיון דקירוב לודאי שהם החמין בעצמם שכבר ניסו אותם: (ט) גם אמר לי רב גדול שאין מכשירים בסתם שנים כשהחמין מחזיקים רק פעם אחד ששים נגד המבוקעות והמצומחות. והמעט דביון דאי אפשר לבדוק כל החמין. ולכן אם הפריווע"ל אינם מחזיקים רק פעם אחד ששים. הוא אומדנא דמוכח דיש בשאר החמין ששים אבל כביש בהפריווע"ל כמה פעמים ששים. הוא אומדנא דמוכח דיש בשאר החמין ששים עכ"ל ויותר: (י) ודוקא בסתם שנים. אבל בשנה שרבו הגשמים. וקשה למצוא חמין שיחזיקו כמה פעמים ששים. אמר לי הרב הגדול הגאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אב"ד דק"ק לובלין דבשנה זו של לחתור כשיהיה פעם אחד ששים בריוח. דהרי ישראל צריכין למצות ואי אפשר למצוא כל כך חמין. שיהיה בהם כמה פעמים ששים בשנה זו: (יא) ויש סימן על זה "ששים בריוח בדוחק" פירוש דבשעת הדחק בשנה שרבו הגשמים. די בפעם אחת ששים בריוח: (יב) ועיין בהשובת ברכת חיים סימן כ"ד כ"ה בענין הברירת חמין למצות: (יג) ומה שכתב שם דאין לסמוך על מה דאיתא הגהות במשניות חדשים בשם הרב ר' משולם ז"ל להתייר בפחות מעט מס' טעם דהמצומחות אין בהם קמח כל כך כמו הבריאות. אמר לי גם כן הרב הגדול הנ"ל דאין לסמוך כלל על זה. ובפרט לפי מה שכתבתי לעיל דצריך ג"כ אומדנא דמוכח על כל החמין שהם בשרים:

קי עניני אפיות המצות :

בקיצור ש'חן ערוך סעיף ו' (א) הכלי שלשון בו. עיין בסידור דברי חיים שבתבתי שם ב"ה

חוסן ישועות

קדירה שיש בה גרסאלי"ך וכדומה. ואחר כך מבשלין כן ביחד המאכל עם התלכ. ואוכלים: (יד) וזה כשן שכתב החי"א שחלב לתוך לביטת ארזה לאלץ בו ביום. ונותן בו כל כך לביכות. כדי השימור שראוי ללחותו חלב עכ"ל: (טו) והעיקר דלר"ק שחלב הרוק ללכות. ואם נשאר מעט חלב בקדירה שאלץ ללכות מותר לשתות. אבל אם מכזין ומולך הרבה חלב לקדירה כדי שישאר גם לשתות אסור (פמ"ג בסידור דברי חיים): בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (טו) חלב חלב בנחת ויוס ח' הוא יו"ט אסורה ביום ח'. אשילו חלבה הנכרי בנחת לתוך המאכל (מנ"ה ואחרונים):

הגהות מהרב הגאון המפורסם כקשית מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

קח (א) בקיצור שלחן ערוך סעיף ג'. כבר נהגו ישראל לרקק בהכשר הרחיים לנקר היטב ולנקות בכל האפשרי: (ב) הרבנים המכשירים הרחיים על קימח דספסא. צריכין לתחור את הנאמן שמושיבין בני הקהילה. שישגיח שלא יהיו סדקים כותלים של בית הרחיים. כמו ששיכח שם. כי על ידי סדקים אלו נכנס הגשם והשגל לבית הרחיים. ולפעמים מניע להקמח: (ג) ובאם יש שם סדקים צריך לסתמן. גם יהיו חובכות מחוללות פוסמן. והכלל שצריך לראות בכל זה שלא יגיע להחמין והקמח שום לחלוחית: (ד) גם לא יעמירו השקים על הארץ. רק גבוהין קצת מן הארץ. כדי שלא יגעו בהן ההולכים. שמה במגעליהן שיש עליהם לחלוחית: (ה) גם צריך להניח שיחיה חבלי הסכב את האבן שקורין באלעט מנוקבת בנקבים הרבה. בבדי שיכנס שם הרוח. כי בלא זה נעשה תבאליע מלאח בצק מוסס סיכוב האבן והאדיר"ה הלח שריתו כמס' כנורע (עיין בספר קרבן נתנאל): (ו) ואם האבן הולך בחום רב. ואין הנקבים מועילים. יש לעשות מכסה של תבאליע של פשתן: (ז) המכסה העליון של הקאספין יעשה אותו של פשתן (כמ"ש בק"י) ויעשה סיכוב האבן והאדיר"ה הלח שריתו כמס' כנורע: (ח) המכסה התחתון של הקמח חוס דגנור הכיס ותאמיר חל: (ט) גם צריך לנקר ולנקות כמה פעמים (באמצע החמין). שלא יהיה דבוק כי קמח הירבה. כי סתקמח נעשה בצק: (י) ואם צריך תרב לחותיר. שיהיה שם ספסא הרבה לכסות שקי הקמח סביב. בעת שמתלכיל אותו. כדי שלא יתחלש ממש או סתתור מים בדרך: (י) וצריכין לזהר מאוד בכל זה. כדי שלא להכשיל הרבים בחשך חמץ ח"ו. רק יהיה הכל בהכשר בסובב

הגהות מהרב הגאון המפורסם כקשית מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

קי [א] ואפית המצות. במקום הרחק שאופין המצות עד תוך הלילה. יהיו נאפים יפה. דאם לא יסיקו מחדש באמצע חיים. יסיקו מחדש את התנור. בכדי שגם המצות שאופין עד תוך הלילה. יהיו נאפים יפה. דאם לא יסיקו מחדש באמצע חיים. יסיקו מחדש את

ישועות חכמה קי קיב קיד קיה קכ הלכות פסח מב 83

כל דיני הלישה [א] ואפית הפצות. בסדר נכון. שיהיה בנקל לכל אדם. ללמוד כל הדינים. לשמור ולעשות :

קיב גודל מצות אזהרה מחשש חמץ בפסח :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (א) אין להציען על השלחן כו' [א] שיש לחוש שיתפרר מהם איזה פירור. כתב בספר שו"ת מן השמים סימן ס"ט וזה לשונו שאלתי על חמץ בפסח אם הלכה בדברי האוסרין במשהו. והשיבו מצות חמץ הרי היא מצוה ראשונה שנצטוו בה כל ישראל. וקיבלוהו עליהם באהבה ובחיבה. והחמירו בכללים ובפרטים. הלא תראה שהחמיר בו הכתוב בכל יראה וכל ימצא. מה שאין כן בשאר איסורים שבתורה כו'. וכל המאריך בדקדוקי חמץ מאריך לו ימיו ושנותיו עכ"ל: (ב) וכחכ הרמ"ז פרשת תצא בשם הארז"ל. דכל איש השומר פסח בהלכתו אין שולח בו יצר הרע: (ג) גם בשפת חסידים כתב. השומר פסח מחמץ בהלכתו ויחמיר בו בכל החומרות שמחמירים. יועיל לנפשו מאד כל השנה עכ"ל :

קיד דיני מכירת חמץ מבואר יפה לקמן בקונטרס זר זהב באריכות בעזרת השם יתברך :

קכ דיני ספירת העומר וליד שבועות :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) בליד שני של פסח מתחילין לספור ספירת העומר. וצריך לדרוך בהתייבות והנקודות של ימי הספירה. כדי שתהא הספירה כראוי: (ב) וביותר צריך לומר כתיבת שבועה ובתיבת השעה. להרגיש העי"ן היטב. שלא יהא נראה כאילו אומר שבה תשה: (ג) וצריך לכיין בו' שבועות של הספירה להקין מה שעיוות ופגם בו' ספירות. והוא כי בלילות של שבוע ראשונה יכוין לתקן מה שפגם בספירת החסד. וכו' לילות של

חומן ישועות

קיה בקיצור שלחן ערוך סעיף ח' (ה) סדר הקפדה כך היא. כתב כפרי עץ חיים שער כ"א. סדר הקפדה ליל פסח תתק ה' מלות. מלה שמירה: ותנית הכנה למעלה. והלוי למטה ממנו. והישראל למטה ממנו. והם ג' בחינות. חכמה בינה דעת דאבא עילאה: (ב) אחר כך תיקח מרור וכרפס וזרוע ובינה ותנית על הג' מלות (באיות כלל): (ג) והזרוע הרומו לחסד מזל ימין שלך. והבינה ביד שמאל שלך. ומרור הרומו לתפארת כחמץ בין הזרוע והבינה. כי תפארת מכריע בין חסד ונבירה: (ד) והמרוסות ביד ימין תחת הזרוע והוא נגד נח. והכרפס הרומו להוד תחת תחת הבינה מזל שמאל: (ה) וזרוע תחת למטה מן המרור בקו אמצעי. נעשות כן אחר כך כורך. והוא נגד יסוד: (ו) והקפדה בעצמה הכוללת כולם נגד המלכות. הרי עשר ספירות דחכמה ואשרי למי שמכוין להכל' עכ"ל. וכן כתבו במשנת חסידים ובסידורי הארז"ל: (ז) הטעם שנקרא ענין לילה זה סדר. לפי שהוא עושה סדר לכל השנה. כי סדר של כל השנה לפי הסדר של ליל פסח. ומי שאינו מהרהר בתשובה בזה הלילה הוא מאכזבים שחמו בשלשתי ימי האסיה. ועל כן וכאן הכן שאל מאיזו שבמסמס הן כרוחני הן כגשמי (ספר בית אהרן):

במסגרת השלחן ס"ק י"א (ח) את הקיעיל כו' ולזכרים אותו להכניע הלב. ויש עוד טעם לזה. משום דכתיב והגדת לנכך וגו'. והלילה הזה מוכשר להורות הכניס. ולמכנס. ולחכמם בדרך ה'. והחורה גלתה לנו נודל החיוב המועיל על האב לזוות את בניו אחריו לשמור דרך ה': (ט) ולמטן השמר מתקם שיתעלל בדבר. וזרוע בזכרון זה. כי יעשה זה לעשות. לעת יבוא יומיו האחרון. יהיה נלך לבניו (ספר חתן סופר): (י) וכמו שכתבתי בספרי חוספת חיים על תהלים מומור קכ"ו. בשם הוזהר חדש והוקיעין. נודל השכר שיש לאדם. שנאמר ממנו כן שטוסק בחורה ומלות :

ויחפלא

אוי המצות שאופין או יחית בתחש חשש חימץ ח"ו. סתם שחתנך נתקרב: (ב) גם יחית כחם לאמפי"ן על השלחנות. כדי שיוכלו לראות לער יתח כל הפירורין: (ג) וכל זה בספק שאופין המצות עד תוך חלילה. מפני הרחק. אבל אין לנהוג כן בלתיחיל: (ד) בענין אפית המצות. צריך לומר לאפות המצות בתנור גדול. כי אם אין התנור גדול אוי כשמתכנים האופה איזה מצות. דרוק בתמורה את המצות הראשונה למעלה קצת בשעת הכנסת השניה. כדי שיתורהח גם להשניה והשלישית ויתר המצות. ועל ידי זה נדבק בצק בתמורה. וכשמצויא חבצק לחץ פרס שגחיבש. נתחמץ נגד פי התנור. וכשנגע אחר כך בזה בשאר המצות יחיו נאסרים כדי קליפה עכ"ל: (ח) ולכן יותר מאד שלא יתדבק שום בצק בתמורה :

הנהגות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יהודא ליבוש שליט"א האבר"ק פשעבראוי :

קיב [א] שיש לחוש שיתפרר מהם איזה פירור. צריך לחתור על מה שחורך שחנצרים שחוקקים סידור תמלה בכל השנה על חלשת בשעת אכילה. וסמילא נכנסים פירורים בסידור בין תעלים. ועל הרוב נמצאים פירורין בסידורים במקום המוריות ובספק כרית המון. (גם נתדבק שם לשעמים איזה פירור לח. ולפעמים נתדבק על המאול"ן מבוזק) ופעמים בשאר מקומות. וכן מקצת נשים קורין בספר צאינה וראינה או בשאר פטרי אשכנז בשעת שאוכלין. ועל ידי זה נכנסים פירורין בספרים הללו. וצריך לחתור קודם הפסח לנקות בעץ חד כל המסכות חז"ל מחפירורין. כי אחר כך כתב הפסח לוקחין אותם פירורים והפסחים גזל על השלחן. ויכול לישל סתם פירור שסוד בתוך התבשיל ח"ו. ויכשל באיסור פסח ולא ידע. ולכן חתור י' לחתן כנ"ל :

הנהגות מהרב המחבר שליט"א :

י' לתקן חספסם גזל צריך ליותר כשנומל איזה פטרי על השלחן בזה חספס. ויחזיק רדק סתםאכל. כי אולי היה מחזיק איזה פסם על השלחן. בשעת האכילה. גזל בתוכו איזה פירורין :

חוסן ישועות

קב [א] ויתבלל בפירוש. ולכן יוהר לבין מלך בכל לילה כשאומר הרבנו של עולם אחר הספירה. וזמן שכתבתי בפנים כשם ספר נעיד ומלוא. שיכיון לתקן בכל לילה מה שפנס: (ב) ונעתיק פה על דרך המקובלים ו'ל איזה תפלה קצרה להוסיף בסוף כל שבוע. והוא מלוקט מספרי הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ו'ל ועוד ספרים: (ג) והגם בספר עבודת השמים עמודים הארבעות ואומר בסוף כל שבוע והעתיקו צביונו והעריצו' ההם. אכן מהמח שיש שם דברים שקול' הם אלה צביונים וגם אלה בארבעות. לכן העתיקו פה בקצרה מה שזה לכל אדם: (ד) וזה עיקר עבודת האדם לחזור בתשובה ולהתפלל להשם יתברך שיצורנו ויושיענו לעבוד אותו באמת: (ה) והיונו כי אור ליום ו' שהוא בסוף שבוע ראשונה יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת ההסדר בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. וזכנו להמבצר על יצרכו. ולהנבצר יצר הטוב. ולהיות אהנו וזרענו גבור כי טו' ראשון. ולא נכעסנו ולא נכספס. בזכות יצחק עקדך לאור בנצורה. ואסתר ואתקדש כו': (ו) אור ליום כ"א שהוא בסוף שבוע ב' יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת התפארת בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. וזכנו לעסוק בתורהך הקדושה תורת אמת. ותוכנו להתרחק מהגאון והשקר והכזב. ותהנו למען דעת אמתית דינו התורה. וזכיה כל מנחתיו לבקש האמת בעונה. בזכות יעקב החתום בתפארת. ואסתר ואתקדש כו':

(ח) אור ליום כ"ב שהוא בסוף שבוע ג' יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת ההנהגה בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. וזכנו והתקונו ללגלג היה'ר. ותמלא אויבנו. ותחסום ותחסום פי כל המקפריגים עלינו בזכות משה רבינו המיתאן החתום במדת הנגל. ואסתר ואתקדש כו': (ט) אור ליום ד' שהוא בסוף שבוע ד'. יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת ההוד בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. ותוכנו לכבד ולהחיות עבודת תורה. ולרדן לדבר מלואו ולהודות לשמך הגדול על כל העושות. ותוכנו לרדוף שלום. ולבקש שלום. ולהרבות שלום בעולם. בזכות אהרן החתום במדת ההוד. ואסתר ואתקדש כו': (י) אור ליום מ"ב שהוא בסוף שבוע ו'. יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת ההיסוד בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. ותמלא מכל חטא ועון והרועים רעים. ואמה בטובך הגדול תלקט את אשר פורני. ותקנו אשר עוננו. ותוציא לאור כל הניצולות של קדושה אשר נעמנו בין הקליפות. חיל בלע ויקליטו מבטנו ויושיענו אל. ותוכנו לשמור עמלנו ודרכינו מכל חטא. ולא ימלא בנו ובזרענו שום פגם. ויהיו כל זרענו זרע קודש. ותוכנו להתרחק מבזרות השברים. אשר מכל טוב הכרים. כי אם להתדבק בך אור כל מאורים. היום האמתים הנלחמים. בזכות יוסף לדיקך החתום במדת היסוד. ואסתר ואתקדש כו': (יא) אור ליום מ"ג שהוא בסוף שבוע ז'. יאמר אחר חציבות „מה שפגמתי בספירה ולמלכות שבשמי, ויתקן כל אשר פגמתי במדת המלכות בכלל ובפרט. ותמלא כל השמות שפגמתי בהם. והחזירני בתשובה שלימה לפניך. ותוכנו לקבל עליו עול מלכות שמים בלחם ובעונה. ותשרה שינתנו עליו. ותמלא ותרעה מלכותך עליו. ומלך על כל העולם כולו כבדודיך למען דוד עבדך החתום במדת המלכות. וזכיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אלה וסמו אלה. ואסתר ואתקדש כו': (יב) וזכה תתקן מעשי תלויים במדותיו. אם מתקם. והם שבע מדות. א' להיות אבדכתיב אלה. ואסתר ואתקדש כו': (יג) ואלה שאל לשמא כי אם מה שהוא יתברך שוא. וגם שאל להיות לו התפארת. כי אם לפאר יצורנו יתברך. ולגדירנו הגדולים. ושלא לרעות לגנות את הגביר דוקא. כי אם לעבודת ה' יתברך יגלה דוקא לעשות רצונו. וירצו יג'ש' ויורה על האמת. ויורה נה' על התפארת. ולא יתענו כי אם לה'. ולא ירצה שררה וכבוד. ויהיה עליו עול מלכות שמים ויראחו. ממילא יהיה נדיק (ספר זכרון וואת). ולעיל פירשנו בארבעות. ועיין בסוף ספרי תשועות היים דברים נפלאים צעירים אלו:

[ב] מובטח לו שיעלים שמו. כי בזכות לימודו ליל שבעות ייטב להם כל השנה. והקטנס שציוס שבעות נעשה כו' וואל

ישועות חכמה קב קבא קבח קבט דיני ליל שבועות מג 85

פירות האילן הם נשמות של ישראל כמבואר בוורד כו' עכ"ל: (מ) ועיין בספרי טובי חיים בסוף התנא דבי אליהו (דף צ"ג ע"ב) שהבאתי בשם השל"ה מעשה נורא מגורל הלימוד של ליל שבועות: (י) ואיתא בכתבי האר"י דלהשגת החכמה צריך למעט הדיבור, ולשתוק כל מה שיוכל, כדי שלא להוציא שיחה במילה. כמו שאמרו רי"ף סיוג לחכמה שתיקה כו'. כי בשתיקה מורה על גילוי והשגת החכמה עכ"ל. ולכן צריך לקבל עליו בחג השבועות שלא להוציא שיחה במילה. רק להרבות בתורה ובמעשים טובים בכל מה ראפשר. ויזכה לקבלת אור התורה, וממילא יזכה לכל טוב:

קבא דיני תענית ציבור:

סעיף א (א) ואין התענית אלא הכנה לתשובה. ולכן לא יקשה צער התענית על האדם. ולא יבקש תירוצים ליפטר ממנו: (ב) כי צריך האדם לשום אל לבו. דבאמת צריך להתענות הרבה תעניות על עונותיו. כמו שכתבו בספרים הקדושים בשם הרוקח והאר"י ל כמה סיגופים ותעניות לתשובה כל חמא. כמו לכעס קניא תעניות. וליצינות ק"כ תעניות. ולמשחק בקארמין ארבעים תעניות. ולעון הוצאת ו"ף פ"ד תעניות (עיין בספר עמק המלך ותורת אשם ודרך החכמה ומשנת חסידים ולקומי אמרים חלק ג') ומצות השם בסופו ונה"ש) כמבואר שם בדבריהם עוד כמה עכירות. מספר הצומות לכל עבירה: (ג) רק שאנו פוטרין עצמינו בזה מחמת החולשה בזמן הזה. שאין אנו יכולים להתענות כל כך. ולא לעשות סיגופים: (ד) ממילא מובן דעכ"פ צריך להתענות ברצון הטוב ובנפש חפצה בתעניות אלו. שציוו רז"ל להתענות על חורבן בית המקדש וגלות השכינה. כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה כו'. ובזכרון דברים אלו נשוב להיטיב (כמו שכתב הרמב"ם הלכות תעניות פרק ה'): (ה) ויעשה תשובה באמת ביום זה. ויתחרט על כל עונותיו מקירות לבו. ויאמר בכוונה הווידוי אשמנו. ותפלת השב מהרב רבינו יונה ו"ל שהבאתי בסידור דברי חיים דף שט"ז. ויעסוק כל היום בתורה ותפלה: (ו) ואם אינו יכול ללמוד מחולשת התענית. ילמוד בספרי מוסר בגון ראשית חכמה וכדומה. או בקיצור שלחן ערוך עם מסגרת השלחן ובספר זה. וכיוצא בזה בכפרים שנקבץ ללמוד בהם: (ז) וכשעשה תשובה באמת. יכפר לו השם יתברך על חטאיו ועונותיו. [א] ויריות בזה יותר מצער התענית. ושב ורפא לו:

קבח דין התרת נדרים בערב ראש השנה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ט"ז (א) נוהגין לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה. מה שנוהגין לומר בהתרת נדרים. דעו נא רבותי כי אי אפשר לפורטם כו' זה אינו מועיל אלא לנדרים ששכח. אבל לנדרים שלא שכח וזכר אותם והוצה להתירם. צריך לפרט הדרך לפני אחד מהמתירין עכ"פ. ואם לאו אין מתירין לו (שבולי לקט ודרך החיים): (ב) וצריך לידע. דאם רוצה להתיר נדר או שבועה שזכר אותם. צריכין המתיריים להיות בקיאים בדריי התרת נדרים ושבועות. כמבואר ביורה דעה סימן רכ"ח. עיין שם כל הפרטי דינים:

קבט הלכות ראש השנה והתקיעות:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ט' (א) מובלין פרוסת המוציא בדבש. ומכל מקום אין לבטל המנהג מהאר"י והמקובלים שנוהגין בכל השנה לבטל פרוסת המוציא במלח ג' פעמים. כמבואר באחרונים סימן קס"ז. למתק הגבורות על ידי החסידים כירוע. ומכ"ש בימים אלו: (ב) ולכן יש לנהוג בימים אלו דתיקה לאחר המוציא ימבול במלח ג' פעמים ויאכל קצת. ואחר כך יטבול המותר מהבציעה בדבש. ויאמר יהי רצון מלפניך ה' אורי שתחרש עיניו שנה טובה ומתוקה: (ג) ומותר לומר יהי רצון בשם כנ"ל. כמו שאמרים כל היום תפלות ותחנונים בשם. כגון בשערי ציון וכדומה: (ד) ולא אמרו אלא להוכיח השם לבטלה או בברכה שאינה צריכה (מג"א ומהר"ש סימן קפ"ח וספרי מוסר): שם (ה) ואומרים יהי רצון שירבו יכוונתנו. והעיקר

חוסן ישועות

זהו שורש לכל אותה שנה עד כל שבועות אחר. ולכן מכריס לטובה בכל כו' אותה שנה (מקדש מלך בהקדמת בראשית. ועיין שם הסוד בזה):

קבא [א] ויריח בזה.

ומכ"ש בזה נדליה שאין לחסם תירוצים לפטור מהתענית אם הוא בריא. שהרי המדקדקים נהנו להתענות כל עשרת ימי תשובה. מן מראש השנה ושבת וערב יום כפור (כמבואר ברמ"א וטוסק"ס סימן תקס"ח וסימן תקפ"א): (ב) וישם אל לבו דברי רז"ל באבות פרק ה' לפס פטרה אגרא. ויעשה תשובה בלחם ויתכפר לו. ויזכה לכל טוב:

קבט התעוררות לחשובה בעת התקיעות.

בקיצור שלחן ערוך סעיף ט"ו (א) להתעורר אז (בין התקיעות) בתשובה. כתבו בדרי עץ חיים שער כ"ז ובמנחת חסידים דבשלים קולות דמיוסב חסיד לנצל הנה"ל ע"ז. ובהקולות דבמסוף כלום כחיון לבסל הנה"ל של גילוי עריות. ובשלים קולות דחורח מוסף יטין לנצל כח הנה"ל דשפיטת דמים. וכעשה קולות דקדש תתקבל יכוין לנצל הנה"ל של לשון הרע עכ"ל: ולכן

ישועות חכמה קבמ הלכות ראש השנה והתקיעות

והעיקר בכל הדברים שיוזכר האדם ויתעורר בהשובה ויתפלל על הדבר (ש"ה ונה"ש) ולאחר שהתפלל ואוכל דבר זה או הוא רשם שהתקיים תפלתו (ש"ה): (ו) וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל פרשת דף. כי כל נזירת עירין כאשר הצא סכת נזירה אל פועל דמיון. תהיה הנזירה מתקיימת על כל פנים. ולכן יעשו הנביאים מעשה בנביאות כ"י עכ"ל: (ח) טוב למדור על השלחן משניות דמסכת ראש השנה. והם ד' פרקים כנגד ד' אותיות השם ברוך הוא (מטה אפרים ונה"ש). ועיין בספר נגיד ומצוה הכוונות בזה: במסגרת השלחן סק"מ, (ט) דיני התקיעות שצריך התקוע להיות בקי בהם. נעתיק פה הדינים נחוצים בלשון צח וקל. וצריך התקוע למדור אותם קודם התקיעות: (י) גם המקריא ואנשים העומדים בסמוך למדור אותם. לידע אותם על נכון. כי טחמת אימתא דציבורא אפשר שישכח התקוע. ויזכירו המקריא. או האנשים העומדים בסמוך: (יא) שיעור התקיעות. לכתחילה צריך להיות כך. התרועה היא מ' כוחות קצרות כל שהוא. ונקראים מרומי"ן. (שקורין מ"א): (יב) והשברים יעשה ג' שברים זה אחר זה. כל שבר יהא ארוך כמו ג' כוחות קצרות מן התרועה. ונמצא שגם השברים הוא כמו מ' כוחות: (יג) ואם האריך בשבר אחד כמו מ' כוחות. לפעמים אף בדיעבד אינו יוצא: (יד) ויובל להיות לפעמים דאף אם האריך בשבר אחד רק כמו ג' כוחות או יותר קצת: (טו) והשברים יעשה הברות פשוטות. ובסדר השר"ת הוא כל התקיעה ארוכה כמו השברים עם התרועה. והיינו כמו מ' כוחות: (יז) ובדיעבד אם לא האריך התקיעה בסדר השר"ת אפילו כשיעור מ' כוחות לא יצא. וצריך לחזור ולתקוע: (יח) בסדר השר"ת הוא כל התקיעה ארוכה כמו השברים. והיינו כמו מ' כוחות: (יט) ובדיעבד אם לא האריך התקיעה בסדר השר"ת אפילו כשיעור מ' כוחות לא יצא. וצריך לחזור ולתקוע (מטה אפרים): (כ) בסדר תר"ת הוא גם כן לכתחילה כל התקיעה ארוכה כמו מ' כוחות: (כא) ובדיעבד אם לא האריך התקיעה בסדר תר"ת אפילו כשיעור ג' כוחות לא יצא. וצריך לחזור ולתקוע: (כב) בכל פעם שתוקע שברים אין להוסיף על ג' שברים: (כג) ואם הוסיף שבר הר' או יותר. אוי הכל הוא בנשימה אחת יצא: (כד) אבל אם לאחר שתקע ג' שברים הפסיק בנשימה והקע אחר כך שבר הר'. לא יצא. וצריך לחזור ולתקוע גם התקיעה שלפני השברים: (כה) צריך לזוהר מאוד לעשות ג' שברים או התרועה בנשימה אחת: (כו) ואם עשה שני שברים והפסיק בנשימה. צריך לחזור ולתקוע בנשימה אחת: (כז) ואם עשה שני שברים והפסיק בנשימה. צריך לחזור ולתקוע שני כוחות הנקראים מרומי"ן (שנקרא מ"א) והפסיק בנשימה יש אומרים דיצא בזה. ולכן אם יעשה אחר ההפסק עוד איוה מרומי"ן ויפסיק ויחזור גם התקיעה שלפניה: (ל) ולכן צריך לזוהר מאוד שלא להפסיק התרועה לשנים. רק יעשה בנשימה אחת כל המרומי"ן דתרועה: (לא) ואם אירע שהפסיק בנשימה באמצע המרומי"ן. יחזור ויתקע גם התקיעה שלפניה: (לב) בכל אמת שתוקעין שברים תרועה. יקרא המקריא שברים תרועה בפעם אחת: (לג) והתוקע יפסיק בכדי נשימה בין השברים להתרועה. ומכל מקום לא יפסיק יותר מכדי לעשות נשימה אחת בנתיים: (לד) ויש נזהגין לעשות בתקיעות דמיושב. השברים עם התרועה בנשימה אחת. ומכל מקום יפסיק מעט ביניהם. בענין שיהיו נחלקין דב' קולות: (לה) ואם אינו בטוח בעצמו שיוכל לתקוע השברים עם התרועה בנשימה אחת. אוי מוטב יותר להפסיק בכדי

חוסן ישועות

(ב) ולכן נראה דטוב לכל אדם לחזור בתשובה סמוך לתקיעת הקולות ה"י על הד' ראשי עבירות שלו ועל מולדותיהם בפרטות. חזן ממה שצריך לשכח על כל העבירות כסח: (ג) והיינו על עין ע"ז צריך לשכח להיות לו בלחמת אמונה בהסם יתברך שהכל הוא ממנו יתברך. וכל מה ששור עליו חמיד הוא הכל כהשגחה פרטית מהבורא יתברך. ואין לו שום כח ליקח לעצמו שום דבר רק כרצון הבורא יתברך. גם אין לשום אדם כח ליקח ממנו שום דבר או ליתן לו שום דבר רק כרצון הבורא יתברך: (ד) וכשקבע בלבו כל זה בלחמת. אזי יגלגל כהימוד ממנו. ומלשעות עול כמחש' ומחן. ומחמדת הכבוד. ומשגלה ולשון הרע. ויובל להתפלל בכוונה בלל ערדת מהשגות עסקי עולם הזה. ויהיה לו בטחון על השם יתברך שיעזור לו בכל הענינים: (ה) וזה מרומו בתקיעות דמיושב פירוש שיהיה סב ואל תעשה. ולא יכלה כל ימיו לאסוף שושר וכבוד. רק יעסוק בפרנסתו ובשאר דברים מחמת שיקר בעשותו יהיה בהם יתברך. ואין מעורר לה' כבוד או מעט. ויקבע זמן לתורה ולחפלה בכוונה. ויעסוק במש' ומחן בלמונה. בנעשותו על השם יתברך שיעזור לו בכל הענינים. כמו שחמור רז"ל חס אמונות רב ברכות זה הנגלה ונותן בלמונה שנקסיו מתברכים. והקדוש ברוך הוא מוזהר לו פרנסתו כו' (שערי הקדושה חלק ב'): (ו) ועל עין גליו עריות צריך לשכח על מה שפגם בלוח בריח. כריאה ובהרהור ובדיבור ובמעשה: (ז) וזה מרומו בתקיעות דשמונה עשרה דלחש. שזו העבירה היא בלגשה. ובפרט הרהור עבירה שהיא במחשבה בעלמא. ושוגשו גדול ר"ל. (כמבואר בזו"ה פרשת ואל דף ק"ד עמוד ב' ודף ק"ה): (ח) ולכן צריך לשכח ולהתחזק. ולקבל עליו שלא לחסות עוד: (ט) ועל עין שפיכות דמים צריך לשכח שגם אדם חסיד אף חסידו לא יקרא אותו בלוי כינוי לנגא. שזה מעבירות הגדולים המפסיקים עולם הבא כידוע דף ג' גם אם הכה לפעמים לחבירו שהוא מעבירות הגדולים. ואיחא כפוסקים. שאין ללרפו למיין עשרה עד שיתירו לו כח דין כשישם לדינם. וזה שכתבנו למעברו: (יא) וצריך לקבל עליו כחשבות

ישועות חכמה קבט קלא קלג הלכות ראש השנה מד 87

בכדי נשימה בין השכרים להתרועה. גם בהקיעות דמיושב. בכדי שיהקע גם התרועה בשלימות. ולא יפסיקה לשנים. כמבואר למעלה שצריך ליוהר בזה מאוד (סימן הקצ' ובאחרונים): (ל) התוקע צריך לבין להוציא את עצמו וכל השומעים בהברכות והתקיעות: (לז) והשומעים יוהרו לשמוע הברכות וכל התקיעות. ויכוין כל אחד שיצא ידי חובתו בשמיעת הברכות והתקיעות (סימן תקפ"ט):

קלא דיני ערב יום כפור:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (א) מצוה להרבות בסעודה לאכילת וכל שחטו. וכל מקום יוהר לסוד על שחטו. שלא יתגרה בו היצר הרע על ידי האכילה ושהיה: (ב) ובהכרח השל"ה בענין עונג שבת דאזתם הממלאים בטנם כו' אין נקראים מענגים את השבת אלא את עצמם אבל הענין הוא שיאכל וישתה בשמחה כו' ומהר"ך שמחת אכילתו יסמך ויתפלל כראוי כו' ומהר"ך בקדושה עכ"ל: (ג) וכן הוא הענין באכילת יום זה. ולכן יוהר שלא יאכל וישתה דרך רעבתנות רק כמתינות בשוב הדעת לשם שמים. ויהרהר בדברי תורה. או ביראת שמים. או בתשובה בשעת האכילה: (ד) ויש להרגיל עצמו ביום זה לנהוג בזה כל יום נדר בכל השנה: (ה) ועיין כמה שכתבתי לעיל סימן מ"ב איך לנהוג בשעת האכילה בלימוד תורה ובאמירת פסוקים ואיזה כוונות שהוא בנקל לכל אדם לשמור ולקיים: סעיף ו' (ו) מצוה על כל אדם לשבול את עצמו בערב יום כפור. עיין כמה שכתבתי במידור דברי חיים קודם שיר השירים כמה כוונות טובות בסבילת המקוה: (ז) וצריך ליוהר שלא לדבר בדברים בטלים בשעת הפבילה ואחר כך. רק לשוב במחשבהו מעונותיו. ולמחר ולקדש עצמו מעתה. והבא למחר מסייעין אותו: (ח) ויעל שבערב יום כפור באים רבים למקוה. ודוחפין זה את זה מחמת הדחק. צריך ליוהר מאוד שלא יבוא על ידי זה להרהר רע ח"ו. כדי שלא יארע לו שום מקרה בלילה ח"ו. וגם בכל השנה צריך ליוהר בענינים אלו. כדקמן סימן קנ"א עיין שם: סעיף ט"ו (י) המנהג שהאב והאם מברכין את הבנים ואת הבנות קודם שנגמסין לבית הכנסת. עיין כמה שכתבתי לעיל סימן ע"ז נוסח ברכת הבנים בליל שבת בכל המובות והצלחות. וטוב לומר נוסח זה גם בערב יום הכפורים. שיתברכו בכל השנה בכל הברכות והטובות ברוחניות ובגשמיות:

קלב דיני ליל יום הכפורים:

סעיף ה (א) ובשצריך לישן ירחיק את עצמו מן הארון הקודש. הנהגים לדון בבית הכנסת ולישן שם איזה שעות. על הספסל או על הארץ. צריכים טרם ישכבו להכין כלי מים וגם כלי ריקן. שמיר שניעור משנתו יטול ידיו שלשה פעמים בסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו. או יבקשו מאחר שתיכף כשינעורו משנתם יביא להם הכלים עם מים הנ"ל: (ב) ובכיוון שכתבתי לעיל סימן ב' ליוהר ליטול ידיו ג' פעמים בסירוגין תיכף כשינעור משנתו. טרם שיהיה גרוע על הארץ. ואין חילוק בזה בין ישיב במטה. או על הארץ. משום רוח רעה השורה על הירדים: (ג) ואם אינו יכול לפעול זה בבית הכנסת או בבית המדרש שיטול ידיו סמוך לשנתו. טוב יותר שילך לביתו כשירצה לישן משימשך על עצמו הס"א ח"ו בזה שאינו יכול לישון ידיו סמוך לשנתו: (ד) ולענין לשמור עצמו להנצל ממקרה ח"ו. העיקר הוא הכלל בזה תמיד. מה שכתוב בתורה ונשמרת מכל דבר רע. ודרשו רבותינו ז"ל שלא ירהר בו: (ה) ולכן צריך לשמור עצמו תמיד ובפרט ביום כפור מהרהורים רעים וראיה ודבורים אסורים: (ו) ובה שורה עליו השכינה ונתעלה ונתקדש בכל יום יותר ויותר. ויזכה לכל טוב בעולם הזה ובעולם הבא. (כמבואר בזה"ק בכמה מקומות): (ז) ול"ש שות והירות יתירה לזה כלילה זו. כתבו בספרים שיאמר קודם השינה ד' מוסרים הראשונים שיהיו תהלים שהם שמירה לזה. וכמו שכתב בקיצור שלחן ערוך. ועיין כמה שכתבתי לעיל סימן ע"א ולקמן סימן קנ"א עוד מגוונות לזה:

קלג הלכות יום הכפורים:

סעיף א (א) יום הכפורים אסור באכילה ושתייה ברחיצה כו' לכן אסורים בכל אלו מבעוד יום איזה זמן קודם בין השמשות. וכבר נתבאר למעלה סימן ע"ה דדעת גדולי הפוסקים שאסור

חוסן ישועות

לפיים את חבירו. כדון ענינות שכן אדם לחבירו: (יב) וזה מרומן בחזרת הש"ץ הש"ע שהיא בקול. וכן ענינות אלו נפשים בפרהסיא ובקול: (יג) ועל פון לשון הרע צריך לשון ולקבוע בלבו שלא לדבר עוד משום אדם. רק על דל הכרח. להחזירו בתשובה. או בלשון שצריך לומר להשחר ממנו. וגם בזה ימנע בכל מה דלפטר: (יד) וזה מרומן בקדושת התקבל. כדי שיקבל חפלו: (טו) והסידים הראשונים היתה תפלתם בזה"ש וקדושים. שהיו מברכים שלא לפסול מולאות הפה בלשון הרע ובלילות ובשכונות שאל וכלככים בטלים (כמו שכתב בשלחן ערוך האר"י"ל בסופו): (טז) וידוע כי ד' דברים הנ"ל נרמז חורבן בית ראשון וביטוי שני. ולכן צריך לחזור בתשובה על ענינות אלו ופולדותיהן בפרשות. כמבואר לעיל. ויעזוק לו השם יתברך בכל טוב ובחמלה עליהם במהרה בימינו אמן: בקיצור

ישועות חכמה קלג קלה קלת הלכות יום הכפורים

שאמר במלאכה בערב שבת תיכף אחר שקיעת החמה. וצריך לזוהר להדליק הנרות בעוד שהשמש זורח בראשי גנים הגבוהים. ושלא לעשות אחר כך שום מלאכה: (ב) וכן צריך לזוהר בערב יום הכפורים להדליק הנרות בעוד שהשמש זורח. ולפרוש או משום מלאכה. ומאכליה ושתיה ורחיצה ונעילה וסנדל ושאר דברים: (ג) ואם הוא יום המעון ידליק בשבירו לו שהשמש לא שקעה עדיין. כמבואר לעיל במסמך ע"ה עצה לזה עיין שם: (ד) ולכן אותם אנשים המובלים עוד הפעם אחר מעורה המפסקת. צריכים למבול ולבוא לביתם בהמנעלים קורם שקיעת החמה. שלא יצא שכרם בהפסדם ח"ו: (ה) ואם הזמן קצר באופן שיצטרכו להיות במים או לבוא לביתם בהמנעלים אחר שקיעת החמה. לא ילכו למבול עוד הפעם ויסמכו על הטבילה שקודם מנחה: סעיף ג' (ו) וצריך לזוהר מאוד שלא ירחוץ יותר ממה שמוכרח לו. והנהוג בכל השנה ליטול ידיו אחר יציאתו מבית הכסא ג' פעמים. יכול ליטול גם ביום הכפורים כדרכו. כיון דאינו מכין לתענוג. ומכל מקום לא יטול רק עד קשרי אצבעותיו (מטה אפרים): (ז) אסור לרחוץ פניו או פיו ביום הכפורים: (ח) מי שיש לו ריח הפה בבוקר מרם שירחץ. וקשה לו להזכיר כן דבר שבקדושה. או לאחר רחיצת הידים ועדיין לחות. יתחובו אצבעו בפיו וישפף בו וישפף בו הישינים. וירוק זה הרוק. ויסיר קצת ריח הפה (עיין באחרונים סימן הרי"ג): סעיף כ"ה (ח) יש לבטל המנהג שהנכרי מדליק נרות לצורך אמירת הפיוטים בנעילה. ובמקום שצריכים הרבה לזה. יש עצה שיעשו בהיתר. דהיינו שהשמש יאמר בערב יום כפור לנכרי שיאמר לנכרי אחר שידליק הנרות בשעת נעילה. וכיון דהוא רק אמירה ראמירה. הוי שבות רשבות שמותר לצורך מצוה. ובפרט כשהאמירה הוא ביום חול. כמו שכתבתי לעיל סוף סימן ע"ג בשם הפוסקים: סעיף כ"ז (ט) לאחר צאת הכוכבים מהפליין מערב כו'. ויתפללו בנחת ובכוונה. כי כל אחר צריך להחזיק התשובה שעשה ביום כפור. וכל מה שיימנע מעשיו מכאן ולהלן. יהיה לראיה שעשה תשובה בלב שלם: סעיף כ"ט (י) אוכלים ושותים ושמחים במוצאי יום הכפורים. ומכל מקום לא יאכל וישתה דרך רעבנות. רק בישוב הדעת לשם שמים. ובלימוד תורה על השלח: (יא) ולא ישהה מים הרבה אחר התענית. שלא יזיק לו אחר כך ח"ו: (יב) וזוהר מאוד גם במוצאי יום כפור שלא ישיח שיחת חולין. רק בתורה ובשירות ותשבחות ביראת שמים. ובוה יחזיק ויקבע בנפשו התשובה והקדושה של יום כפור על כל השנה (עיין בספרי טובי חיים פרק כ"ז סק"ט ובספרי דרכי חיים חלק ב' סק"ו גורל ענין זה):

קלה דיני ישיבת סוכה:

במסגרת השלחן סק"ב (א) וצריך לזוהר בזה שחמה רגעים כחג מטייל אדם בביתו חוץ לסוכה על לא דבר הכרחי כלל ועובר בכל רגע מצות עשה: (ב) ולכן צריך לזוהר שלא ישהה כלל בבית. רק למה שצריך. ותיכף ישוב לסוכה: (ג) וכמו כששוהה חוץ לסוכה עובר על מצות עשה. כן בכל שם שהוא בסוכה. מקיים מצות עשה שלא ישיבת סוכה: (ד) וטוב שירגיל עצמו לחשוב במחשבתו בשמחה בעת ישיבתו בסוכה שמקיים מצוה זו. ומסילא לא יבוא לבטלה (יסוד ושרש העבודה וספרי מוסר): סעיף ו' (ה) שצריכין לשמוע היטב את הקידוש לצאת בו. וצריך לידע דכשהסוכה היא בחוץ. וצריך לילך מבית לסוכה תחת אויר השמים. צריך להזהיר לבני ביתו השומעים הקידוש בסוכה. שיטלו ידיהם ויאכלו תיכף בסוכה כזית דחס. או יאכלו שם כזית פת הבא בכסנין. שאם אינם אוכלים כלל בסוכה. אינם יוצאים ידי הקידוש אם אינם יכולים לראות במקום הייחוס ובבית. אויר הסוכה. ראין קידוש אלא במקום מעורה (סימן רע"ג): סעיף מ"ו (ו) קטנים כו' כל שהוא מכן חמש שנים ולמעלה חייב אביו לחנכו שיאכל בסוכה. ומכל מקום כשרוצה הקטן לאכול שאר דברים חוץ מחמשת מיני דגן. אין להחמיר עליו להצריכו סוכה. וכן המנהג:

קלה דיני שמחת תורה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) שמסיימן בו את התורה ושמחים בה. כנהג הארז"ל שהיה הולך לפני הספרים בשעת הקפות. והיה מרקד ומרנן ומסבב עמהם הו' הקפות בשמחה גדולה בכל יבולתו: (ב) ואחר כך כשהיו הולכים לבית הכנסת אחר שהיו מתאחרים. והיו עושים הקפות. היה גם כן סובב עמהם ומרקד ומנגן ומרנן כשמחה גדולה (ספר הכוונות ונגיד ומצוה): (ג) וכתב הרמב"ם ו"ל השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה. ובאהבת האל שצויה בהן. עבודה גדולה היא: (ד) וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב: (ה) וכל המשפיל עצמו ומיקל גופו במקומות אלו. הוא הגורל המכובד העובר מלאכה: (ו) ואין הגדילה והכבוד אלא לשמוח לפני ה'. שנאמר המלך דוד ספזו ומכבד לפני ה' וגו' (רמב"ם סוף הלכות לולב): (ז) ומכל מקום צריך לזוהר בשמחת תורה. או פורים. או שמחת חתונה. שלא תהיה בקלות ראש ח"ו. כמו שכתב הרמב"ם ו"ל דהשכרות והשחוק וקלות ראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות. ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות. אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל (רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו') (ח) ולכן זוהר בכל עניני שמחה. שתהיה שמחה

ישועות חכמה קלח כמה קמו דיני שמחת תורה מה 89

שמחה ביראת שמים. שיש בה עבודת השם יתברך. ובהזכרת דברי תורה. ולעשות נחת רוח לפני יתברך. ובוה נזכה לכל טוב:

קמה היכות אישות:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ח' (א) שלא לישא אשה ששמה כשם אמו. בצוואת ר' יהודה החסיד כתב וזה לשונו לא ישא אשה ששמה כשם אמו. או שמו כשם חמיו. ואם נשאה ישנה שם האחר. אולי יש תקוה עכ"ל: (ב) והנה אנו רואים בחוש שעל פי הרוב אין הצלחה ביוונים אלו. ולכן הגם שנמצא בפוסקים קצה קידות לבדרים הנ"ל. ונסתייעו ממה שכתב שם בסיומן תע"ז או הוא משולש. כמו שכתב החכמת אדם כלל קכ"ג. ובגמ' הפנים כאן הביא תשובת דברי חיים שאין מדקדקין רק באשה ששמה כשם חמותה. כל זה יש לומר לענין הדין: (ג) אבל כיון שראינו כמה בעשיות. שענינים הנ"ל קשה לגירול בנים ר"ל. לכן שומר נפשו ירחק מכל זה. ויקיים בנו וידנו לרוב בקרב הארץ: במסגרת השלחן סק"א (ד) וכן ציוו על האשה בו ותעשה כל מעשיה על פיו. הנהגת הכית צריך שהיה ע"פ פי האיש. ולא ע"פ האשה. ואז אין מקרה רע יקרה באותו בית כפני שהאיש מדת רחמים והשכינה שורה בבית המתנהגת על פי מדת רחמים (ספר חסד לאברהם ע"י גרר מ"ח וספר מדבר קרמות מערכת ה'):

דיני

חוסן ישועות

קמו דיני קירושין והכתובה. בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (א) פורסין יריעה על גבי כלונסאות בו ומתקדש' שם. בענין עידי קידושין כתב בספר עזר מקדש מהרב הגאון וכו' ר' אברהם דוד זלה"ה האב"ד דק"ק בוטשאטש באבן העזר סימן מ"ב אורות שמש שאל עליו קול שמעלים מהגרות. שמקבל בזה הלשון להדליק כבית הכנסת הקדושה. ומדליקם בכיתו בו'. בכה"ל גונא' כיון שגם הם היו עדים על הניכוח. הנה לדודים שלא לפסול בו' וסובר תורא מדוביה קאכיל. ואדעתיה לרדיה ויהי בו'. אך על כל זה היה צריך שיון גדול בזה אם היה קלל דלא פסיק. רק שלא היה בגדר קול. רק אשה אחת אמרה כך מאיזה אומד קטן בו' עכ"ל: (ב) ויאל לנו מכל זה שצריך הרב המסדר קידושין להזמין עדים לקידושין ולחתום הכתובה. אנשים שנאמרים תחשש גול וגיבוי. (ג) ואולם שם כחד דברים כאלו. כגון שמייתר בקיפה כשולחנים אותו לקנות. או כשפוסק עם חבירו כמז"מ מרמה אותו. או מעלים ממנו איזה ממון. ויודע מהאיסור. כל זה הוא בכלל חשש גולן ונכח שפסול לעדות. כמבואר בחומ"מ סימן ל"ד. וקידושין בלא עדים לא כלום הוא. כמבואר באבן העזר שם. ועתה מנידל עול הפרנסה בעוה"ל. צריך להיות ירא שמים שישא ויתן באמונה. ממילא צריך לדקדק בזה: (ד) וכן אמר לי הרב הגאון המפורסם פאר הדור ר' אברהם שליט"א מסאכטשאוו דיש לפסול כל חשש גיבוי. בין אם הוא שמש או אחר אחר. מחשש גיבוי נפסל לעדות. ואין ג"מ אם העידו עליו כד' או לא: (ה) ואמר לי הרב הגאון הג"ל שהיה אומה עדות לקידושין על בניו וקרוביו אנשים שלא עסקו במשא ומתן. מחשש חשש הג"ל: (ו) ואמר לי רב אחד דכל זה שבידוע שמש אחד אחד מדברים הג"ל. אבל סתם אדם שלא נשמע עליו דברים כאלו. הוא בחזקת כשרות: (ז) ולפי זה מותר ליקח עדים גם לעוסקים במשא ומתן. רק שהוא בחזקת נאמן. ואינו נותן מדה או משקל חסר. ונשא ונתן באמונה: (ח) ומה שהחמיר הרב הגאון הג"ל יש לומר דהוא מטעם שלא רצה להכניס עצמו בזה. לשאול עליו אם נושא וגותן באמונה: (ט) גם צריך לידע דאם אחד הכה פסע אחת לחבירו שלא כדיון. ויודע שאסור. ולא פייסו שימחול לו. נפסל לעדות ח"ו. כמבואר בחומ"מ סימן ל"ד ובכתבתי תשובה שם סק"א. שיון שם בכתבתי תשובה בשם בית יוסף ורצק"א ז"ל. וכתב מהר"ם בחי"מ הלכות גזיק גוף דמי שהכה חבירו אין לגרסו למיין עשרה ולכל דבר שבקדושה עד שיתירו לו כ"ד כשמקבל עליו לשמוע לדיני עיין שם: (י) ולכן אם יודע באחד שעשה כן. לא יקח אותו לעדות על הקידושין: (יא) וצריך להזמין עידי קידושין. כשרים. שלא יהיה בהם אחד מדברים הג"ל: (יב) ואע"פ שהזמין עדים. עוב לומר בשעת החופה קודם הקידושין בלאו וכו' עכ"ל: (יג) מי שכתב להבטי בדבר זה. יהיה עד על קידושין ח"ו. וכוה יאל וכוה נאמרה. וכן אמר לי מורה אחד. (ע"י פתחי תשובה באבן העזר סימן מ"ב סק"א בענין אגן סדי. ובאמירה זו יהיה הכל כפוב): (יג) וכתב בעזר מקדש שם. דהנהגה. שהעדים החותמים על הכתובה. הם עומים יחד עידי קידושין. דלא כמנהג שכתב בנחתל שבעה. ליקח אחרים: (יד) ולפי מה שכתבתי לעיל. ודאי עוב יותר שהעדים כשרים שהזמין לקידושין. יקבלו קנין על הכתובה. ויחתמו גם כן על הכתובה. וכמו שכתב בעזר מקדש שכתבתי: (טו) וכתב בנחתל שבעה סימן י"ב סק"ע"ז דיש לדקדק בכתובה בכל דבר שמדקדקים בנט' בו' כתיבת שמו או שמה. או בשמות אבותם בו'. וראיה ממה שהקפיד רש"י ז"ל בו' עכ"ל: (טו) ולכן במקום שאין הרב כותב הכתובה רק הש"ן וכדומה. צריך לשאול להרב איך לכתוב השמות. כי יש הרבה שמות שצריך לכתבם בשינוי ממה שכתובים סתם אדם. כמבואר פריטי דיני באבן העזר סוף סימן קכ"ע ובפתחי תשובה שם ובנחתל שבעה סימן מ"ו ועוד ספרים: (יז) גם יש להרב לקרות הכתובה קודם החופה. אם אין בה איזה שמות בלחיה חובה. כמבואר דקדוק כל החיובות שכתובה. בנחתל שבעה סימן י"ב עיין שם: (יח) וכתב הרב הגאון וכו' ר' אברהם דוד זלה"ה מבוטשאטש בהנהגות שנדפסו בלחיה סידורים. לצריך להזהיר הנחתלות בעת סבילתן קודם החופה שלא תהיה קלת שעה שיה' למי מקוה וחמור מחילה. ויראו היטב שיהיו כל אורח השערות מתח המים עכ"ל: (יט) עוד כתב שם. אודות החופה. צריכה המפה להיות מקושר על גבי הקנים. כמו בלזרת הפתח הנהגו בעת שמתעלול. והוא היה מתחלת בלשון ר"ל. והארכע קולרדיס'ם כחרכע מחילות בו' עכ"ל:

קנ הלכות צניעות. בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) בשעת היוויג יס לו להרהר בדברי תורה. אם המקום נקי שם מנהגה ומי רגלים. כמבואר לעיל סימן ה': (ב) ועוב לגמור קודם היוויג מחמיר הוה"ק

קנא

[וא] חכל אסור. ואפילו היצ"ח טמעת אותו. שלא ישרה כזה. לא ישמע לו כלל. ומחזיר מורר לכרמא לא תקריב. רק בבלי
התשמיש מותר בדברים כאלו. רק שלא ירבה בהם. וזה הוא הענין של קדש עצמך בנשות לך. דקאי על לילת ע
שלא ירבה הנאות בהנכל. כמבואר בשלח. ערוד ומספרים הדיונים:

חוקן ישועות קנא איסור הוצאת ז"ל והרהור עבירה 91

אם מהרהר בראון. בלא שום מעשה עובר על כל ה"ל. ומכ"ש כשמסייע לזה בידים או בגופו שלא בשעת חשמים כ"ל: (יב) גם צריך לזהר שלא בליל החשמים. דבשכנו במתתו. ובקומו. לא יסתכל על אשתו שיטעה או במטה המסרת. כדי ליהנות בזה. כי בלא על ידי זה הרהור. ומכ"ש בעת נדחת שצריך לזהר מאוד בזה. וזה מסוגל מאוד להלל מהרהור עבירה ומתקרה ח"ו. וראיית העינים ע"י גדול. שהוא גורמת לגיוסן של עריות. שנאמר ואל תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (רמב"ם הלכות שוועה פרק ד') (יג) וכן מי שפסקו או מלאכתו עם הנשים צריך לזהר בדבריו עם אלה שלא יתקרב אליה. רק יעמוד כרחוק קנה. גם לא יסתכל בה בכל מה דאפשר. כדי שיהיה מהרהור עבירה ויזכה לכל טוב: (יד) והנה זה שכיח בהנשים שהם נדות וכתב הרמב"ן ז"ל פרשת ויאל כי היו הנדות בימי הקדמונים מרוקקות מאוד לא יתקרבו אל אדם ולא ידברו בו. כי ידעו הקדמונים בהכחם שהכל מוזיק וגם מנענע מוליד גנאי ועושה רועש על כו'. אמר רבי יוחנן אסור לאדם להלך אחר הגדה ולדרוש את עשרה שאלו ע"י ע"ל: (טו) ולכן יזהר בדבריו עם אשה. עכ"פ בעת דיבורו להסתכל ל"ל אחר. ואשראה כמדבר עם אחר. ויהיה לו היכר כמה שמשה (ספר דרך פקודים סימן ל"ה): (טז) וכל הרהור רע דעבירה פגם. דמנו שמהרהר מזה עושה חיוקן לנפשו. כן בהפכו חסיד כלינלל דמותא ח"ו כו'. כמו שכתב בזה"ק פרשת ויאל דף ק"ה וזו ליה דלתתקרב בההוא הרהורא מנו חלינלל דהוי ואחרתקב כלינלל דמותא. ולכן אצרי חסידא נפשו וגופו כעולם הזה. כדי שיתדבק נפשו בקדושה העליונה לחוות בנוסח ה' ולבקר בהיכלו (ראשית חמשה עשר הקדושה פרק ה'): (יז) וכן צריך לזהר מכל מיני פגם הבריות. ואפילו שלא בכונה. כגון לפעמים שמחזק רגלו מחמת שוועותיו. או אם מרגיש איוח חימום להאכר על ידי זה כידוע. [ג] צריך לפסוק מלהקך

ובו וכל הרהור רע דעבירה פגם. ובזה יש לפרש הפסוקים (איכה ג') מה יתאונן אדם חסיד נבר על חסאיו. נחששה דרכיו ונתקרה ונשובה עד ה'. דלכאורה קשה מה דקאמר אדם חסיד. דהא סתם אדם שמיש חסיד. מה דקרא חתילה אדם. ואחר כך נבר. ג'. מה דקאמר נחששה דרכיו ונתקרה. לכת צריך כל כך חיפוש חקירה לידע חסאיו. מה הלשון ונשובה עד ה': (ב) ונראה לפרש דבתחילה כשהאדם עדיין לא פגם בברית נקרא בשם אדם חסיד. כמילא בא להחזיר שנקרא אל חסיד (כמי שכתב בשגרי ארז שער ב'): (ג) ואם אינו נשטר מדברים הנ"ל בפעשה ובראיה. כמילא בא להחזיר עבירה ופגם הבריות. ונקרא בשם נבר כפ"ש ודרך נבר בעלטה (משלי ל') ועל דרך דאיתא ביומא (דף כ"א) הוציא לדרך קודם קריאת הגבר כו' ובאיהו הדגנלל אמרו כו'. איתא בברכות (דף כ"ב) ודף כ"ב) סצויים אצל נשחיהם בברכותה'ם. רק לעיל קאי על המשלים רעים שלא בשעת חשמים: (ד) והנה סתם אדם כדמיה דברתו דכל הנ"ל מותר כיון שזאי שטורה. אבל באמת אסור לו בדרך דכל שכותב האדם חתלי בזה. דאם נשטר מכל הנ"ל לא בשעת חשמים הוא צומח למעלה למעלה בין ברחוקות בין בגשמיים. ולהשוך כו' ח"ו. כמו שגורא בחוש: (ה) ומי שאינו יודע מזה. ואינו נשטר בכל הנ"ל. וכל הרהור עבירה ולפסוק ח"ו. כמילא באים עליו כל הצרות ח"ו. דלכאנן בפנים ס"ק כ"ה. ואינו מבין ש. איוח חסא בא עליו כל זה. ומכיון הפסוק אולת אדם חסיד דרכו ועל ח' ויזע לבו: (ו) וזה שאמר הכתוב כ"ה. יתאונן אדם חסיד. שחי' נקרא בתחלה קודם שפגם את כ"ל. מה יתאונן על הצרות והרפתקאות שבאו עליו. וסתתן נבר על חסאיו. מה שנעשה בחינת נבר כ"ל: (ז) ואמר. על חסאיו. כי עבירה שונג נקרא בשם חסא. כדאיתא ביומא (דף ל"ז ע"ב). וכן אמר דומה לו שזאי מותר כ"ל. ואע"פ נענש על כך. כי שבע עבירה זו להשחית ולכלות ח"ו: (ח) וכמו שאמר בירושלמי בירושלמי חסיד שבע עליו אחר כך בזה ובבא ח"ו. כידוע להמעיין בספרים התקדושים: (ט) ועל זה אמרו ר"ל (אבות פרק ב') והיו משחש חסיד מצוה כנגד שברה. ושכר עבירה כנגד הפסדה. עיין שם בכרסנורה: (י) ואמר הכתוב אחר כך. נחששה דרכיו ונתקרה. פירוש שמי שזאי שונג כ"ל יחפוש ויחקור בדרכו. וכמו שאמר ר"ל בקידושין (דף כ"ב ע"ב) ביאה אקרי ליה דכתיב ודרך נבר בעלטה ע"ל. כן צריך האדם לחפוש ולחקור דרכיו. אולי שאמר ר"ל בקידושין (דף כ"ב ע"ב) ביאה אקרי ליה דכתיב עבירה ופגם הכרית. ועל ידי זה באו עליו הצרות ח"ו: (יא) ואמר הכתוב אחר כך. ונשובה עד ה'. כמו שכתב בזה"ק פרשת משפטים (דף ק"א ע"ב) לא אינן רתיקין וסיעתא דילה בעי תריר כו' ואולי כמבואר במהרי"א ובנין דא חנו ברכי דבשן דשלהי מן אד איתו כו'. ועל דא דחי ליה יעקב דחיה ליה שמואל דלא יתא לוח חולקא בקדושה כו' (יב) הא חזי מנו דאשכח מאן דשבק סטרא קדושה דקדושי' ועבדי כעבודיו ואחרתקב בה. כיון דבעי לשארא לאשכח לאשכח ליה מעלמא: (יג) קדושה בריך הוא לאו חסיד. עיין שם דרשב"א לסיפרא אחריו ואחרתקב בה בקדושה בריך הוא. כיון דחיים ליה ועבדי ליה כיון דעלמא ע"ל. עיין שם בתחילת המאמר: (יד) ולזה אמר הכתוב ונשובה עד ה'. פירוש שנחלק במדות הנשבר סאר מלאים נחשים ועקרים שזה התאווה רעיה. והספ"א הוציא לכלית האדם ולהוציא מהעולם כ"ל. ונשובה עד ח' יתברך. שנשוב לאהבתו ויתברך להתרבה באור פני מלך חיים. האור הגדול בלי קץ ותכלית. והוא חיינו האמיתי נצח: (טו) גם הפסוק שאחר כך יש לפרש. נשא לבבנו אל כפים. שנחשוב בגדלנו בעשני כלבים ובאנו על ירי זה לירי ההורו עבירה ופגם הבריות. ונחיה נהפך כל אהבת רעות לאהבה קדושה. וזה שכתב אחר כך אל אל בשמים. ויש אל מרמס למדת החסד ואהבה דקדושה כידוע: (טז) וטוב לבין בסוף השמונה עשרה כשאומר באלהי נצור ותצילנו כי המש"א רעה. כמו שכתבו זה הנוסח בנכריא ובסידור מהרי"ב ומהרש"א ומהרש"ל כן בסידור דברי חיים. טוב לבין שיעל אותנו השם יתברך מהספ"א הירועה המהמאיה לאדם כפגם הברית בחלום. כן נחשוב חסיד חסידות קדושה. ונחיה דבוקים באור פני מלך חיים. בחיים האמיתיים נצח: (יז) וכזה יש לפרש גם הפסוק (משלי י"ז) דרכי אישם אהבו וישלים אתו. כי כל התפלות ונבואת הבאין על האדם הם על ידי פגם הבריות. כמו שכתבתי בספרי לקמי' שושנים חלק ו' סוף סוף: (יח) וכל שונג כל זה לא יענא כל כך להסתפסם ומפשיים אותו. ולא ינקום מהם. רק יעשה תשובה על פגם הבריות. וסבילא ויצה ה' דרכו כמי שכתבתי לעיל סקי' דענין זה נקרא בשם דרך. ונשחיתנו בזה בקדושה ויוצא ח' דרכו. ויש איובי ושלם אלו. ויש ציחק לשון בלחשה עמהם. רק יתחזק ח' לבבנו וישלמו אתו: (יט) וכזה נחשוב בזה"ק פרשת ויאל ויפקר התשובה היא התרופה ועזיבת המאמ באמת. שלא יעשה עוד כוח. כדאיתא במסא' (חם דף ס' עמוד ב') היכי דמי בעל תשובה אסר רב הוריה כגון שבא לירד דבר עבירה פגם ראשונה ושנייה וניצל חסמה כו'. באותו פרק באהור. כקום ע"ל. ועל ידי זה נזכה לכל מיכ בעולם הזה ובעולם הבא: (כא) וכתב במשנת חסידים דכשבר לו הרהור אחריו טוב שירוק. ויכין שם הו' ל' שאל' בנקודות אלו: (כב) וכן כתב בספר אר לשימם פרשת שופטים דאיתא בספרים ב"רש"ל' הוא מסילל מאלו להביל הרהורים עליו ח"ו. ע"ל: (כג) ובפרשת ארזים כ"ה דאיתא בספרי קודם דחשם הקדוש. ספספיה' (פ"ק ס"ה י"ח) הוא כסילל למדה המושבה ע"ל. וטוב לבין בשמות הנ"ל לאחר המושבה: (כד) וכתב במשנת חסידים דכשיתחיל שם גרש' הנ"ל בקלף כשר. וישאנו עליו. לא יתחיל חיצר להתאווה לאשה ע"ל: (כה) ועיין בספר החשק איוח יום בחורש כשר. וישאנו עליו. (כו) וישתן בספר התורות אדם וכפסד זכירה איוח עש ובספרי' שסגיללם לישא אצלו להנצל מההירור רע ופגם הבריות. ויש עוד עניני קסימות תשבים וישאר דברים המבטלים לוח:

וג צריך לפסוק מלהקך אז. ובי שיש לו במקום העירה. מין כנים שדבוקים בחוץ בבשר (ומכאן זה בירור דעה סימן קצ"ח לענין חציצה דסכילת נרת) וכסמס שאינם נרשים אפילו בנגינת חיר. ויידע דיש מזה צער גדול. ואי אפשר לעמוד עשנו

קנה דיני הוסתות:

במסגרת השלחן סעיף ו' (א) וסת ההפלה אינם הולכים אחר תחלת הוסת לשער ההפלה מתחילת ראייה לתחילת ראייה. אלא מסוף ראייה לתחילת ראייה. וזה איזה שנים שמעתי בשם הרב הנאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אבד"ק לובלין שאין נוהגין כן. ואמר שראה באיזה אחרון שחולק על מהר"ש בזה. וגם מרברי הראשונים לא נראה כן עכ"ד: (ב) ולפי דבריו צריך לנהוג כמו שכתבתי במראה מקום להמסנה"ש ס"ק כ"ב בשם החתם סופר דמנין מתחילת ראייה לתחילת ראייה: (ג) ומכל מקום נראה דאין דוחות לגמרי דברי רבינו מהר"ש ו"ל, בשגם שכתב זה בשם קצת מהראשונים ו"ל. ולכן צריך להחמיר בדברי שניהם: (ד) ובד"א יש לנהוג בדיני הוסתות בזהירות יהירה. וכמו ששמעתי מרב גדול. דעכשיו מחמת חולשת הדור רוב הנשים אין להם וסת קבוע. ואנו רואים בחוש שדולגים בהוסתות פעם לקרב ופעם לרחק. ולכן אי אפשר להעמיר דברים אלו בצמצום על הדיון. וכמו שהבאתי במסגרת השלחן סוף המיטן בשם הלבושי שרד עיין שם: (ה) ועם כל זה צריך ללמוד במסגרת השלחן פרטי דיני הוסתות ולהיות בקי בהם. כי באשה שאין לה וסת קבוע יוכל להורמן סמוך לטבילתה שתהיה אסורה איזה יום. מחמת שגודמן או איזה וסת ספירמי הוסתות. על פי החשבון סתודשים שעברו. ומי שאינו לומד הדינים לא ידע ולא מרגיש. ונכשל בזה מחמת חסרון ידיעה: (ו) אבל כשלומד הדינים ובקי בהם. מרובי בזה. שע"פ יוצא על פי שלחן ערוך ופוסקים לפרוש בזמן שציוו רז"ל. ואז אם רוצה יחמיר גם כן קצת קודם ואחר כך כפי מה שנראה לו מן הענין: (ז) והגם דבשאר המצות. אין להרבות בחומרא יותר

חוסן ישועות

מלחך אז: (יח) וכן במקוה של מים חמין מאוד. או כשחוכך רגליו. יוכל להרגיש לפעמים בזה איזה שועמיוץ להאכר כידוע. העצה לזה שילך במיירות או בכל גופו לחוך המקוה. ולא יפסוק ההרגשה מיכף: (יט) ואם הוא משער שמחמת החמימות לא יוכל ליכנס כולו חוך המקוה, או לא יתחוב עתה רגליו כלל, ויוכל לנסות המי המקוה ביד: (כ) גם במרחץ של יזיעה. כשעולה פעם ראשונה על הספסל להזיע. ומחך עומד במבכדת שבידו. וידמן לפעמים שמיניס איזה שועמיוץ בהאכר. והעצה לזה שיעלה כפעם ראשונה לתקום שהוא חם מאוד, ואז לא ירגיש זה השועמיוץ: (כא) גם צריך לזהר במרחץ. שמחך אחד את תבירו. או חם הוא חם מתווסס שאי אפשר לו להתאפק מההרור. צריך למנוע מזה. כי חם אינו מונע מזה. ויכול לבוא בליה ליד מקרה ח"ו. ועובר על הפסוק וגשמת מכל דבר רע. וגם על הפסוק ולא תחורי אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כ"ל סק"י: (כב) דלא כהשקטן שבמרחץ הותרה הרגעה ח"ו. אבל באמת מזה חלו הן חיוב תמיד על האדם, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימי חייו. להיות יראת השם יתברך על פניו תמיד לכלתו נחמא. ואלא לתור אחר מחשבת הלב ורמיית השנים (ספר החינוך להר"א ו"ל וספרי מוסר): (כג) ואדרכה במרחץ ובנתי הכסא שאינם מהרהרים בדברי תורה צריך שמירה יתירה בענינים אלו. ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן קס"ה עוד דברים שצריך לזהר בענין שמירת הכרית. וטאלתי לרב גדול אם לפרש כל זה. ואמר לי שהוא מזה גדולה להדפיס כל זה להורות לבני ישראל להיות נזהר מחשאים אלו: (כד) ועיין כמה שכתבתי בספרי ברכות חיים פרק ד' ובספרי טובי חיים פרק ט"ו ופרק י"ח. ובספרי לכושי חיים פרק ב' ובסידור דברי חיים ברכות פרק ו' ונזר חם פירש ויאל עוד דברים נחלים בענינים אלו. והבאתי שם מספרים הקדושים נודל מעלת שמירת הכרית בעולם הזה ועולם הבא. עיין שם: (כה) אבל פנס הכרית מביא עניות וחולאים רעים וכוונות ונכרת המול ח"ו. גם מביא מחלוקת ומריבה ומירית גיעת הפרנסה. וכל המכשולים והזרות ר"ל. מלמד העונשים הקשים המזומנים לו כלאחר המעולם הזה. כמו שבבאתי בספרים הג"ל ובספרי לקושי שונים חלק ו' ס"ק ט"ו ובספרי תוספת חיים בפתיחה סעיף ט"ז. וכמו שראים בחום: (כו) ולכן בראינו היטב כל הדינים הג"ל. שלא יכעלו בהם מחמת חסרון ידיעה. ומי שמעט באיזה מהם בנעוריו. ישוב ויתחרט על העבר ויתודה. ויקבל עליו שלא לחטוא עוד. ושם ורפא לו: (כז) וממילא כשנהיה כמרים משום ההרור עזירה ומכל האיסורים הג"ל. יגיל השם יתברך אותנו מכל הצרות הג"ל. ויזכה לבחיאות ולפרנסה בקל והלחלצה בכל ענינים. ולהאריך ימים ושנים בעוב ובנעימות: (כח) וכל זה הוא הפירית בעולם הזה. והעיקר שטעם בזה נחת רוח גדול להשם יתברך. ומחך לימור השפע שירד השפע בכל עוב כרין השם יתברך להעסיק. ויזכה להתדבק באור פני מלך חיים בקדושה ובעבודה. והשכינה שורה עליו. וזוהי לכל טוב ברוחניות ובנשמות. כמו שבבאתי בספרים הג"ל. וכמו שקבלנו מגדולי ישראל וזה"ל: (כט) וכתב בזה"ק פרשת בשלח (דף ק"ז ע"ב) על הפסוק וזיה הנשאר בזיון והנותר בירושלים קדוש ויחזר לו. דכל מאן דלחנור כו' וגסיר להבוא קיים כדקא בוי ויזדה ביה. עליה כתיב הנשאר בזיון והנותר בירושלים. אליו ישתחרון כההוא וימלא: ובה וימין קודשא צריך הוא להתדבק בלחל ולמחדי בכו. על ההוא וימלא כתיב יתי כבוד ה' לעולם וישמח ה' במעשיו עכ"ל: סעיף ו' (ל) וקודם שהולך לישן יפסוק בתורה. עיין בספרי פתחי חיים על השערי ציון הקדשם עם מהני הארז"ל. עיין שם בדף י"ח עמוד ב' עד דף כ' פרטי השמות הקדושים וקודמם ולירושם באותיות גדולות. ומסוגל מאוד להביט בהם קודם השינה. ולהדביק מחשבתו וגשמתו בהם. ויעזור השם יתברך שיגלל משום רע, וזה בדוק ומנוסה. ועיין עוד כמה שכתבתי לעיל ב"ח סימן ע"א סק"ב ג' ד' איזה פגולות לזה:

בקינור

עצמו מלחך. וגם החיובך אינו מועיל בזה. ובוש מלהגיד זה לבני אדם להביא לו רפואת לזה ובחך כך ויכל לבוא לפנס הברית על ידי החיובך: (ד) העצה לזה שימשה שם בנפם על ידי כסלית איות פעמים. ויתפטר עוד. ולא יצטרך לחכך: (ה) וכל זה שירשנו בספרים אלו. כדי שלא לפגום בברית על ידי שום דבר. ויזכה לכל טוב ברוחניות ובנשמות:

יותר מן הדין. כמבואר ביורה דעה בש"ך סימן רס"ב בהוראת איסור והיהרר ס"ט. כרי שלא יהיה חומרא דאחי לידי קולא ממקום אחר. אכן כבאן דחממת חולשת הדור דרכן לדלוג בוסתן. ואם נודמן איה מכשול בזה הוא קרוב למויד ח"ו כמבואר ביורה דעה סי' קפ"ה. סמילא מוכן לכך בן דעת. דכאן צריך לנהוג במתינות קצת קודם ואחר כך. כמו שרואים בחרש בענינים אלו שמתנהג בן: (ח) גם כשמשמש בהיתר גמור. איה ימים אחר כך. יוהר לצוות לה לבדוק קודם השמיש. כמו שכתבתי לעיל במסגרת השלחן סימן קנ"ד פריטי דינים אלו: (ט) וכשבודקת עצמה בלילה קודם השמיש. תוהר אחר הבדיקה לבדוק יפה העד (פירוש סמירמוט שכדוקת בו) סמוך לאור הנר שלא ימצא עליו שום נקודה אדומה או שחורה. כי אם לא תבדוק אותו סמוך לאור הנר רק ברחוק קצת. יוכל להורמן לפעמים שבבוקר אחר התשמיש תראה עליו איה נקודה מהנ"ל מה שלא ראתה בלילה רחוק קצת מהנר. השם ישמרנו מדברים אלו וכיוצא בהם. (ומה שכתב החוות דעה סימן קפ"ו בביאורים סק"ב. אינו ענין לכאן בענין מבע הנשים בוסתן): (י) וכל הרבנים שכתבנו בפרישה סמוך לוסת הם עצות טובות לפרוש עצמו מאיסור נדה החמורה. ובודאי כל זה הוא בכלל שמירת הברית שכתבנו במסין קנ"א שזוכה על ידי זה לכל המיובות והכרבות והצלחות. ועושה נחת רוח גדול להשם יתברך בדברים אלו. ונחמדה ונתקשר בכל פעם יותר ויותר. על ידי שמתנהג בקדושה בענינים אלו. וכמו שקבלתי מגדולי ישראל וזה"ל: (יא) ולכן יקיים כל הנ"ל בשמחה. וממילא יזכה לכל טוב ברוחניות ובגשמיות: (יב) במסגרת השלחן סעיף קכ"ו (יב) וקנה שעבר עליה שלשה עונות כו'. ולא ראתה כו'. אינה חוששת לוסתה הראשון. ועתה הוא מבע הנשים כשמגיעים סמוך לימי וקנה. אינם פוסקים מלראות בפעם אחת. רק מהחילים לראות למשל אחר שני חדשים. ונהגים בן איה פעמים. ואחר כך רואות למשל אחר ג' חדשים. ואחר כך למשל אחר ד' כנ"ל. עד שפוסקת לגמרי: (יג) ובפרט הנשים שפוסקת מלראות כשעדיין לא הגיעו כל כך לימי חוקה. יוכל לשהות איה שנים במנהגים אלו. עד שפוסקת לגמרי: (יד) ואם היה הסדר עכ"פ כמו שכתבנו. היו יודעים איך לנהוג בוסתות. אבל באמת בזמן זה אין להם סדר כלל. פעם רואות אחר ששה שבועות. ופעם אחר כ"ב. ופעם אחר שמונה. ופעם אחר י"ד שבועות. ואין לידע סדר זה כלל. ועל ידי כן נודמן לפעמים מכשול ח"ו. וכאן להרב להורות להם תשובה: (טו) ולכן צריכין ליהדר עכ"פ בזמן זה. כשרוצה לשמש שלא בשעת וסתה הקודם. שכתבנו עצמה קודם השמיש. גם מוב לשרא אוחה אם מרגשה בעצמה איה חשש שיבוא הוסת. לא ישמש אז. כרי שלא יכשל באיסור נדה ח"ו: (טז) וינהוג בן להיות ירא וחדר על הדבר. עד שהפוסק לגמרי. דהיינו כשיעבור לערך חצי שנה ויותר שלא תראה אין לירא עוד אחר כך. דכיון שפוסקת לגמרי אינו שכיח שתראה עוד. וכן אמר לירב גדול:

קמג הלכות מידה. ועת רצון לתפלה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) ויש לו להאב כו' ולעמוד אצלו בשעת המילה להראות שהוא שליחו. וטוב שיעשה אותו בפירוש שליח לכול את בנו (עבודת הקדוש): במסגרת השלחן סק"ג (ב) ובספר בכור שור. וזה לשונו שם אין נקרא עטרה כי אם החוט הגבוה בעצמו. והבשר שמשפע ויורד נקרא מעטרה כו'. ומה אזהרה למהוילים המקלים ובענין פריעות החוט מחמת חסרון ידיעה. וראוי לגלות עד שיהיה כל החוט סביב מגולה עד החריץ כו' עכ"ל: (ג) וכתב הרב הגדול ר' אליהו ז"ל מנרדיץ בהנהגות בגמרא שם זה לשונו עיין בתבואות שור בקונטרס האחרון דהמקום הגבוה למעלה מהחריץ לכד נקרא עטרה

חוסן ישועות

קמג בקיצור שלהן ערוך סעיף ב' (א) נוהגין של העם שאל המילה עומדים. שמעתי שאמר הרב הקדוש מר"ש זלה"ה בשם המדרש. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאליהו שיצטרך להיות בכל ברית מילה. אמר אליהו ז"ל אחי ידעת שאני מקנה לשמך יתברך. הנה אם יהיה הכעל בריתי בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות עם. והבטיחו השם יתברך שיכפר להכעל בריתי. ולא יהיה ריקן מעבירות. והשיב עוד אפשר יהיה המוחל בעל עבירה. הבטיחו השם יתברך שיכפר גם לו. השיב עוד. אפשר יהיה הקדוש עומדים עם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול. הבטיחו השם יתברך שיכפר לכלל הקהל עכ"ל (ספר אגדה פמירקא סימן קמ"ו): (ב) ולכן צריך ליהדר לפשות תשובה בעת ההוא על כל החטאים ועונות. וביחוד על פנס הברית. והשם יתברך ברוב רחמיו וחסדיו יכפר לנו. ויטהר מחטאותינו ולבנו לעבדו באמת ובשמה: (ג) וכתב הרב הגדול ר' אליהו ז"ל מנרדיץ בהנהגות שלו בשכת דף ק"ז בשם ספר עוללות אפרים סימן תצ"ו שכל חולה המתפלל. או בתפלה עבדו הימנול. יכיון חנני ה' כי אומלל אני שאני נימול. וגם יכיון כל אדם על זרותיו בעת כבי הימנול מיסורי המילה. שקול זה עולה בלי מונע מכל קליפה. שיכלל גם תפלתו. על זה נאמר כי שמע ה' קול כביי. כלומר כבי הילד הימנול. שמע ה' תחתיו ה' תפלתו יקח. והוא ענה ונפלה עכ"ל: (ד) ויהא לנו מזה. דככל עת שאומרים זה המזמור (כתהלים ו') . גם כשאומרים זה המזמור בגפילת אפים. טוב לכיון כפסוק חנני ה' כי אומלל אני. שאני נימול: (ה) גם יאל לנו מהל"ל. דמי שהוא על הכרית מילה. והילד בוכה בשעת המילה. וגם מי שהוא בסעודת ברית מילה. ועל פי רוב שומע אז כבי הילד הימנול. יש להתפלל אז בשעת הבכיה בלשם כלשון הקדוש מה שחבר לנו מכל הענינים וקוץ

ישועות חכמה קמג קסה הלכות מילה ועת רצון לתפלה

עמרה. ולכן יש *) להזהיר הרבה לגילה החרין סביב עכ"פ: (ד) וכן כתב בהנהגות דהרב הגאון ר' אברהם דוד ויל מבוסשאמש. וזה לשונו. להזהיר במילה כמו שכתב התבואות שור שמשוה בגובה ומשורו ברוחב בחוט הסוכב לבד. שהוא עיקר העמרה: (ה) וכשבת ויום טוב צריכים להזהר שלא יניח מיוד העור. עד אחר משרו בחוט חזק העמרה והשפוע שתחתיו. לא בגובה. ולא באורך. וצריך להיות לזה ידיעה ברורה היטב עכ"פ:

קסה דין חינוך קטנים. ואיסור הוצאה והכנסה בשבת:

במסגרת השלחן סק"ד (א) דאינו מותר (להוציא בשבת על ידי תינוק) רק במקום מצוה. כמפרי ברכת חיים פרק ו' הבאתי דברי החכם סופר שדעתו לאסור. גם הבאתי שם דעת כמה פוסקים בענין זה עיין שם: (ב) וסיימתי שם. היוצא לדינא כך הוא. במקום שאין צריך כל כך. אין להוציא ולהכניס על ידי קטן כלל: (ג) ובמקום שנחוי לדבר מצוה. כגון להביא סידור וחומש לבית הכנסת וכיוצא בו. או כשאפשר על ידי נכרי. צריך להביא על ידו. ולא על ידי קטן: (ד) וכשאי אפשר על ידי נכרי. או מי שרוצה לסמוך עצמו על המנהג שנחפשמ דמלפל על ידי קטן. עכ"פ יראה שיהיה גם כן לצורך הקטן. כגון שמביא סידור או חומש לבית הכנסת. יתפלל וילמוד בו גם הקטן. ובמילא כיון שעל ידי זה מתחנך הקטן במצוה שפיר רמי. כמו שנראה מלשון הפוסקים בסימן שם"ג: (ה) וכן כל כיוצא בזה. כגון מי שמביא על ידי קטן עניני אכילה ושתיה הנחוצים לו. ואי אפשר לידך לאכול ולשתות שם. או יתן עכ"פ להקטן קצת מזה לאכול או לשתות. והרי גם אכילה ושתיה בשבת הוא מצוה. ובכל זה דוקא במקום הנחוי לו כנ"ל: (ו) ובכל זה יהיה שאל יתן החפץ ליד הקטן רק הקטן בעצמו יקח את החפץ. וכן כשמביאו הקטן. לא יקחהו סידור. [א] רק [ב] הקטן בעצמו יניח את

הוסן ישועות

וטוב לומר אז תפלה זו. יהי רצון מלפניך ה' או"ח שנהיה בריאים וחזקים כפרנסה והצלחה ושלום וכל טוב. לענדך בלחת ובשמחה (וכשכת ידלג תיבת טרנסה). ויוכלל תפלתו עם בכיית הילד. ויקוים בו הפסוק שמע ה' תחתי ה' תפילתי יקח. וימלא חס יתברך כל משאלות לבנו לעזרה: (ו) גם טוב לומר ולומר על הכרית מילה השיר שכתבנו בסידור דברי חיים בדיוני מילה. ועל פי רוב בוכה אז הילד הנימול מתמת לער המילה. ויקבל כל התפלות הכתובים שם. וזכה לכל טוב:

הגהות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

*) להזהיר הרבה. ולריך להשגיח על זה מכל הצדדין. היינו לצד הגוף ולצד רימין ושמאל. וכל סביבות העמרה. שיהיה החרין מנוהל בכל מקום. כדי שלא יהיה חס וחלילה ספק ע"ל:

קסה [א] רק הקטן בעצמו יניח את החפץ. ומה שכתבתי פה במסגרת השלחן לאפשר ליד להחמיר עכ"פ ליתנו לו כשעקר רגליו ללכת ולעלו ממנו כשרוצה לעמוד. כדי שלא יעשה (הקטן) עקירה והנחה. כתב בספר תהלה לדוד סימן רס"ו בשם ספר קה"מ דהאידנא דלית לן רשות הרבים להרבה דיעוה. אין צריך לזהר בזה: גם אי אפשר לזהר בזה. כי הקטן אינו מבין ענין זה בעצמו. ויעמוד אחר כך חייב עוד הפעם. גם דרך הקטן לעמוד כמה פעמים באלמנע הדרך לראות איזה חידוש. וממילא עושה כמה פעמים מההנהגה ועקירה. ומה האיל בתקנתו: (ב) כפרט לפי מה שכתבנו בישועות הכנה. לצורך להיות זה. שעל ידי זה מתחנך הקטן במנהג. ממילא אינו קצת היתר להקטן בעצמו לעשות גם עקירה והנחה. אבל הגדול שאין צריך בו היתר זה למה יעשה עקירה והנחה. ולכן המובחר כמו שכתבתי בפנים כאן. שהקטן בעצמו יקח ויניח את החפץ: (ג) גם צריך להזהיר דאם יש לפני הבית איזה אכסדרה בלא דפנות שקורין פאטשינ"ע או גלי"ק. אם אינה מתקנת שיהיה שומר למעלה בה כדלעיל סימן פ"ב סעיף ח'. אוי צריך להמתין שיהיה הקטן עם החפץ לחזק הבית ויניח אותו. ואז יטלנה הגדול. וכן כהנאלה יטלנה הקטן מתוך הכית. ולריך לזהר בכל זה כדי שלא יבטלו באיסור הנאלה והכנסה בשבת:

הגהות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יהודה ליבוש שליט"א האבד"ק פשעורבארו:

[ב] **הקטן** בעצמו יניח את החפץ. ומוכרחין לזהר בזה. שלא יקחו שום דבר מיד הקטן. דבזה עושה הגדול ההנחה. גם נודמן לפעמים. דמחמת שכהה. מושיט הגדול ידו למקום הכרמית. ולוקח מיד הקטן ומכניס. ואז הוא עושה הכל ח"ו. ולכן צריך ללמדם שהקטן יביא החפץ או העלית לרשות היחיד. ויניחו לגמרי. וכמו שכתב בפנים:

[ג] **בלחם** הפנים הגדלים בקיצור שלחן ערוך דף ע"ה עמוד ב' השיך לסימן קס"ה (א) דלואה בפי הטבעת כשנאלת כשהוא יושב אסור לקרות שום דבר שנקדשה. וכתב מהר"ם בשלחן ערוך סימן נ' במהדורא תנינא וזה לשון והמירו להכניס לבית הכסא אבנים דקים כו' לקנה בהן בזה אחר זה עד שיאל האחרון קרי. וטוב אסור לקנה בהם יותר בשבת. וכן כחול ח"ש לקנה יותר. כי זהו סימן שאין עוד ממשות לואה בפי הטבעת במקום שיכולה להיות נדלחת כשהוא יושב. ומאחר שהוא מקנה עצמו גם כן בעודו יושב והקטנו יאל קרי. אך מדת חסידות לרחוק פי כשכתב נמים עכ"פ: (ב) ואחלה כשנאלת יבואה (דף ע"ו) דאם יניק הגיד ונפסס. ורואים לנחון אותו אם אינו כרוח שסכה על פי המבואר שם. מניחים לחם שעורים חס על פי הטבעת. ומחמת חמימותו רואה קרי. ובה מכתחיים (מכתבאר שם וברש"י): (ג) ואלה לנו מה לזין למשנה הרבה בפי הטבעת יותר מכפי הדיו המבואר בדברי מהר"ם

ישועות חכמה קסה קסו דין חינוך קטנים

מת 55 את החפץ. כרי שלא יעשה הוא העקירה או ההנחה (כמו שכתבו המג"א ומהר"ש במימין שזו וסימן שכ"ה בשולח על ידי נכרי):

קסו שלא לעשות מה שמבואר בספרים הקדושים שהוא כנגד המצו:

במסגרת השלחן סק"ו (א) מה שאדם יודע שהוא כנגד המצו. לא יעשה ולא יסמוך על הגם כו'. ולכן אעתיק פה מספרים הקדושים כמה דברים שצריך לשמור עצמו בענינים אלו: (ב) וזה כמה שנים שלא חפצתי לקבעם בספר. מחמת חשש לא הענינו: (ג) אכן ראיתי איזה ענינים גדולים שעשו בהוסנים דלקמן. כדלקמן. ליוהר בימים אלו. בוראי ידעו שאין כזה שום שגורלי ישראל כתבו זה בספריהם. כדלקמן. ולא עלה בשוב חזו. ואמר לי רב גדול רביון חשש איסור. ויכול להיות שענינים אלו הם כנגד המצו חזו: (ד) ולכן אעתיקם פה. להשמר מהם בכל מה דאפשר בנקל. בכדי להנצל משום רעה. רק בכל אשר יפנו בני ישראל יצליחו בכל טוב: (ה) וסבב מקום אין להקפיד הרבה בדברים אלו. ובכ"ש שאין להחמיר דבר מצוה עבור זה. כרי לקיים הפסוק תהיה עם ה' אלהיך: (ו) יורדי הים אין מפליגין בספינה עד אחר חמשה ימים ש' חידוש לבנה. וכן נזהרים מלהקיף דם סמוך לחידוש. [א] וכמה מלאכות

חוסן ישועות

מהר"ש דלעיל. ולאחר שהייר ולא נקי אין להתחסד ולקנה עוד כמה פעמים בנייר. רק יעשה כמ"ש לקמן אם יראה. כי ידי המשמש הרבה כפי הטבעת יכול להתחמם ולכזוב לידו הולאת זרע לבטלה ר"ל שהוא עבירה חמורה. כמבואר לעיל סימן קנ"א: (ד) ואמרו שרואין כן בחוש. דעל ידי המשמוש שם הרבה כל לחשש זה: (ה) ושמן בלחם הפנים שהבאתי תזכנת דברי הים. ומה שכתבתי על זה. אכן בהקינוה דלעיל סק"א נראה גם דעת כל הסופקים שהוא על ג' היותר טוב וכפי מה שנתבאר לקמן. ואין להתחסד ולהחמיר יותר שלא יהיה מזה תקלה חז' לפנס הכרית כנ"ל. (כעין שכתבתי לעיל סימן קנ"ה סק"ו בשם ה"ק): (ו) וכן בכל החומרות שאדם רוצה להתנהג יותר מן הדין. לר"ל להשגיח היטב אם לא יאמת מזה קולא לענין אחר: (ז) כשרם במקום שיוכל לזכות מזה איזה מהלוקת חז'. בודאי טוב יותר להעמיד הדבר על עיקר הדיון המבואר בלשון ערוך ופוסקים: (ח) מכ"ש כאלו ידוכל לבוא על ידי זה לפנס הכרית חז'. לא יחמיר יותר ממה שכתבתי לעיל סק"א בשם רבינו מהר"ש ז"ל. וכפי מה שיתבאר לקמן: (ט) ועל דברים כאלו אמרו רבותינו ז"ל. שצריך להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו (ברכות דף י"ו וברש"י שם): (י) וזה נראה לתרץ מה שהקשה הרב בעל קיטור שלחן ערוך לעיל בסימן ד' בלחם הפנים על מה שכתב מהר"ש בלשון ערוך סימן ג' במהדורה תניינא ומי שאינו אסתיים ומקנה בלשונותיו ממש לא יקנה ביד ימין כו'. והקשה דלפי פשטות הענין נראה דגם כשמקנה בנייר וכדומה לא יקנה בימין. ומביא על כמה ראיות לזה: (יא) גם בסידור כתב מהר"ש דין זה בלשון זה. ולכאורה קשה כיון דלינו שכיח עתה איש כזה לקמן הגייר ולקנה בלשונותיו ממש. למה לר"ל לרבינו מהר"ש להביא דין זה גם בסידור. והלא יש כמה דינים השכיחים יותר ולא בלשונות. ומרגישים אם הוא נקי ויבש שם: (יב) ועושים זה מכמה פעמים. אחד לזיוט רזוים לשמן על הנייר שאלו נקי. דלפעמים יודמן שאלו הנייר נקי. וכשמקנים עוד נראה קצת לכלוך. כ' דלפעמים הוא קצת חשוך במקום ההוא. ואין יכולים לראות על הנייר אם יש עדיין איזה רוסס. ועוד יש טעם בזה על פי מה שכתבנו לעיל. גם אינם רזוים לרחוק שם במים או ברק ונגבו. כדי שלא יערכו לשמש שם כל כך: (יד) ולכן נזהרים דבסוף הקיטות מנסים פעם אחת בלשונות. וכשמקנים בלשונות שאלו נקי ויבש. ויכולים לשמוך על זה כעובד אף בלא ריאה. כיודע למי שמורגל בזה: (טו) רק דיש איזה אסתיים שאין דעתו סובל לנסות בלשונות אפילו בסוף הקיטות פעם אחת. לזה אמר רבינו מהר"ש ז"ל ומי שאינו אסתיים ומקנה בלשונותיו ממש כו' וכוננו על גמר הקיטות כנ"ל. וכפי הנראה דזה עלה עובד לכל הדעות. רק שלא ינסה רק פעם אחת כדי שלא יבא לפנס הכרית חז' כנ"ל. ולפי הנשע זו עובד לתרץ כל הקושיות שהקשה עליו הרב בעל קיטור שלחן ערוך בלחם הפנים שם: (טז) ואין לתמוה על מה שסחם ולא פירש דמייירי בלשון זה. כי ידוע דמהדורה תניינא הוסיפו להוסיף עשה לעת זקנתו וזהו מוסרם בתלמידים הרבה בעבודת השם יתברך. ולא היה הזמן גרמא לפרש כל כך בכתב. כמו שרואים כמה חידושים בסידור שלא כתב העטם. וסמך על העינין. וכעין שכתב ברא"ת שכתב חו"מ סימן ד' וזה לשונו. והטעם לכל הרי"ל הלחתי בשאם במכתב עכ"ל: (יז) וזהו תירגמו כוונת מהר"ש ז"ל. אבל מה שנתראה דעמו דכשמקנה בנייר מותר גם ביד ימין. וככתב בשער הכולל הטעם דנעשה על ידי דבר אחר לא שסמך נעשה. אין נראה קד דעת הפוסקים. אלא נראה דעמם דגם כשמקנה בנייר לא יקנה בימין. וכמו שכתב הרב בעל קיטור שלחן ערוך בלחם הפנים הרי"ל: (יח) אבל לענין אכזב האמנע. אם נוה לו יותר כשיסיע בלשונות האמנע. ויהיה הענין יותר בטוב. יש לשמוך על רבינו מהר"ש ז"ל. דכשמקנה בנייר וכדומה יוכל לסייע גם בלשונות האמנע. כיון דדין אכזב האמנע לא מוכר בגמרא וטור ושלחן ערוך. רק המג"א הביא כן בשם הש"ס. וממהר"ש בלשון אכזב קמא כתב כך בלשון טוב ליוהר. חו"ש מלקות בלשונות האמנע. משני שצריך עליה הרוועה עכ"ל. וגם במהדורה תניינא כתב כך בלשון טוב ליוהר. חו"ש לסמוך על דברי מהר"ש במהדורה תניינא ובסידור. דכשמקנה בנייר אין לחוש לזה. כיון דעל ידי זה יהיה יותר טוב: (יט) ואיחא בגמרא בברכות (דף ס"ב) תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר ר' יהושע לבית הכסא. ולפתתי ממנו ג' דברים כו'. ולפתתי שאין מקנהין בימין אלא בשמאל. אמר לו כי פוא עי כן העזת פניך בדרך. אמר לו תורה היא וללמוד אני לר"ל: (כ) ולכן ביררתי דייטם אלו בעזרת השם יתברך להיות נזהר מפנס הכרית בכל היכולת. וגם לפניה ולנקות עצמו. כדי לעבוד את השם יתברך אחר הנטיה בקדושה ובטהרה:

קסו

[א] וכמה מלאכות כו' בעד שהלכנה מתחדשת. נראה דזה קאי דוקא על שעת המולד עצמו או סמוך לו קצת. כמו שכתב לקמן. לבשל בחידוש הלכנה: (כ) וכמו שכתב בספר חכמוני (ואחא פירוש

מאכזב אחרות גדולות וקמנות צריכים שמירה שלא לעשותן בעוד שהלכנה מתחדשת; עד שיאמרו שהפשתן שימצא במשרה או בתוך היורה לבשל בחידוש הלכנה שהוא לוקה, ולא יצליח (ספר החינוך סימן ת"ג וחידושי רעק"א ביורה דעה סימן קמ"ו); (ו) כי בחידושה של לבנה לפעולות אדם יתחדש ענין, והכל בדבריו של המקום ברוך הוא ובגיונתו; (ח) וזה הענין של קרן מוסף בראש חודש לשמו יתברך דהעיר ורחינו ולקבוע בלבבנו כי כל החידושים שבעולם וכל כוחם של גלגלים לא ימצא רק מהשם יתברך לבדו, ועם המחשבה הזאת האסתית, התעלה נפשינו, וברכת השם יתברך תחול על ראשינו (ספר החינוך שם); (ט) כתב בספר שבט מוסר (פרק ל"א) בשם ספר אורחות צדיקים הרוצה ליסע ממקום למקום או מבית לבית לדור, אלו ימים כחודש הם טובים. ב' בחודש או ד' כו'; (י) אבל יום א' וג' וכו' בחודש אינן טובים, ושומר נפשו ירחק מהם עכ"ל; (יא) שמור עצמך באלו הימים שלא תעשה בהם שום דבר, ואם תעשה בהם דבר, לא תצליח בהם, ותתחרט, בניסן יום ג' כשנכנס, ויום י"ג כשיצא, אייר יום א' כשנכנס וכשיצא, סיון יום ה' כשנכנס ויום י"ח כשיצא, תמוז יום מ' כשנכנס, ויום ה' כשיצא, אלול יום ד' כשנכנס ויום ה' כשיצא, תשרי יום ב' כשנכנס ויום ה' כשיצא, חשוון יום י' כשנכנס ויום י"ד כשיצא, כסליו ג' כשנכנס ויום י' כשיצא, טבת יום י"ב כשנכנס, ויום י"ג כשיצא, שבט יום י"א כשנכנס, ויום י' כשיצא, אדר יום מ' כשנכנס, ויום ה' כשיצא; (יב) כל הימים הללו אין לעשות בהם דבר, שאין לך הנאה ממנו, אפילו בהמה הנולד באותה שעה, מריקנימי (ספר הוללות אדם מחרב הנדול ר' אליהו בע"ש ו"י); (יג) אלו ימים שלא ישבע בהן, ואם ישבע בהן ימות באותו שנה, ח' ניסן, ה' אייר, ד' סיון, ר"ח תמוז, ג' אב, כ"ד אב, ו' אלול, צום גדליה, ג' מרחשון, ב' כסליו, ד' שבט, י"ב שבט, ח' אדר (שם); (יד) ולא ישביע אדם את חברו באלו הימים, שאם ישבע לשקר ימות המשביע, א' ניסן, ה' אייר, ר' סיון (שם); (טו) וכספר כתיבת יד המיוחס שם שהוא מן שלמה המלך עליו השלום, מצאתי בזה הלשון אלו הימים שאין ראוי לישבע בהם, ואם נשבע בהם לא ישרים שנתו אפילו אם ישבע במת, כבלה איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום; (טז) ואלו הן, א' ניסן, ה' אייר, ו' סיון, ר"ח תמוז, ח' תמוז, ג' אב, כ"ד אב, כ"ז אב, ג' אלול, ז' אלול, ג' חשוון, מ' חשוון, ב' כסליו, ו' כסליו, כ"ז כסליו, ד' טבת, מ' טבת, י' שבט, י"ב שבט, ח' אדר, ט' אדר, עכ"ל; (יז) כל אדם בכל י' שנים כל ימי חייו [ב] קשנה טבעו, ובאותו שנה יש סכנה בכל עסקיו (כתיבת יד); (יח) עוד מצאתי בספר הנ"ל בניסן אכזר ושהה כל דבר מתוק, באייר אל תאכל מראש (שם בריה, בסיון אל תאכל רגלים משום כריה, בתמוז בבוקר שתה מים, כאב שמור תדיר מהשמש, באלול אכזר דגים, בתשרי תשתה תדיר חלב, בחשוון אכזר כריה, בכסליו אל תלך כל כך למרחץ, בטבת אל תאכל כרוב, בשבט בבוקר ישתה יין ישן, באדר אל תאכל תרדן עכ"ל;

קעג הלכות ערלה:

סעיף א (א) ג' שנים הראשונים כו', הכפ' אסור בהנאה, והלכה למשה מסיני דערלה נוהג גם בחגיגה לארץ, אפילו בזמן הזה (יורה דעה סימן רצ"ד); (ב) ולכן צריך להזהיר לאותם שיש להם גנות ופרדסים, דלפעמים נזמיעין אילן קטן, או דלפעמים עוקרין איוה ממקום זה, ונומינים אותו במקום אחר, צריכין לידע דכל הפירות שנגדו בשלש שנים הראשונים אסורים בהנאה, והפירות שנגדו בשנה הרביעית צריך לפרותם בדבר מועט, כדבסמך סעיף ב'; (ג) ושמעתי שאילנות הקטנים שנגדילים בהם פרי הנקרא מאלינע"ם, אינם יכולים להקיים רק שני או ג' שנים, ואחר כך נעשים יבשים, ולא יעשו עוד פירות; (ד) ולפי זה הקשו כמה אנשים, דהרי פירות אלו הם ודאי ערלה, ואין לספק בהם שטא גדלו בשנה ד' או ה', שהרי אילנות פלוקים אינם פירות כל כך שנים, ווראי ערלה אסור גם בחיץ לארץ כנ"ל, וצריך חקירה ודרישה בזה אצל בעלי הגינות;

סעיף

חוסן ישיעות

על ספר יצירה מקדמון אחד המוצא ברש"י בעירובין דף כ"ו) וזה לשונו לכנה קרה כשלן כו' ובשעת מולדה ובשעת התחלת חסורה (ר"ל בשעה שנשלים י"ד מעט לעת וי"ח שעות וכ"ב מינוטין מן המולד, דלזו מתחלת להתחסר עיין בצורה חיים סימן תכ"ו) משחתת הכנאים והמטהו הנעבלים במים, והעלים הנכבדים בשעות ההם, ונקבצים ונקבצים, והפירות הנקבצים ולנקבצים בשעות ההם, נשתנים ונקבצים מהרה, ונס הלזמר והשער שגנוזו בשעות ההם נשתנים, והלכלים מעגלם מהרה עכ"ל; (ג) הרי שכתב כל זה רק על שבע מולדה ובשעת התחלת חסורה כנ"ל, וכן נראה מדברי השבט מוסר דבסמך; (ד) והא' דכתבו לעיל דדורדי הים ממתיעין עד המשה ימים, יס לומר מעט דהוא ענין גדול, הממירין כל כך; (ה) ובכר כתבתי בשיטות חכמה סק"ה דלזו הקשיר הרכה בדברים אלו, וההלך בתום ובעה ב' הסד יסובבנו (רמ"א ביורה דעה סימן קע"ט);

[ב] משנה עבנו, פגולה שלא לידר מהספרה, שלא להתנאות, רק לרדק לידע שהכל הוא מהצדק ותבדק כמו שכתבו בפרשת עקב, וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'; (ג) וקודם אכילה ותפלל על מזונו (כמו שכתבו בזה הקד' פרשת בשלח, ובכ"ה ומנ"א סימן קס"ו ובעבודת הקודש); (ד) ועיין כמה שכתבתי בספרי פתחי חיים הגדלים עם מנהגי הארז"ל דף ק"ע עמוד ב' נוסח התפלה על מזונו; הלכ

קעו הלכות כלאי בנדים :

סעיף א (א) צמר רחלים ואילים עם פשתן אמור משום כלאים. מה שנוהגים החיימים לתפור תחיתת קנכום בהוך הבנדי צמר. וקורים אותה כשר"י לאויני"ט. צריכים לידע בבירור שאינו פשתן: (ב) גם מה שנוהגים העושים כובעים. שתופרים סעראמ"א בכובע של צמר. צריכים לידע בבירור שאינו פשתן: (ג) גם כתב לי רב אחר שצריך להזהיר להעולם. דמי שקונה עתה מנעלים שקורין קאמאשי"ן או קאלאשי"ן. יזהר לבדוק. שלא ימצא בהם שעמנו. כידוע להעוסקים בזה: (ד) ואם ימצא יזהר להקן היסב. באופן שיהיה מותר ללכת בהם בלא שום חשש: (ה) וכתב לי הרב הנ"ל שאמר לו איזה אומן דברוב מקומות יש בהן שעמנו. ולכן צריך לזהר מאוד בזה: (ו) ושטעתי ממי שעוסק בזה. כי הגאמ"ע הטוב. וסימן לזה שהוא קשה ועבה. הוא צמר בבירור. ואם תפוד בפשתן הוא שעמנו: (ז) ולכן יזהר לתפודו בבאנווי"ל או מאמבה"ר. ולא יהיה תחתיו שום פשתן. רק שווייצער וכדומה:

קעו הלכות בכור בהמה טהורה :

במסגרת השקן סק"ו (א) עיין במה שכתב רז"ש כו' איך להתנהג. הנה לפי מה שכתב רבינו מהר"ש ז"ל שם שצריך גם כן ערב קבלן בעד כל המעות של הפרה העורף על מה שנתן עתה. ולאחר שחלר יאמר הערב קבלן להנכרי דך והבא לבאן קונים שיקנו הפרה כו' ושאר הדברים שכתב שם. כל זה קשה מאוד להעמים על אנשים פשוטים כגון בני הכפרים שיעשה כן בביתו למכור בהמה המכבדת להנכרי ככל הפרטים שכתב שם: (ב) ואין זה דומה למכירה חמץ שנעשה אצל הרב. והרב עושה הכל כטוב מעם. ענין הערב קבלן וכל הקנינים. מה שאין כן בן כפר שלא ניסה בקנינים כאלו. אפילו אם יסביר לו הרב כמה פעמים כל הדברים. יוכל להיות שיחמר איזה דבר בעיקר הקנין. ויהי נכשל באיסור קדוש חוץ ח"ו: (ג) גם קשה למסור דברים כאלו לכן כפר שיעשה עם הנכרי אשר הם אינם מבינים הענין כל כך. ואפילו אם יעשו הכל. יהיה נראה בעיניהם כענין הערמה. כי לא ניסו בדברים כאלה: (ד) גם לא שמענו בסביבותינו לעשות באופן זה בפרה המכבדת: (ה) ולכן נראה דאם הרב בעצמו. או איזה בן תורה נוהג לעשות כדברי רבינו מהר"ש ז"ל בכל הפרטים. ודאי דבריו ז"ל אין צריכין חיווק. ואין צריך לעצה אחרת: (ו) אבל כשבא איזה איש פשוט או בן כפר להורות לו מה לעשות בביתו עם פרה המכבדת. נראה לומר לו כמו שהורה לי רב גדול בענין זה הלכה למעשה עם קצת נופך מה שחנני השי"ת. ובאופן זה הוא בנקל מאוד שיקיים הכל. וגם אינו נראה שום ערמה בזה. וגם הוא מוסכם על פי דעת הפוסקים ראשונים ואחרונים. ואפרש כל הענין בסדר למען ירוץ הקורא בו: (ז) אחד מאוהביו של בעל הפרה. יקרא להנכרי. ויתן לו עשרה קאפ"ק במתנה גמורה. ויאמר לו שילך אל בעל הפרה לקנות ממנו בשביל הנכרי הלב של הפרה. והלב של העגל שבמתנה: (ח) ויחך הנכרי לבעל הפרה. ויקנה בעד ששה קאפ"ק [א] הלב של הפרה והלב של העגל: (ט) ויפרש לו בעל הפרה הענין. שבוש שהנכרי יהיה לו גם כן הלב של הפרה והלב של העגל. או בשילור העגל יהיה מותר לשחטו לשמונה ימים. ויתן לו או הלב של העגל: (י) וגם זה יפרש לו דאם יקנה עתה רק הלב של העגל. אין זה מועיל בנימוסו אפילו לשחוט העגל. כי בנימוסו צריך שיקנה דוקא הלב של הפרה והלב של העגל: (יא) ויהי לו הנכרי הששה קאפ"ק בעד הלבבות הנ"ל: (יב) ואם יש להנכרי איזה רפת. יאמר לו בעל הפרה שימשיך הפרה לרפת שלו. ובוה יקנה תיכף הלבבות הנ"ל על ידי המעות שנתן ובמשיכה זו: (יג) וימשיך הנכרי הפרה לרפת שלו. וינעול הנכרי את הדלת על איזה מינוט. ואחר כך יוכל להחזירה לישראל. שהרי כבר קנה הלבבות על ידי כסף ובמשיכה: (יד) ואם אין להנכרי רפת. יתן הנכרי ג' קאפ"ק לבעל הפרה. ויאמר

הוסן יצועות

קעו [א] הלב של הפרה כו' ויפרש לו כו'. כמזכיר כל זה בשלחן ערוך ופוסקים ביורה דעה סימן ט"ב: (ב) ומה שלא הבאתי קנין אגב קרקע שכתבו בשלחן ערוך וע"ז שם. מפני שכתב המקור

חיים באורח חיים סימן תמ"ח והשמת אלס בדיוי מכירת חמץ סימן ה' דכחור לא מהני קנין אגב קרקע. דקנין זה הוא רק דרכנן. עיין שם במקור חיים החילוק בין בכור למכירת חמץ. וכן נראה דעת הדברי חיים שהבאתי במסגרת השלחן: (ג) ומה שכתבתי בס"ק י"ד שבעד ג' קאפ"ק שוכר הנכרי ממנו המקום. הוא כמ"ס מהר"ש כלל שמשכיר לו הישראל מקום כו'. והיינו כמו שכתב האחרונים במכירת חמץ דשוכר יומר להשכיר חדרים מלמכור. וכמו שכתבתי לקמן בטובח השטר מכירת חמץ בעמודי כסף סק"ה: (ד) גם מריוח. דשכירות ח"ל שער. כמו שכתבו רמ"א והפוסקים בחי"מ סימן קל"ד ק"ה. וגם על הפרה ח"ל שער כמ"ס מהר"ש כלל: (ה) ומה שכתב בפמתי תשובה חתם ביור"ד סימן ט"ב סק"ד ואפשר לאפילו היה מושכר לביתו כו'. שם איירי דוקא בשעת החלק בפרה לנכרי במתנה. כמו שכתב בתחילה. ודאי לא יחלוק הפתח"ש על העור שכתב. להקטת לו חוץ האס כו' צריך שיתן העכו"ם מעות וגם ימכנה לרשותו עכ"ל. וגם הרמ"א שהביא דברים אלו קאי על המחבר שפסקה לו חלק כלל: (ו) והכלל להמשיך בפוסקים ביור"ד ובחומ"מ. יראה לכל הדברים שכתבתי בקנין זה. הוא מוסכם בגמרא וכל הפוסקים. וגם אין בו שום חשש ערמה: (ז) ומה שכתב מהר"ש ז"ל לפי מנהגיט שאין מנהגין במכירת האוון אלף

ישועות חכמה קעז קצ קצא הלכות בכור בהמה טהורה

ויאמר לו בעל הפרה שבעד ג' קאפי"ק אלו . שוכר הנכרי ממנו המקום ברפת שלו . שדרך הפרה לעמוד שם . עד אחר שתלך הולד : (טו) ואחר כך יאמר להנכרי שימשיך את הפרה להרפת להעמידה על המקום ששכר . בכדי שיקנה תיכף הלכות על ידי כסף ומשיכה : (טז) ויעשה הנכרי כן . ואחר שהעמידה הנכרי על המקום ששכר ינעול גם כן את הרלת על איזה מינו"ט . בכדי שתהא משתמרת שם לדעתו בשעת הקנין ואחר כך ילך לו : (טז) ואחר שילך העגל . אוי ישחמנו הישראל לשמונה ימים . ויתן באמת הלב של העגל להנכרי . ויאמר לו שעל ידי שקנה ממנו הלב של הפרה והלב של העגל . הוא נותן לו עתה הלב של העגל לאוכלו כמו שאמר לו בשעת הקנין : (יז) ובאופן זה יראו הכל שאין שום חשש ערמה בדבר . רק שהנכרי נשתתף עם הישראל . וקנה באמת הלכות מכבר . כנ"ל : (יח) ועל ידי זה נפטר מהבכורה . כמו שמוסכם בגמרא וכל הפוסקים דשותפות נכרי פוסק מן הבכורה . ובוה עשה הישראל בשלימות כמו שכתבו המור ושלחן ערוך סימן ש"כ . דבזמן הזה כצוה לשתף עם העכו"ם קודם שיצא לאויר העולם . כדי לפוטרו מהבכורה עכ"ל :

קצ הלכות ב" תשחית :

בקיזור שדחן ערוך קע"ג' (א) וכך המשבר כלי כו' עובר בלא תעשה . ואפילו כונתו כדי להראות כעס וחומה להטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגין כשורה . אעפ"כ אסור (מהר"ש) הלכות ב" תשחית : (ב) והוא דאיתא בשבת (דף ק"ה עמוד ב') דרבנן עברי למירמא אימתא אינשי בתייהו . הוא דוקא בדבר דלא שייך בל תשחית . דשלף מצטייתא . ותבר מאני הבירי (מהרש"א בחידושי אגרות שם) : (ג) וכן נראה דעת הרי"ף והרא"ש שהעתיקו דברים הנ"ל . ולא הביאו מה דאיתא בגמרא חבר נכתא פרש"י כימי הכד . זלמא דאפילו כימי הכד שאינו חשוב אסור לשבור . אפילו למירמא אימתא . רק דוקא בליים שבורים כדלעיל : (ד) בפרט בחלושי דעת כמו אנו . דכשעושה דברים אלו . אי אפשר להתאפק שלא לבעוס בעצמו . והבעס הוא עבירה גדולה . כמו שנתבאר בסימן כ"ט סעיף ד' . ממי"א נראה דאין לנו לעשות שום מעשה בשעת שנודמן דברים כאלו . רק לשתוק . וכשיראה ברעתו שלא יבעוס עוד . יאמר לבני ביתו בלשון רכה . ויזהירם לידך בדרך הישר בכל הענינים (כמבואר בספר חסידים וספרי מוכר . ובמה שכתבתי לעיל נסתלקה קושיית הרב בעל קיצור שלחן ערוך בלחם הפנים . וקמו דברי מהר"ש ו') :

קצא איסור צער בעלי חיים :

סעיף א (א) אסור כן התורה לצער כל בעל חי . המצער הבריות הוא מכנים עצמו בסכנות

חוקן ישועות

אלא למכור כל הפרה עכ"ל . לא מלאחי דבר זה בשום אחרון . ואדרכה בפתי תשובה הביא כמה אחרונים שנוהגין במנהג זה . כמבואר שם בסק"כ ד' בשם המשנה למלך ותשובת חות יאיר ותשובת חסם סופר סימן ע"ז . רק דשם היה ספקות אחרים * אצל זה פשיטא להו גם לענין מעשה דמהני למכור חלק בהפרה בלא שום חשש : (ח) ואפילו נוהגין באיזה מקום שלא למכור אבר . הוא חמום . דהרי זה פשוט בגמרא וכל הפוסקים . דלא הנכרי שותף בפרה ויש לו בה איזה אבר שבלעדי היא עריפה . נפשרה מהכורה . וזה יוכל לעשות בנקל שהנכרי קונה הלב של הפרה ושל העגל . ונותן איזה קאפי"ק בעדס ואט"פ שזוה איזה קאפי"ק יותר . ודאי גמר ומקני הישראל כדי ליסער מהכורה כמ"ס התוספת : (ט) אבל לקנות כל הבכמה בדבר מועט . ודאי לא גמר ומקני . כמו שכתב בפתי תשובה בשם החתם סופר סימן ש"א חילוק זה בפירוט : (י) ואם כן מה מרומים במנהגם . דהרי אם היה לוקח אבר אחד בנזון הלב . אינו ניכר שום ערמה . אבל עתה שזוה כל הפרה ונותן דבר מועט . חף אם היה להאכר בלמדה או אפילו מעמיד ערב קבלן . הכל יודעים שלא ישלם המותר וגם הערב קבלן לא ישלם . ומעט זה הישראל מהזיקה ממש כשלו . ואף יתכן לעשות מנהג כזה לקלקל הקנין : (יא) ובשלמא במכירת חתן שחי אפשר למכור מקצת רק כילו . אלו מוכרחים לזה . ושם כתבתי סכרות אחרות להחזיק הקנין . אבל כאן למה לנו לעשות מנהג להיפך מדברי הגמרא והפוסקים ולקלקל הקנין ח"ו : (יב) ולכן נראה יותר . דדברי החתומים הנ"ל נהוג גם עתה למכור חלק בהפרה . דבכרי הגמרא ושלחן ערוך וכל הפוסקים : (יג) ועוד נראה . דהקנין שכתבתי בפנים . עולה ופה גם לפי המנהג דלעיל שכתב מהר"ש . דשם יירי שמוכרין האזון . ואינו נותן לו כלל אחר כך אפילו מהולד . ובוה נראה דהקנין היה רק לאפקועי איסורא : (יד) אבל לפי מה שכתבתי לעיל שיתן לו אחר כך באמת הלב של העגל . וזה כבר אמר לו בשעת הקנין דלדך להקנות לו גם הלב של הפרה לנזון הלב של העגל . ואם כן היו ממש משתתף עם הנכרי דמבואר בגמרא ופוסקים בפשיטות דפטור מן הבכורה : (טז) וכתב בתשובת דברי חיים חלק ראשון סימן ס"א וזה לשונו דבלבו רואה להקנות חליא מילתא . ואין יותר רואה להקנות מזה . כשרואה להקנות לפטור מבכורה . ודאי גמר ומקני . והיה (רא"י) להיות מהני אפילו קנין כל דהו . אך כיון דאין בלבו להקנות באמת רק להפקיע האיסור . לא מקרי גמר בלבו . ולכן נראה כו' עכ"ל : (טז) ממילא נשמע . דכאופן שכתבתי . ודאי גמר בלבו להקנות באמת הלכות וליתן הלב של העגל אחר כך . וגם הנכרי עשה כמתחילה קנין כסף ומשיכה בשלימות כנ"ל . ודאי נפטר מבכורה על פי הגמרא וכל הפוסקים . על דה היות

עוב כעזרת השם יתברך :

בסכנות גדולות. ואף המצער את הבהמה [א] חיה ועוף יש צו עונש. כי אין שום דבר שאין לו סול. והמול של המצער מקשה עליו. ובס"ש שיש לאדם עונש גדול המצער למידי חכם. או לירא שמים: (ב) וצריך לידע כי השם יתברך פוקד ומשגיח על כל בריה ברוב דחמיו וחכדיו. ומשלם להמצעים את הבריות. ועל הכל צריך האדם ליתן דין וחשבון (קב) הישר פרק ז' וספר זכירה: (ג) וצריך לזוהר שלא דרקק בדברים אלו כפי שורת הדין. כי האדם אינו רואה חובה לעצמו. ודומה לו תמיד שהצדק עמו. אבל באמת לפי גורל הצער שיש לחבירו ממנו. נפרעין מזה אחר כך. ולפעמים אין מטהינין לו בענינים אלו: (ד) ולכן המובחר לראות בכל מה דאפשר שיהיה לו שלום עם הכל. ולא לצער שום בעל חי. וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים:

קצב דין החולה והרופא ובמה מתרפאין. ושינוי השם לטובה:

סעיף א (א) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה. שאם חלה אימרים לו הבא זכות והפטר. ולכן עצה טובה לאדם בעת שנחלה קצת ח"ו. לעשות תשובה תיכף ממעמקי הלב על כל חמאיו ועונותיו ופשעיו. ולומר אשמנו כו' בכוונה. גם כשמתפלל יאמר ברכת השיבנו אבינו לתורתך כו' סלח לנו אבינו כו' בכוונה גדולה. גם הווידוי שאומרים בשומע תפלה ואחר השמונה עשרה יאמר הכל בכוונה. ויהחרט באמת על כל חמאיו ועונותיו ופשעיו: (ב) וצריך לידע מאמר רז"ל אין פרענות בא על האדם אלא בעונו. וכמו שכרוב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם (ההלים צ'). ופרש"י מביא אתה יסורין על האדם עד שאתה מחוירו להיות תשוש בח וקרוב למוט. ותאמר לו ביסורין שובו בני אדם מדרכיכם הרעים עכ"ל: (ג) ועל פי רוב באין החולאים או עניות ח"ו על ידי פגם הבריה ודבורים אסורים בגון לה"ר וליצנות ומחלוקת ר"ל. כי בדברים אלו מסהיין ליפרע: (ד) ולכן צריך לחפוש בדרכיו בדברים אלו. [א] ולשוב עליהם בלב שלם. וזו ישלח לו השם יתברך רפואה על ידי איזה מאכל. או שאר דבר קטן. על ידי איזה סיבה. כמו שראינו בחוש כמה פעמים באלו הענינים: (ה) וטוב למי שנחלה ח"ו אפילו על מיהוש בעלמא שיהיה רגיל בכל עת ובכל שעה לומר זה בכוונה עצומה "ראה עניי ועמלי ושא לכל חמאותי. רפאנו ה' וגרפא דושיעיו:

חוסן ישועות

קצא [א] חיה ועוף. ובספר חרדים הביא מעשה באדם השב שהתאכסן אללו הקדוש הארז"ל. ועשה לו כבוד גדול. ואמר לו הארז"ל מה גמול אשלם לך שטרחת בשבילי. והשיב לו הבעל הבית שהיה לו בנים ואחר כך נעשית אשתו עקרה. אזלי ימלא לה תרופה. והשיב לו הארז"ל. ענין הסיבה היא עבור שהיה בניתך סולם קטן. והיו התרגולים קטנים עולים ויורדים בו. לבתות מים. כללי שמים. אשר היה סמוך לסולם. ופעם אחת חמרה אשתך להמשרתת שחסיר הסולם משם. אף כי לא היה כוונתה לנער את התרגולים. כי אם להיות הבית נקי. ומאז אשר האסר הסולם יש לתרגולים צער גדול מזמאין. ועלתה למפוס לפני הקדוש ברוך הוא המרחם על כל מעשיו. ועל ידי כן נגזר עליה להיות עקרה. והחזיר הבעל הבית הסולם למקום הראשון. וה' נתן לה הריון. וחזרה ללדת כבדאשונה (סס): (ב) ולכאורה קשה כמה חשאה האשה שנותה להסיר הסולם משם. כדי להיות הבית נקי. והלא לנורח האדם מותר לנער הבעלי חיים כגון לחטון ולאכלן וכיוצא בזה. ומכ"ש שכינה להיות הבית נקי. ועל ידי זה ממילא יהיו לאמרים שם הברכות וכל דבר שנקדושה בנקיות וכשהרה: (ג) וצריך לומר דלפי ערך הצער שהיה להם בזה. נעשה למעלה מן הדין. כיוון שהיתה יכולה להעמיד להם מים במקום שהיו שם. והגם דלא חשאה כמזיד. רק שלא נתנה לב לזה. אעפ"י נעשה: (ד) ומכ"ש שצריך לזוהר. שלא יגיע על ידי צער לאיזה אדם באיזה ענין בזה: (ה) ולכן אם בא להאדם איזה חולי או צער ח"ו. יחפוש במעשיו אם יצטר לאיזה חסד. או ביישו. ויבקש ממנו שימחול לו. ושכ ורפא לו. ועיין עוד לקמן סימן קצ"ב מענינים אלו:

קצב [א] ולשוב עליהם בכל שלם. וקבלתי בחלום חוכמת מוסר בענין זה. דעשירים כשהם נחלים משכיבים אותם על מטה כבדוה. ואזופים ומבשלים להם מיני משעמים. ואינם שמים על לב לנשות

תשובה על עונותם. וידוע כי מי לא התורה קודם מותו קשה לו מאוד ר"ל. וקלחת אינם רגילים לעשות תשובה בחליים מטעם שיראים להזכיר לעצמם יום המיתה ח"ו: (ב) אבל טועים הם לחיאת בגמרא (שבת דף ל"ב) עלה למטה ונפל למשכב ויהי דומה בעיניו כמי שהעלוהו לגורדס לידון כו'. וממילא אפשר יתגבר החולי עד אשר יגיע לבלבול הדעת ח"ו. ולא יוכל שוב לעשות תשובה ח"ו: (ג) ולכן טוב לעשות תשובה תיכף כשהחלה ח"ו. ובשיעור לו השם יתברך שיקום מהמלו. הרי הרווח עשה תשובה עד עתה עכ"ל. ומי גבר יחיה ולא יראה מות לעולם. ואין אדם יודע אופן אחרת. אם יזכה לעשות תשובה קודם פטירתו. וישאר לו כח"ש על עשה תשובה עד עתה כ"ל: (ד) ומכל אלו העצמים יתגבר בכל עוז לעשות תשובה. ועלידי זה יעזור לו השם יתברך שיחזור לכריאתו ויזכה לעבוד את השם יתברך באמת ובשמה: (ה) גם יזכה להתפלל חזיר בסידורים ובספרים הנדפסים על ידי יבראל. ושלא יהיו נדפסים בשבת. וזה מסוגל לקבלת תפלה. (עיין פתחי תשובה ביו"ד סימן רפ"א ובספרי מוסר): (ו) ומי שמדפיס אלל כרי. צריך לשמור עכ"ל. דהעלים המתקלקלים בתחילת הדפסה כידוע. לא יקחום הפועלים נכרים לחשמים ביוון. שלא יתהלל כבוד שמים בזה ח"ו. רק ילקט אותם ויליטעם:

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) ילך אלל חכם ויבקש עליו רחמים. כתב בספר חסידים (סימן תשנ"ג) מפני שיראל ערבים זה לזה. לכן כשצער בא על אחד. יחייבים כולם להצער ולהתפלל כו'. שחז"ר שחזאל

ישועות חכמה קצב עניני רפואה ושינוי השם לטוב ז

הושיענו ונושעה כי הלהינו אתה: (ו) ויכוון היטב בפירוש המלות שכתבש מהשם יתברך שיראה צערו מהחלי ויסלח לו על ידי זה על כל חטאיו ועוונותיו. ויתחרט עליהם בפחשבתו שלא יעשם עוד ואחר כך יבקש ברפאנו שירפא אותו השם יתברך ברפואה שלמה במהרה. ומכ"ש אם מוריד דמעות בעת אמירה זו. היא סגולה גדולה שיתקבל תפלתו. ויזוור לו השם יתברך ברפואה ובכל טוב. ועיין במה שכתבתי בסידור דברי חיים בהדפסה שניה בסוף הדור זהב עוד מענין זה: (ז) ועיין עוד מעניני רפואה בסידור דברי חיים בסוף הברכות פרשיות קודם תפלת הדרך. ובספרי פתחי חיים הנדפס עם סנהני האר"י דף נ"ז. ויעזור השם יתברך שנהיה תמיד בריאים והוקים בכל טוב לעברו באמת ובשטחה:

חוקן ישועות

(שמואל א' י"ב) גם אנכי חלילה לי מהטואל לה' מהחול להתפלל בעדכם: (ב) ודוקא כשמועשים עליו (לו) שהרי סמך לו (סס) והוריתי אתכם בדרך הטובה והישרה. וכתוב (סס) אך יראו את ה' ועבדתם אותו כלמדת שהרי הנביא צריך לומר בתפלתו. רבונו של עולם כבר שמעו לי מה שהוריתי אותם לעשות רעונך. גם אתה עשה הפלי כו'. (סס): (ג) כל הנביאים קודם שהיו מתפללים על ישראל. היו ישראל מזהקים לנביאים שיתפללו עליהם. והנביאים היו אומרים תעשו חשוכה וסכנה עליכם. ואם שמועם לו. אז מתפלל עליהם. כי פקוד נפש דוהה חלילי. וכל מי שאינו עושה כזה הענין אסור לעבור להתפלל בשביל ישראל (סס סימן תשנ"ז): (ד) בזמן שמתענין על דבר אחד. כגון בתעניות כו'. או בשביל גוויה לרדף ללדיק לחקור איזה ענינה יש בנייה. ויאמר אם אתם תפלים שאתפלל עליכם נתקן אותו עון תהיה. ואם אינם נשמעין לו אל יתפלל עליהם (סס סימן תשנ"ה): (ה) ולריך עיון על מה שאין נהנין עתה כן. ובשלמה בזהקים סכנה נפשות אין לדקדק בזה. כי פקוד נפש דוהה חלילי שבת ההמורה. בשנים שיש לסמוך על הגמרא הג"ל שכתבו בסתם ויבקש עליו רחמים. ולא חילקו בזה: (ו) אכן במקום שאין שם סכנה כל כך. וכן כשנא לבקש מההם שיתפלל עליו שיהיה לו פרנסה או שאר דברים. יש להחכם לקיים דברי ספר חסידים הג"ל בכל מה דאפשר:

(ז) והיינו אם המבקש הוא אחד מאחיביו ורגיל בו. יורד אותו לעשות תשובה על איזה חטא הדומה לזה הענין שכתבש ממנו. או לקיים איזה מורה המסוגל לזה. כגון לפרנסה מסוגל לישא וליתן באמונה. ושלח לכוונת לשום אדם. ועוד כמה דברים שכתבתי לעיל סימן ס"ב עיין שם: (ח) ולגידול בנים מסוגל לזהר להדליק הירות בערב שבת קודם שקיעת החמה ושהיו יפים. ועוד כמה דברים שכתבתי לעיל סימן ע"ה חלק ב' ובסימן קמ"ה ובספרי חוספת חיים על תהלים. בקונטרס זה וזה בדפוס. כמה מלות. המסוגלים לכמה ענינים. מלוקט מדברי רבותינו ז"ל בעלי הגמרא וספרים הקדושים: (ט) ואם המבקש אינו מקורב אללו כל כך. אזי אם יאמר לו לעשות תשובה יתלכנו פניו מפני הכוונה. ויתשוב בלבו מי יודע איזה חטא מלא כי. מחמת שאינם מורגלים עתה בתוכחות כל כך: (י) ולכן יתפלל עליו עכ"ש שיחזור אותו הקדוש ברוך הוא בתשובה. וירפא אותו או את בני ביתו ויעזור לו בהדבר שכתבש: (יא) ואם המבקש נותן לו מעות כשמתבקש להתפלל בעדו. כמו שנהנין קצת. יאמרו בתפלתו בתפלתו הג"ל וגם יוכיר בתפלתו שיעזור לו השם יתברך. בזכות שמתאמץ בהשם יתברך ונותן לו ממון שיהיה נטע על ידו: (יב) כי בעצם הללו שיש לכל אחד גודל עול הפרנסה. אזי אם אחד מסור ממון לדבר מזה. שיעזור לו השם יתברך באיזה דבר בזה ניכר גודל אמונתו בהשם יתברך. וזה מסייע הדבה למלאות בקשתו. ועיין בספר אורח דפירקא עוד ענינים בזה: (יג) ובהו יש לפרש מה ששמעתי בשם הרב בגדול זלה"ה מאלפו. דהחילוק והעודף של נותן ממון. ובין מי שאינו נותן. הוא כמו שזכר בגמרא (יומא דף ב' ע"ב וזבחים דף י') בין מכפר מקושיא או מקביעה. ואמר לי רב גדול פירוש נהמד על דברי הרב הג"ל. ויש לומר עוד דהוא מטעם הג"ל. שעל ידי זה יש יותר כח להתפלל שימלא השם יתברך בקשתו: (יד) כי זה הוא כעין שכתבתי לעיל סק"ב. כבר שמעו לי כו'. כמאמר רבותינו ז"ל בא בחקוק והעמידן על אחת שנאמר ולדיק באמונתו יתיה. וכמו שכתב המהרש"א בתירושי אגדות שכל המצות נכללים במצוה הראשונה שריא אמונה עכ"ל. גם כיון שמתאמץ כל כך בזה. אזי כשיעזור לו השם יתברך. ידע ויכיר שהוא בהשגחה פרטית ממנו יתברך. וישב לאהבה את הדין ולעבדו באמת. כי בזמן הזה. יתג"כ אף לזקק לירא שמים. כשפעילין בתפלות רפואה ושלמה וכל טוב. (כמ"ש בספר דברי אמת): (טו) ולריך המקבל לעשות בקלת ממון כמה ענינים המסוגלים שיתמלא בקשתו. כמו שמקובל מגדולי ישראל וזה"ל. ואין להאריך יותר בזה: (טז) אכן זה לריך לידע כל אדם. דכשלוך אלל הכס שיעקב רהמים על איזה מולה שבתוך ביתו ח"ו. או שאר דבר. אזי יעשה מקודם קצת תשובה עכ"פ. דהיינו שיתחרט על חטאיו ועוונותיו. ואם יש ביכולתו. יתג"כ אף לזקק לירא שמים. ואחר כך כשהפכת תפלתו רפואה ושלמה וכל טוב. (כמ"ש בספר דברי אמת): (טז) ולריך המקבל לעשות בקלת ממון כמה ענינים המסוגלים שיתמלא בקשתו. כמו שמקובל מגדולי ישראל וזה"ל. ואין להאריך יותר בזה: (טז) אכן זה לריך לידע כל אדם. דכשלוך אלל הכס שיעקב רהמים על איזה מולה שבתוך ביתו ח"ו. או שאר דבר. אזי יעשה מקודם קצת תשובה עכ"פ. דהיינו שיתחרט על חטאיו ועוונותיו. ואם יש ביכולתו. יתג"כ אף לזקק לירא שמים. ואחר כך כשהפכת תפלתו רפואה ושלמה וכל טוב. (כמ"ש בספר דברי אמת):

ולדקה מעבירין את רוע הגזירה. וטב ורפא לו. ויעזור השם יתברך וימלא כל משאלות לבבו לטובה:

במסגרת העלון סק"א (יז) ונהנין לתת לו שם חדש. הנה כפי המנהג שסתם אנשים מוסיפין השם. אזי כמה פעמים אינו עולה יפה ח"ו. מעטם שיתבאר לקמן בסוף הסימן שאריך לידע איזה שם להוסיף:

(יח) גם הלשון בשפרי יוון ובקלת ספרי תהלים שאומרים בשעת קריאת השם אינו עולה להלכה על פי הגמרא והסוסיקס והר"ל שאלחור לפתוח פיו לשון ח"ו. (כמבואר בגמרא בריכות דף י"ט וק"ס) ובמחבות דף ח' עמוד ב' ופרי חדש ביורה דעה סימן קע"ז ומהר"ש בחומ"ה הלכות שמירת גוף ונפש ועליל סימן ל"ג. וכוזה"ק פרשת קדושים וספר נגיד ומזה חלק ב' בשם הר"ל: (יט) ובשפרי יוון שגדפסו עם ספרי תהלים חיים תקנתו קצת שהפתי שם ג' תיבות בתחיל עיגול. כדי שלא לאימרוס. גם הוספתי בתחילה תיבות. ח"ו: (כ) ועם כל זה יש עוד כמה ענינים שאריך לירא מאלוהים. שלא יהיה נראה שגורם איזה רע על ידי חמירת הפה. כי ברת ברוחה לשפתיים כמבואר בספרים הג"ל: (כא) גם הלשון שפתח. ואף אם נגזר עליו כו' קשה להוציא כשפתיו בעת כו'. כמבואר במדרש רבה בראשית (פרשה י"ט) ד' הן שפתו באף כו' וכתב שם במתנות כהונה בריית כרוחה לשפתיים

חוסן ישועות קצב עניני רפואה ושינוי השם לטובה נא 101

לשפטים. שאף. הוא לשון חרון וכעס עכ"ל: (כב) גם יש שם עוד חיות שצריך תיקון: (כג) ומכל אלו הסעיפים אכתוב פה הנוסח לנרדך את החולה בשינוי השם בלשון זה וטוב, על פי דעת רבותינו ז"ל כנ"ל: (כד) והנה בנמרה (ראש השנה דף ט"ז עמוד ב') איתא בזה הנוסח. אמר רבי יוחנן ד' דברים מקרעין גזר דנין של אדם וז"ל הן. לדקה, לעקה, שינוי השם, ושינוי מעשה. עכ"ל: (כה) גם לפי מה שכתב בתשובת הרא"ש סוף כלל י"ז. נראה דעם שינוי השם היו ד' דברים: (טו) ולפי מה דאיתא בגמרא כנ"ל. דיש אומרים גם שינוי מקום. היו כס"ה ה' דברים. וכן הוא הנוסח בר"ף ורא"ש שם: (כו) ולכן קשה על נוסח השערי ציון שכתב שלשה דברים ב' אחד מהם הוא שינוי השם. דמה לו לנסות מדברי הגמרא הנ"ל: (כז) ובכדי שלא להכניס שומי בפלגותא בכל מה דאפשר. כתבתי לקמן הנוסח כמה דברים. ובהו יולאין לדברי הכל: ועתה אכתוב הנוסח כנ"ל: (כט) אם רוצים לנרדך את החולה בשינוי השם. אזי תיכף אחר חיות, בלשונה וביראה"ה יאמרו זה הנוסח:

(ף) והנה רביהינו הקדושים וזכרונם לברכה אצורו דבמה דברים כקרקעין גזר דינו של אדם. ואחר מהם הוא שינוי השם. שישנו השם: "של החולה". ולכן גם אנו משנים שמו לשם (פכ"פ). ובמה שהוספנו שם (פלוגי) נשתנה שמו. כי אחר הוא. ובשם שנשתנה שמו בן ישתנה הגזר דין מעליה בדין לרחמים ולחיים ארוכים וטובים ולרפואה שלימה (לפכ"פ) בשם כל השמות הקדושים. ובשם כל המלאכים המכונים שדוחים על כל הרפואות והצלחות. השלח מהרה רפואה שלימה (לפכ"פ) ותאריך ימי ושנותיו בנעימים. ויבלה במנוח ימי ברוב עזו ושלום מעתה ועד עולם אמן סלה ובכל זה יאמרו שם ההדס בתחילה ואחר כך שם היטן. כמו שאמר רב גדול בזה, לנהוג בן מכלל ולהלן גם כשהתוסט עמו (עין בארן העור סימן קכ"ט סעיף י"ח): (לא) אם חשבים שם האשה. יאמרו כל זה בלשון נקיבה. כידוע: (לב) וטוב שכשעשוי שינוי השם, יבין אחד עכ"פ. הכוונות שכתבתי בסידור דברי חיים בסוף דיני ברכות פרטיות. ובפתיח חיים (הנדפס עם מהני הארז"ל) דף כ"ז עין שם: (לג) ואחר כך יעשו מי שצריך לחולה, כמ"ס בשערי ציון ובסידורים: (לד) ויזהר ליתן היכף מה שאמר ליתן לדקה. או לבית הכנסת. ואם אמר בשם שכתב. יתן תיכף לאחר השבת: (לה) ואם אמר בלשון מנה. צריך ליתן איהו מטענות. שיהיה קרא בשם מתנה: (לו) ובזכות זה יעזור השם יתברך להחולה ברפואה שלימה: (לז) וכמבואר בגמרא ובזוהר דעה גדול דבר זה. שצריך לשלם. מה שאמר ליתן בענינים אלו. ולא יאחר הדבר כלל: (לח) כתב בזוה"ק פרשת תולדות חתן חזי עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר כו'. אי איהו קיימא בניהו דאנפין תתאה. כדון הכי מנהרין ליה מלעיל. ואי איהו קיימא בעניני יתכן ליה דינא בקבלה (מכאן שהעצמות היא מדה מנונה מאוד. מקדש מלך): (לט) כנוונא דא עבדו את ה' בשמחה. חדוה דבר נש משין לבניה חדוה אחרת עלאה הכי נמי האז עלמא תתאה כנוונא דלדוהו אחרת הכי אמשין מלעיל עכ"ל: (מ) ואיתא בתקוין וזהו תיקון ע' ואינון דמוליהון חילא כבשתאי אינון ענבין. ואינון דוחקין רגלי שכינתא בללותא כו'. ומההוא כובדא ייתן כפנא ועניותא כו'. ומאן דבעי לאסתמרא מיניה צריך לשנוי שמה ולשנוי אחריה ולשנוי עובדיה. וזא איהו שינוי מקום שינוי השם ושינוי מעשה כו' עכ"ל: (מא) נלמד מכל זה דצריך החולה לזהר בכל מה דאפשר שלא לזהות עלב ביותר. ומכ"ס שלא יכעוס על שום דבר: (מב) וידע דכל זה הוא לטובתו למרע עושותיו. ולכן יתאמץ מחשבתו בכל היכולת לקבל מהבנה. ויבקש מהשם יתברך שימחול לו עושותיו וירפא אותו ברפואה שלימה כנ"ל. וימלא השם יתברך כל משאלות לבבו לטובה: (מג) ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים בסוף הברכות פרטיות. גוסס אמירת התפלה קודם עשיית הרפואות: (מד) כתב בספר דבש לפי מהר"ב רבינו חיד"א זלה"ה. שינוי השם כשעושים לנשה. לא יקראוהו רחל. בת שבע. חמרה. לאה. אלה חנה. שרה. יוכבד. לקוטי גורי הארז"ל כתיבת יד. עכ"ל:

(מה) כתב בספר מדרש תלפיות ענף אותיות. א. ה. ט. ב. פ. ש. ו. אלו הם אותיות מיסוד האל: (מו) ג. ז. ס. ב. ק. ד. ח. אלו הם אותיות מיסוד הרוח: (מז) ד. ח. ל. ע. ר. אלו הם אותיות מיסוד המים: (מח) ו. ז. נ. צ. ת. אלו הם אותיות מיסוד האש: (מט) ודע שכל אות יש בה כ"ח מדרגות. כיצד אות א' שהיא אות ראשונה מאותיות יסוד האש יש בה כ"ח מדרגות באש שבה. עד שמדרגה כ"ח אינו כל כך אש תקיף. ואשפ"כ מדרגה זאת נחשבת ראש לאות ה' שאחיה: (נ) וגם בלאת ה' יש כ"ח מדרגות באש שבה כפי חמימה. ועם כל זה מדרגה הכ"ח שבה. היא ראש לאות ט' הבא אחריה: (נא) ובלאות ט' יש גם כן כ"ח כוחות כמדובר. וכן בשאר אותיות האש כסדר זה. וכן באותיות יסוד הרוח והמים והעפר כו': (נב) ובהו תבין חכמת אדם הראשון ששם שמוה לכל נברא כו'. כי הבין בכל בריה חלקי משקלי וסידותם כו' (מדרש תלפיות שם): (נג) ויזא לנו מכל זה דכשמכריס את החולה בשינוי השם עוב להתבונן בתחילה בשם שיש לו מכבר. וגם בענין החולי שלו אם הוא מלד האש. או מלד יסוד אחר. ויסיפנו לו שם באותיות שמכילים להחלי שלו. וגם באותיות שבה יסודות אחרים משם הראשון של החולה. ויעזור השם יתברך שיתרפא במהרה: (נד) וכן מי שקשה לו גידול בנים ח"ו. אזי כשיוולד לו בן יקרא אותו בשם אחד או שנים שיהיה נמלא בנם אותיות מהד' חלקי יסודות. ויעזור השם יתברך ויתקיים: (נה) ועיין בסיומן ע"ה חלק ב' עוד סגולות לגידול בנים. ויעזור השם יתברך שנגדל בניו ובנותיו לחורה ולחופה ולמטעים טובים ולכל טוב והצלחה. ולעבוד את השם יתברך כלמדת ובשמחה:

ברוך הנותן ליעף כח. ולאין אונים עצמה ירבה: